

Parnas Warszawy

100-lecie ustanowienia
Nagrody Literackiej
m.st. Warszawy

100th anniversary
of the establishment

Parnassus of Warsaw

of the Literary Award of
the Capital City of Warsaw

Parnas Warszawy.
100-lecie ustanowienia
Nagrody Literackiej
m.st. Warszawy

Parnassus of Warsaw.
100th Anniversary of
the Establishment of the
Literary Award of the
Capital City of Warsaw

Wprowadzenie

Introduction

15 kwietnia 2026 roku przypada setna rocznica ustanowienia Nagrody Literackiej m.st. Warszawy. Z tej okazji Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie zorganizowało wystawę „Parnas Warszawy”, aby przypomnieć wszystkich laureatów z okresu międzywojennego i wprowadzić odbiorcę w rzeczywistość powojenną, w której pierwszym nagrodzonym, w 1946 roku, był Władysław Broniewski. Wystawie towarzyszy katalog. Muzeum ogłosiło również konkurs na plakat towarzyszący wydarzeniu. Przedsięwzięcie to objął Honorowym Patronatem Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik.

Przy tej okazji warto wspomnieć o historycznym aspekcie ustanowienia nagrody. Lata 1925–1926 w Polsce to czas ostrej destabilizacji politycznej i głębokiego kryzysu gospodarczego, które doprowadziły do zamachu majowego. Szerokim rzeszom mieszkańców, nie tylko stolicy, coraz bardziej dawała się we znaki drożyzna artykułów żywnościowych oraz inflacja. Problem ten dotknął także środowiska literackie. Kryzys walutowy i bankowy z 1925 roku szczególnie mocno uderzył w inteligencję twórczą — spadek wartości pieniądza, trudności wydawnicze oraz ograniczony popyt na dobra kulturalne sprawiły, że sytuacja wielu literatów była bardzo trudna.

Pogarszające się warunki życia, w tym środowisk literackich, wymusiły podjęcie działań interwencyjnych. W październiku 1925 roku warszawski Zarząd Związku Zawodowego Literatów Polskich — pełniący nieformalnie funkcję centrali ogólnokrajowej do maja 1935 roku — podjął uchwałę o zwróceniu

On 15 April 2026 the hundredth anniversary of the funding of the Literary Award of the Capital City of Warsaw is celebrated. On this occasion the Adam Mickiewicz Museum of Literature in Warsaw has mounted the exhibition titled 'Warsaw's Parnas' in order to recall all the Award's laureates from the inter-war period, and to introduce the public to the post-WWII realities in which Władysław Broniewski was the first 1946 winner. The Exhibition is accompanied by a catalogue. Moreover, our Museum has organized a contest for a poster to accompany the Exhibition. This project is implemented under the honorary patronage of Marshal of the Mazovian Voivodeship Adam Struzik.

Let us use this celebration to recall the historical aspects of the Award's funding. The period 1925–1926 was in Poland the time of violent political instability and a deep economic crisis leading to the May Coup. The people of Poland, and not only in the capital city, suffered from the high prices of food products and inflation. This acute problem did not spare writers. The 1925 currency and banking crises strongly affected the intelligentsia: the drop in money value, publishing difficulties, and a limited demand for goods of culture, all caused that the situation of writers was really challenging.

The deteriorating living standards, also affecting the writers' community, forced an intervention. In October 1925, the Warsaw Board of the Trade Union of Polish Writers, serving unofficially as the national head office, until the latter was

się do Rady Miejskiej m.st. Warszawy oraz rad miejskich innych dużych miast w RP z propozycją ufundowania nagród literackich. W skład Zarządu wchodził w tym czasie prezes Juliusz Kaden-Bandrowski, wiceprezes Edward Słoński, sekretarz Edward Kozikowski, skarbnik Leon Rygier oraz członkowie: Stanisław Czosnowski, Benedykt Hertz, Alfred Lauterbach, Jan Nepomucen Miller, Kazimierz Wierzyński.

Warszawskie środowisko dziennikarzy i literatów broniące interesów materialnych i twórczych pisarzy wystąpiło w grudniu 1925 roku „z projektem ufundowania wieczystej Nagrody Literackiej m.st. Warszawy, przyznawanej literatom corocznie za najlepsze dzieło poetyckie, powieściowe lub krytyczne przez reprezentantów władz miejskich i przedstawicieli związków literackich” oraz o stworzenie trzech stypendiów m.st. Warszawy dla literatów „młodszej generacji”. Apel skierowany był do Rady Miejskiej w Warszawie.

Samorząd Warszawy wspierał fundusz doraźnej pomocy za pośrednictwem warszawskiego Oddziału ZZLP, przyznając niewielkie kwoty na jednorazowe zasiłki dla rodzin po zmarłych zasłużonych literatach oraz dla pisarzy znajdujących się w krytycznym położeniu z powodu choroby lub niezdolności do pracy.

2 marca 1926 roku w gabinecie Prezesa Rady Miejskiej odbyło się posiedzenie w sprawie utworzenia przez m.st. Warszawę fundacji nagród literackich. Po długotrwałej dyskusji uchwalono stałą nagrodę w wysokości 15 tys. zł jako „Nagrodę literacką m. Warszawy”.

Na plenarnym posiedzeniu Rady Miejskiej w Warszawie 15 kwietnia 1926 roku, 81 radnych przyjęło uchwałę zatwierdzającą „Statut Nagrody Literackiej m.st. Warszawy”, jednocześnie przyznając pierwszą nagrodę „nestorowi literatury polskiej” Władysławowi Mickiewiczowi.

Preambułę Statutu rozpoczęto deklaracją: „Celem uczczenia pamięci świetnej plejady pisarzy polskich, którzy z nieżyjącymi już: Bolesławem Prusem, Adolfem Dygasińskim,

established in May 1935, adopted a resolution to appeal to the City Council of the Capital City of Warsaw and city councils of other major towns within Poland to fund prizes for writers. At that time, the Board was composed of the following individuals: President Juliusz Kaden-Bandrowski, Deputy President Edward Słoński, Secretary Edward Kozikowski, Treasurer Leon Rygier, and members: Stanisław Czosnowski, Benedykt Hertz, Alfred Lauterbach, Jan Nepomucen Miller, and Kazimierz Wierzyński.

In December 1925, the Warsaw community of journalists and writers defending the material and creative interests of writers officially submitted ‘a proposal to fund a perpetual literary prize of the Capital City of Warsaw awarded annually for the best piece of poetry, novel, or criticism by representatives of the City authorities and representatives of writers’ associations’ as well as to fund three City’s scholarships for writers ‘of the younger generation.’ The appeal was addressed to the City Council in Warsaw.

Warsaw’s local government supported the emergency relief fund operated through the Warsaw Branch of the Trade Union of Polish Writers (ZZLP), allocating small sums of money to one-off benefits for the families of late writers of merit and for those writers who were in a critical situation due to a disease or incapacity to work.

On 2 March 1926, in the office of the President of the City Council a meeting was held to discuss the funding of literary awards by the Capital City of Warsaw. Following a long debate, the 15,000-złoty ‘Literary Award of the City of Warsaw’ was approved.

On 15 April 1926, during a plenary session of the City Council in Warsaw, 81 councillors adopted a resolution approving the ‘Statute of the Literary Award of the Capital City of Warsaw’, on the same occasion awarding the first of the prizes to the ‘doyen of Polish literature’ Władysław Mickiewicz.

Stanisławem Wyspiańskim, Elizą Orzeszkową, Marią Konopnicką, Henrykiem Sienkiewiczem, Stefanem Żeromskim i Władysławem Reymontem na czele, w dobie największego pogwałcenia Polski, dziełami swymi stwierdzili żywotność narodu, okryli sławą literaturę polską, a w pismach swych wiele pięknych kart poświęcili Warszawie; zarazem w celu okazania stałego uznania i poparcia ich następcom na niwie literatury ojczystej, Rada Miejska funduje stałą »Nagrodę Literacką m.st. Warszawy«”.

Począwszy od 1927 roku nagroda miała być przyznawana „za całokształt działalności autora na polu literatury polskiej (poezji, powieści, dramatu, studiów i krytyki literackiej) albo za jeden utwór z tych samych dziedzin, ogłoszony drukiem lub wystawiony na scenie w ciągu ostatnich lat trzech przed 1 stycznia roku, w którym nagroda będzie przyznana”. W skład sądu konkursowego wchodzić mieli: prezes Rady Miejskiej, dwie osoby z grona radnych, profesor literatury polskiej z Uniwersytetu Warszawskiego z wyboru Senatu oraz po jednym delegacie Zarządu z sześciu polskich zrzeszeń autorskich, mających siedzibę w Warszawie (Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy Polskich; Kasy Przewodności i Pomocy dla Literatów i Dziennikarzy; Polskiego Klubu Literatów; Zawodowego Związku Literatów Polskich; Związku Autorów Dramatycznych i Zrzeszenia Związków Literackich).

Sąd konkursowy działał na podstawie ułożonego przez siebie regulaminu, wybierając do 30 kwietnia większością głosów nominowanego do nagrody. Decyzję przedstawiał Zarządowi m.st. Warszawy (Radzie Miejskiej i Magistratowi). Ogłoszenie nazwiska laureata Nagrody Literackiej m.st. Warszawy miało miejsce każdego 3 maja w dniu święta narodowego, zaś wręczenie dyplomu i nagrody na publicznym majowym posiedzeniu Rady Miejskiej w Warszawie.

Podczas kilku posiedzeń w 1927 roku sąd konkursowy rozważał cztery kandydatury: Artura Oppmana (Or-Ota), Wacława Sieroszewskiego, Aleksandra Świętochowskiego i Józefa

The preamble to the Statute of the Award opens with the commitment to ‘commemorate the excellent range of Polish writers who together with the already dead: Bolesław Prus, Adolf Dygasiński, Stanisław Wyspiański, Eliza Orzeszkowa, Maria Konopnicka, Henryk Sienkiewicz, Stefan Żeromski, and Władysław Reymont, in the era of Poland’s greatest oppression boosted the vitality of the nation with their works, brought fame to Polish literature, and dedicated numerous beautiful pages to Warsaw; while also aiming at demonstrating durable appreciation of and support to their followers in the sphere of Polish literature, the City Council has funded the permanent Literary Award of the Capital City of Warsaw.’

From 1927 the Award was presented for a complete oeuvre of an author active in Polish literature (poetry, novel, drama, studies, and literary criticism) or for a single work either published or staged within the last three years before 1 January of the year when the winner is chosen. The Jury contained: representatives of the City’s authorities (Chairperson of the City Council and two councillors); a professor of Polish literature at the University of Warsaw as chosen by the University Senate, and six delegates, each representing respectively the Board of one of the six Polish authors’ associations with their seats in Warsaw (the Society of Polish Writers and Journalists; Warsaw Precautionary and Relief Fund for Writers and Journalists; Polish Union of Writers; Trade Union of Polish Writers; Union of Playwrights; and the Association of Writers’ Unions).

The Jury acted following its own regulations, choosing the winner with the majority of votes. The decision was then presented to the Board of the Capital City of Warsaw (City Council and the Municipality) by the end of April each year. The name of the laureate of the Literary Award of the Capital City of Warsaw was announced on 3 May, a national holiday, while the presentation of the diploma and the prize was held in the May public session of the City Council in Warsaw.

Weysenhoffa. Po burzliwej wymianie zdań, 8 kwietnia 1927 roku, sąd pod przewodnictwem Ignacego Balińskiego (z Julianem Kadenem–Bandrowskim jako sekretarzem) przyznał większością głosów nagrodę Waławowi Sieroszewskiemu, który wg opinii zgromadzonych „przyczynił się do krzewienia wiary w lepsze jutro, a piórem swym potomności oddał w najwerniejszym opisie największą niedolę i sławę skazanych na podbiegunową katorgę najszlachetniejszych synów Ojczyzny”.

Na spotkaniu 26 kwietnia 1928 roku sąd konkursowy¹ przyznał nagrodę Kazimierzowi Przerwie–Tetmajerowi za całokształt twórczości, motywując swoją decyzję następująco: „znakomity liryk polski, niezrównany piewca *Skalnego Podhala*, eposu homerycznej miary, potężny dramaturg, do dna nędzy i bólu ducha ludzkiego sięgający w *Judaszu* (...) położył dla piśmiennictwa zasługi niespożyte”.

Podczas posiedzenia Rady Miejskiej 8 listopada 1928 roku, rajcy miejscy asygnowali dodatkowe 15 tys. zł na Nagrodę Literacką dla Artura Oppmana w związku z jubileuszem 45-lecia pracy pisarskiej i 10-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Podjęto także uchwałę o wręczeniu nagrody podczas symbolicznego objęcia przez władze miejskie Starego Miasta w dniu 10 listopada o godz. 15.00 na Rynku Starego Miasta. Ostatecznie nagrodę wręczył prezydent stolicy Zygmunt Słomiński w obecności prezydium Rady Miejskiej 12 listopada 1928 roku w Sali Portretowej Ratusza. Laudację na cześć laureata wygłosił prezes Rady Miejskiej Rajmund Jaworowski, poeta zaś podziękował okolicznościowym wierszem swego autorstwa.

¹ W 1928 roku sąd konkursowy spotykał się trzy razy w składzie: Ignacy Baliński (prezes Rady Miejskiej), Julian Ejsmond (poeta, tłumacz literatury), Rajmund Jaworowski (radny Warszawy), Juliusz Kaden–Bandrowski (radny Warszawy), Jan Lorentowicz (dyrektor Teatru Narodowego), Stanisław Miłaszewski (poeta, Towarzystwo Literatów i Dziennikarzy Polskich), Leon Pomiarowski (Oddział Warszawski Związku Zawodowego Literatów Polskich), Izabela Moszczeńska–Rzepecka (radna Warszawy w latach 1927–1934 z ramienia Narodowej Organizacji Kobiet), prof. Józef Ujejski (historyk literatury, Uniwersytet Warszawski) i Władysław Zawistowski (członek Rady Repertuarowej Miejskich Teatrów Dramatycznych w Warszawie).

During several 1927 sessions the Jury considered four candidates: Artur Oppman (Or–Ot), Waław Sieroszewski, Aleksander Świętochowski, and Józef Weysenhoff. After a violent debate, on 8 April 1927, the Jury, chaired by Ignacy Baliński (with Julian Kaden–Bandrowski as its secretary), decided with the majority of votes to give the Award to Waław Sieroszewski who, in the opinion of those participating, ‘contributed to disseminating faith in a better tomorrow, and with his pen rendered for future generations in the most faithful description the greatest misery and glory of the noblest sons of the Homeland doomed to the subpolar torment.’

In the session on 26 April 1928 the Jury¹ gave the Award to Kazimierz Przerwa–Tetmajer for his complete oeuvre. The justification for the decision read that this ‘outstanding Polish lyricist, an unrivalled author of the *In the Rocky Podhale* eulogy and a Homeric epos, a powerful playwright, reaching the abyss of misery and pain of the human spirit in *Judas*, Kazimierz Przerwa–Tetmajer has contributed to the domain of writing incommensurably.’

Interestingly, in the session of the City Council on 8 November 1928 the councillors assigned additional 15,000 zlotys towards the Literary Award of the Capital City of

Warsaw which went to Artur Oppman to celebrate his 45 years of creative work and 10 years of Poland’s regained independence. Moreover, a resolution was adopted to ceremoniously present this award during the ceremony of the symbolic taking over of the Old Town

W kolejnym roku, 16 kwietnia, sąd konkursowy² przyznał nagrodę za całokształt twórczości Waławowi Berentowi. Autor *Próchna*, *Oziminy* i *Żywych kamieni* po otrzymaniu nagrody zapytany przez dziennikarza, na co ją przeznaczył odpowiedział: „Oczywiście, że to pójdzie na spłatę długów... Taki jest zresztą los wszystkich nagród literackich i artystycznych, że największą uciechę mają z nich wierzyciele laureatów...”.

3 kwietnia 1930 roku w uznaniu zasług „nieskazitelnej i wspaniałej pracy literackiej” sąd konkursowy³ przyznał nagrodę Władysławowi Orkanowi „synowi ludu górskiego”, który „oddał jego doli, życiu i troskom swoje natchnienie i pióro”.

Na posiedzeniu 14 kwietnia 1931 roku sąd konkursowy⁴ nagrodził Zdzisława Dębickiego, „Pisarza–Obywatela o kryształowym sercu, poetę o duszy tak wrażliwej jak liść mimozy, na wszystko, co związane z Polską w przeszłości, terażniejszości i przyszłości”.

Wobec zasług Józefa Weysenhoffa, który „wniósł do piśmiennictwa piękno ziemi w nienaruszonej pierwotności”

² W skład sądu konkursowego, w 1929 roku wchodzili: Ignacy Baliński (Kasa Literacka), Ferdynand Goetel (PEN–Club), Rajmund Jaworowski (prezes Rady Miejskiej), Juliusz Kaden–Bandrowski, Izabela Moszczeńska–Rzepecka, Stanisław Miłaszewski, Leon Pomirowski, Waław Sieroszewski (Związek Zawodowy Literatów Polskich), Józef Ujejski, Kazimierz Wroczyński (Związek Autorów Dramatycznych).

³ 1930 rok, w skład sądu konkursowego weszli: Ignacy Baliński, Waław Grubiński (literat), Juliusz Kaden–Bandrowski, Stanisław Miłaszewski, Leon Pomirowski, Izabela Moszczeńska–Rzepecka, Wincenty Rzymowski (literat), Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński (wiceprezes Rady Miejskiej), Kazimierz Wierzyński (poeta).

⁴ Do składu sądu konkursowego Rada Miejska powołała: Emila Breitera (PEN–Club), Jana Adolfa Herta (poeta, krytyk teatralny i tłumacz), Rajmunda Jaworowskiego, Juliusza Kadena–Bandrowskiego, Zygmunta Kisielewskiego (Związek Zawodowy Literatów Polskich), Kazimierza Króla (Warszawska Kasa Przewodności i Pomocy dla Literatów i Dziennikarzy; Towarzystwo Poprawności Języka Polskiego), Antoniego Ferdynanda Ossendowskiego (pisarz, dziennikarz), Izabelę Moszczeńską–Rzepecką, Zygmunta Słomińskiego (prezydent Warszawy), Józefa Ujejskiego, Władysława Zawistowskiego (radny Warszawy).

by the City authorities planned at Warsaw’s Old Market Square at 3 pm on 10 November. However, it was eventually presented on 12 November 1928, in the Portrait Hall of the Town Hall by Warsaw’s Mayor Zygmunt Słomiński in the presence of the Presidium of the City Council with the laudation delivered by Rajmund Jaworski, President of the City Council. The poet, on his part, expressed his gratitude with a poem he had written for the occasion.

In the following year’s session held on 16 April 1929 the Jury² decided to give the Award to Waław Berent. The author of *Rotten Wood*, *Winter Crop*, and *Living Stones* when asked by journalists after receiving it what he would spend it on, responded: ‘Obviously, to pay my debts... Actually, this is what happens to all literary and artistic prizes, that they please most the winners’ creditors...’

On 3 April 1930, in recognition of the merits of the ‘impeccable and excellent literary work’ the Jury³ bestowed the Award on Władysław Orkan, ‘son of the mountain people’, who ‘gave his inspiration and pen to their destiny, life, and preoccupations.’

Meanwhile, in their session on 14 April 1931 the Jury⁴ awarded the Prize to Zdzisław Dębicki, ‘a Writer–Citizen, of a crystal heart; a poet of a soul as a mimosa leaf sensitive to anything related to Poland in the past, present, and future.’

11 kwietnia 1932 roku sąd konkursowy⁵ przyznał nagrodę „piewcy tradycji starego ziemiaństwa i łowów za całokształt działalności”.

Za „czujną, a zarazem dostępną szerokiemu ogółowi wnikliwość postawy krytycznej zarówno wobec literatury ojczystej, jak też w stosunku do literatur obcych” 10 kwietnia 1933 roku sąd konkursowy⁶ uhonorował Tadeusza Boya-Żeleńskiego.

30 kwietnia 1934 roku obradujący w Sali Portretowej Ratusza sąd konkursowy⁷ przyznał nagrodę Szymonowi Askenazemu. „Głębię uczucia narodowego, doskonałą formę kompozycji i najszlachetniejsze piękno języka” zawarł w swojej twórczości wg jury laureat nagrody.

25 kwietnia 1935 roku Kolegium Tymczasowego Zarządu Miejskiego uchwaliło nowy Statut Nagrody Literackiej m.st. Warszawy w celu „popierania twórczości w Polsce i dla uznania zasług na polu literatury”. Określono, że nagroda będzie przyznawana „corocznie za całokształt działalności na polu literackim, albo za jeden z utworów literackich, ogłoszonych drukiem w języku polskim lub wystawionych na scenie w ciągu trzech ostatnich lat przed dniem 1 sierpnia roku, w którym

In recognition of the merits of Józef Weysenhoff who ‘has contributed to the writing tradition with the beauty of land in its intact primordiality’, on 11 April 1932, the Jury⁵ honoured him with the Award as a ‘eulogist of the tradition of old landed gentry and hunting, and for his complete oeuvre.’

On 10 April 1933, the Jury⁶ decided to give the Award to Tadeusz Boy-Żeleński for the ‘alert and perspicacious critical attitude both towards native literature and foreign ones, yet in the form accessible to the more general public.’

In the session on 30 April 1934, held in the Portrait Hall of the City Hall, the Jury⁷ honoured Szymon Askenazy with the Award for ‘the beauty of the language, a perfect composition form, and the depth of the national feeling contained in the works’ of the winner.’

On 25 April 1935, the Temporary Municipal Board adopted a new statute of the Literary Award of the Capital City of Warsaw in order to ‘support writing in Poland and for the recognition of achievements in the domain of literature.’ It was decided that the Award ‘shall be awarded annually either for a literary complete oeuvre or a literary work printed in Polish or staged over the last three years by 1 August of the year in which the Award is given.’ It was emphasized that ‘the Jury shall consider the authors whose activity, literary output, and life is bonded with Warsaw, or a work

nagroda będzie przyznana”. Podkreślono, że „w pierwszym rzędzie winna być uwzględniona kandydatura autora, którego działalność, twórczość literacka i życie związane jest z Warszawą lub też utwór opiewający Warszawę”.

Do składu sądu konkursowego weszli: Prezydent m.st. Warszawy lub jego zastępca, jako przewodniczący, dwie osoby wybrane przez Radę Miejską spośród jej członków lub spoza jej grona, przedstawiciel Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przedstawiciel Wydziału Oświaty i Kultury z Ratusza oraz dwie osoby zaproszone przez prezydenta miasta spośród wybitnych osobistości wyróżniających się na polu pracy literackiej.

Sąd konkursowy działał na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez Zarząd Miejski. O wyborze zdecydowano większością głosów, a decyzję przedstawiano Zarządowi Miejskiemu najpóźniej do 7 listopada. Nazwisko laureata ogłaszano 11 listopada w rocznicę odzyskania niepodległości, a dyplom i nagrodę wręczano na publicznym posiedzeniu Tymczasowej Rady Miejskiej.

Pola Gojawiczyńska za powieść *Dziewczęta z Nowolipiek* otrzymała Nagrodę za rok 1935. Członkowie sądu konkursowego⁸ podjęli decyzję 31 października, podkreślając, że autorka z prawdą i znanstwem „odmalowuje głębokie przeżycia ludu Warszawy”, ukazuje życie mieszkańców stolicy oraz ich marzenia o lepszym życiu, zderzone z brutalną rzeczywistością.

Kolejnym laureatem został Roman Kołoniecki — poeta, krytyk i tłumacz poezji francuskiej, któremu sąd konkursowy⁹ przyznał nagrodę 6 listopada 1936 roku, „dając wyraz uznania dla dotychczasowego wysiłku pisarza i побudzić go do dalszej pracy”.

8 Do składu sądu konkursowego weszli: Stefan Starzyński (przewodniczący sądu, prezydent Warszawy), Jan Biłek (dyrektor Wydziału Oświaty i Kultury w Zarządzie Miasta), Zbigniew Lepecki, Wacław Sieroszewski, Artur Śliwiński (publicysta, dyrektor Polskiego Banku Komunalnego), Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

9 Obradowano w składzie: Jan Pohoski (przewodniczący sądu konkursowego), Klemens Frelek (Zarząd Miejski), Czesław Jędraszko, Roman Tomczak (radny Warszawy), Wacław Sieroszewski, Zofia Szmydtowa, Władysław Zawistowski.

eulogizing Warsaw.’ It was decided that the Jury of each award would include: the Mayor of the Capital City of Warsaw or the Mayor’s deputy (as Jury’s Chairman), two individuals selected by the City Council from among the councillors or from outside their body, a representative of the Ministry of Religious Affairs and Public Education, a representative of the Department of Education and Culture from the Town Hall, and two personalities invited by the Mayor from the circle of outstanding writers.

The Jury acted following its own regulation approved by the City Council, and made decisions as for the choice of the laureate with the majority of votes. Following this the laureate was presented to the City Board by 7 November at the latest, while the announcement of the winner of the Literary Award of the Capital City of Warsaw took place on 11 November, on the anniversary of Poland regaining independence. The actual presentation of the diploma and the award took place at the November public session of the Temporary City Council.

The 1935 Award went to Pola Gojawiczyńska for her novel *Girls of Nowolipki*. The Jury⁸ made their decision on 31 October emphasizing that the author ‘conveys the life of the *Warsaw folk* with much expertise and truth’, and shows the life of Warsaw residents as well as their dreams of a better life clashed with violent realities.

The next winner was Roman Kołoniecki: a poet, critic, and translator of French poetry whom the Jury⁹ honoured on 6 November 1936 ‘in order to express appreciation for his so-far achievements as a writer, and to encourage him to work on.’

Session participated by: Jan Pohoski (Jury’s Chairman), Klemens Frelek (Municipality), Czesław Jędraszko, Roman Tomczak (Warsaw’s councillor), Wacław Sieroszewski, Zofia Szmydtowa, Władysław Zawistowski.

Dokładnie rok później sąd konkursowy¹⁰ przyznał nagrodę Marii Kuncewiczowej za całokształt działalności literackiej, a przede wszystkim za utwory związane z Warszawą. Warto podkreślić, że wyróżnienie to trafiło do pisarki w szczególności za wydaną rok wcześniej powieść *Cudzoziemka*, którą do dziś uważa się za jedno z najwybitniejszych dzieł psychologicznych międzywojnia.

W 1938 roku, 4 listopada, sąd konkursowy¹¹ uhonorował Leopolda Staffa „za wspaniałą twórczość poetycką”, stanowiącą „bardzo istotny czynnik życia literackiego stolicy”. Ostatni laureat nagrody przyznanej przed wrześniem 1939 roku pozostał w Warszawie podczas okupacji, obserwując jej zagładę, czemu dał wyraz w wierszach wyrażających ból z powodu zniszczenia miasta i jego kultury. W swojej powojennej twórczości ukazywał stolicę jako miasto dotknięte tragedią, a zarazem miejsce, które się odradza.

Wybuch II wojny światowej przerwał nagradzanie literatów. Do tradycji powrócono tuż po zakończeniu działań wojennych, chcąc wesprzeć odbudowę życia kulturalnego stolicy. Choć od 1946 do 1960 roku nagrodę przyznawano z przerwami, stanowiła ona istotny element stołecznego życia literackiego, nawiązując do przedwojennych korzeni konkursu.

To właśnie w 1946 roku Władysław Broniewski otrzymał za całokształt twórczości to prestiżowe wyróżnienie, w szczególności za wiersze powstałe w okresie wojennym

10 Decyzję o przyznaniu nagrody podjęli: Stefan Starzyński (przewodniczący), Jan Lewandowski (radny Warszawy), Helena Sujkowska (radna Warszawy), Wacław Sieroszewski (prezes PAL), Zofia Szmydtowa (Katedra Historii Literatury Polskiej Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, redaktor naczelna „Rocznika Literackiego”), dr Władysław Zawistowski (Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego), Jan Biłek.

11 Skład sądu konkursowego: Jan Pohoski, dr Jan Biłek, prof. Wacław Borowy (dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego), Faustyń Dzik (Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego), Stefania Głiszczyńska (radna Warszawy), Czesław Jędraszko (dyrektor II Gimnazjum Męskiego w Warszawie), prof. Julian Krzyżanowski (kierownik Katedry Literatury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego), Wacław Sieroszewski (prezes Polskiej Akademii Literatury), Roman Tomczak.

Precisely a year later, the Jury¹⁰ awarded Maria Kuncewiczowa for her complete oeuvre, yet predominantly for her Warsaw-related works. Importantly, the Award was given to her in recognition of the novel *Foreigner* published a year earlier, which actually continues to be regarded as one of the most outstanding literary works of psychologism from the interwar period.

On 4 November 1938, the Jury¹¹ gave the Award to Leopold Staff ‘for his excellent poetic work’ which constituted an ‘extremely important factor of the literary life in Warsaw.’ The last laureate of the Award before September 1939 remained in Warsaw during the Nazi occupation, witnessing the annihilation of the city, creating pain-filled poems, and describing the destruction of the culture and city. In his post-war poems Staff showed Warsaw as struck with tragedy, yet also reviving.

The outbreak of WWII interrupted the presentation of the Literary Award. However, it was resumed immediately after the warfare had finished, in 1946, as part of the efforts meant to restore the cultural life of the capital city of Poland. Although awarded intermittently from 1946 to the 1960s, it constituted an essential element of the literary life of Warsaw thanks to the reference to the pre-war roots of the contest.

It was in 1946 that the Award was given to Władysław Broniewski who received the prestigious honour for his complete oeuvre, and particularly the poems written during the war and after it ended, including those of patriotic and revolutionary character (e.g., ‘Fix Bayonets’, ‘Smoke over the City’). Upon his return to Poland in 1945, the poet committed himself to the cultural life of PRL, namely Communist Poland. In 1950, as an element

10 The decision to give the Award was made by: Stefan Starzyński (Chairman), Jan Lewandowski (Warsaw’s councillor), Helena Sujkowska (Warsaw’s councillor), Wacław Sieroszewski (President of the Polish Academy of Literature), Zofia Szmydtowa (Chair of the History of Polish Literature, Faculty of Polish Studies, University of Warsaw; editor-in-chief of *Rocznik Literacki*), Władysław Zawistowski PhD (Ministry of Religious Affairs and Public Education), Jan Biłek.

11 Jury’s composition: Jan Pohoski, Jan Biłek PhD, Prof. Wacław Borowy (Director of the Library of the University of Warsaw), Faustyń Dzik (Ministry of Religious Affairs and Public Education), Stefania Głiszczyńska (Warsaw’s councillor), Czesław Jędraszko (Headmaster of the 2nd Men’s Gymnasium in Warsaw), Prof. Julian Krzyżanowski (Head of the Chair of the History of Polish Literature, Faculty of Polish Studies, University of Warsaw), Wacław Sieroszewski (President of the Polish Academy of Literature), Roman Tomczak.

i tuż po nim, w tym za utwory o charakterze patriotycznym oraz rewolucyjnym (m.in. „Bagnet na broń”, „Dymy nad miastem”). Po powrocie do kraju w 1945 roku i zaangażowaniu się w życie kulturalne PRL, Broniewski przeznaczył część swoich honorariów oraz nagród na rzecz odbudowy Warszawy. W 1950 roku w ramach ogólnopolskiej akcji zobowiązał się do regularnego, comiesięcznego wspierania Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy.

Dziesięć lat po przyznaniu nagrody, na pytanie redakcji „Stolicy” o to, co literaci sądzą o Warszawie, Władysław Broniewski przesłał odręcznie napisany liścik, w którym zawarł słowa: „»Stolica« jest pismem, które mnie zawsze wzrusza. W tym piśmie widzi człowieka, co było, co jest, a nawet co będzie w Warszawie. A WARSZAWA to jest hymn niepodległości, to jest pieśń... Bardzo kocham Warszawę”.

Na przestrzeni lat kryteria oceny oraz dobór laureatów Nagrody Literackiej m.st. Warszawy podlegały licznym modyfikacjom. Tradycyjnie wyróżniano dzieła koncentrujące się na tematyce warszawskiej; z czasem wybrano też jedną wspólną datę przyznawania nagród — 17 stycznia, która była zbieżna z rocznicą „wyzwolenia stolicy”, ustanowioną przez władze PRL.

Lata 1960–1964 przyniosły rewizję dotychczasowego systemu wyróżnień. Wprowadzenie Nagród m.st. Warszawy za upowszechnianie kultury doprowadziło do formalnego zawieszenia Nagrody Literackiej m.st. Warszawy. Mimo to literatura nie zniknęła z horyzontu miasta — na listach laureatów nowego wyróżnienia niemal co roku figurowali wybitni pisarze, których twórczość była nierozzerwalnie spleciona z losem i duchem Warszawy. W latach 60. i 70. laureatami „ogólnej” nagrody byli m.in. Kazimierz Brandys, Miron Białoszewski, Ernest Bryll, Marian Brandys, Julian Strykowski, co potwierdzało stałą obecność literatów na listach nagrodzonych.

W obecnej formie Nagroda Literacka m.st. Warszawy przyznawana jest od 2008 roku, kiedy to Rada m.st. Warszawy

of a national campaign, he pledged to systematically contribute to the Social Fund for the Rebuilding of the Capital (SFOS).

Ten years after receiving the Award, when asked by the editorial team of *Stolica* [the magazine’s title meaning ‘Capital City’] what writers thought of Warsaw, Władysław Broniewski sent in a hand-written letter containing the following words; ‘*Stolica* is a magazine which always moves me. In in one can see what there used to be, what there is, and even what there will be in Warsaw. And WARSZAW is a hymn to independence, it is a song... I love Warsaw dearly’.

The assessment criteria and the choice of the winners of the Literary Award of the Capital City of Warsaw experienced numerous modifications over the years. Traditionally, the honoured works included Warsaw-related topics. With time, one date for the Award’s presentation was chosen: 17 January, which coincided with the anniversary of the ‘liberation of Warsaw’, as defined by Communist Poland.

The years 1960–1964 brought about the revision of the so-far system. The introduction of the Award of the Capital City of Warsaw for popularizing culture formally suspended the Literary Award. Although literature remained a major part of Warsaw’s cultural life: the lists of laureates of the new award almost every year featured outstanding writers whose literary output was inseparably interwoven with the fate and spirit of Warsaw. The laureates in the 1960s and 1970s of the ‘overall’ Prize included: Kazimierz Brandys, Miron Białoszewski, Ernest Bryll, Marian Brandys, or Julian Strykowski, which confirms that writers were regularly honoured with it.

The Literary Award of the Capital City of Warsaw in its current format has been presented since 2008 when the Council of the Capital City of Warsaw adopted a resolution to reactivate it. Among those who opted for resuming the tradition there were: Rafał Skąpski, President of the Polish Society of Book Publishers; Włodzimierz Paszyński, Deputy Mayor of the Capital City of Warsaw; as well as Ewa

przyjęła uchwałę reaktywującą to wyróżnienie. Inicjatorami powrotu do korzeni nagrody byli m.in.: Rafał Skąpski, prezes Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek; Włodzimierz Paszyński, zastępca Prezydenta m.st. Warszawy oraz Ewa Malinowska-Grupińska, wydawca i przewodnicząca Rady m.st. Warszawy.

Nagroda Literacka m.st. Warszawy docenia najlepszych współczesnych twórców. O nominacjach do nagrody decyduje jury. Prezydent m.st. Warszawy powołuje z własnej inicjatywy czterech członków, a trzech członków w drodze uchwały wskazuje Rada m.st. Warszawy. Propozycje zgłaszają wydawcy, bibliotekarze, księgarze oraz czytelnicy. Warszawa, jako organizator konkursu, funduje nagrody finansowe w kategoriach: proza, poezja, literatura dziecięca, tematyka warszawska, a także komiks (od 2022 roku). Wyjątkowym wyróżnieniem jest tytuł warszawskiego twórcy czy warszawskiej twórczyni przyznawany za całokształt dorobku.

Na przestrzeni stulecia Nagroda Literacka m.st. Warszawy ugruntowała swoją pozycję jako jedno z kluczowych wyróżnień w Polsce. Nawiązując do przedwojennych korzeni, promuje literaturę najwyższej próby i tworzy trwałe dziedzictwo dla przyszłych pokoleń.

W tym miejscu pragnę serdecznie podziękować kuratorom wystawy kustosz Grażynie Ryfke i kustosz Martynie Replin-Bali za kreatywność, wysiłek włożony w przygotowanie i zorganizowanie wystawy, ukazującej historię stołecznej nagrody literackiej z historią Warszawy w tle. Ich nieszablonowe podejście do materiału pozwoliło w pełni wydobyć głębię prezentowanych prac. Szczególne uznanie budzi precyzja, z jaką wyselekcjonowały dzieła, tworząc spójną i poruszającą opowieść, która z pewnością zapadnie w pamięci odwiedzających. Dziękuję im za profesjonalizm, zaangażowanie i dopracowanie każdego, nawet najdrobniejszego detalu.

dr Beata Michalec

Dyrektor Muzeum Literatury
im. Adama Mickiewicza w Warszawie

Malinowska-Grupińska, publisher and Chair of the Council of the Capital City of Warsaw.

At present the Literary Award of the Capital City of Warsaw honours the best contemporary authors. The selection of laureates is made by the Jury composed of four members assigned by the Mayor of the Capital City of Warsaw and three members appointed by the Warsaw Council in a resolution. The Jury analyses the candidacies submitted by publishers, librarians, booksellers, and readers. Not only does the city organize the contest, but it also funds the financial prizes awarded in the following categories: prose, poetry, children's literature, Warsaw-related topics, and comic strips (since 2022).

A particularly prestigious honour is the title of the Warsaw Author awarded for the author's complete oeuvre.

Over the century the Literary Award of the Capital City of Warsaw has established its strong position as one of the most important literary awards in Poland, stemming from its pre-war roots and promoting literature of the finest quality, thus creating solid legacy for the future generations.

At this point let me extend my deepest gratitude to the Exhibition's Curators: Curator Grażyna Ryfka and Curator Martyna Replin-Bala, for their creativity and the effort they have made to prepare and mount this Exhibition showing the history of the Warsaw Literary Award with Warsaw's history in its backdrop. Their unconventional approach to arranging the accumulated material has allowed to reveal the depth of the presented works. It is worthy of particular appreciation how accurately the Curators have selected the works, creating a coherent and emotional narrative, undoubtedly to be long-remembered by the public. I am grateful to them for their professionalism, commitment, and meticulous attention to the tiniest detail.

Beata Michalec PhD

Director of the Adam Mickiewicz
Museum of Literature in Warsaw

Nagroda Literacka miasta Warszawy w okresie międzywojennym (1926–38)

The Literary Award of the City of Warsaw in the Interwar Period (1926–38)

Jeszcze u schyłku XIX w. najpopularniejszą formą honorowania pisarzy były jubileusze. Sytuacja zmieniła się na początku następnego stulecia, po ustanowieniu Literackiej Nagrody Nobla, Nagrody Goncourtów, Prix Femina, a kilkanaście lat później — Nagrody Pulitzera. Niebawem i w odrodzonej Polsce wręczono pierwsze laury pisarskie.

W okresie dwudziestolecia nagrody literackie budziły wielkie emocje. Dla jednych, krytyków i dziennikarzy zwłaszcza, nagród było po prostu za dużo. Dla innych, szczególnie piszących, oczywiście o wiele za mało.

Zwykle mówi się o około 20 międzywojennych nagrodach literackich, lecz np. w roku 1937 naliczono ich już tylko 12 — na łączną kwotę 30 tys. zł. Połowę sumy zapewniały samorządy, jedną czwartą — państwo, resztę zaś dawały związki twórcze i osoby prywatne.

W wielu przypadkach wyróżnienia wręczano nieregularnie, czego powodem bywała kondycja finansowa mecenasa.

Najmniej zawodnym sposobem okazywała się władza centralna. Choć kasa państwowa świeciła nieraz pustkami, zawsze znajdowały się jakieś pieniądze dla pisarzy, z upływem lat niestety coraz mniejsze. Państwowa nagroda literacka miała jednak prestiż, za którym szły w miarę pokaźne sumy.

Still in the late 19th century the most popular way of paying tribute to writers used to be jubilees. The situation changed with the foundation of the Nobel Prize in Literature, Goncourt Prize, Prix Femina, and of the Pulitzer Prize some dozen years later. Soon, the first laurels to writers were awarded in revived Poland as well.

In the 1920s and 30s literary awards aroused deep emotions. To some, namely particularly critics and journalists, there were simply too many prizes. To others, specifically writers, there were obviously far too few.

It is generally assumed that 20 literary awards were given in the interwar period, however, in 1937, for instance, only 12 were still found, with their total value of 30,000 zlotys.

Half of the sum was financed by local governments, a quarter by the central government, with the remaining financing provided by artists' associations and private individuals.

In many a case the award was presented irregularly, mainly owing to its patron's financial difficulties.

The least unreliable sponsor used to be the central government. Although the state's budget was often below the line, somehow some money for writers was found, though, regrettably, the sums in question continued to

Równie cenne wydawały się nagrody i wawrzyny przyznawane przez Polską Akademię Literatury. Rozdano ich w dwudziestoleciu sporo, a że o werdykcie decydowali sami koledzy po piórze, stanowił on dla niejednego młodego poety czy prozaika przepustkę do literackiej sławy.

Udział w kreowaniu pisarskich gwiazd miały redakcje gazet i czasopism. Historycy literatury międzywojennej nie zapominają jednak o nagrodach „Wiadomości Literackich”, najbardziej wpływowego tygodnika tamtych lat.

Dodajmy wreszcie, że również ówczesne władze samorządowe przeznaczały w swych budżetach całkiem przyzwoite sumy na nagrody pisarskie. Ich hierarchia była oczywiście zróżnicowana. Do najważniejszych należały nagrody Krakowa, Lwowa, Poznania, Łodzi, Sosnowca. Żadna nie mogła się równać z przyznawaną regularnie Nagrodą Literacką miasta Warszawy.

Liczył się w tym przypadku nie tylko prestiż stołecznego miasta, posiadającego silne środowisko literackie, ale i wymiar materialny. Dorównywała ona zawsze wysokością nagrodom państwowym, choć z czasem laureatom wypłacano coraz mniejsze kwoty. Jednak nawet suma 5 tys. zł ustalona po dwóch budżetowych redukcjach wydawała się tuż przed wojną poważna — tym bardziej, że jak pisze Stefan Żółkiewski, zdarzały się wówczas lokalne wyróżnienia nieprzekraczające kwoty 100 zł.

Regulamin nie krępował specjalnie jury złożonego z przedstawicieli władz miejskich, związków twórczych i wybranych osobistości. Mogli przyznać nagrodę za całość lub uhonorować autora szczególnie cennej książki wydanej w ciągu minionych trzech lat.

Miesiące poprzedzające wybór pierwszego laureata pogrążyły literaturę polską w żałobie. Dwudziestego listopada 1925 roku zmarł Stefan Żeromski, dwa tygodnie później odszedł Władysław Reymont. Nagroda Warszawy dla autora *Przedwiośnia* byłaby — niezależnie od toczących się jeszcze

diminish. A state-awarded literary prize, nevertheless, boasted prestige followed by relatively substantial money.

The laurels and prizes awarded by the Polish Academy of Literature seemed equally precious. In the 1920s and 30s there were many presented, and since the verdict was reached by fellow writers, such awards constituted a kind of a pass to literary fame for many young poets or prose writers.

The factor that additionally contributed to creating stars among writers were editorial teams of newspapers and magazines. Historians of the interwar literature do not overlook the awards of *Wiadomości Literackie*, the most influential weekly of the time.

Last but not least, let us add that local governments of the time allocated substantial sums to writers' awards in their budgets. They obviously differed in hierarchy. Among the most important ones of the time there were those presented by Cracow, Lviv, Poznan, Lodz, and Sosnowiec. None, however, could rival the Literary Award presented by Warsaw on a very regular basis.

In the latter respect what mattered was not only the prestige of the capital city boasting a powerful literary community, but also the financial aspect. The Award's value equalled that of the prizes presented by the central government, although in the course of time the sums in question were gradually smaller. Nonetheless, even the sum of 5,000 zlotys, agreed after two budget reductions, seemed substantial just prior to WWII; all the more so as, according to Stefan Żółkiewski, some of the local awards did not exceed 100 zlotys.

No particular regulations restricted the Jury composed of representatives of the city authorities, artistic associations, and selected personalities. They were free to bestow the Award either for a complete oeuvre or to honour an author of an exceptionally valuable book published within the past three years.

sporów politycznych wokół powieści — jakąś rekompensatą dla pisarza, którego rok wcześniej ominęły noblowskie laury. Ale Żeromski szczęścia do nagród chyba nie miał.

Pierwszym laureatem został w 1926 Władysław Mickiewicz, co można uznać za niespodziankę, ale i pewien symbol. Najstarszy syn wielkiego poety nie był co prawda szczególnie związany z Warszawą, tak niechętnie przyjmującą sto lat wcześniej pierwsze poezje jego ojca. Emocje mogło również budzić to, że Władysław Mickiewicz był bardziej edytorem, kolekcjonerem i „człowiekiem książki” niż pisarzem. Jego tytułem do literackiej sławy okazać się miały ewentualnie *Pamiętniki*, których pełne wydanie opublikowano jednak dopiero po śmierci autora.

Laureat z 1927 roku — Wacław Sieroszewski, dziś już niestety rzadko czytany — należał w dwudziestoleciu do największych autorytetów literackich. W młodości rewolucjonista i syberyjski zesłaniec, później legionista, piłsudczyk i uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, do literatury wchodził w momencie, gdy Prus, Orzeszkowa i Sienkiewicz budowali dopiero swoją pisarską sławę. W Polsce niepodległej wybrano go prezesem Związku Zawodowego Literatów Polskich, a parę lat później — prezesem Polskiej Akademii Literatury. Otrzymał Krzyż Virtuti Militari i francuską Legię Honorową.

Rok później stołeczne jury zdobyło się na piękny gest, wybierając Kazimierza Przerwę-Tetmajera. „Tygodnik Ilustrowany” zamieścił z tej okazji duże i dobrej jakości zdjęcie pisarza. Wspomniano o „podhalańskim arcydziele”, mówiono o „najzdolniejszym poecie całego pokolenia”, czyniono nawet ryzykowne porównania z najwybitniejszymi lirykami współczesnymi. Fotografia zdradzała natomiast to, co starano się ukryć. Ciężko chory i milczący od dawna artysta nigdy już nie wrócił do zdrowia. Nagroda stanowiła więc jakiś rodzaj wsparcia, w dodatku przyznanego w eleganckiej formie...

W 1928 roku Artur Oppman, czyli Or-Ot, obchodził akurat trochę dziwny jubileusz 45-lecia pracy twórczej.

In the months preceding the selection of the Award's first laureate Polish literature suffered a great loss. On 20 November 1925, Stefan Żeromski passed away, and two weeks later, Władysław Reymont died. The Warsaw Award could have served as a certain compensation to the author of the *Early Spring*, regardless of the political controversies that the book aroused, since the year earlier he had missed the Nobel Prize. However, it seems that Żeromski was not particularly lucky with prizes.

In 1926, the first winner of the Award was Władysław Mickiewicz, the decision regarded as surprising in a way, yet symbolic on the other hand. The eldest son of the great poet was not actually extremely bonded with Warsaw which had so reluctantly received his father's early poetry a hundred years before. What potentially seems slightly controversial was the fact that Władysław Mickiewicz worked more as an editor, collector, and 'the man of book' than a writer. The item which proved to be his potential claim to literary fame were his *Memoirs*, whose full edition, however, was published only following the author's death.

The 1927 winner: Wacław Sieroszewski, today, regrettably rarely read, ranked among the highest literary authorities in the interwar period. In his adolescence a revolutionary and a Siberian exile, later a Legion soldier, adherent to Piłsudski, and a soldier in the Polish-Soviet War, he entered the literature realm when Prus, Orzeszkowa, and Sienkiewicz were only building their writers' fame. In independent Poland he was chosen President of the Trade Union of Polish Writers, and, several years later, he became President of the Polish Academy of Literature. He was honoured with the Cross of the Virtuti Militari and the French Legion of Honour.

A year later, the Warsaw Jury made a beautiful gesture giving the Award to Kazimierz Przerwa-Tetmajer. On the occasion, *Tygodnik Ilustrowany* published a large and good-quality photo of the writer. There was mention of the 'Podhale

Był — w przeciwieństwie do nagrodzonego Tetmajera — najbardziej warszawskim ze wszystkich warszawskich pisarzy. Wybrnięto z niezręcznej sytuacji całkiem zręcznie, ustanawiając specjalną nagrodę, którą jesienią tego roku wręczono Or-Otowi na uroczystym posiedzeniu Magistratu i Rady Miejskiej. Było to wyróżnienie niejako pozaregulaminowe.

Trudno natomiast o trafniejszy werdykt niż ten, który wydali jurorzy w roku 1929. Nie tylko dlatego, że nagrodę otrzymała autentyczna literacka znakomitość. Wacław Berent urodził się w Warszawie i znaczna część jego twórczości związana była z rodzinnym miastem. Uważaną często za największe osiągnięcie *Oziminę* można zaliczyć do najbardziej „warszawskich” powieści. Berent pisał niedużo: *Fachowiec*, *Próchno*, *Żywe kamienie* to książki raczej dla koneserów niż szerokiej publiczności. A przy tym dzieła wielkiego samotnika — zaś jak wiadomo, nagrody, wyróżnienia i popularność stają się częściej udziałem pisarzy towarzyskich, dbających o swoje miejsce przy literackim stole.

Nagroda dla Berenta dzisiejszych historyków literatury międzywojennej nie dziwi, bo autor *Ozimy* to w ich oczach klasyk prawie tak modny jak Tadeusz Miciński. Natomiast trzy kolejne nagrody zdawały się dowodzić, że warszawskie jury myśli z sentymentem o epoce minionej, o czasach młodopolskiej cyganerii, ziemiaństwa końca XIX w., sprawach społecznych podejmowanych jeszcze w duchu Reymonta, Kasprowicza, Żeromskiego.

Trzej kolejni laureaci to bowiem nadal wybitni pisarze Młodej Polski, choć nagradzano ich już na początku lat 30., gdy działali poeci Skamandra i Awangardy Krakowskiej, a w prozie triumfował psychologizm, gdy docierać zaczęły z Zachodu nowe tendencje literackie.

W 1930 roku wyróżniono Władysława Orkana, który największe sukcesy odnosił na początku stulecia. Wtedy ukazały się takie powieści jak *Komornicy* i *W roztokach* oraz świadczące o społecznym zaangażowaniu „szkice”

masterpiece’ and of the ‘most talented poet of the entire generation’; some risky comparisons were even made with the most illustrious contemporary lyrics. However, the photograph was revealing what the text tried to hide. The severely sick poet, silent for a long time, never recuperated. Therefore, the Award served to him as a form of support, offered, most importantly, in an elegant format...

In 1928, Artur Oppman, namely Or-Ot, celebrated a slightly strange jubilee of 45 years of his artistic activity. Contrary to awarded Tetmajer, he was the most Warsaw-affiliated writer of all the Warsaw writers. This slightly awkward situation was resolved quite gracefully: a special prize was funded, and presented to Or-Ot the same autumn at a ceremonious session of the Municipality and City Council, as a kind of a non-statutory prize.

Meanwhile, no better verdict could have been reached than the one the Jury presented in 1929. Not only because the Award was given to an actual literary celebrity. Born in Warsaw, Wacław Berent bonded a meaningful part of his writing with his native city. His *Winter Crop* can possibly be ranked among the most ‘Warsaw-related’ novels. Berent’s literary output was scarce: *A Professional*, *Rotten Wood*, *Living Stones*, however, these are books more for connoisseurs than the general public, works of a great loner. Meanwhile, it is generally known that awards, honours, and popularity seem to more frequently go to socializing writers, taking care of their position at the writers’ table.

Today’s historians of interwar literature are not surprised at the fact that Berent received the Award, since in their eyes the author of the *Winter Crop* is a classical writer almost as popular as Tadeusz Miciński. Meanwhile, the three subsequent prizes seem to demonstrate that the Warsaw Jury were sentimental about the past era, about the Bohemians of Young Poland, 19th-century landed gentry, and social causes tackled in the manner of Reymont, Kasprovicz, or Żeromski.

i „obrazki”. Musimy jednak przyznać, że Orkan nigdy nie był specjalnie związany z Warszawą. Przyszedł na świat w Porębie Wielkiej, w powiecie limanowskim i niemal cała jego twórczość opisuje losy chłopskiej biedoty. Miał natomiast w swojej biografii epizod legionowy, również udokumentowany literacko.

Być może jurorzy chcieli po prostu dopomóc pisarzowi znajdującemu się w trudnym położeniu materialnym. Zamiar ten nie powiódł się jednak: laureat zmarł 14 maja w Krakowie, nie odebrawszy nagrody przyznanej na początku kwietnia.

Więcej łączyło z Warszawą Zdzisława Dębickiego, który urodził się nad Wisłą, rozpoczął szkolną edukację, a potem studia. Sympatyzował z orientacją narodową Dmowskiego, współpracował z „Przeglądem Wszechpolskim”, drukował w „Bibliotece Warszawskiej”, pisywał do „Kuriera Warszawskiego”, by u schyłku dziennikarskiej kariery stanąć na czele „Tygodnika Ilustrowanego”. Do historii literatury przeszedł jednak jako poeta, autor zbiorów opatrzonych tytułami wskazującymi dość wyraźnie na młodopolską proveniencję: *Ekstaza*, *Noce bezsenne*, *Święto kwiatów*. W późniejszym okresie uprawiał głównie publicystykę i krytykę literacką. Podobno po zaciętej rywalizacji pokonał Miriam, Nałkowską i Boya, w co dziś trudno uwierzyć. Ale może zdecydowały inne okoliczności. Nagrodę miasta Warszawy przyznano 14 kwietnia, 7 maja laureat już nie żył. Pochowano go na Powązkach.

Niewiele dłużej cieszył się nagrodą kolejny laureat Józef Weyssenhoff. Arystokrata, bywalec klubów, erudyta, kolekcjoner i... hazardzista, który potrafił przepuścić w ciągu jednej nocy majątek. Zadebiutował w literaturze mając prawie 40 lat — olśniewająco i w dodatku nie bez sukcesu rynkowego! Jednak *Żywot i myśli Zygmunta Podfilipskiego* to chyba jedyne arcydzieło w dorobku autora. *Sprawa Dołęgi* i *Puszcza* to utwory napisane sprawnie, piórem rzemieślnika znającego swój fach.

The three subsequent winners were still outstanding writers of Young Poland, although receiving their Awards in the early 1930s when the poets of the Skamander Group and the Cracow Avant-garde were already active, and while prose witnessed the triumph of psychologism upon the arrival of new literary trends from the West.

In 1930, the Prize went to Władysław Orkan who achieved the greatest success in the early 20th century. It was when the *Debt Collectors* and *In the Valleys* were published, as well as ‘sketches’ and ‘images’. On the other hand, however, it has to be admitted that Orkan was never particularly bonded with Warsaw. Born in Poręba Wielka, in the Limanowa County, he dedicated almost all of his writing to describing peasants’ poverty. Instead, in his biography we can find a legionary accent, documented also in a literary form.

It may be likely that the Jury members were willing to assist the writer in a difficult financial situation. This plan never worked out, however: the winner died on 14 April in Cracow not having collected the Award given to him in early April.

It was Zdzisław Dębicki who had more links with Warsaw; born here, he went to school in Warsaw, and later continued at the local University. Adherent to the Dmowski nationalistic orientation, he cooperated with *Przegląd Wszechpolski* and published in *Biblioteka Warszawska*; he also wrote pieces for *Kurier Warszawski*, to finally head *Tygodnik Ilustrowany* by the end of his journalistic career. In history, however, he is remembered as a poet, author of poetry books bearing titles reminiscent of Young Poland: *Ecstasy*, *Sleepless Nights*, *Flower Festival*. In his later career he was mainly a columnist and literary critic. Apparently, as a result of a fierce competition for the Award he defeated Miriam, Nałkowska, and Boy, which seems a bit hard to believe today. Nonetheless, there may have been other circumstances which affected the Jury’s final decision. The Warsaw Award was given on

Nie bez wpływu na werdykt pozostać musiał fakt, iż w 1932 roku obchodzono jubileusz 40-lecia pracy pisarskiej. Chociaż więc trzy lata wcześniej Józef Weysenhoff został laureatem nagrody miasta Poznania, również Warszawiacy postanowili uczcić autora *Podfilipskiego*. Można powiedzieć – w ostatniej chwili, jako że w lipcu pisarz zakończył życie.

Weysenhoff, Orkan ani nawet Berent czy Dębicki nie określali w takim stopniu charakteru życia literackiego ówczesnej Warszawy jak szalenie kontrowersyjny laureat z 1933 roku. Kłopot bowiem z nagrodami polega m.in. na tym, że od czasu do czasu przypadają one również naszym wrogom albo politycznym przeciwnikom, co większość zainteresowanych akceptuje z najwyższym trudem lub... nie akceptuje w ogóle.

Tadeusz Żeleński, pisujący pod pseudonimem Boy, był wprawdzie rodowitym Warszawiakiem, lecz literackie ostrogi zdobywał w Krakowie. Już wówczas nie stronił od artystycznych i obyczajowych skandali, czego dowodem popularne, lecz i dość swawolne *Słówka*.

Gdy rozstrzygały się losy nagrody, autor owego tomu mieszkał znów od kilkunastu lat w stolicy, współpracował z „Wiadomościami Literackimi”, pisywał recenzje teatralne. Nagroda należała mu się z pewnością za wydany w 1931 roku świetny tom wspomnień *Znasz li ten kraj?...*, choć nie była to oczywiście książka poświęcona Warszawie. Należała się również za imponujący już wtedy translatorski dorobek, obejmujący sto tomów przekładów z literatury francuskiej, w tym dzieła Moliere, Balzaka i Stendhala.

Po raz pierwszy przyznaniu nagrody towarzyszył wielki skandal. Gdy rozpoczynały się obrady jury, na łamach polskiej prasy trwała już od paru miesięcy kampania antyboyowska. Główną rolę odgrywał w niej dwutygodnik „Zet” redagowany przez Jerzego Brauna oraz krakowska „Gazeta Literacka” kierowana przez Józefa Aleksandra Gałuszkę. W obu pismach wypowiedział się m.in. Stanisław Ignacy Witkiewicz, zarzucając Boyowi nie tylko intelektualną powierzchowność, ale wręcz

14 April. By 7 May, the winner had passed away, and was buried at the Powązki Cemetery.

The subsequent laureate of the Award Józef Weysenhoff hardly had much more time to rejoice in his prize. An aristocrat, club goer, man of great learning, collector, and... a gambler who was able to lose all his possessions overnight, he made his debut in literature at the age of almost 40: brilliantly and quite successfully from the commercial point of view. However, the *Life and Thoughts of Zygmunt Podfilipski* may possibly be one and only masterpiece in his oeuvre, since *Dołęga's Case* and *The Forest* are written merely skilfully with a pen of a craftsman who had mastered his craft.

The Jury's final verdict may have been affected by the fact that in 1932 Weysenhoff was celebrating 40 years of his writing. Thus although he had been honoured three years earlier with the Poznan prize, Warsaw residents also decided to award the author of *Podfilipski*. It happened almost at the last moment, as already in July the writer passed away.

Neither Weysenhoff, Orkan nor even Berent or Dębicki defined to such an extent the character of the literary life of the Warsaw of the time as the extremely controversial 1933 laureate. Since the trouble with prizes is such that they are also occasionally awarded to our enemies or political opponents, which the majority of whom it may concern accept with utmost difficulty or... do not accept at all.

Tadeusz Żeleński, writing under the penname of Boy, being actually a Warsaw resident by birth, won his literary spurs in Cracow. Even at that stage he did not shun artistic and morality scandals, this best illustrated in his popular, yet relatively frivolous *Words*.

When the Jury's decision was being made the author of that volume had returned to live in Warsaw some dozen years before, he cooperated with *Wiadomości Literackie*, and wrote theatre reviews. He undeniably deserved the Award for the excellent volume of memoirs *Do You Know*

nazywając go „chorobliwym szperaczem za ciekawostką seksualną w zakątkach życia wielkich ludzi”.

Wiosną 1933 roku konkurencja była bardzo silna: do nagrody Warszawy kandydowali np. sędziwy Aleksander Świętochowski, pomnikowa Maryla Rodziewiczówna i jej koleżanka znacznie młodsza, utalentowana Maria Dąbrowska, niezłomny Andrzej Strug i... tradycyjnie już Zenon Przesmycki (Miriam). Jury, w którego składzie zasiedli oprócz prezydenta Warszawy Zygmunta Słomińskiego i radnych także Jan Parandowski, Juliusz Kaden-Bandrowski, Józef Ujejski, Ignacy Baliński, krytycy literaccy Leon Pomirowski i Emil Breiter, dokonało wyboru niejednogłośnie. Nie wszyscy zgodzili się również podpisać wręczany laureatowi dyplom. Było to może małe zmartwienie, jeśli wziąć pod uwagę reakcję warszawskiej prasy. „Nowy Kurier” pisał wprost o „kompromitacji” i „uwieńczeniu wybrańca Nalewek”, „Gazeta Warszawska” odczuła nagrodę jako „policzek dla kulturalnej Warszawy”.

Może dlatego w roku następnym werdykt jury stanowił kompletne zaskoczenie? Przede wszystkim dobiegający siedemdziesiątki Szymon Askenazy nie był poetą ani powieściopisarzem, lecz wielkim historykiem, cenionym zwłaszcza za prace dotyczące epoki napoleońskiej. Był także dyplomata, przedstawicielem Polski w Lidze Narodów i przewidującym politykiem. Kiedy dostawał Nagrodę Literacką miasta Warszawy, był już właściwie abnegatem — tak przynajmniej pokazał go Jerzy Stempowski, twórca *Esejów dla Kasandry*: „wysoki, koszmarnie chudy, z wielką głową, bardzo długim nosem i parą ciemnych, bystrych i niezycliwych oczu”. Podobno żył wówczas „samotnie i beczynnienie”. W mieszkaniu profesora, przy ulicy Czackiego, spoczywały na półkach prawie gotowe do druku rękopisy. Autor nie brał ich już do ręki. Senat Uniwersytetu Warszawskiego skrzywdził Askenazego w 1920 roku, odmawiając mu katedry. Kilkanaście lat później, gdy stołeczni akademicy zmienili zdanie, uczyony odmówił. Nie chciał już wykładać, nie widział przyszłości ani dla siebie, ani

this County?..., though it was not a book dedicated strictly to Warsaw. He also deserved it for an impressive bulk of his translations, containing a hundred of volumes of translated works of French literature, including those by Moliere, Balzac, and Stendhal.

It was the very first case when a scandal accompanied the bestowing of the Award. When the Jury were launching their session, the Polish press had for several months been involved in the campaign against Boy, with the dominant role played in it by the *Zet* biweekly edited by Jerzy Braun and Cracow's *Gazeta Literacka* headed by Józef Aleksander Gałuska. In both titles Stanisław Ignacy Witkiewicz presented his opinion not only accusing Boy of an intellectual superficiality, but also claiming him to be a 'sick browser seeking sexual curiosities in the recesses of the life of great people.' In the spring of 1933, there was a strong competition for the Award among e.g. aged Aleksander Świętochowski, monumental Maryla Rodziewiczówna, and her much younger talented friend Maria Dąbrowska, invincible Andrzej Strug, and... traditionally Zenon Przesmycki (Miriam). The Jury, encompassing next to Warsaw's Mayor Zygmunt Słomiński and councillors, also Jan Parandowski, Juliusz Kaden-Bandrowski, Józef Ujejski, Ignacy Baliński, and the literary critics: Leon Pomirowski and Emil Breiter, did not choose the winner unanimously. Neither did all the members agree to sign the diploma presented to the laureate. This may not have been the greatest worry bearing in mind the reaction of the Warsaw press. *Nowy Kurier* straightforwardly called the decision an 'embarrassment', writing about 'the crown being given to the one chosen by Nalewki'; *Gazeta Warszawska*, in its turn, felt the Prize as 'a slap on the face of cultured Warsaw.'

Maybe for this very reason the Jury's verdict in the following year was a complete surprise? First of all, Szymon Askenazy, in his late sixties, was neither a poet nor a novelist, but a great historian appreciated particularly for his works

dla Europy. Stempowski mówi, że zabiła go nie tyle choroba, ile świadomość nadciągającej katastrofy. W 1935 roku z jej nieuchronności zdawali sobie sprawę nieliczni.

W roku śmierci Askenazego dokonano pewnych istotnych, choć niezbyt może rewolucyjnych zmian w regulaminie nagrody. Odtąd preferowane miały być pozycje związane z Warszawą i twórcy stołeczni. Jury nieco uszczuplono: prezydent miasta, dwóch radnych, przedstawiciel Wydziału Kultury i Oświaty, delegat Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz trzy osoby zgłoszone przez środowisko literackie.

Reforma poskutkowała, bo w dziesiątym roku istnienia nagrodą wyróżniono po raz pierwszy wydawniczą nowość — *Dziewczęta z Nowolipiek* Poli Gojawiczyńskiej. Była to druga powieść w dorobku niespełna 40-letniej autorki. Stefan Flukowski określił werdykt jako „bardzo szczęśliwe i słuszne posunięcie”. Po okresie zdecydowanej dominacji piszących panów wreszcie jury wybrało kobietę. Nagrodziło również utwór, który mógł być odczytywany jako współczesny, lecz który pokazywał ciemne strony Warszawy: nędzę, brak perspektyw, mało optymistyczną sytuację uzdolnionych dziewcząt wchodzących w życie. Pisarka zrezygnowała z realistycznych ambicji z wymogami literatury popularnej. Chyba dlatego jej książka szybko stała się bestsellerem, a i dziś znajduje jeszcze czytelników.

Tendencję nagradzania „w miarę młodych” i obiecujących literatów podtrzymano w roku następnym, gdy laureatem został 30-latek Roman Kołoniecki. Rodowity Warszawiak, był pierwszym zdobywcą nagrody urodzonym już w XX w. Jako poeta debiutował, mając zaledwie 19 lat. Umieszczał swoje wiersze na łamach „Skamandra”, choć to właśnie skamandryta Antoni Słonimski w 1936 roku dał wyraz swemu oburzeniu z powodu takiego werdyktu. Z kolei Kazimierz Wyka uznał, że pozbawionemu „zdecydowanej indywidualności twórczej” Kołonieckiemu „wyrządzono

relating to the Napoleonic era. Furthermore, he was a diplomat, Poland's representative in the League of Nations, and a foresighted politician. When receiving the Literary Award of the City of Warsaw, he was already a sloven: this at least is the picture painted by Jerzy Stempowski, author of the *Essays for Cassandra*: 'tall, hideously thin, with an enormous head, a very long nose, and a pair of dark, sharp, and unfriendly eyes.' Apparently, at that point Askenazy was living 'a lonely and idle life.' In Professor's flat in Czackiego Street there were manuscripts on the shelves, almost ready to be published, yet Askenazy no longer touched them. Back in 1920, the Senate of the University of Warsaw had harmed him by refusing him a chair. A dozen or so years later, when the academics changed their mind, the scholar did not want to accept it. He did not wish to give lectures, not seeing any future either for himself or Europe. In Stempowski's opinion what killed him was not so much the disease but the awareness of the imminent disaster. In 1935, only very few individuals were conscious that it was inevitable.

In the year of Askenazy's death some essential, though possibly not revolutionary, changes in the Award's regulations were introduced. From that time onwards the preference was for works bonded with Warsaw and artists living there. The Jury was slightly diminished to include the following: the city's Mayor, two councillors, a representative of the Department of Culture and Education, a delegate of the Ministry of Religious Affairs and Public Education, as well as three individuals whose candidacies were submitted by the writers' community.

The reform yielded fruit, since in the tenth year of the Award's existence it was for the first time that a newly released novel was awarded: *Girls of Nowolipki* by Pola Gojawiczyńska. This was the second novel by the not fully 40-year-old author. Stefan Flukowski defined the verdict as a 'very fortunate and sensible move.' After the period

niedźwiedzią przysługę” i doszedł do wniosku, że „nagroda zasłużona nie była”.

Dorobek młodego jeszcze pisarza przedstawiał się zresztą nie najgorzej: cztery tomy wierszy i poemat „Ballada o Piłsudskim”, który w 1935 roku musiał zainteresować Polaków. Wśród przekładów z francuskiego zwracał uwagę tom zawierający wiersze i eseje Paula Valéry'ego. Później Kołonieckiemu powodziło się już różnie i chyba wolno zaryzykować twierdzenie, że nagroda nie otworzyła przed nim oszałamiającej kariery literackiej. Podczas wojny był sekretarzem Jarosława Iwaszkiewicza, potem częściej występował jako tłumacz (m.in. Zoli, Giraudoux, Stendhal).

Lepiej potoczyły się losy kolejnej laureatki, Marii Kuncewiczowej. W Warszawie raczej bywała, niż mieszkała, choć pracowała przez jakiś czas w MSZ jako tłumaczka, a w stołecznym konserwatorium uczyła śpiewu. W 1937 roku jej dorobek artystyczny był już znaczący, choć może niezbyt obfity. Dwie powieści, dwa tomy opowiadań, odcinki powieści radiowej stanowiącej wówczas absolutną nowość. Na czoło wysuwała się oczywiście *Cudzoziemka*, choć jurorzy wzięli pod uwagę głównie opublikowany nieco wcześniej zbiór felietonów *Dyliżans warszawski*.

W drugiej połowie lat 30. Nagroda Literacka Warszawy przyznawana była późną jesienią, dlatego też ostatnia jej edycja przypadła na rok 1938. Na zakończenie międzywojennej historii stołecznego wyróżnienia udało się osiągnąć pełną zgodę. Leopold Staff był chyba najmniej kontrowersyjnym kandydatem, jakiego moglibyśmy sobie wyobrazić. Jeśli nawet nie wszyscy go podziwiali, to cieszył się powszechnym szacunkiem. W swej twórczości nie doświadczył właściwie sztuki. Idealny kandydat był co prawda rodowitym lwowianinem, ale od 20 lat mieszkał w stolicy. Lwów uhonorował go swoją nagrodą już w 1929 roku, Łódź uczyniła to dwa lata później, Warszawa — rok przed wojną.

of a decisive domination of writing gentlemen the Jury had finally chosen a woman. Moreover, it awarded a work which could be seen as contemporary, yet which depicted the grim sides of Warsaw: poverty, lack of prospects, not a truly optimistic situation of talented girls entering their adult life. The writer skilfully combined realistic ambitions with the requirements of popular literature. This is likely the reason why the book soon became a bestseller, and it continues attractive to readers today as well.

The tendency to award 'relatively young' and promising writers was followed in the subsequent year when 30-year-old Roman Kołoniecki became the laureate. Born and raised in Warsaw, he was the first Award's winner born already in the 20th century. He made his debut as a poet aged merely 19 having his poems published in *Skamander*, although it was precisely a Skamander Group poet Antoni Słonimski who strongly objected to this verdict in 1936. Kazimierz Wyka, in his turn, came to the conclusion that 'a great disservice was done' to Kołoniecki 'definitely deprived of creative individuality', and decided that 'he did not deserve the Award.'

As a matter of fact, the output of the young writer was not unimpressive: four books of poems and the poem 'Ballad about Piłsudski' which must have interested Poles in 1935. Among Kołoniecki's translation from French what stood out were Paul Valéry's poems and essays. Later on Kołoniecki had his ups and downs, and it may be justly claimed that the Award did not open gates to a breathtaking literary career for him. During WWII he was a secretary of Jarosław Iwaszkiewicz, and later on worked more often as a translator (e.g., of Zola, Giraudoux, Stendhal).

The story of the next laureate Maria Kuncewiczowa developed in a more positive way. She visited Warsaw rather than lived here, although she worked for some time at the Ministry of Foreign Affairs as a translator, at the same time also teaching singing at Warsaw's music conservatoire.

Trudno powiedzieć, że międzywojenna historia nagrody dobiegła końca, została bowiem — tak jak dzieje miasta — przerwana w najgorszym momencie. Nie mamy pewności, kogo uhonorowałoby w 1939 roku jury obradujące zapewne z udziałem prezydenta Stefana Starzyńskiego. Możemy jedynie wyrazić żal, że nagrody ominęły czwórkę pisarzy, których kandydatury brano zresztą pod uwagę. Ci, o których myślimy, mieli znaczący udział w życiu literackim Warszawy i choćby z tego powodu zasłużyli na pamięć jurorów.

Po pierwsze — sędziwy Aleksander Świętochowski, który choć należał do pokolenia Orzeszkowej i Prusa, to żył długo i zmarł dopiero wiosną 1938 roku. To głównie dzięki niemu historycy literatury mówią do dziś o pozytywizmie warszawskim. Po drugie — Zenon Przesmycki, któremu stolica zawdzięcza nie tylko „Chimerę”, czyli najpiękniejsze pismo w historii polskiej prasy, ale i miano drugiej obok Krakowa artystycznej stolicy Młodej Polski. Po trzecie — szkoda chyba, że nagroda ominęła Marię Dąbrowską, choć jej najwybitniejsze zapewne, „warszawskie” utwory powstały dopiero po wojnie i ukazały się w tomie *Gwiazda zaranna*. Epizody „warszawskie” zawiera również powieść *Przygody człowieka myślącego*. Dąbrowska pokonałaby może i Askanazego, i Gojawiczyńską, i nawet Boya, lecz w 1933 roku i na początku 1934 *Noce i dni* nie zostały jeszcze doprowadzone do końca. W dodatku za nieukończoną jeszcze powieść otrzymała nagrodę państwową, co pewnie zniechęciło jurorów. Po czwarte — laureatką nie została rodowita Warszawianka Zofia Nałkowska, ze stolicą związana prawie przez całe życie. Jury nie znało oczywiście obszernych *Dzienników*. Dzisiejszy czytelnik nie ma wątpliwości, że autorce *Granicy* nagroda Warszawy z pewnością się należała.

Jednak jak pisał na łamach „Rocznika Literackiego” z 1932 roku krytyk Jan Emil Skiwski, „ciała obradujące nad

In 1937, her artistic output was already meaningful, however, not excessively abundant: two novels, two volumes of short stories, and instalments of a radio novel, which was an absolute novelty at the time. Obviously, what is judged as the most prominent of her novels is *The Foreigner*, yet the Jury took into consideration mainly the collection of her columns published earlier in *Warsaw Stagecoach*.

In the latter 1930s, the Warsaw Literary Award was given in late autumn, that is why its last edition happened in 1938. At the conclusion of the interwar history of the capital city's award a full unanimity was achieved. Leopold Staff may have been the least controversial candidate possible. Even if not everybody admired him, he enjoyed a universal respect. He did not suffer any artistic disasters in his career: each subsequent poem demonstrated his great mastery. Although the ideal candidate was originally from Lviv, he had been living in Warsaw for 20 years. Lviv had honoured him with its prize already in 1929, Lodz did so two years later, while Warsaw a year before WWII.

It is hard to say that the interwar history of the Award reached its end, since it was, just like the history of this city, interrupted at the worst moment. We cannot be certain whom the Jury chaired most likely by Mayor Stefan Starzyński would have honoured. We can only express our sadness that the Award did not reach four writers whose candidacies were taken into account. The ones we mean had a great impact on the literary life of Warsaw, and if only for that reason they deserved to be remembered by the judges.

The first of them: advanced in age Aleksander Świętochowski who, though belonging to the generation of Orzeszkowa and Prus, enjoyed a long life and died only in the spring of 1938. It was mainly thanks to him that historians of literature speak today of Warsaw's Positivism. The second being Zenon Przesmycki to whom Warsaw owes not only *Chimera* — the most beautiful magazine in the history of

wyznaczeniem nagród literackich nie składają się z cieni, tylko z żywych ludzi mających swój wyraźny, osobisty stosunek do działalności i osób proponowanych kandydatów. Ten czynnik subiektywny występuje tam wszędzie, gdzie człowiek sędzi człowieka”.

I tak jest do dziś...

Prof. dr hab. Jan Tomkowski — historyk literatury w Instytucie Badań Literackich PAN. Autor m.in. *Juliusz Słowacki i tradycje mistyki europejskiej*, *Juliusz Verne — tajemnicza wyspa?*, *Dzieje myśli*, *Pokolenie Gombrowicza*, *Narodziny powieści XX wieku w Polsce* oraz podręczników literatury polskiej i powszechnej.

Przedruk za: prof. dr hab. J. Tomkowski, *Nagroda Literacka miasta Warszawy w okresie międzywojennym (1926–38)*, „Stolica” 2008, nr 12, s. 6–9.

Polish press, but also the name of the second next to Cracow artistic capital of Young Poland. The third being Maria Dąbrowska, and it is a shame the Award evaded her, although her most outstanding ‘Warsaw-related’ works were created only following WWII, and were published in the book titled *The Morning Star*. ‘Warsaw’ episodes can also be found in the novel *Adventures of a Thinking Man*. Dąbrowska could have possibly defeated Askenazy and Gojawiczyńska, and even Boy, however, in 1933 and in early 1934 *Nights and Days* had not been completed. Additionally, she received a state prize for the incomplete novel, which may have discouraged the Award's Jury. The fourth writer: the one who failed to become the Award's laureate was Zofia Nałkowska, a native resident of Warsaw, bonded with Warsaw almost all her life. The Jury, obviously, did not know her extensive *Diaries*. A today's reader has no doubts that the author of *The Frontier* deserved a prize awarded by Warsaw.

However, as stated in *Rocznik Literacki* from 1932 by the critic Jan Emil Skiwski, ‘the bodies debating over awarding literary prizes are not made up of shadows, but of living individuals, each one with his or her distinctive personal attitude towards the proposed candidates’ activity and individuality. This subjective factor is present wherever a man judges a man.’

And this has proven true up to this very day...

Prof. Jan Tomkowski, a historian of literature at the Institute of Literary Research of the Polish Academy of Sciences. Author of numerous studies (e.g., *Juliusz Słowacki i tradycje mistyki europejskiej*, *Juliusz Verne — tajemnicza wyspa?*, *Dzieje myśli*, *Pokolenie Gombrowicza*, *Narodziny powieści XX wieku w Polsce*) and textbooks on Polish and universal literature. Reprinted from *Stolica*, no. 12 (2008): 6–9.

„Kurier
Warszawski”
R. 106 (1926),
nr 62, s. 6

„Nagroda Literacka m.st. Warszawy. Wczoraj wieczorem w gabinecie prezesa Rady Miejskiej odbyło się wspólne posiedzenie członków komisji: Spraw Ogólnych i Regulaminowo-Prawnej, w sprawie zainicjowanego przez Tow. Literatów i Dziennikarzy Polskich i Związek Zawodowy Literatów utworzenia przez m.st. Warszawy fundacji nagród literackich.

Obradom przewodniczył b. minister sprawiedliwości p. L. Supiński, referat w imieniu Komisji Regul.-Prawnej przedstawił prezes rady senator Ig. Baliński. Po długotrwałej dyskusji, w której brali udział zaproszeni przedstawiciele Tow. Literatów i Dziennikarzy Polskich oraz Związku Zawodowego Literatów, powzięto następujące uchwały zasadnicze:

Celem uczczenia świetnej plejady pisarzy polskich, na czele z Bolesławem Prusem, Henrykiem Sienkiewiczem, ze Stanisławem Wyspiańskim, Marią Konopnicką, Stefanem Żeromskim i Wł. St. Reymontem – którzy okryli sławą literaturę polską i w pismach swych wiele kart świetnych poświęcili Warszawie, a zarazem w celu okazania uznania i poparcia ich następcom na niwie literatury ojczystej – wyznacza się coroczną Nagrodę Literacką m.st. Warszawy. Nagroda ta, w wysokości 15 000 zł, przyznawana będzie corocznie za całokształt twórczości w dziedzinie powieści, poezji lub dramatu, lub za jeden utwór, ogłoszony drukiem lub wystawiony na scenie.

Skład jury tworzyć będą: prezes Rady Miejskiej, Prezydent m.st. Warszawy, ławnik Wydziału Oświaty i Kultury, dwóch radnych, profesor Uniwersytetu z Katedry Literatury Polskiej, oraz po jednym przedstawicielu sześciu istniejących obecnie organizacji literackich.

Nagroda ma być przyznawana najpóźniej w dn. 30 kwietnia i ogłoszona w dzień święta narodowego – 3 maja. Z kolei odbędzie się na posiedzeniu Rady Miejskiej uroczyste wręczenie laureatowi nagrody i dyplomu”.

*Kurier
Warszawski*
106, no. 62
(1926): 6

‘Literary Award of the Capital City of Warsaw. Last night, a joint session was held at the Office of the President of the City Council; it brought together members of Council committees: that for the General Affairs and the Legal and Regulation Committee addressing the issue initiated by the Association of Polish Writers and Journalists and the Trade Union of Writers to fund prizes of the Capital City of Warsaw in literature.

The session was chaired by the former Minister of Justice Mr L. Supiński, while a paper on behalf of the Legal and Regulation Committee was delivered by the Council’s President Senator Ig. Baliński. Following a long debate participated by the invited representatives of the Association of Polish Writers and Journalists and the Trade Union of Writers the following resolutions were adopted:

With the intention of honouring an outstanding range of Polish writers, headed by Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, together with Stanisław Wyspiański, Maria Konopnicka, Stefan Żeromski, and Wł. St. Reymont, who have famed Polish literature, and who have dedicated numerous excellent pages to Warsaw; while also in order to show appreciation of and support to their followers in the domain of our native literature, the annual “Literary Award of the Capital City of Warsaw” has been designated. Standing at 15,000 zlotys, the prize will be awarded annually for a complete oeuvre of a novelist, poet, or playwright, or for a single work, printed or staged.

The Jury shall be composed of: President of the City Council, Mayor of the City of Warsaw, town councillor representing the Department of Education and Culture, two councillors, a University professor at the chair of Polish literature, and one representative of each of the six existing literary organizations respectively.

The prize shall be awarded by the 30th of April at the latest and announced on the day of the national holiday: the 3rd of May. The solemn ceremony of the presentation of the Award and diploma to the winner shall be held at the City Council session.’

„Czas”
R. 87 (1935),
nr 298, s. 8

„Ogłoszone zostały nowe statuty nagród m.st. Warszawy: naukowej, literackiej, artystycznej i muzycznej. (...) Nagroda Literacka m.st. Warszawy przyznawana będzie corocznie za całokształt działalności na polu literackim, albo za utwór literacki ogłoszony drukiem w języku polskim lub wystawiony na scenie w ciągu trzech ostatnich lat przed dniem 1 sierpnia roku, w którym nagroda będzie przyznana, (...) winna być uwzględniona kandydatura autora, którego działalność, twórczość literacka i życie związane jest z Warszawą, lub też utwór, opiewający Warszawę. (...) Do składu sądu konkursowego każdej z nagród wchodzi: Prezydent m.st. Warszawy lub jego zastępca (jako przewodniczący), dwie osoby wybierane przez Radę Miejską, przedstawiciel Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jeden przedstawiciel Wydziału Oświaty i Kultury oraz dwie osobistości zaproszone przez prezydenta miasta. Ogłoszenie nazwisk laureatów następuje dnia 11 listopada w rocznicę odzyskania niepodległości Polski, wręczenie zaś dyplomów i nagród najpóźniej w ciągu listopada tegoż roku na publicznym posiedzeniu Rady Miejskiej”.

‘New statutes of the awards of the Capital City of Warsaw have been developed: in scientific, literary, artistic, and musical output (...). The Literary Award of the Capital City of Warsaw shall be awarded annually either for a complete literary oeuvre or a literary work printed in Polish or staged over the last three years by 1 August of the year in which the prize is awarded. (...) the Jury shall consider authors whose activity, literary output, and life are bonded with Warsaw, or a work eulogizing Warsaw (...). The Jury of each Prize shall include: the Mayor of the Capital City of Warsaw or Mayor’s Deputy (as Jury’s Chair), two individuals selected by the City Council, a representative of the Ministry of Religious Affairs and Public Education, a representative of the Department of Education and Culture, and two personalities invited by the Mayor. The names of the winners shall be announced on 11 November on the anniversary of Poland regaining independence, while the presentation of the diplomas and prizes shall be held at a public City Council session in the course of November that very year.’

Czas 87, no.
298 (1935): 8

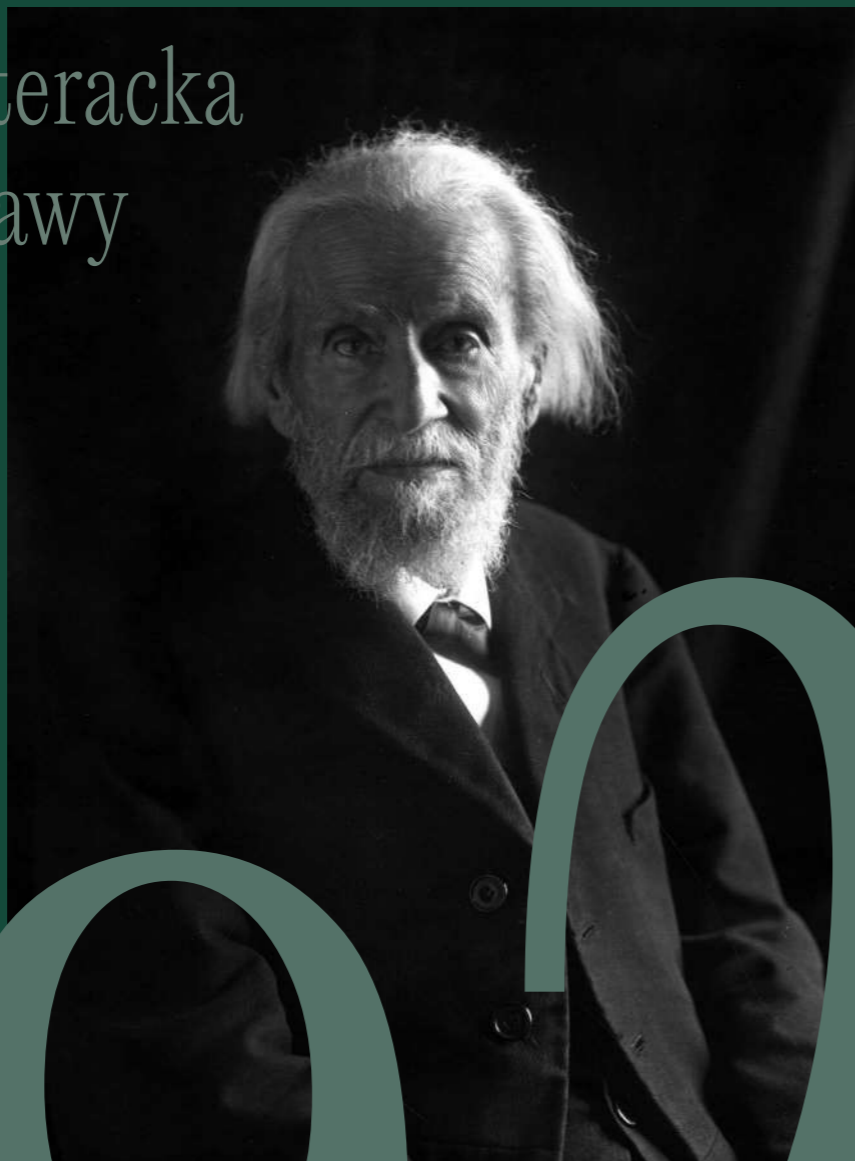
„Dzień Dobry”
R. 8 (1938),
nr 278, s. 6

„Statut nagród m.st. Warszawy naukowej, literackiej, plastycznej i muzyczno-teatralnej został zmieniony. Rozszerzono możliwość wyróżnienia osób, pracujących na polu nauki, literatury i sztuki. (...) Nagroda Literacka przypadnie za całokształt działalności na polu literackim lub za jeden z utworów literackich, ogłoszony drukiem lub wystawiony na scenie w ciągu trzech ostatnich lat. (...) Kandydatury do nagród są zgłaszane przez członków sądu konkursowego i mogą być zgłaszane do dnia 15 października każdego roku przez senaty kół akademickich, PAL, towarzystwa naukowe i artystyczne. Nagrody w tym roku wyniosą po 5000 zł każda”.

‘The new statute of the prizes of the Capital City of Warsaw applies to the broadest possible art domain. The statute of the Warsaw prizes in science, literature, fine arts, and music-theatre has been changed. The possibility to honour individuals working in science, literature, and art has been extended (...). The literary activity shall be awarded either for a complete literary oeuvre or for one literary work published or staged over the last three years (...). The candidates shall be nominated by the contest judges and by 15 October each year they can also be nominated by the senates of academic associations, Polish Academy of Literature, and scientific and artistic associations. This year each prize shall stand at 5,000 zlotys respectively.’

Dzień Dobry
8, no. 278
(1938): 6

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Władysław Mickiewicz (1838–1926)

Księgarz, bibliotekarz, publicysta i działacz emigracyjny. Najstarszy syn i drugie dziecko Adama Mickiewicza i Celiny z Szymanowskich. Założyciel emigracyjnego czasopisma „L'Espérance”, które miało bronić spraw narodów zniewolonych. Ufundował słynną Księgarnię Luksemburską, mającą na celu promowanie Polski oraz ojczystych dzieł w języku francuskim i polskim. Założyciel Muzeum Adama Mickiewicza w Paryżu, które do dzisiaj mieści się w gmachu Biblioteki Polskiej na Wyspie Świętego Ludwika.

A Polish librarian, columnist, and émigré activist, was the eldest son and second child of Adam Mickiewicz and Celina née Szymanowski. Founder of the émigré periodical *L'Espérance*, whose main goal was to defend the cause of the peoples in bondage. He also established the famous Luxembourg Bookshop meant to promote Poland and Polish literary works in French and Polish; furthermore, he established the Adam Mickiewicz Museum in Paris housed in the Polish Library building on Île Saint Louis.

Władysław Mickiewicz, 1926, fot. portr.,

NAC, sygn. 3/1/0/11/1648/1

Władysław Mickiewicz, 1926, portrait photo,

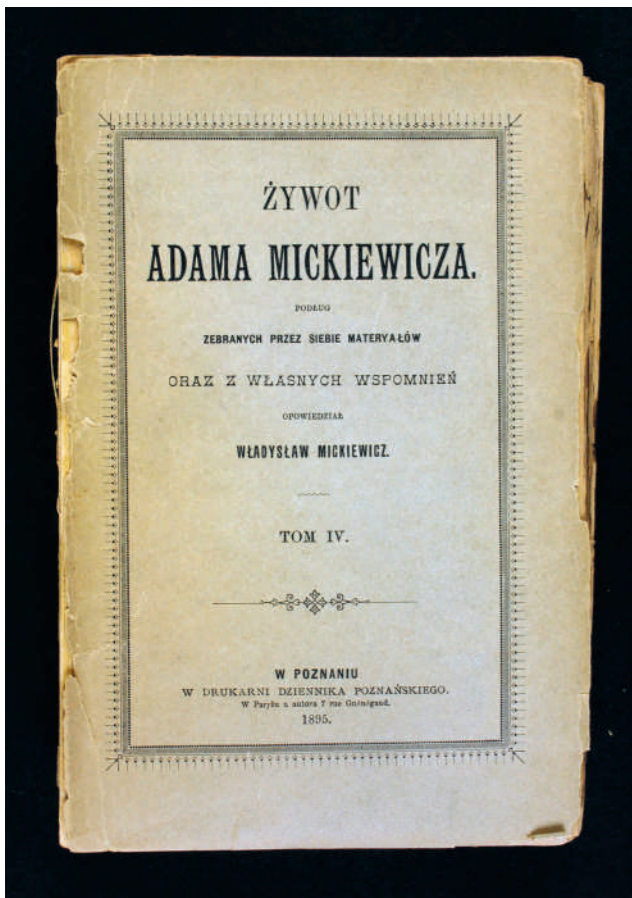
NDA, Call No. 3/1/0/11/1648/1

„Kronika Warszawy” 1926, nr 4, s. 75

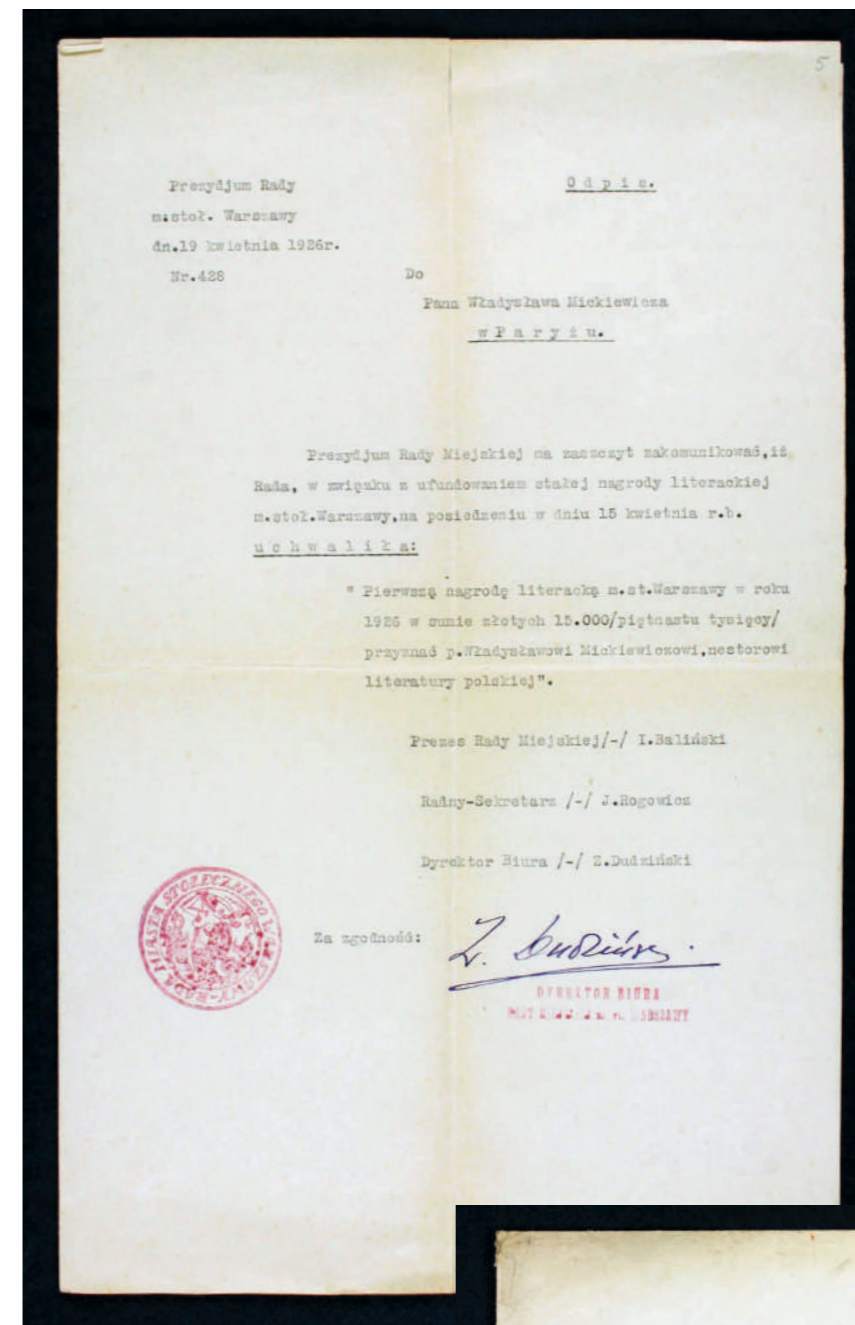
„Pierwszą Nagrodę Literacką m.st. Warszawy w roku 1926 w sumie 15 000 zł przyznała Rada Miejska Władysławowi Mickiewiczowi, nestorowi literatury polskiej (uchw. 15IV 1926)”.

‘The first Literary Award of the Capital City of Warsaw amounting to 15,000 zlotys was awarded in 1926 by the City Council to the doyen of Polish Literature Władysław Mickiewicz (Resolution of 15 April 1926).’

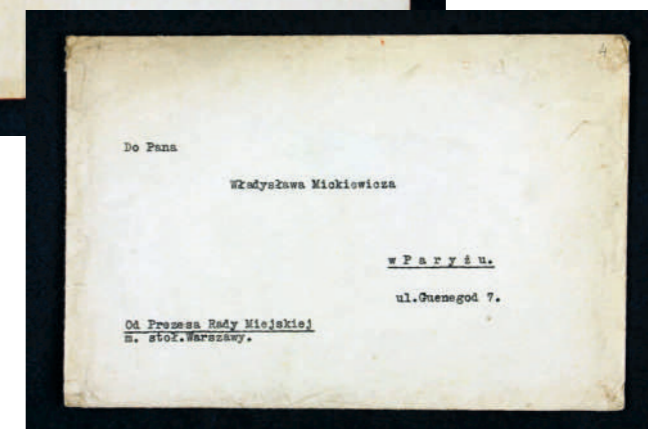
Kronika Warszawy, no. 4 (1926): 75

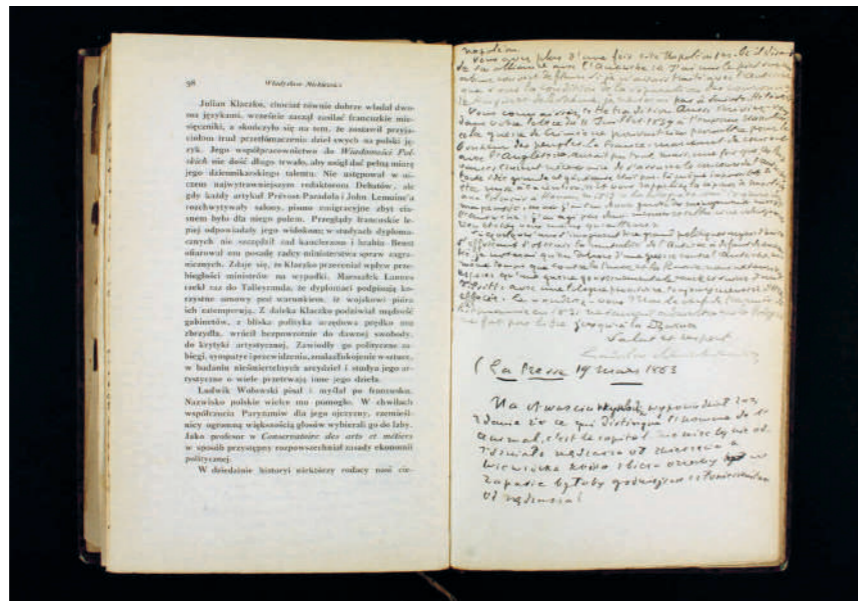
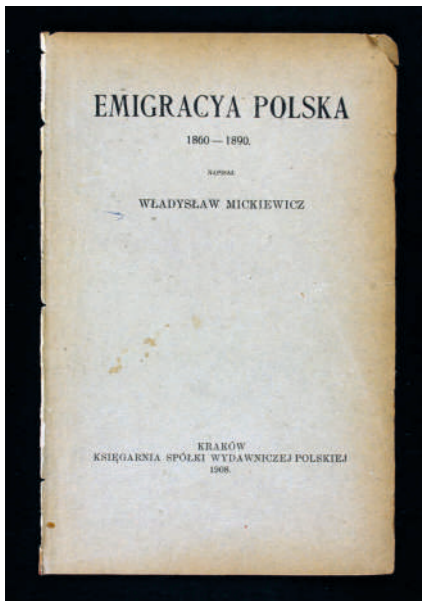

Władysław Mickiewicz, *Żywot Adama Mickiewicza*, Poznań 1890–1895, sygn. Stawiński 542
Władysław Mickiewicz, *Żywot Adama Mickiewicza*, Poznań 1890–1895, Call No. Stawiński 542

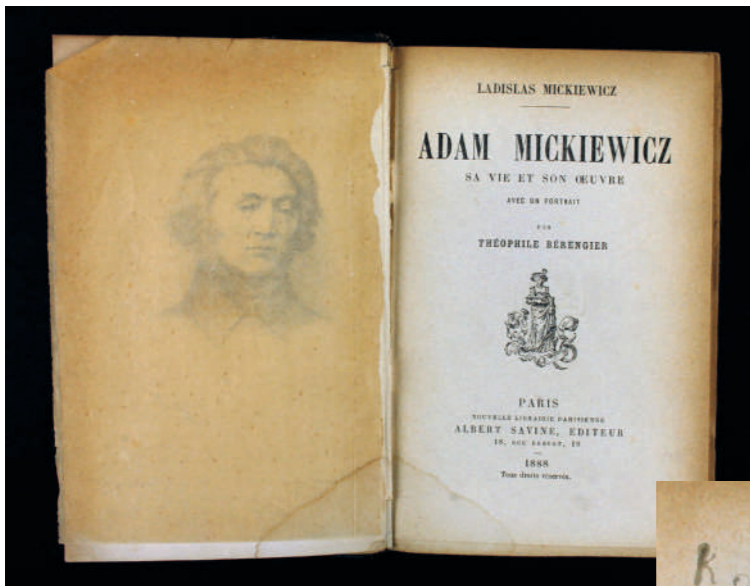
Pismo Rady Miejskiej m.st. Warszawy do Władysława Mickiewicza, 19 IV 1926, dep. BP 34, t. 38, k. 5–6
Warsaw City Council's letter to Władysław Mickiewicz, 19 April 1926, dep. BP 34, vol. 38, ll. 5–6

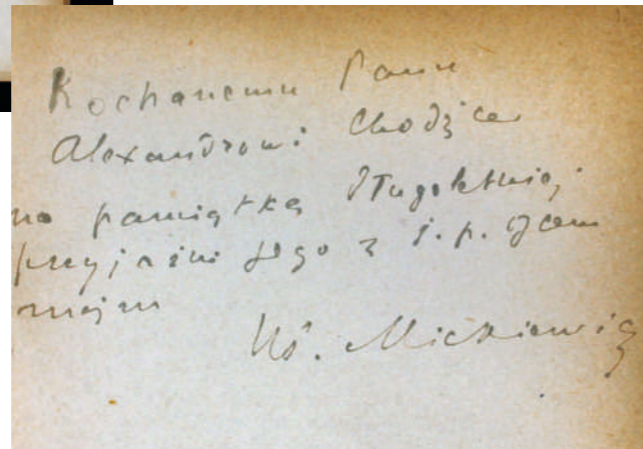
Władysław Mickiewicz, *Emigracja polska 1860-1890*, Kraków 1908, egz. z wkładkami z notami rękopiśmiennymi Władysława Mickiewicza, sygn. M.3634

Władysław Mickiewicz, *Emigracja polska 1860-1890*, Cracow 1908, copy with inserts featuring Władysław Mickiewicz's handwritten notes, Call No. M.3634

Władysław Mickiewicz, *Adam Mickiewicz sa vie et son oeuvre*, Paris 1888, egz. z ded. aut. dla Aleksandra Chodźki, sygn. M.706

Władysław Mickiewicz, *Adam Mickiewicz sa vie et son oeuvre*, Paris 1888, copy with author's dedication to Aleksander Chodźko, Call No. M.706

„Kurier Warszawski” R. 106 (1926), nr 104, s. 7

„W tym roku, na wniosek prezesa rady senatora Balińskiego, konwent seniorów zaproponował w drodze wyjątku, przyznać nagrodę nestorowi pisarzy polskich, synowi wieszczki narodowej, Władysławowi Mickiewiczowi. Wniosek ten Rada Miejska uchwaliła jednomyślnie, przy szumnych oklaskach, mających zaświadczyć o uznaniu, z jakim rada przyznaje sędziwemu pisarzowi pierwszą nagrodę Warszawy”.

‘This year, as petitioned by the Council’s President Senator Baliński, the Council of Seniors exceptionally proposed to present the Award to the doyen of Polish writers, son of the national bard, Władysław Mickiewicz. The motion was adopted unanimously to a vivid applause testifying to the appreciation with which the Council presents the first award of Warsaw to the elderly writer.’

Kurier Warszawski 106, no. 104 (1926): 7

Bolesław Bażukiewicz, Władysław Mickiewicz, plakieta, blacha metalowa, nr inw. ML.Z.60
Bolesław Bażukiewicz, Władysław Mickiewicz, plaque, metal sheet, ACNO ML.Z.60

33

ACADÉMIE DES SCIENCES
de Cracovie

STATUTS SCIENTIFIQUES PRÉPARÉS A PARIS

MUSÉE ADAM MICKIEWICZ
6, QUAI D'ORLÈANS, Paris (4e)

Paris 4° czerwca 1923 r.

Dziękuję Szkołę imienia Gersona za pamięć
Pod kierunkiem francuskich profesorów, młodzi
artyści rozporządzają znowu swój w epokę odrodzenia
Polski; otwiera to nowe pole sztuki. Nie sowa god-
nych przekazania potomności odbywa się przed
oczyma artystów! Niech dzieła ich natychmiast
są wielkimi wypadkami, których są świad-
kami. Niech profesorem i uczniowie przynajmniej
zobaczą najlepsze swoje zyczenia.

Z wyrazem szczerych uczuć
Władysław Mickiewicz

Władysław Mickiewicz
 ul. Krakowska 100
 Warszawa
 4 VI 1923 r.

List do Miejskiej Szkoły Sztuk Zdobniczych
i Malarstwa, Warszawa, 4 VI 1923
(brudnopis), sygn. 84, k. 33
Letter to the City School of Decorative Arts
and Painting, Warsaw, 4 June 1923 (draft),
Call No. 84, l. 33

16

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
w Krakowie

STATUTS SCIENTIFIQUES PRÉPARÉS A PARIS

MUZEUM MICKIEWICZOWSKIE
6, QUAI D'ORLÈANS, Paris (4e)

Paris 4° kwietnia 1925 r.

Kochany Panie,

Od dawna byliśmy bez wiadomości z adresem
Kochanego Pana widząc że mielibyśmy cię zabrać.
Twardo są warunki w kraju. Nie jestem ja przekonany
o mądrości prawicy i gnojach lewicy. Trzymam się
z dala powiorniczo, który uważa: "Wola ludzi, abrac
błazna, ponieważ niewie znaleźć dobrą drogę od ludzi. Długo
tajarych na miejscu. Ale zostawmy politykę. Cierpię się
że masz narzeczenie pisać, porwałbym ci spisy blizni
mając być zadowolony z wydania albumu cię znowu
na stronę. Ja mam trochę czasu do przepięknie w
latkach mielibyśmy się oświecić co do tego z tym
ma po mojej i miłości zrobić. Oho moje pamiętniki zwałoby
wydawca, naturalnie że druk dwoje czasu zabiera. Znowu
mi dają nie do końca i prace wstąpi, ale w najgłębszym
zegarku sprężyna jakiejś mojej historycznej potrafił pisać.
Zona cierpi na osłabienie sfachu i wrota, bardzo cygnie
wisko obawia się przynajmniej odpoznym. Córka zdrowieje
i zwawo znowu ciężar gospodarki domowej. Kupka rodaków
żaskanie nas odwiedza. Kochany Pan pamięta stawać znowu,
który byli codziennymi naszymi gośćmi, i miłość ich wzięcia
zabita! Niemożliwie oko sęka ich na miejscu. Przecież
tyło lat zastanawiali. Zławatoby się, że to wczoraj kochany Pan
z znowu... z znowu wchodził do naszego domu. Znowu
najbliższych stron osób jest najwzajemnie dolegliwych stanów.
Przyznam, że kiedyś znowu do Paryża zajrzę, tylko od
naszej kłopot domowej najzwyklejsze podtrzymać i zyczenia
na na doświadczenia świata.

Wł. Mickiewicz

17
 20 grudnia 1925.
 w wioch latkach
 i znowu do Paryża
 wstąpi. Mi Pa mi
 w Pan z znowu
 zastanawiamy mu
 znowu. Nocie
 z wygnania
 amem nie pisać.
 kłama więcej przy
 raian i prawicy
 z znowu. Spo
 Biedy wroch-Świa
 ma bardzo i
 znowu i Duch
 w straszenie Jan
 ry wyktoją do
 nam już zająć.

List do NN, prawd. Józefa Kallenbacha,
4 IV 1925, inw. 5651 (XIX w.), k. 16-17
Letter to an anonymous addressee,
possibly Józef Kallenbach, 4 April 1925,
ACNOs 5651 (19th c.), ll. 16-17

a prace się wzięły odnowo w 8°
znowu życia niż za paniskiej w Paryżu
bytku. Drukuję się moje Pamiętniki
i powtórze wydanie "Zgwoźdźca
mojego, ale nie przeko bony kłamać
sie, ponieważ warunki druku i wy-
dawstwa są obecnie bardzo trudne

Zdzisław Dębicki,
*Śp. Władysław
Mickiewicz,*
„Kurier Warszawski”
R. 106 (1926),
nr 158, s. 4–5

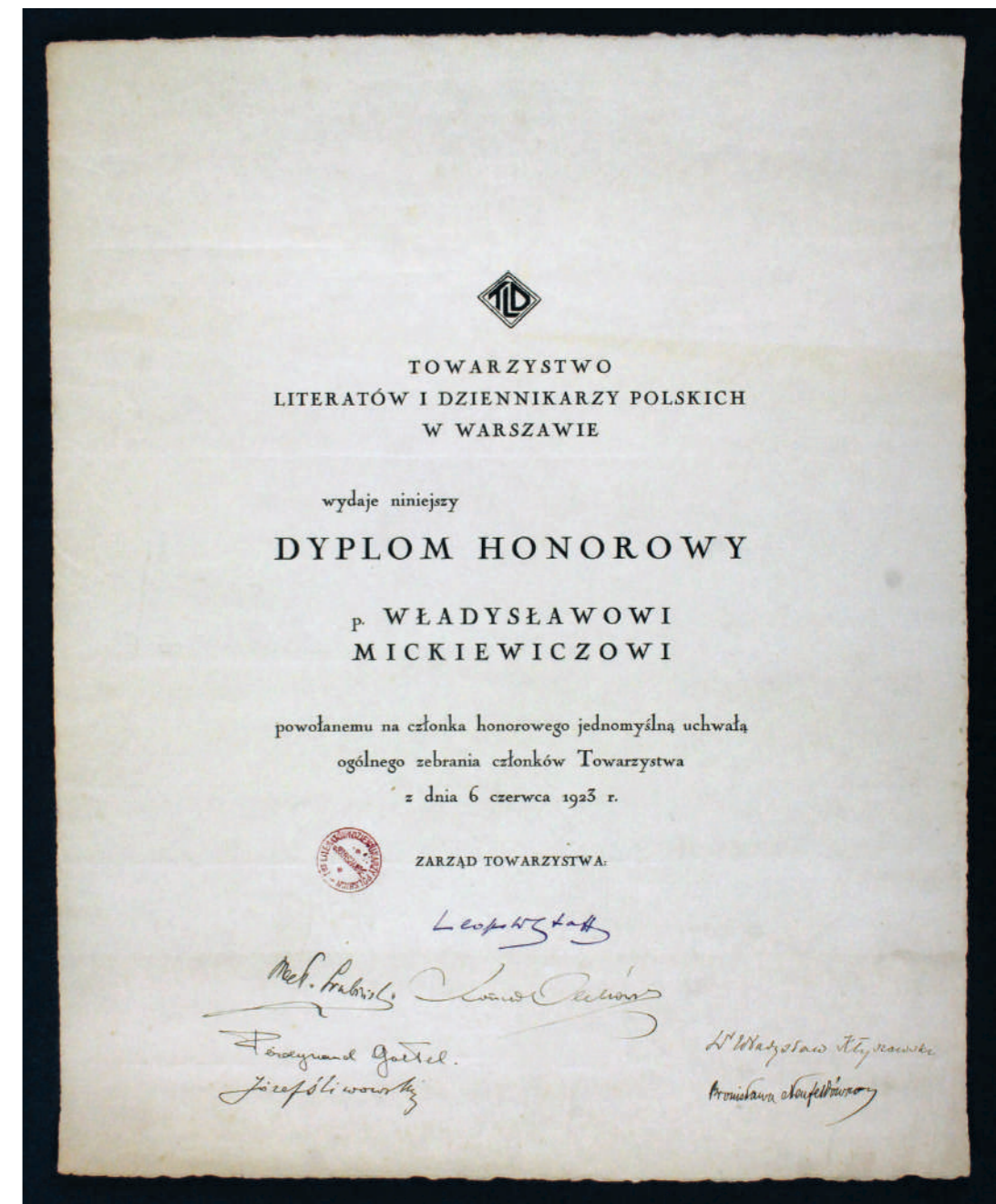
‘No words shall describe (...) the value of the efforts achieved by Władysław Mickiewicz and the worth of his spirit. It is these two works: *In the Legion* and *Father’s Life* that contain his grandest and most durable merits for literature, the reason for the nation’s gratitude, which has recently been expressed in the fact that the author was given the Literary Award of the Capital City of Warsaw.

Władysław Mickiewicz decided to use this Award to make one more trip to Poland in order to visit Vilnius and the Nowogródek Region as his father’s *native spot*. He had been lured there by a peculiar insurmountable longing which he felt upon the Seine, where he lived for 88 years, strongly at home in the Latin Quarter and the Polish Library whose spirit as well as the most meticulous carer he was.’

„Żadne słowa nie ujmą (...) wartości pracy dokonanej przez Władysława Mickiewicza i wartości jego ducha. W tych dwóch dziełach: w *Legionie* i *Żywocie ojca* zawiera się największa i najtrwalsza jego zasługa literacka, jego tytuł do wdzięczności narodu, która znalazła niedawno tak piękny wyraz w przyznaniu ich autorowi Nagrody Literackiej m.st. Warszawy.

Nagrodę tę postanowił Władysław Mickiewicz użyć na jedną jeszcze podróż do Polski, celem odwiedzenia Wilna i ziemi nowogrodzkiej, jako do »miejsca rodzinnego« ojca. Ciągnęła go tam dziwna, nieprzeparta tęsknota z nad Sekwany, gdzie spędził 88 lat życia, zadomowiony w dzielnicy łacińskiej i w Bibliotece Polskiej, której był duszą i najbardziej pieczołowitym opiekunem”.

Zdzisław Dębicki,
“The late Władysław
Mickiewicz”,
Kurier Warszawski
106, no. 158
(1926): 4–5

Dyplom członka honorowego Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy Polskich w Warszawie dla Władysława Mickiewicza (druk z odręcznymi podpisami m.in. Leopolda Staffa, Wacława Grubińskiego, Ferdynanda Goetla), 1923, sygn. III 171

Władysław Mickiewicz's diploma of an honorary member of the Society of Polish Writers and Journalists in Warsaw (printed with handwritten signatures of e.g., Leopold Staff, Wacław Grubiński, Ferdynand Goetel), 1923, Call No. III 171

PREZES RADY

m. st. Warszawy

4 czerwca 1926 r.

Nr 428.

Czołgodny Panie.

Załużąco niezmiernie, że nie możemy spodziewać się rychłego przyjazdu Jego do kraju, przesłanie przyznanej Mu przez Radę Miejską nagrody literackiej m.st. Warszawy, zgodnie z życzeniem, wyrażonym w piśmie do mnie, uskuteczniłam za uprzejmym pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ambasady Polskiej w Paryżu.

Jednocześnie zwróciłem się do Pana Ambasadora Polski w Paryżu, ażeby nagrodę tę Czołgodnemu Panu dołożył.

Nadmieniam, że wg. wskazówek doświadczonych finansistów miejscowych, najdogodniejszym i najkorzystniejszym okazało się nabycie dolarów w Warszawie a nie zmiana złotych w Paryżu.

Na tę zmianę i przesyłkę uzyskaliśmy zgodę Ministerstwa Skarbu. - Wypadki majowe opóźniły nieco tę sprawę, za co przepraszam.

Łączę wyrazy najgłębszego poważania dla Czołgodnego Pana i dla Pani Mickiewiczowej oraz przypominam się żaską wej pamięci Panny Marji Mickiewiczówny.

Ignacy Baliński

Prezes Rady Miejskiej
m.st. Warszawy

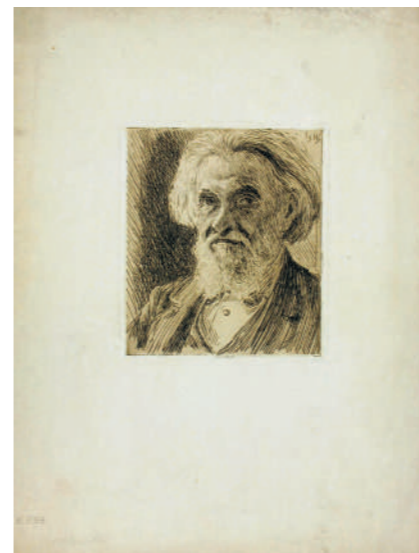
Do Pana
Władysława Mickiewicza
w Paryżu.

2140

Pismo Prezesa Rady Miejskiej
m.st. Warszawy Ignacego Balińskiego,
4 VI 1926, dep. BP 34, t. 38, k. 3-4
Letter of the President of the City Council
of the Capital City of Warsaw Ignacy Baliński,
4 June 1926, dep. BP 34, vol. 38, ll. 3-4

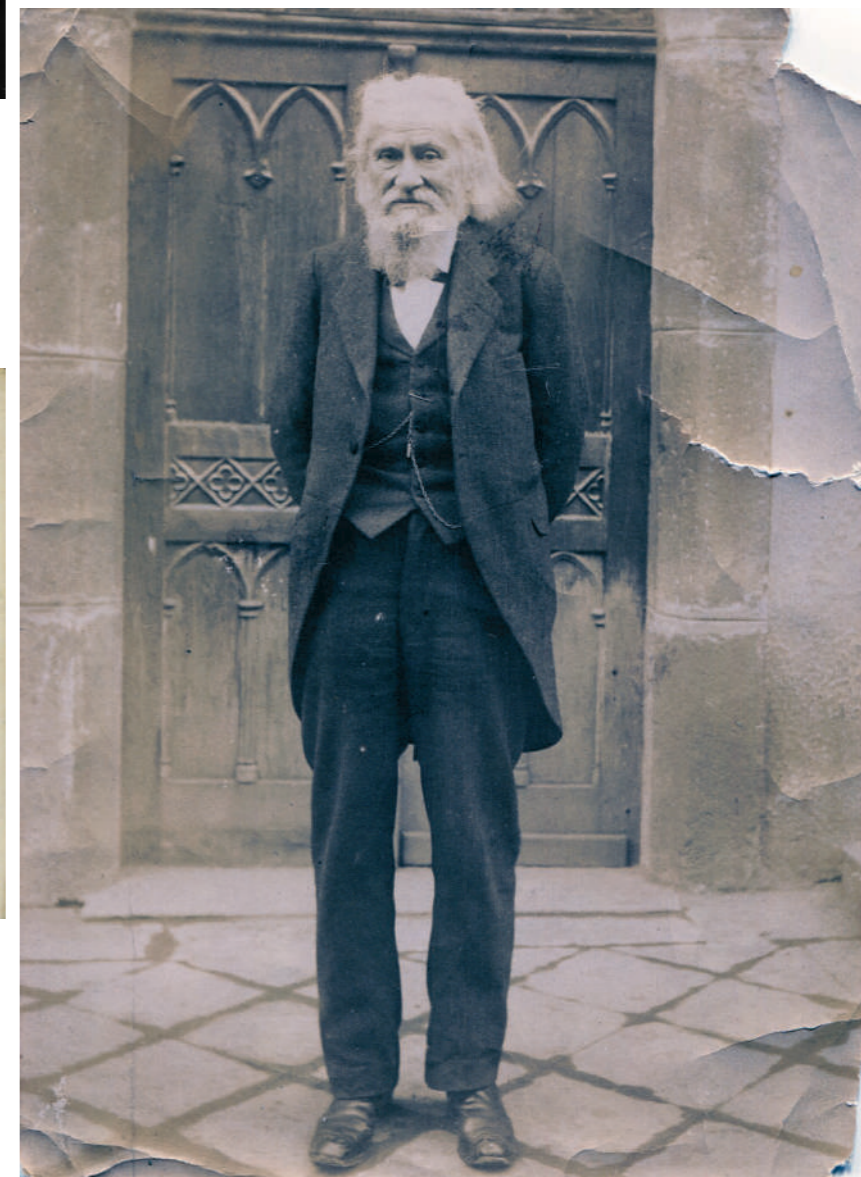

Władysław Mickiewicz, 1926, fot.
portr., NAC, sygn. 3/1/0/11/1648/2
Władysław Mickiewicz, 1926, portrait
photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/1648/2

Ignacy Witz (?), Władysław Mickiewicz,
ok. 1920-1930, akwaforta, sucha igła
na papierze, nr inw. MLE.533
Ignacy Witz (?), Władysław Mickiewicz,
ca 1920-1930, etching, drypoint,
ACNO MLE.533

Władysław Mickiewicz, fot., ok. 1920,
nr inw. MLX.13774
Władysław Mickiewicz, photo, ca 1920,
ACNO MLX.13774

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Wacław Sieroszewski (1858–1945)

Wybitny pisarz młodopolski, zesłaniec syberyjski, etnograf i działacz niepodległościowy. Znany z nowelistyki ukazującej życie ludów Jakucji. Aktywnie walczył o niepodległość w Legionach Polskich. W II RP pełnił funkcje polityczne, był także prezesem Polskiej Akademii Literatury.

An outstanding Polish writer representing Young Poland, an exile to Siberia, an ethnographer, and activist for Poland's independence. Known for his novels showing the life of the peoples of Yakutia. He actively fought for Poland's independence in the Polish Legions, performing political functions in the Second Polish Republic, while also serving as President of the Polish Academy of Literature.

Wacław Sieroszewski w swoim gabinecie podczas pracy, ok. 1930, nr inw. MLX.9470
Wacław Sieroszewski working in his office, ca 1930, ACNO MLX.9470

192

7

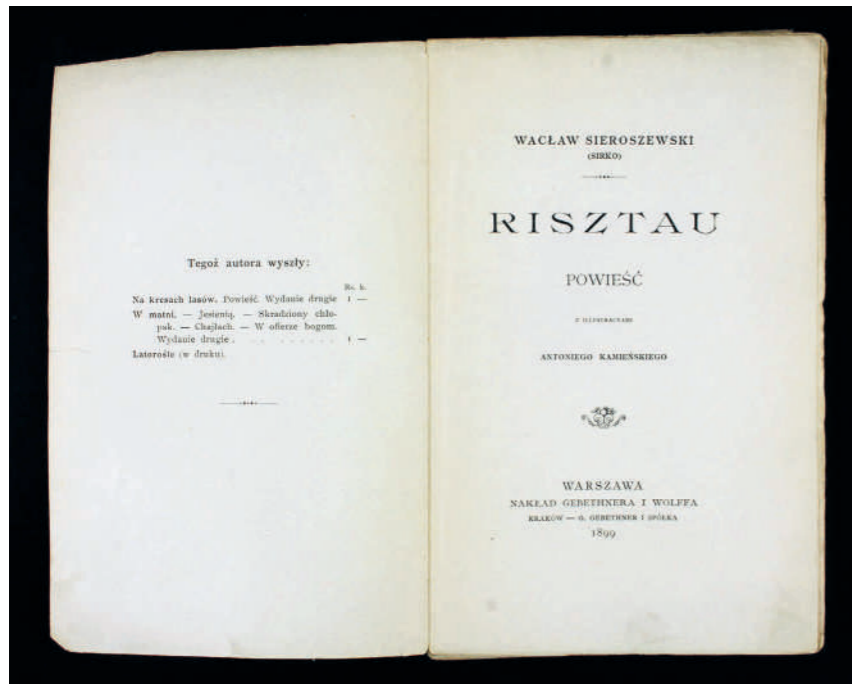
„Kurier
Warszawski”
R. 107 (1927),
nr 120, s. 7

„Sąd konkursowy Nagrody Literackiej m.st. Warszawy, po szczegółowej dyskusji na posiedzeniu w dn. 8 kwietnia br., przyznał większością głosów Nagrodę Literacką m.st. Warszawy w roku 1927 Wacławowi Sieroszewskiemu z motywów następujących:

Z uwagi na szlachetną prostotę stylu, wspaniałość barw, znanstwo i miłość w roztaczanych obrazach przyrody, ze względu na wieszczę rozumienie duszy ludzkiej, współczucie z jej cierpieniem, wiarę w jej bohaterstwo, z uwagi na powyższe zalety, zawierające w sobie wielkość pisarskiego powołania;

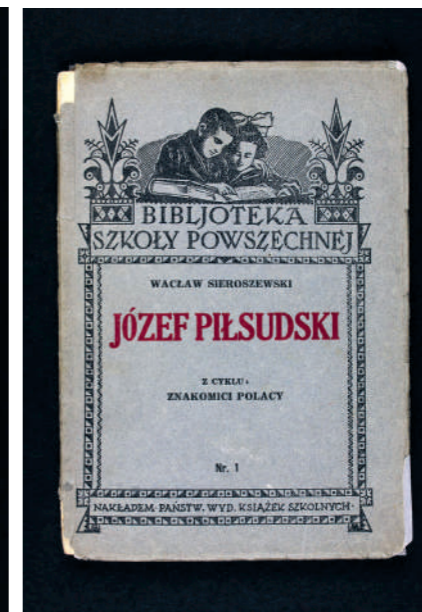
z uwagi, że powołaniem tym, w najcięższych godzinach niewoli naszego narodu Wacław Sieroszewski w szeregu swych znakomitych powieści (*Ucieczka, Rysztau, Na kresach lasów, Z fali na fale, Dno nędzy, Czukcze, Małżeństwo*), przyczynił się do krzewienia wiary w lepsze jutro, a piórem swym potomności oddał w najwierniejszym opisie największą niedolę i sławę skazanych na podbiegunową katorgę najszlachetniejszych synów Ojczyzny;

z uwagi na dalszy, aż po chwilę obecną sięgający rozwój tego pisarza, spleciony nierozdzielnie z jego bohaterstwem życiem”.

Wacław Sieroszewski, *Rysztau*, Warszawa 1899, z il. Antoniego Kamieńskiego, sygn. BP 42602

Wacław Sieroszewski, *Rysztau*, Warsaw 1899, with Antoni Kamieński's illustrations, Call No. BP 42602

Z lewej: Wacław Sieroszewski, *Z fali na fale*, Kraków 1910, sygn. BP 95546
Wacław Sieroszewski, *Z fali na fale*, Cracow 1910, Call No. BP 95546

Z prawej: Wacław Sieroszewski, *Józef Piłsudski*, Lwów 1933, sygn. I.65292
On the right: Wacław Sieroszewski, *Józef Piłsudski*, Lviv 1933, Call No. I.65292

‘Following a scrupulous debate at the session of 8 April 1927, the Jury of the Literary Award of the Capital City of Warsaw with the majority of votes awarded that very 1927 prize to Wacław Sieroszewski for the following reasons:

In appreciation of the simplicity of style, excellence of colours, expertise and love in the images of nature displayed, and for the poetical understanding of a human soul, compassion for its suffering, trust in its heroism, and in view of the above containing in itself the grandeur of a writer’s vocation;

While with this vocation in the darkest hours of the bondage of our nation Wacław Sieroszewski in the number of his outstanding novels (*The Escape, Rysztau, At the Edges of the Woods, Wave after Wave, The Depths of Misery, The Chukchi, The Marriage*) consolidated the belief in a better future, while using his pen to render in the most meticulously mirrored description he left for the future generations the biggest misery of the noblest sons of the home country sentenced to the polar penal servitude;

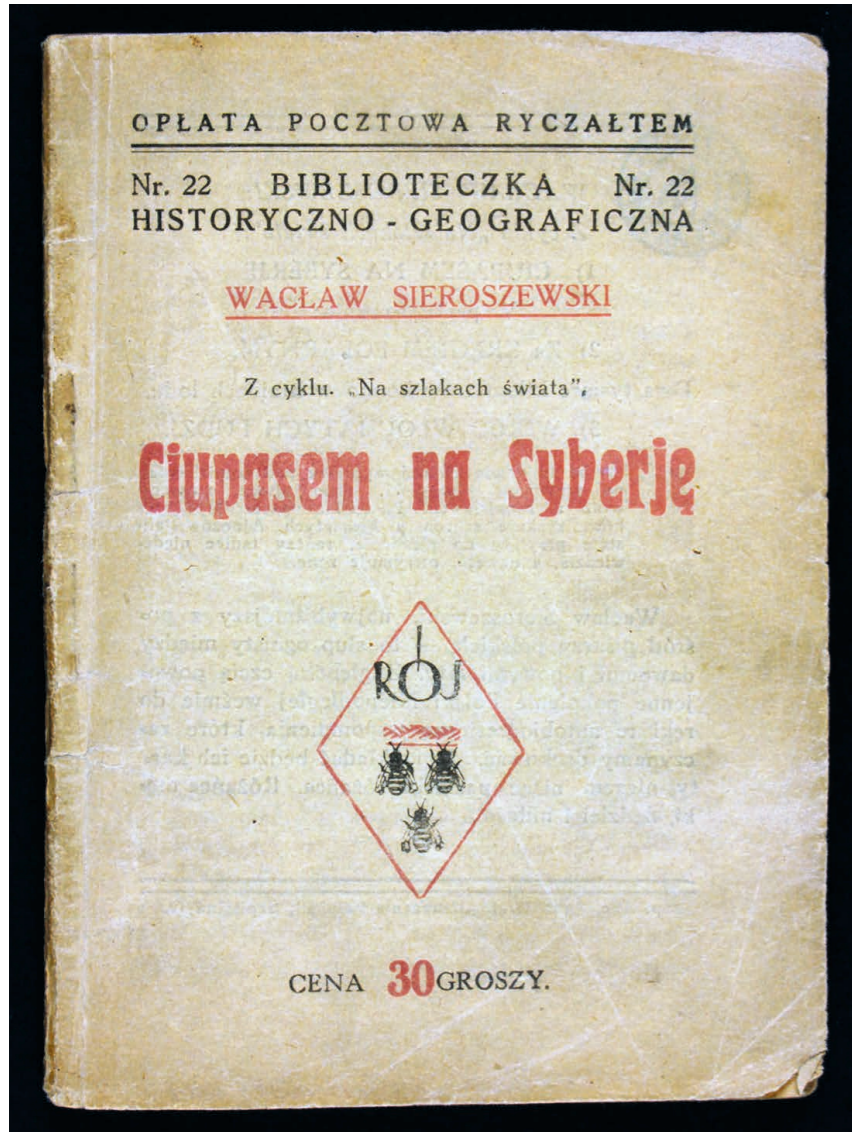
While in view of the further development of the writer up to today, and inseparably interwoven with his heroic life.’

*Kurier
Warszawski*
107, no. 120
(1927): 7

Skład komisji konkursowej

Ignacy Baliński, Zygmunt Wasilewski, Kazimierz Kosiński, prof. Józef Ujejski, Leopold Staff, Stanisław Libicki, Tadeusz Boy-Żeleński, Włodzimierz Perzyński, Juliusz Kaden-Bandrowski, dr Emil Breiter.

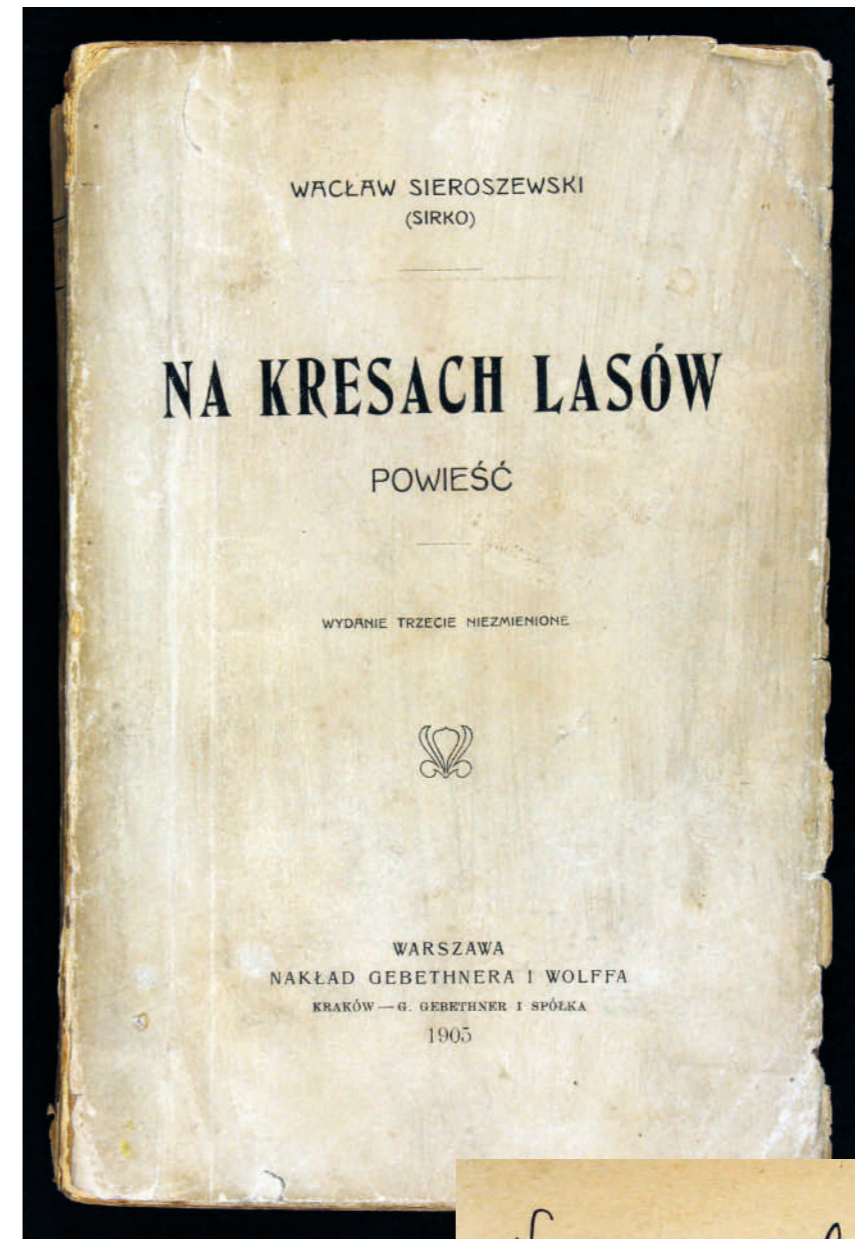
The Jury

Wacław Sieroszewski, *Ciupasem na Syberję*,
Warszawa 1926, sygn. I.37515

Wacław Sieroszewski, *Ciupasem na Syberję*,
Warsaw 1926, Call No. I.37515

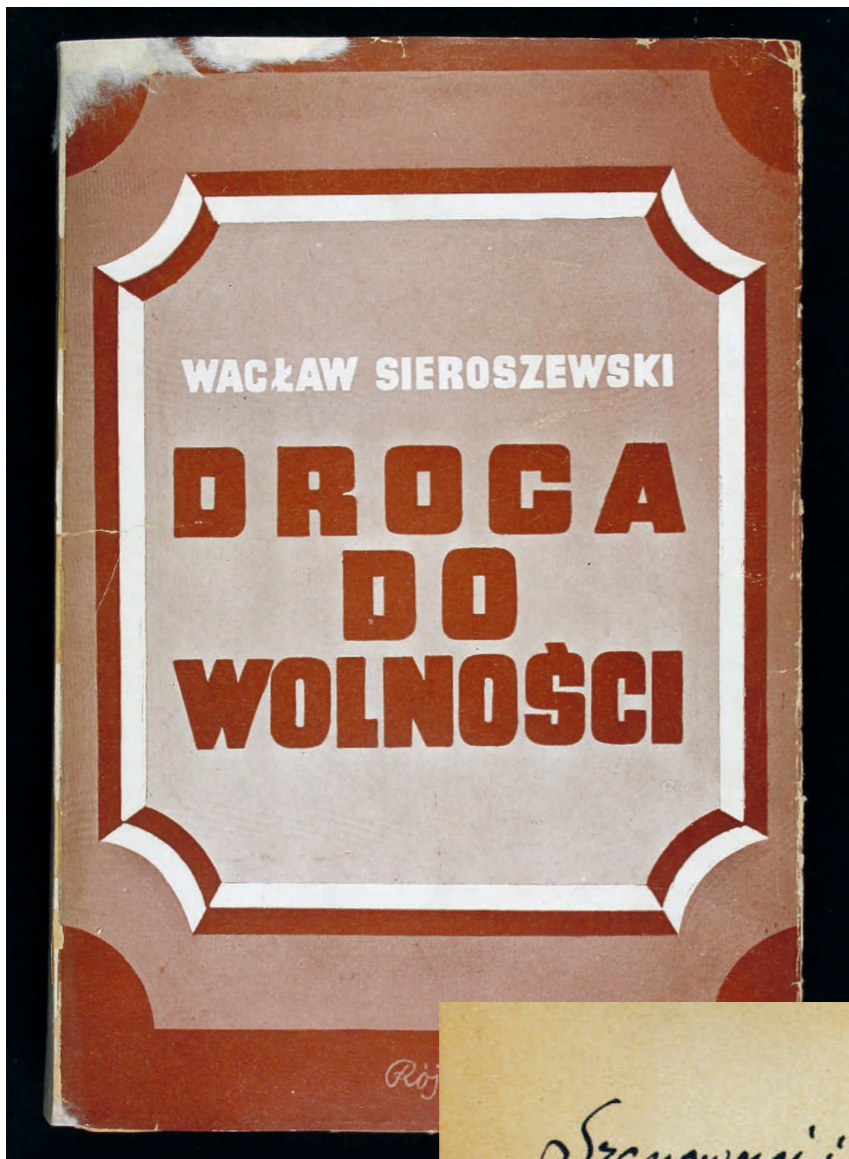
Ignacy Baliński, Zygmunt Wasilewski, Kazimierz Kosiński, prof. Józef Ujejski, Leopold Staff, Stanisław Libicki, Tadeusz Boy-Żeleński, Włodzimierz Perzyński, Juliusz Kaden-Bandrowski, dr Emil Breiter.

Wacław Sieroszewski, *Na kresach lasów*,
Warszawa 1904, egz. z ded. aut. dla państwa Gierszyńskich,
sygn. Gierszyński 1430

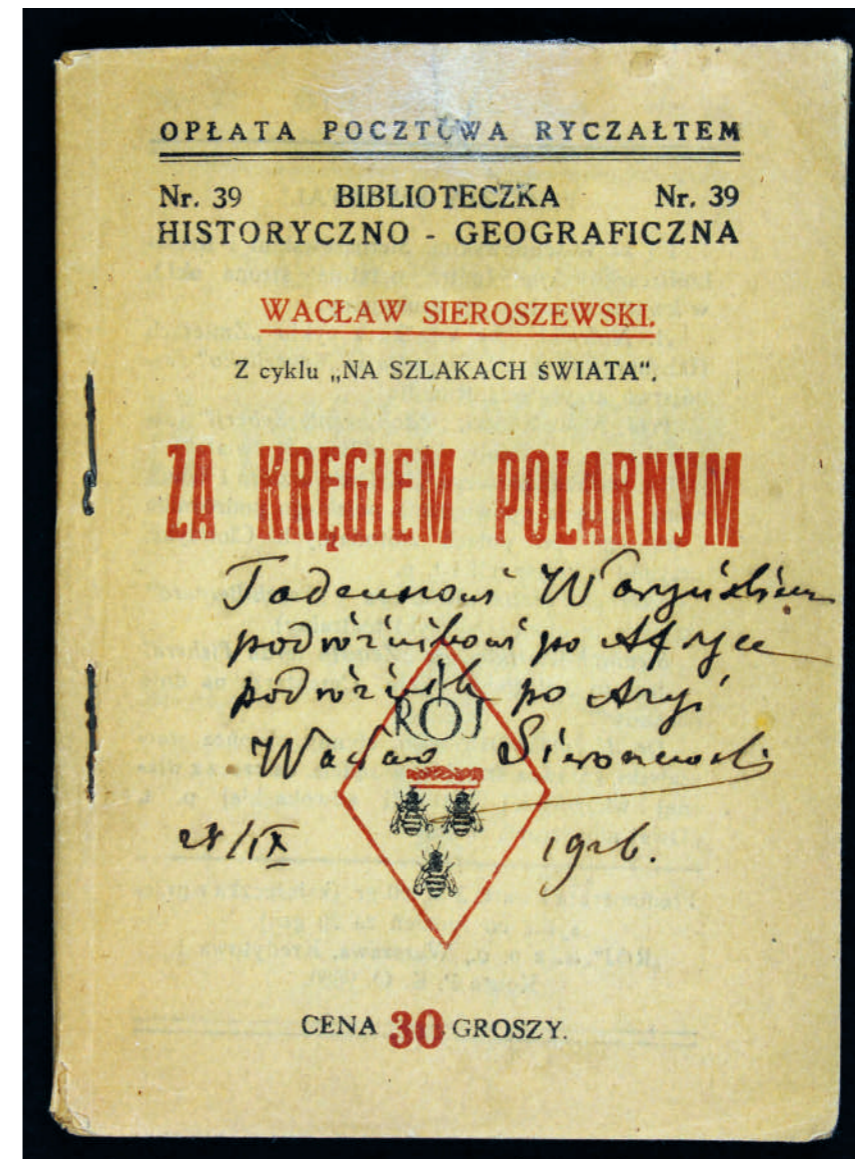
Wacław Sieroszewski, *Na kresach lasów*,
Warsaw 1904, copy with author's dedication to Mr and Mrs Gierszyński,
Call No. Gierszyński 1430

*Nieruanyem dla kochanymu
i zawsze wśród nas obecnyem
Państwa M. K. i H. Gierszyńskim
ofiaruję autor
Zakopane 20/XI 1908r.*

Wacław Sieroszewski, *Droga do wolności*,
Warszawa 1939, egz. z ded. aut. dla Marii
Dąbrowskiej, sygn. Dąbrowska 475
Wacław Sieroszewski, *Droga do wolności*,
Warsaw 1939, copy with author's dedication
to Maria Dąbrowska, Call No. Dąbrowska 475

Drogi i drogiej
p. Marii Dąbrowskiej
z wyrazami najlepszej
uważ.
Wacław Sieroszewski
z c. 1939.
Wacław

Wacław Sieroszewski, *Za kręgiem
polarnym*, Warszawa 1926,
egz. z ded. aut. dla Tadeusza Waryńskiego,
sygn. I.37579
Wacław Sieroszewski, *Za kręgiem
polarnym*, Warsaw 1926, copy with
author's dedication to Tadeusz Waryński,
Call No. 37579

u. Górnośląska 16, m. 6. Warszawa 2² Czerw. 1938.

Kochany Bolesku!

Do powrocie z Włoch tyle się na mnie zważyło rozmaitych
spraw i kłopotów, że zaskatem przez nie porzuciłem rozpoz-
dzielności czasu. Wskutek tego z wielkim żalem nie mo-
głem pożegnać Ciebie przed wyjeźdem do Rzymu. Spie-
ną sobie to wynagrodzić choć listownie, wstawiając Ci na us-
wypni ~~maszynopis~~ i waznym posterunku, który bez-
względnie przysporzy Ci dużo trosk, ale da również wiele
nowych, sytuacji i dowodów przyje.

Jestem pewny, jak to już pisałem Ci z Włoch, że zdoby-
diesz sobie sympatię „Italjanów” wreszcie stopni-
i że okarzesz nieśmiało powagę reszty Ojczyzny.

Twoja Włociszowa oraz Twoja córka będą również prawie
zadowolone z pobytu w tak wspomnianym miejscu jak
Rzym. Oboje serdecznie pozdrawiamy je...

Tobie żona moja przesyła gorące życzenia, ja zaś sciska
Cię serdecznie, kocham, życząc zdrowia i powodzenia.

Wacław Sieroszewski

NA PREZESA PAL

Choć nie lubi posiedzeń, komisyj, statutów,
Jest mu w PALu tak prawie, jak w kraju Jakutów

NA BOGUSZEWSKĄ I KORNACKIEGO

Powiały jaskółki, że niedobre spółki:
Oddać go do terminu, albo ja - do szkółki.

NA POEZJĘ INTEGRALNĄ BRZEKOWSKIEGO

Jej definicja niewzruszalna:
Erotomania integralna.

List Wacława Sieroszewskiego do Bolesława Wieniawy-
Długoszewskiego, 2 VI 1938, sygn. 994, k. 10

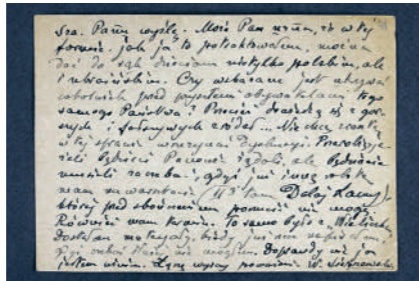
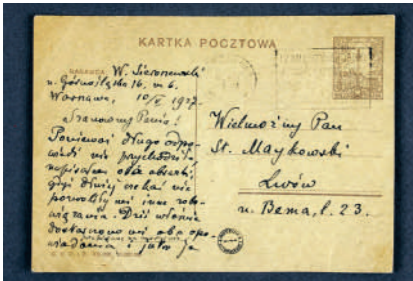
Wacław Sieroszewski's letter to Bolesław Wieniawa-
Długoszewski, 2 June 1938, Call No. 994, l. 10

Roman Kołoniecki, „Na prezesa PAL”, fraszka,
maszynopis, sygn. 802, k. 101

Roman Kołoniecki, 'On the President of the Polish Academy
of Literature', epigram, typescript, Call No. 802, l. 101

List Wacława Sieroszewskiego do Romana Kołonieckiego, 22 VII 1935, sygn. 819, t. 5, k. 84
Wacław Sieroszewski's letter to Roman Kołoniecki, 22 July 1935, Call No. 819, vol. 5, l. 84

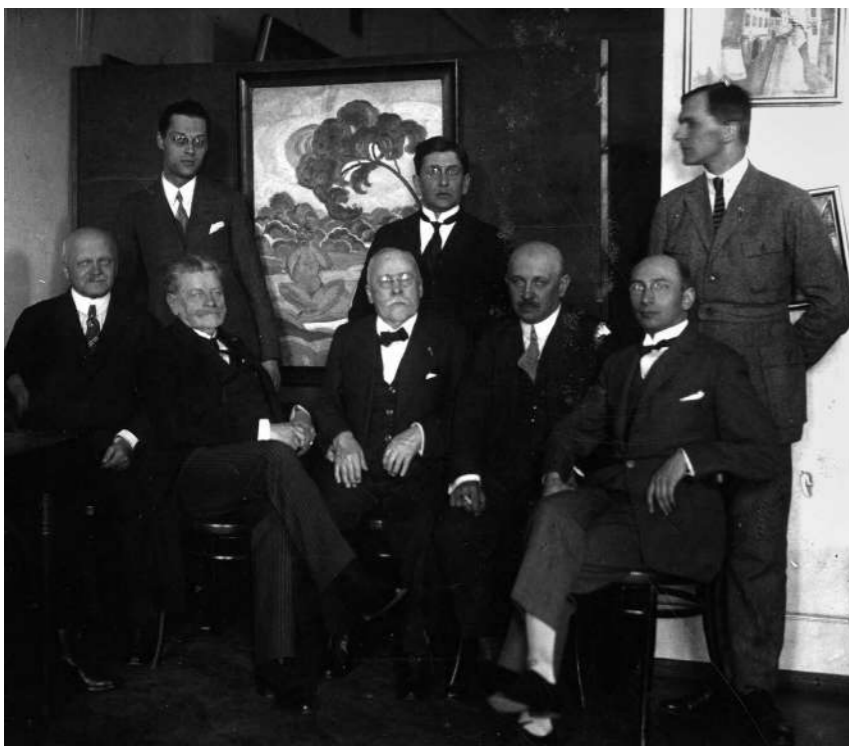

List Wacława Sieroszewskiego do Stanisława Maykowskiego, 10 V 1927, sygn. 848, k. 48
Wacław Sieroszewski's letter to Stanisław Maykowski, 10 May 1927, Call No. 848, l. 48

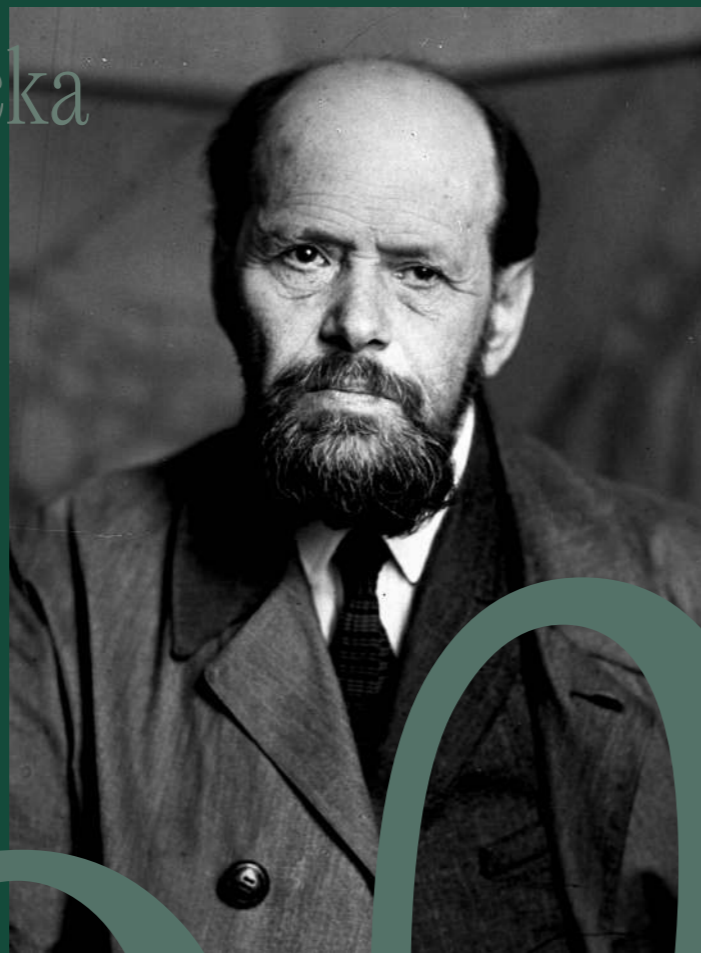
Obiad wydany przez Polskie Towarzystwo Literackie z okazji jubileuszu pracy pisarskiej Wacława Sieroszewskiego w salach Hotelu Polonia. Widoczni m.in.: marszałek Józef Piłsudski (siedzi w środku), Wacław Sieroszewski (siedzi po prawej stronie Marszałka), minister Jędrzej Moraczewski (siedzi pierwszy z prawej), pułkownik Józef Kordian Zamorski (stoi koło Marszałka, z bródką), generał Gustaw Orlicz-Dreszer (stoi za Sieroszewskim), Andrzej Strug (stoi za Orliczem, z prawej strony), Juliusz Kaden-Bandrowski (stoi za Marszałkiem), Julian Tuwim, Jan Lechoń (stoi z tyłu w okularach), Ferdynand Goetel (stoi za Marszałkiem, z prawej strony Kadena), Stefania Zahorska (stoi piąta z prawej), Wacław Grubiński, Ryszard Ordyński, 1927, NAC, sygn. 3/1/0/11/2026/1

Dinner hosted by the Polish Society of Writers to celebrate Wacław Sieroszewski's writer's jubilee in the rooms of the Polonia Hotel. In the picture: Marshal Józef Piłsudski (seated in the centre), Wacław Sieroszewski (seated to the Marshal's right), Minister Jędrzej Moraczewski (seated first from the right), Colonel Józef Kordian Zamorski (standing by the Marshal, bearded), General Gustaw Orlicz-Dreszer (standing behind Sieroszewski), Andrzej Strug (standing behind Orlicz, on the right), Juliusz Kaden-Bandrowski (standing behind the Marshal), Julian Tuwim, Jan Lechoń (standing behind, wearing glasses), Ferdynand Goetel (standing behind the Marshal, to Kaden's right), Stefania Zahorska (standing fifth from the right), Wacław Grubiński, Ryszard Ordyński, 1927, NDA, Call No. 3/1/0/11/2026/1

Grupa literatów przybyłych na Zjazd Związku Zawodowego Literatów Polskich. Widoczni od lewej: Stefan Krzywoszewski, Kazimierz Wierzyński (stoi), Czesław Jankowski, Wacław Sieroszewski, Juliusz Kaden-Bandrowski (stoi), Kornel Makuszyński, Wacław Grubiński, Julian Ejsmond (stoi), 1925, NAC, sygn. 3/1/0/11/2029/1
Group of writers who have arrived for the Congress of the Trade Union of Polish Writers. Seen from the left: Stefan Krzywoszewski, Kazimierz Wierzyński (standing), Czesław Jankowski, Wacław Sieroszewski, Juliusz Kaden-Bandrowski (standing), Kornel Makuszyński, Wacław Grubiński, Julian Ejsmond (standing), 1925, NDA, Call No. 3/1/0/11/2029/1

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy
(ex aequo)

Kazimierz Przerwa-Tetmajer (1865–1940)

Czołowy poeta, nowelista i dramaturg Młodej Polski, uznawany za wyraziciela dekadencjnych nastrojów epoki. Autor cyklu opowiadań „Na skalnym Podhalu” oraz słynnych erotyków („Lubię, kiedy kobieta...”), piewca Tatr. Jego twórczość zapoczątkowała modernizm w literaturze polskiej.

A leading poet, novelist, and playwright of Young Poland, regarded as the voice of the era's decadent moods. Author of the series of short stories *In Rocky Podhale* and famous erotic poems ('I Like When a Woman...'). He also eulogized the Tatras. His works launched Modernism in Polish literature.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, fot. portr.,
NAC, sygn. 3/1/0/11/1881

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, portrait photo,
NDA, Call No. 3/1/0/11/1881

„Kurier
Warszawski”
R. 108 (1928),
nr 122, s. 19

„(...) nagrodę literacką w roku bieżącym, w sumie 15 000 zł przyznano Kazimierzowi Przerwie-Tetmajerowi.

Orzeczenie sądu konkursowego brzmi:

»Znakomity liryk polski, niezrównany piewca *Skalnego Podhala*, eposu homeryckiej miary, potężny dramaturg, do dna nędzy i bólu ducha ludzkiego sięgający w *Judaszu* - Kazimierz Przerwa-Tetmajer położył dla piśmiennictwa zasługi niespożyte.

Sąd konkursowy, biorąc to pod uwagę, przyznaje Kazimierzowi Przerwie-Tetmajerowi tegoroczną Nagrodę Literacką m.st. Warszawy za całokształt twórczości».

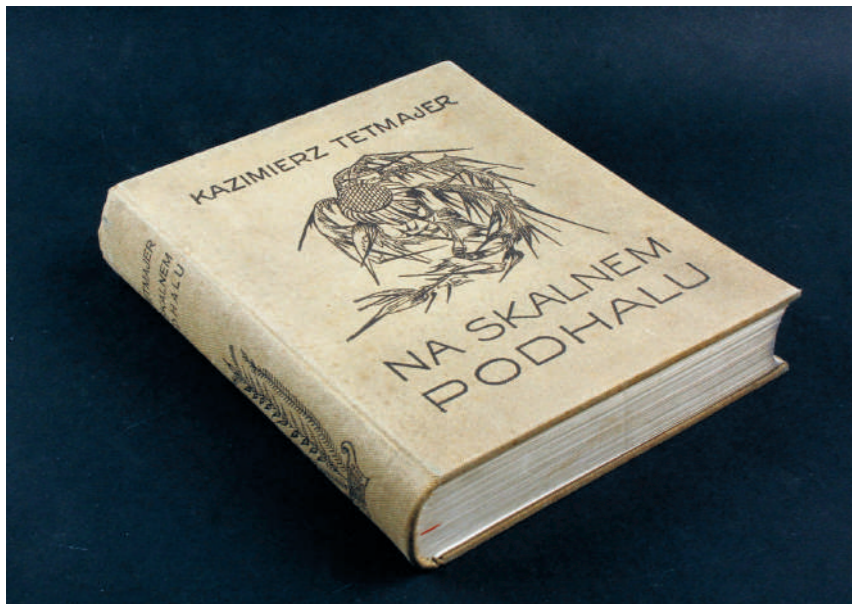
‘(...) this year’s Literary Award of the Capital City of Warsaw amounting to 15,000 zlotys was given to Kazimierz Przerwa-Tetmajer.

The verdict reads as follows:

“An outstanding Polish lyricist, an unrivalled author of the *In the Rocky Podhale* eulogy and a Homeric epos, a powerful playwright, reaching the abyss of misery and pain of the human spirit in *Judas*, Kazimierz Przerwa-Tetmajer has contributed to the domain of writing incommensurably.

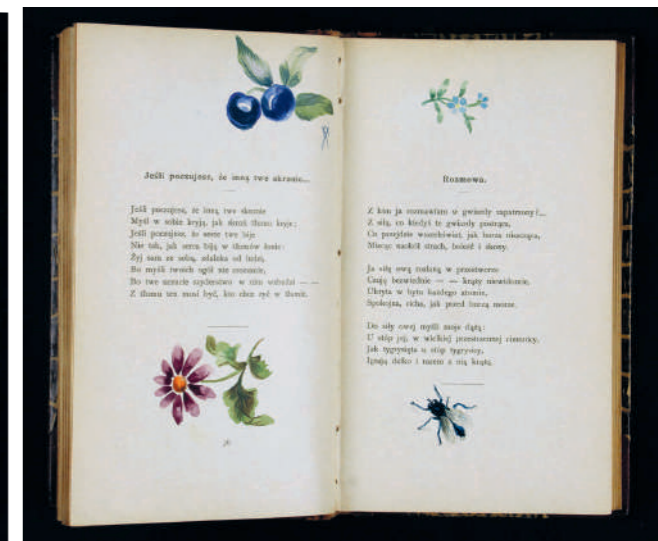
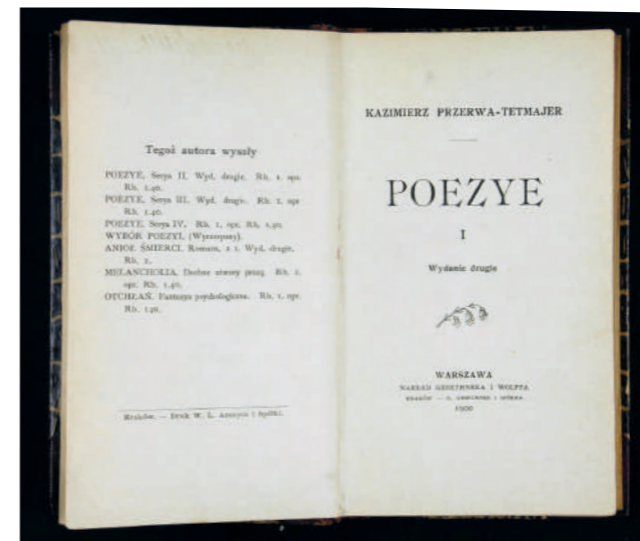
Bearing this in mind, the Jury awards this year’s Literary Award of the Capital City of Warsaw to Kazimierz Przerwa-Tetmajer in recognition of his complete oeuvre.”

*Kurier
Warszawski*
108, no. 122
(1928): 19

Kazimierz Przerwa-Tetmajer,
Na skalnem Podhalu, Kraków 1914,
sygn. II.11633

Kazimierz Przerwa-Tetmajer,
Na skalnem Podhalu, Cracow 1914,
Call No. II.11633

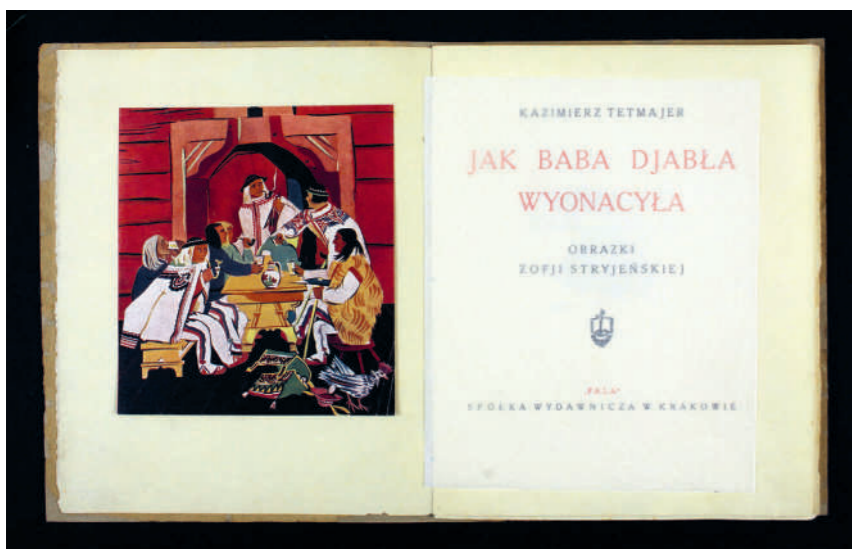
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Poezyje*,
Warszawa 1900, egz. z il. Michaliny
Janoszanki, sygn. I.36982
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Poezyje*,
Warsaw 1900, copy with Michalina
Janoszanka's illustrations, Call No. I.36982

„Tygodnik
Ilustrowany”
R. 69 (1928),
nr 18, s. 344

„Przyznanie nagrody miasta Warszawy Kazimierzowi Przerwie-Tetmajerowi jest nie tylko aktem hołdu dla jego niepospolitego artyzmu i zasług na polu piśmiennictwa, ale zarazem uprzytomnieniem społeczeństwu twórcy, który żyć winien wiecznie we wrażliwości całego narodu, dostarczać mu nieustannych wzruszeń, koić głód piękna, wygłaszać pochwałę języka polskiego, a przez swe podhalańskie arcydzieło krzewić miłość ziemi, która nas zrodziła, i która przez usta wielkiego poety wieczną wyśpiewała sobie chwałę”.

‘The presenting of the Award to Kazimierz Przerwa-Tetmajer does not only constitute a tribute to his unrivalled artistry and contribution to literature, but also an awareness signal to the public about an artist who should eternally live in the sensitivity of the whole nation, providing them with incessant emotions, satiating the hunger for beauty, praising the Polish language, while through his Podhale masterpiece also fuelling the love for the land which yielded us, and which has sung the hymn of its eternal glory through the lips of the grand poet.’

*Tygodnik
Ilustrowany*
69, no. 18
(1928): 344

Kazimierz Przerwa-Tetmajer,
Jak baba djabła wyonacyła,
Kraków 1921, sygn. II.27806
Kazimierz Przerwa-Tetmajer,
Jak baba djabła wyonacyła,
Cracow 1921, Call No. II.27806

Skład komisji
konkursowej

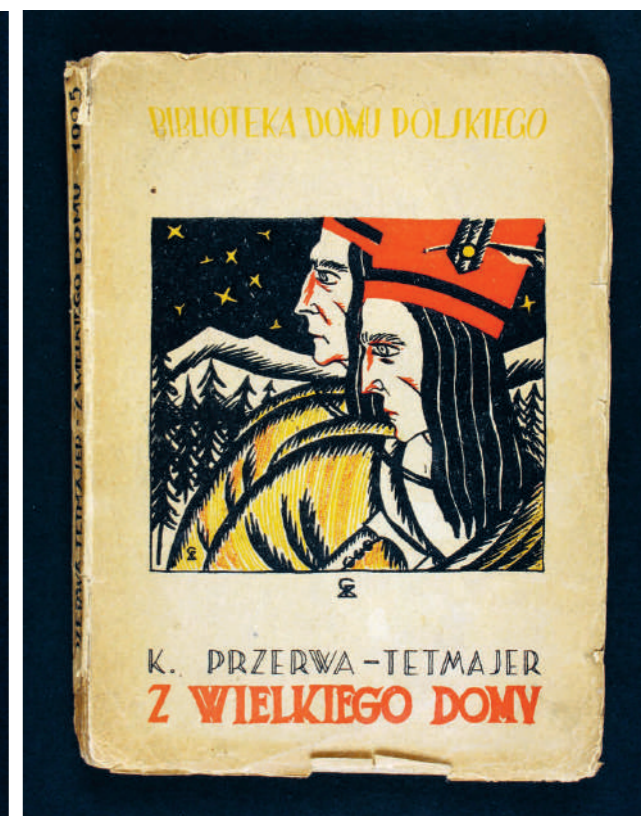
Ignacy Baliński, Julian Ejsmond, Rajmund Jaworowski,
Juliusz Kaden-Bandrowski, Jan Lorentowicz, Stanisław
Miłaszewski, Leon Pomirowski, Izabela Moszcozeńska-Rze-
pecka, Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

Ignacy Baliński, Julian Ejsmond, Rajmund Jaworowski,
Juliusz Kaden-Bandrowski, Jan Lorentowicz, Stanisław
Miłaszewski, Leon Pomirowski, Izabela Moszcozeńska-
Rzepecka, Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

The Jury

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Bajeczny świat Tatr*,
Warszawa 1928, sygn. BP 85508
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Bajeczny świat Tatr*,
Warsaw 1928, Call No. BP 85508

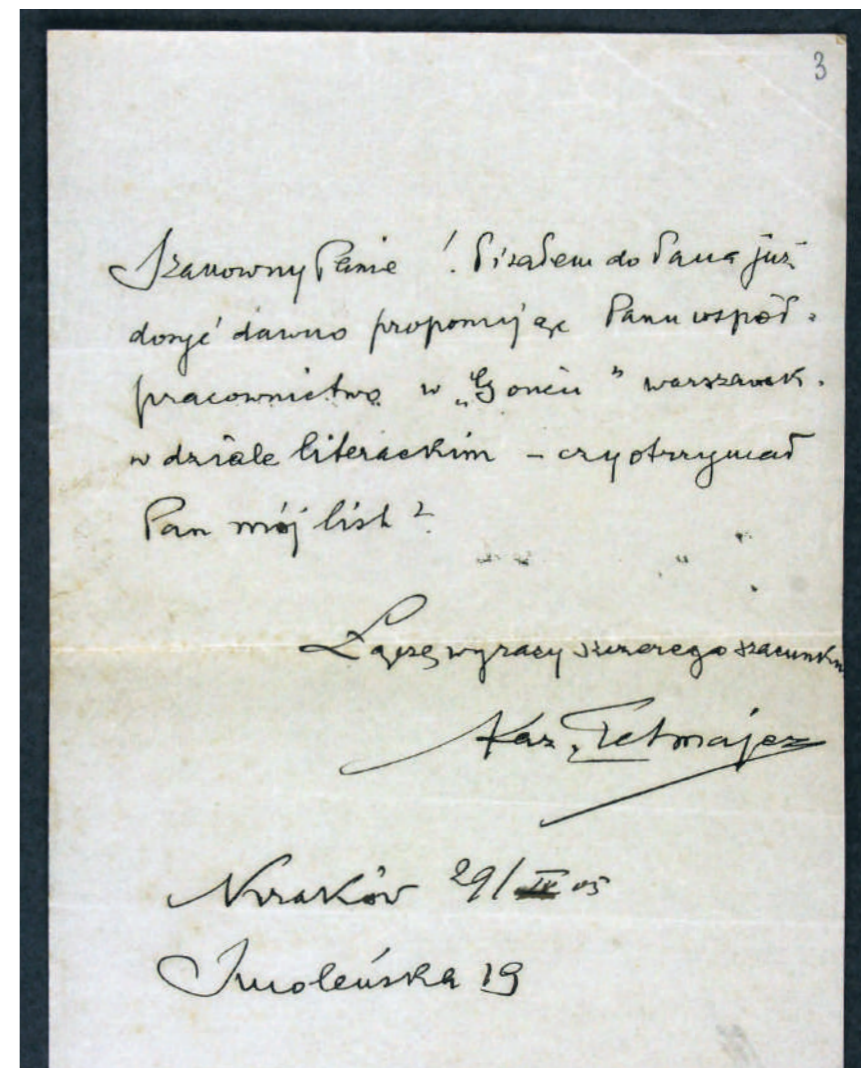

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Z wielkiego domu*,
Warszawa 1925, sygn. I.5892
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Z wielkiego domu*,
Warsaw 1925, Call No. I.5892

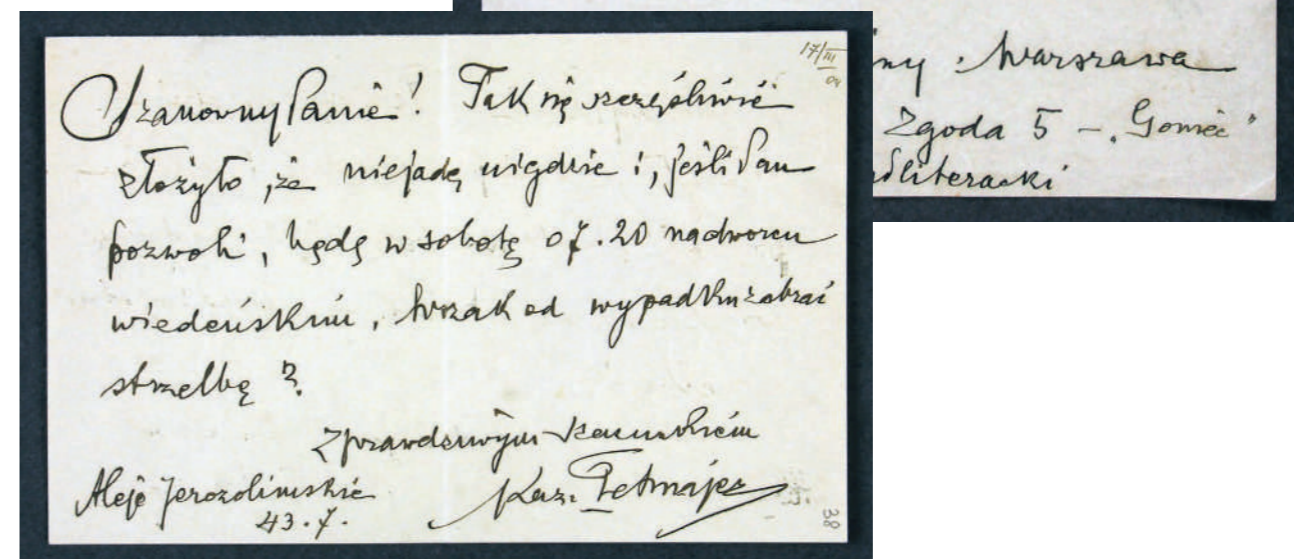

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Legenda Tatr*.
T. 1-3, Warszawa 1927, sygn. I.45128
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Legenda Tatr*.
Vols. 1-3, Warsaw 1927, Call No. I.45128

List Kazimierza Przerwy-Tetmajera
do Józefa Jedlicza, 29 IV 1905,
sygn. 644, t. 3, k. 3-4
Kazimierz Przerwa-Tetmajer's letter
to Józef Jedlicz, 29 April 1905,
Call No. 644, vol. 3, ll. 3-4

List Kazimierza Przerwy-Tetmajera
do Franciszka Ejsmonda, 17 III 1904,
sygn. 747, t. 2, k. 38-39
Kazimierz Przerwa-Tetmajer's letter
to Franciszek Ejsmond, 17 March 1904,
Call No. 747, vol. 2, ll. 38-39

Zardobanie 1919
1919

Przemysli Zardobany Panie!

Co Pan wypisuje o jadrin obu-
chu?! Mnie nie rozumie.
Recenzja napisalem, czy
przedmowa, bardzo wyprawnie,
inaczej bydlzym napisad.

Cały wzrusz spiesz - osnowka
ma Pan w mojej rozprawie
„O Spis, Orawie i Potkale” -
Krytyka niekiedy ja Panu
przejite. Po za tem są artykuly

„Górcu” ex re
Kienii Potkalan.
Górcu - po Spis
w celach esto,
! narodnych.

Zewazostka moze Panu
przejite artykul ostatni - ja
radzami przedostatni.

Wizdam Panu wstępy
! prony byli co do mnie najlep-
szej myśli - pedem osnowka
K. Przerwa-Tetmajer

List Kazimierza Przerwy-Tetmajera
do Jana Wiktora, 19 VII 1919,
arch. J. Wiktora, koresp. (wew. 6),
inw. 2818, t. 7, k. 90-91
Kazimierz Przerwa-Tetmajer's letter
to Jan Wiktor, 19 July 1919, J. Wiktor
Archive, correspondence (wew. 6),
ACNO 2818, vol. 7, ll. 90-91

Jan Bukowski, portret Kazimierza Przerwy-Tetmajera,
olej, płótno, nr inw. ML.K.1107
Jan Bukowski, Kazimierz Przerwa-Tetmajer's portrait,
oil, canvas, ACNO ML.K.1107

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy
(ex aequo)

Artur Oppman (1867–1931)

Znany pod pseudonimem Or-Ot wybitny polski poeta młodopolski, publicysta i warszawianista, nazywany bardem starej Warszawy. Zasłynął z poetyckich opisów stolicy oraz *Legend warszawskich*. Był tytularnym pułkownikiem Wojska Polskiego, redaktorem i piewcą tradycji niepodległościowych.

Known under the pen name of Or-Ot, an illustrious poet of Young Poland, a columnist and an outstanding expert in Warsaw, is called the bard of old Warsaw. Famed for poetical descriptions of Poland's capital city and *Warsaw Legends*, he was also a titular colonel of the Polish Army, an editor, and the bard of the independence tradition.

Jan Ryś, Artur Oppman w mundurze
podpułkownika Wojska Polskiego,
1927, fot., nr inw. ML.I.5347

Jan Ryś, Artur Oppman in the uniform
of a lieutenant colonel of the Polish Army,
1927, photo, ACNO ML.I.5347

192

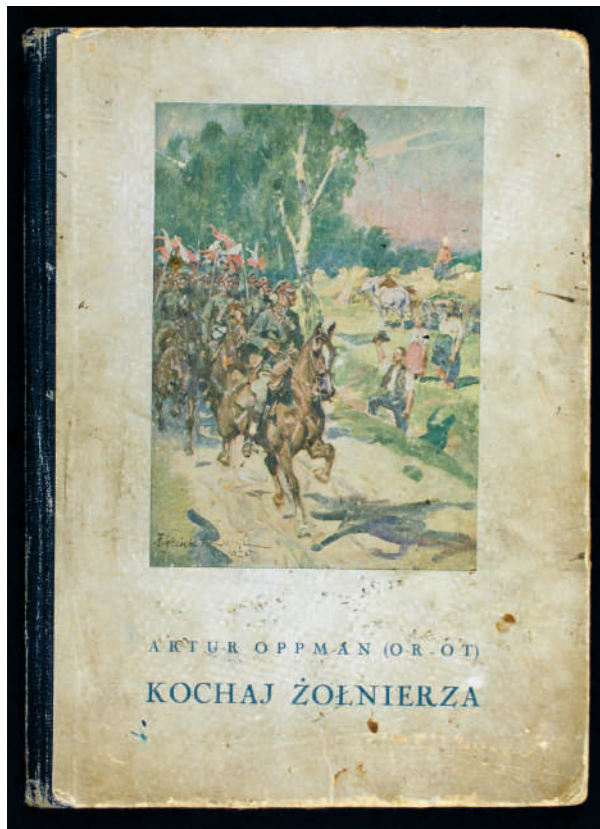
8

„Sprawozdanie z Działalności
Zarządu m.st. Warszawy za rok
budżetowy 1 IV 1928–31 III 1929”

„(...) łącznie z obchodem nie-
podległości Rada Miejska po-
stanowiła wyznaczyć sumę
15 000 zł na nagrodę literacką
dla Artura Oppmana (Or-Ot),
piewcy starej Warszawy oraz
głosiciela chwały i bohater-
stwa żołnierza polskiego”.

‘(...) together with the celebra-
tion of independence, the City
Council decided to allocate
the sum of 15,000 zlotys as
a Literary Award for Artur
Oppman (Or-Ot), the eulogist
of the old Warsaw and the
voice glorifying heroism of
the Polish soldiers.’

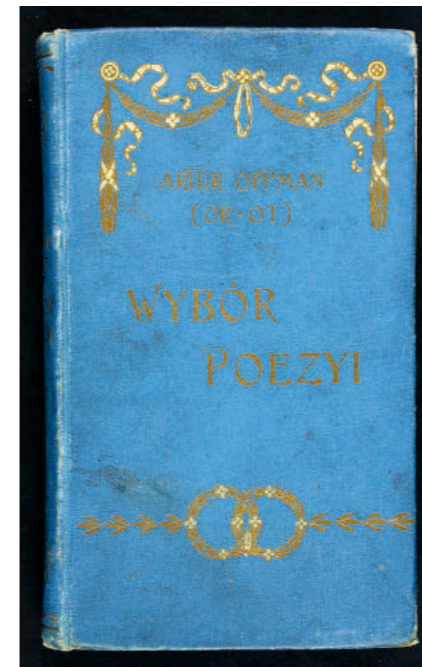
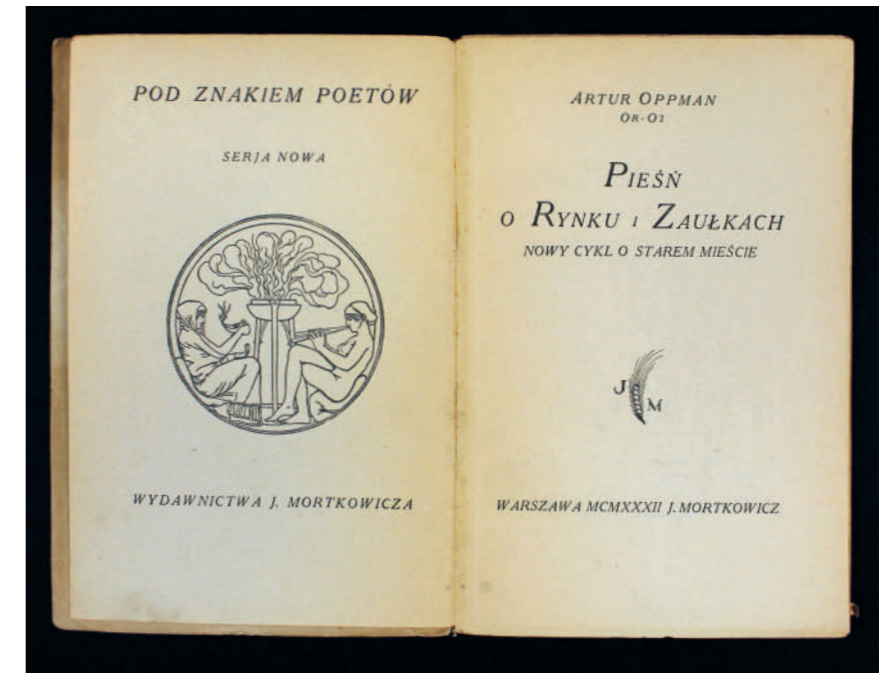
*Report on the Activity of the
Council of the Capital City
of Warsaw for the Fiscal Year
1 April 1928 – 31 March 1929*

Artur Oppman, *Kochaj żołnierza*,
Warszawa 1929, sygn. II.19744
Artur Oppman, *Kochaj żołnierza*,
Warsaw 1929, Call No. II.19744

Artur Oppman, *Pieśń o Rynku i zaułkach*,
Warszawa 1932, sygn. Taborski I.65159
Artur Oppman, *Pieśń o Rynku i zaułkach*,
Warsaw 1932, Call No. Taborski I.65159

Artur Oppman, *Wybór poezji*,
Warszawa 1908, sygn. I.36777
Artur Oppman, *Wybór poezji*,
Warsaw 1908, Call No. I.36777

Zdzisław Dębicki,
Artur Oppman
(Or-Ot), „Radio”
 R. 3 (1928) nr 41, s. 2

„(...) pomiędzy Warszawą a poetą (...) zachodzi bliski i nierozzerwalny związek, nie tylko dlatego, że jest synem tego miasta, lecz że w sposób wyjątkowy temu miastu się zasłużył, tłumacząc swoim pięknym słowem całej Polsce dostojność i wymowę murów tej starej, pamiętającej tyle wydarzeń historycznych, stolicy.

Wiemy i pamiętamy o tym wszyscy, że Warszawa jest głównym zrębem jego poezji.

Jakimikolwiek biegło kolejami życie artystyczne Artura Oppmana (...) jest i pozostanie rzeczą niewątpliwą, że wśród murów starej Warszawy miało ono zawsze swoją przystań i odetchnienie tą czystą, pełną głębokiego uczucia atmosferą, która ma w sobie coś pokrewnego z atmosferą domu rodzinnego.

»Domem rodzinnym« jest Warszawa istotnie dla Or-Ota”.

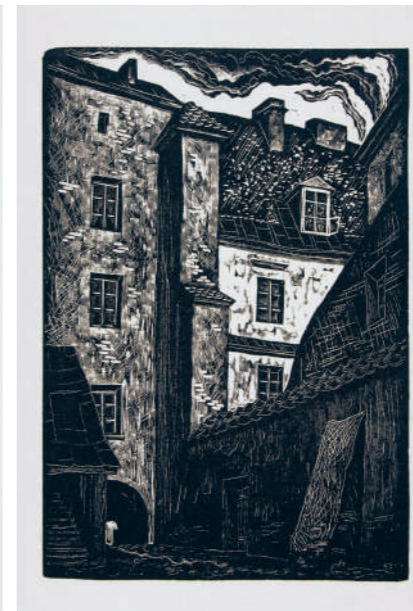
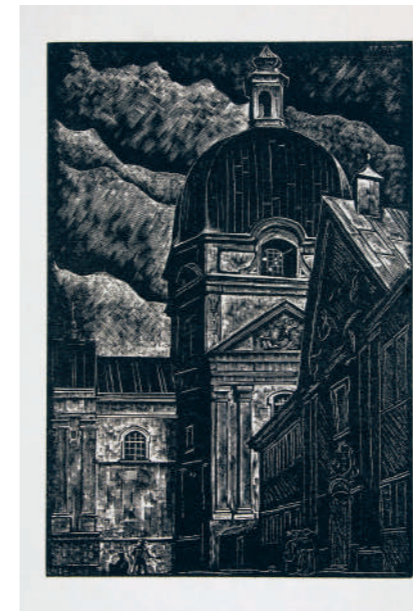
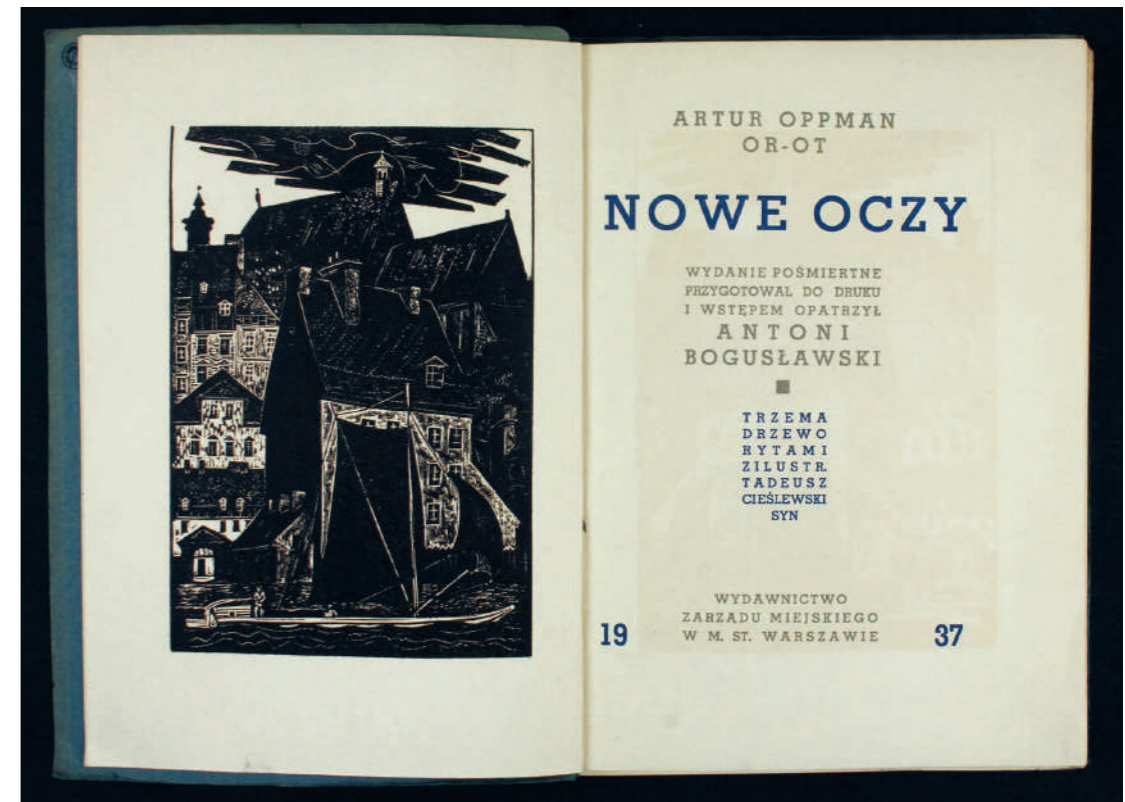
‘(...) there exists (...) an inseparable bond between Warsaw and the poet, not only because he is the son of this city, but also owing to the fact that he has exceptional merits for the city explaining with his beautiful words the magnificence and significance of the walls of this ancient capital which recall a multitude of historic events.

We all know and remember that Warsaw is the base of his poetry.

No matter where Artur Oppman’s artistic life has taken him (...) it has remained and will undoubtable that it has always been anchored within the walls of old Warsaw, and it has always breathed with this pure emotional atmosphere resembling so clearly the atmosphere of a family home.

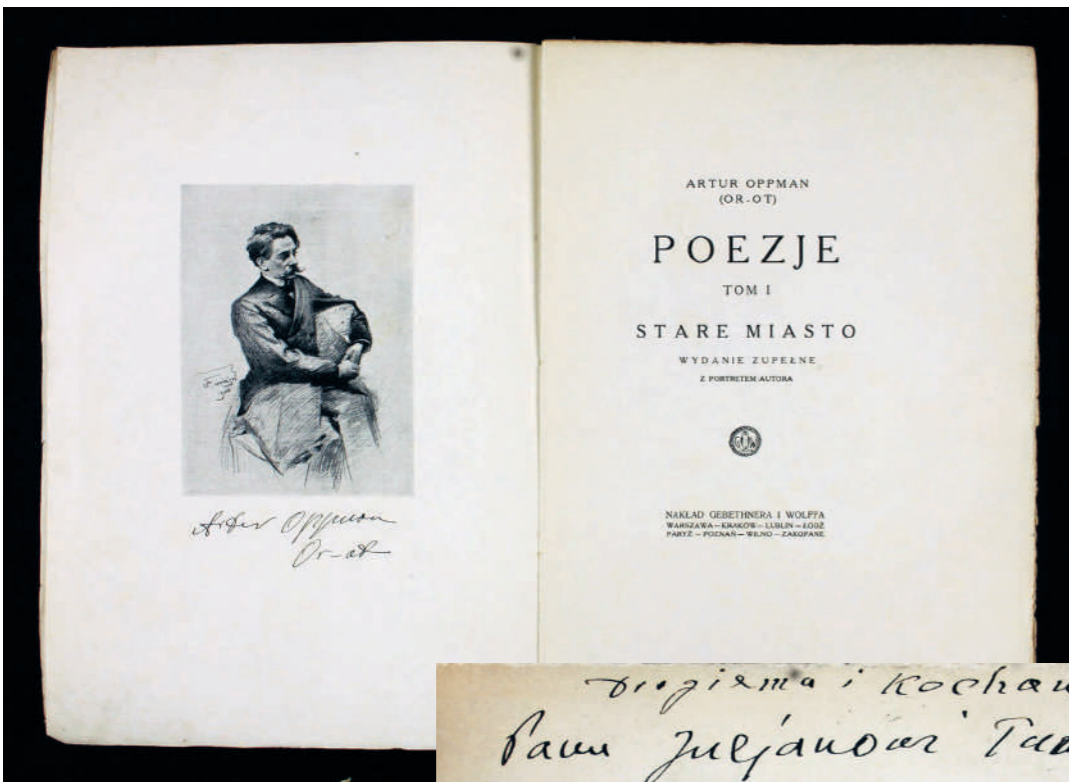
Indeed, Warsaw is a family home to Or-Ot.’

Zdzisław Dębicki,
 “Artur Oppman
(Or-Ot)”, *Radio 3*,
 no. 41 (1928): 2

Artur Oppman, *Nowe oczy*, Warszawa 1937, z drzeworytami Tadeusza Cieślowskiego (syna), sygn. II.17515

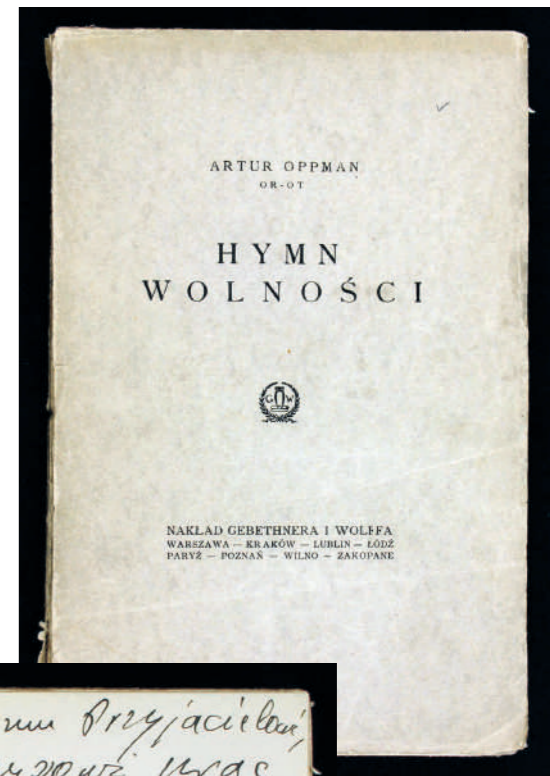
Artur Oppman, *Nowe oczy*, Warsaw 1937, with woodprints by Tadeusz Cieślowski Jr., Call No. II.17515

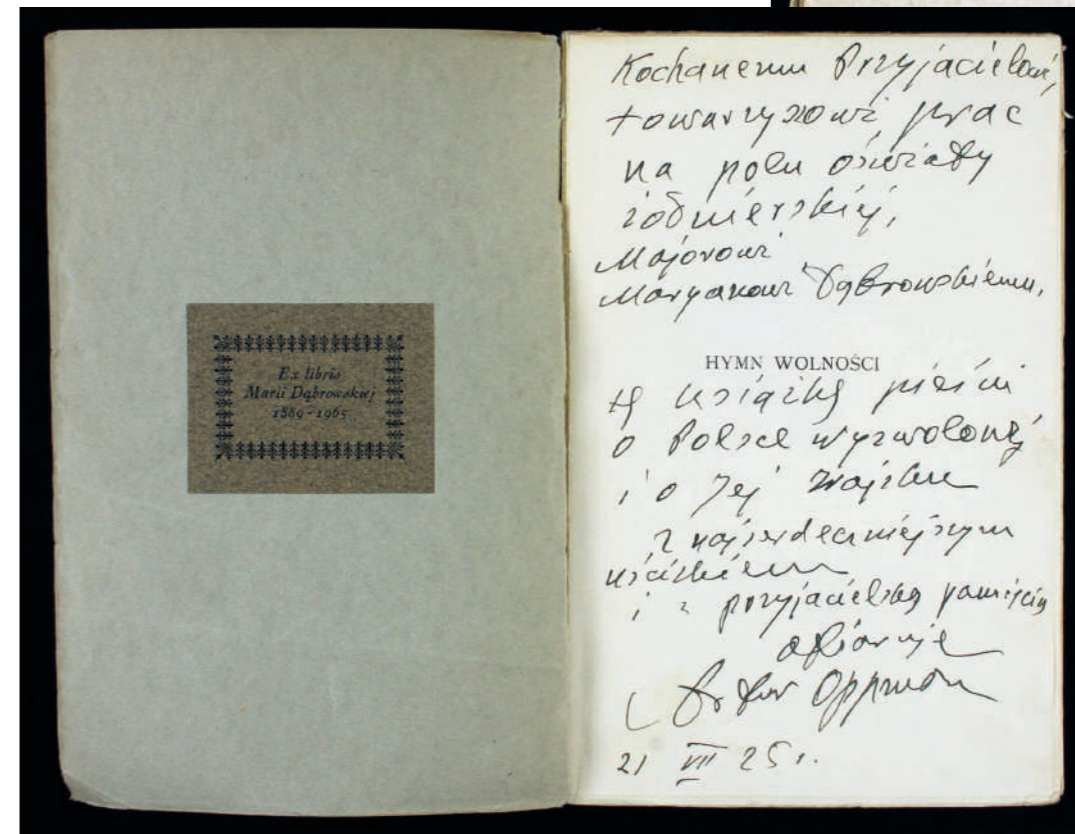
Artur Oppman, *Poezje. T. 1*, Warszawa 1926, egz. z ded. aut. dla Juliana Tuwima, sygn. Tuwim 3918

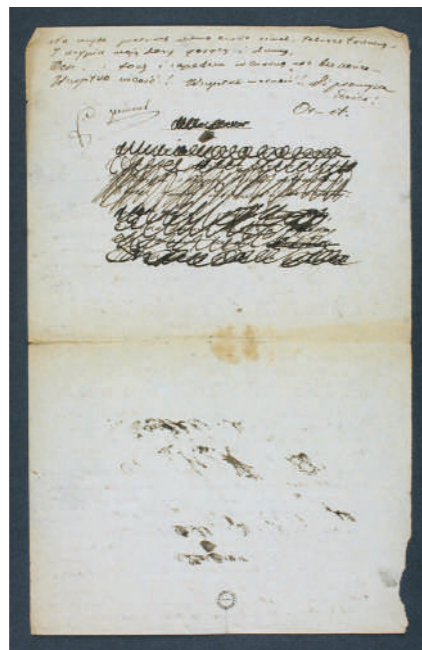
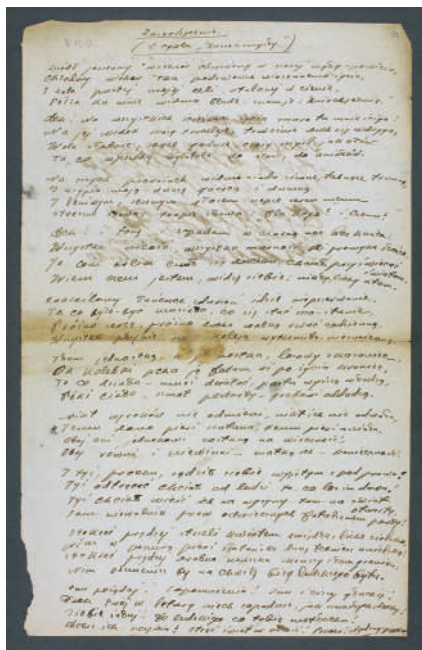
Artur Oppman, *Poezje. Vol. 1*, Warsaw 1926, copy with author's dedication to Julian Tuwim, Call No. Tuwim 3918

Przyjacielu i Kochanemu
 Panu Julianowi Tuwimowi
 z wyrazami przyjaźni
 Krzyżki i
 na pamiątkę
 przesyłam
 2 III 1926.

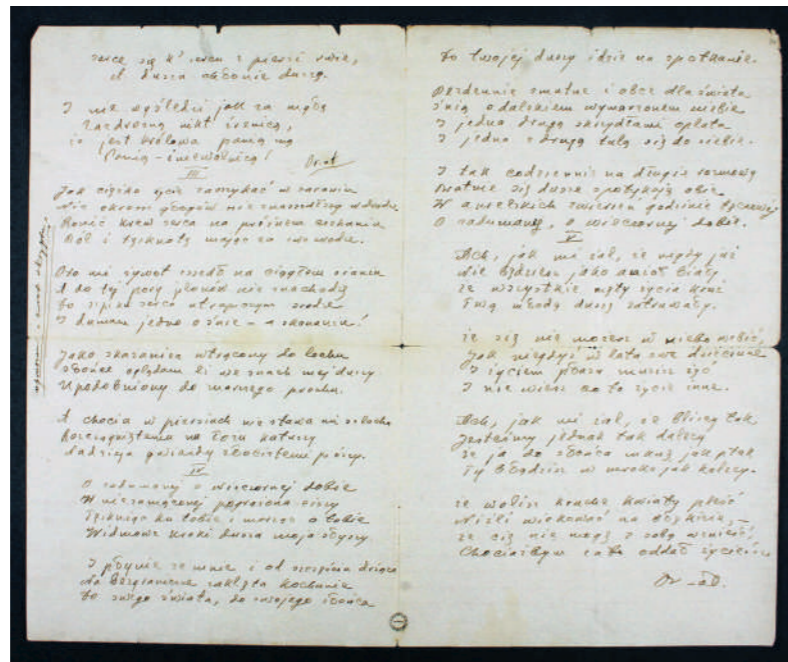
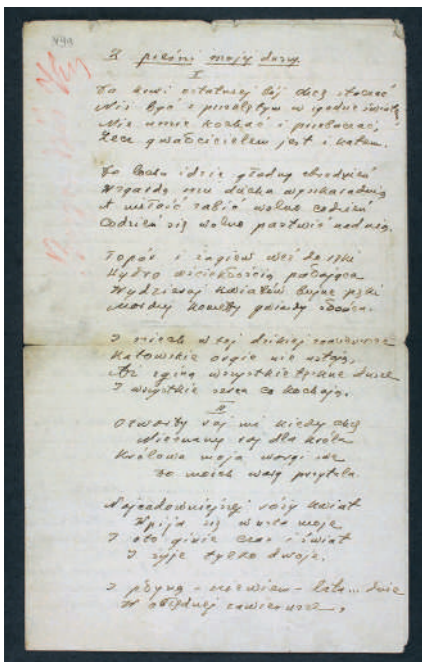
Artur Oppman, *Hymn wolności*, Warszawa 1925, egz. z ded. aut. dla Mariana Dąbrowskiego, sygn. Dąbrowska 519
 Artur Oppman, *Hymn wolności*, Warsaw 1925, copy with author's dedication to Marian Dąbrowski, Call No. Dąbrowska 519

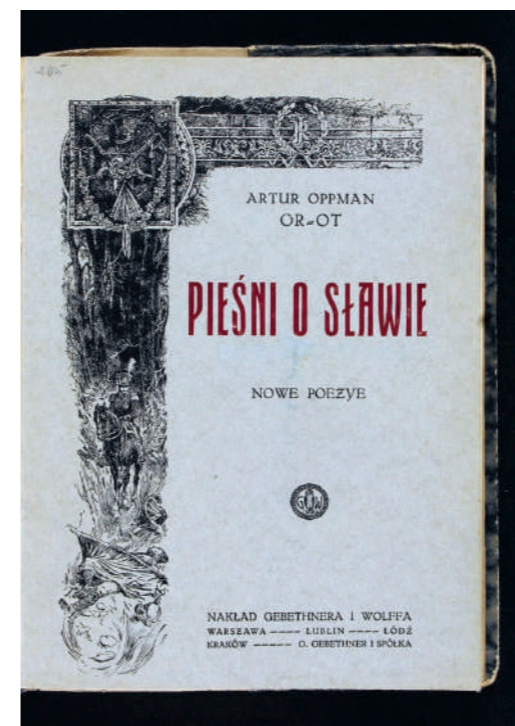
Artur Oppman, rękopis wiersza „Zniechęcenie” (z cyklu „Dusza i zmysły”; prwdr.: „Kurier Warszawski” 1893, nr 206), inw. 4044 (XIX w.), k. 32

Artur Oppman, manuscript of the poem ‘Zniechęcenie’ (in the *Dusza i zmysły* series; first edition: *Kurier Warszawski* 1893, No. 206), ACNO 4044 (19th c.), l. 32

Artur Oppman, rękopis wiersza „Z pieśni mojej duszy” (prwdr.: „Kurier Warszawski” 1900, nr 179), inw. 4044 (XIX w.), k. 33–34

Artur Oppman, manuscript of the poem ‘Z pieśni mojej duszy’ (first edition: *Kurier Warszawski* 1900, No. 179), ACNO 4044 (19th c.), ll. 33–34

Artur Oppman, *Pieśni o sławie*, Warszawa 1917, z portr. aut., sygn. I.24143
Artur Oppman, *Pieśni o sławie*, Warsaw 1917, with author’s portrait, Call No. I.24143

Artur Oppman z wnuczką Bronisławą, 1927,
NAC, sygn. 3/1/0/11/1692/2

Artur Oppman with his granddaughter Bronisława,
1927, NDA, Call No. 3/1/0/11/1692/2

Karykatura Artura Oppmana, ok. 1910,
tuszu, papier, nr inw. ML.K.466

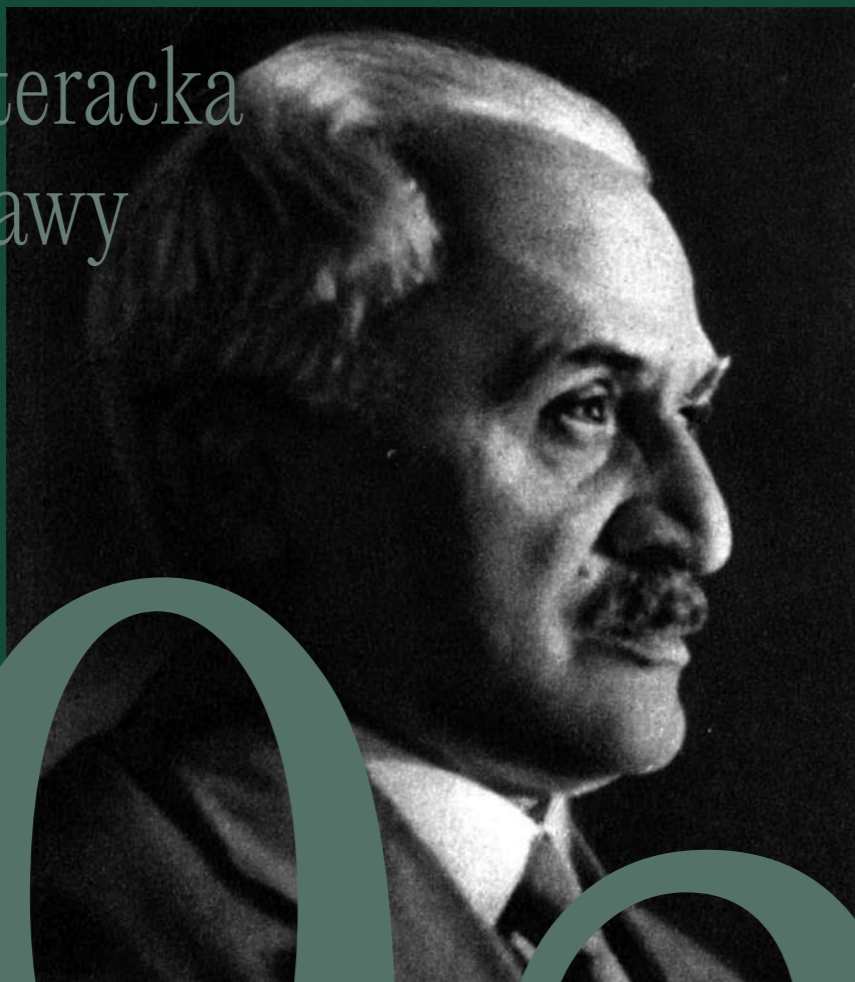
Artur Oppman's caricature, ca 1910, ink,
paper, ACNO ML.K.466

Stanisław Kazimierz Ostrowski, plakieta z podobizną
Artura Oppmana, 1900, brąz, nr inw. ML.Z.595

Stanisław Kazimierz Ostrowski, plaque with Artur
Oppman's face, 1900, bronze, ACNO ML.Z.595

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Wacław Berent (1873–1940)

Powieściopisarz i tłumacz modernistyczny, główny (obok Władysława Reymonta) przedstawiciel realizmu w literaturze Młodej Polski. Jego trudne w odbiorze, ale wciąż doceniane przez krytykę literacką powieści, należą do kanonu literatury tego okresu.

A Polish modernist novelist and translator, was the main (next to Władysław Reymont) representative of realism in the literature of Young Poland. Challenging in reception, his novels continue to be appreciated by critics, forming the canon of the literature of the period.

Wacław Berent, fot., NAC,
sygn. 3/1/0/11/1420/2
Wacław Berent, photo, NDA,
Call No. 3/1/0/11/1420/2

„Kurier
Warszawski”
R. 109 (1929),
nr 120, s. 12

„Orzeczenie sądu konkursowego Nagrody Literackiej m.st. Warszawy w roku 1929.

»Znakomity pisarz, zadumany i bolejący nad niemością serdeczną narodu, to znów zapatrzony w wizję średniowiecza, której dał wyraz w przedziwnie rzeźbionych obrazach, najbezinteresowniejszy kapłan sztuki, Waław Berent, wpisał swoje nazwisko w dzieje literatury polskiej zgłoszkami natchnionego, a wytrwałego trudu.

W uznaniu i czci dla tego natchnienia, i trudu, sąd konkursowy przyznaje Waławowi Berentowi Nagrodę Literacką m.st. Warszawy roku 1929, za całokształt jego twórczości«.

‘The verdict of the Jury of the 1929 Literary Award of the Capital City of Warsaw:

“An excellent writer, pondering over and bemoaning the incapacity of the nation, on other occasions focused on the mediaeval vision expressed in peculiarly sculpted images, the most selfless chaplain of art, Waław Berent, has imprinted his name in the history of Polish literature with the letters of inspired, yet persistent effort.

In recognition of and admiration for the inspiration and endeavours the Jury presents Waław Berent with the 1929 Literary Award of the Capital City of Warsaw for his complete oeuvre.”

*Kurier
Warszawski*
109, no. 120
(1929): 12

Waław Berent, *Żywe kamienie*, Warszawa 1922, sygn. Taborski I.65146

Waław Berent, *Żywe kamienie*, Warsaw 1922, Call No. Taborski I.65146

Mieczysław Jurgielewicz, ilustracja do *Żywych kamieni* Waław Berenta — Goliard i kobieta, 1940–1942, drzeworyt, nr inw. MLE.624

Mieczysław Jurgielewicz, illustration for Waław Berent's *Żywe kamienie: A Goliard and a Woman*, 1940–1942, woodcut, ACNO MLE.624

"NIESPODZIANKA" ROSTWOROWSKIEGO

Trafił do Akademii, zamiast do klasztoru,-
Fak go uwiódł wykrojem swych kłap;
Dziś wystąpił, już nie chcąc kryć złego humoru,
I jest plus catholique que le KAP.

NA "NURT" BERENTA

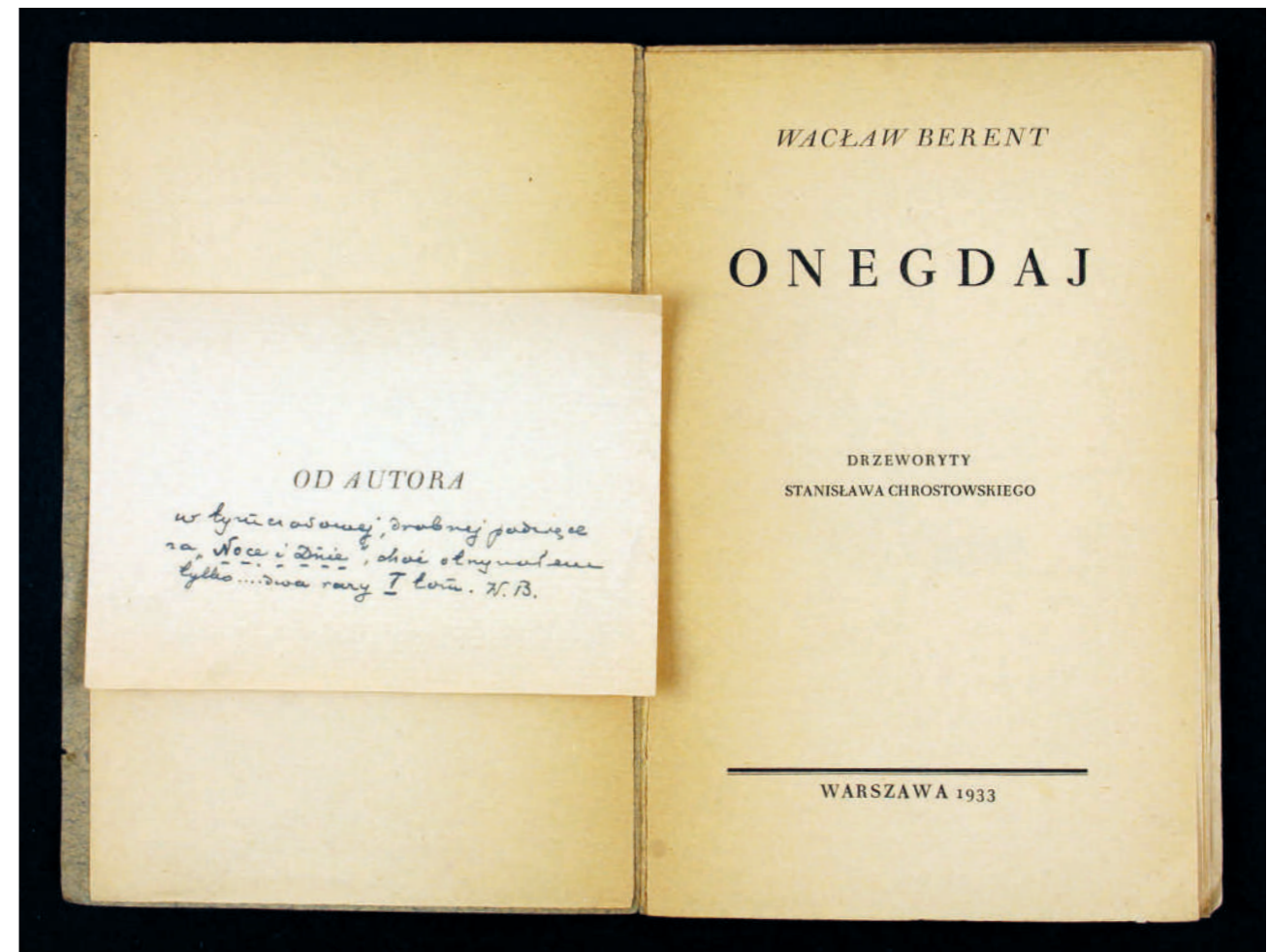
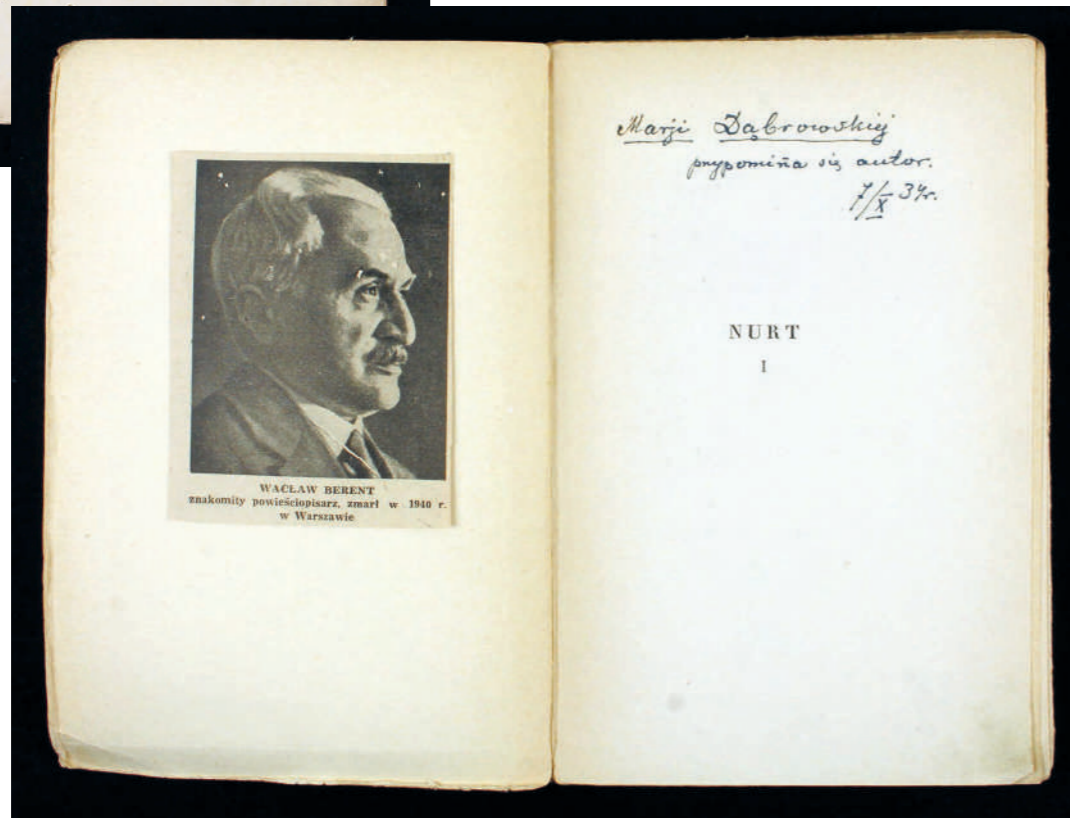
O, drobne i powolne stapania człowiecze!
Fakty mają dziś tempo, on za nimi czkapie;
Wczoraj odgrzebał z mroków czasu - średniowiecze,
A dziś dopiero Polskę odnalazł na mapie...

Roman Kołoniecki, „Na *Nurt* Berenta”, fraszka, maszynopis, sygn. 802, k. 136

Roman Kołoniecki, 'Na *Nurt* Berenta', epigram, typescript, Call No. 802, I. 136

Wacław Berent, *Nurt*. T. 1-2, Warszawa 1924, egz. z ded. aut. dla Marii Dąbrowskiej, sygn. Dąbrowska 898
 Wacław Berent, *Nurt*. Vols. 1-2, Warsaw 1924, copy with a dedication to Maria Dąbrowska, Call No. Dąbrowska 898

Wacław Berent, *Onegdaj*, Warszawa 1933, egz. z ded. aut. dla Marii Dąbrowskiej, sygn. Dąbrowska 48
 Wacław Berent, *Onegdaj*, Warsaw 1933, copy with a dedication to Maria Dąbrowska, Call No. Dąbrowska 48

Stanisław Cywiński,
Nareszcie – Berent!,
„Dziennik Wileński”
R. 13 (1929), nr 96, s. 3

„Nagrodę Literacką m.st. Warszawy przyznano – Berentowi. Z góry można być pewnym, że wszystkie osoby w literaturze kompetentne złożą ręce do okłasku, gdyż ponad wszelką wątpliwość Wacław Berent (...) jest największym z żyjących polskich pisarzy (...).

Ponad wyraz znakomita twórczość literacka Berenta nie jest jednak pokarmem dla szerszych mas. Głęboka refleksja, wybitny intelektualizm, zdolność obejmowania rozległych horyzontów myślowych, subtelne cyzelatorstwo myśli i słowa, rozległa kultura, dokładność i precyzja artystyczna – wszystko to są walory, czyniące z utworów Berenta najmilszą i najdroższą lekturę dla ludzi prawdziwie oświeconych”.

‘The Literary Award of the Capital City of Warsaw has been given to Berent. It can obviously be presumed that all individuals competent in literature shall be ready to applaud, since beyond any doubt Wacław Berent (...) is the grandest of all living Polish writers(...) .

However, Berent’s excellent literary output is by no means fuel to broader masses. Deep reflection, outstanding intellectualism, the capacity to grasp vast horizons of thought, subtle polishing, thoughts and words, extensive culture, accuracy and precision, all these are qualities which make Berent’s works the nicest and most precious reading for truly enlightened individuals.’

Stanisław Cywiński,
“Nareszcie – Berent!”,
Dziennik Wileński 13,
no. 96 (1929): 3

Wacław Berent, *Bachanalja*, Warszawa
1924, sygn. I.34565

Wacław Berent, *Bachanalja*, Warsaw
1924, Call No. I.34565

„Kurier Czerwony” R. 8 (1929), nr 121, s. 5

‘The illustrious author of *Rotten Wood*, *Winter Crop*, and *Living Stones*, Waclaw Berent, this year’s winner of the Literary Award, when asked how he was going to spend the 15,000 zlotys awarded to him, responded succinctly:

Obviously, to pay my debts(...) actually, this is what happens to all literary and artistic prizes, that they please most the winners’ creditors(...).’

Skład komisji konkursowej

Ignacy Baliński, Ferdynand Goetel, Rajmund Jaworowski, Juliusz Kaden-Bandrowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Stanisław Miłaszewski, Leon Pomirowski, Waclaw Sieroszewski, Józef Ujejski, Kazimierz Wroczyński.

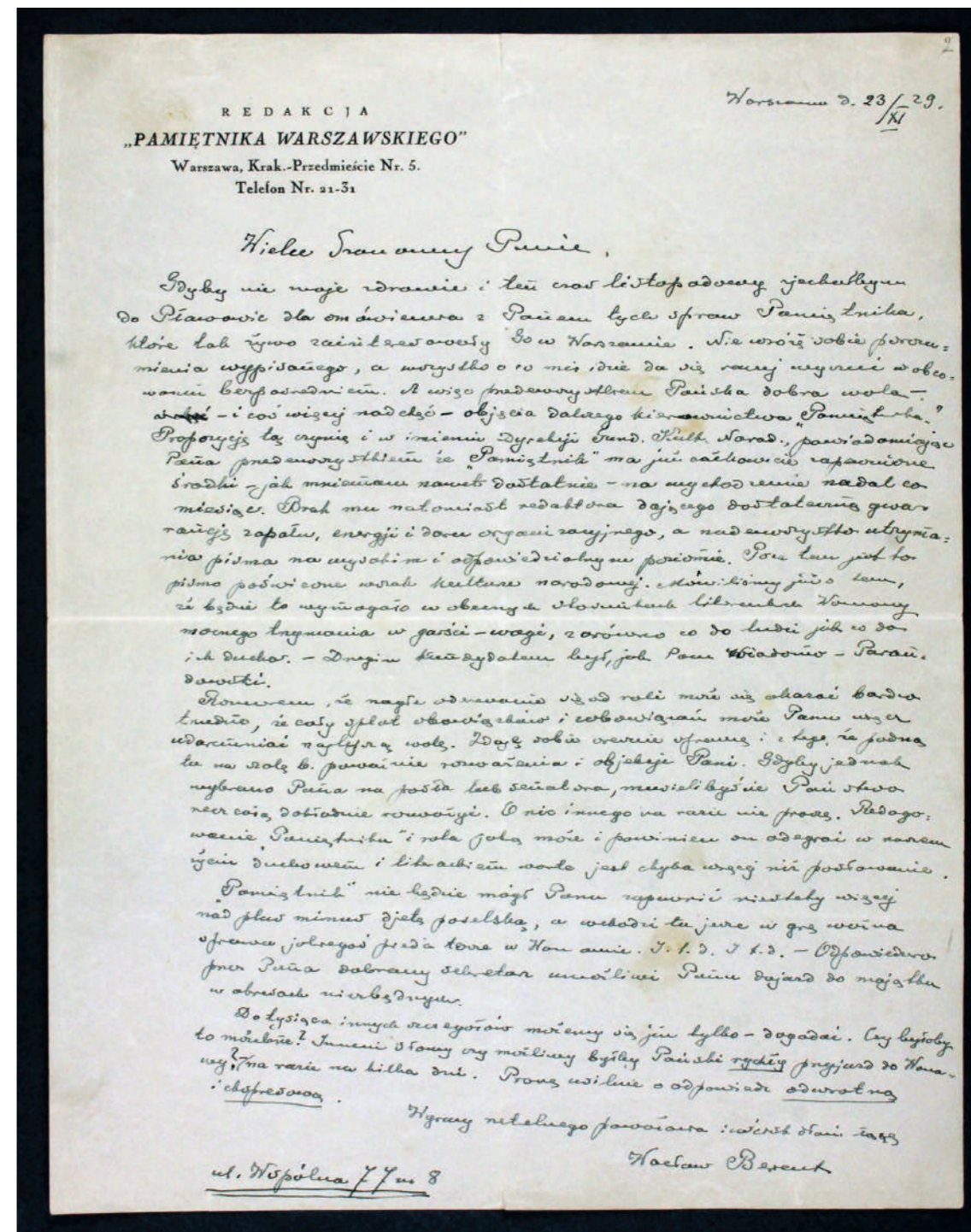
„Znakomity autor *Próchna*, *Oziminy* i *Żywych kamieni*, Waclaw Berent, tegoroczny laureat nagrody literackiej zapytany przez nas, jak zamierza rozporządzić przyznaną mu kwotą 15 000 zł odparł krótko:

– Oczywiście, że to pójdzie na spłatę długów(...) taki jest zresztą los wszystkich nagród literackich i artystycznych, że największą uciechę mają z nich wierzyciele laureatów(...).”

Kurier Czerwony 8, no. 121 (1929): 5

Ignacy Baliński, Ferdynand Goetel, Rajmund Jaworowski, Juliusz Kaden-Bandrowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Stanisław Miłaszewski, Leon Pomirowski, Waclaw Sieroszewski, Józef Ujejski, Kazimierz Wroczyński.

The Jury

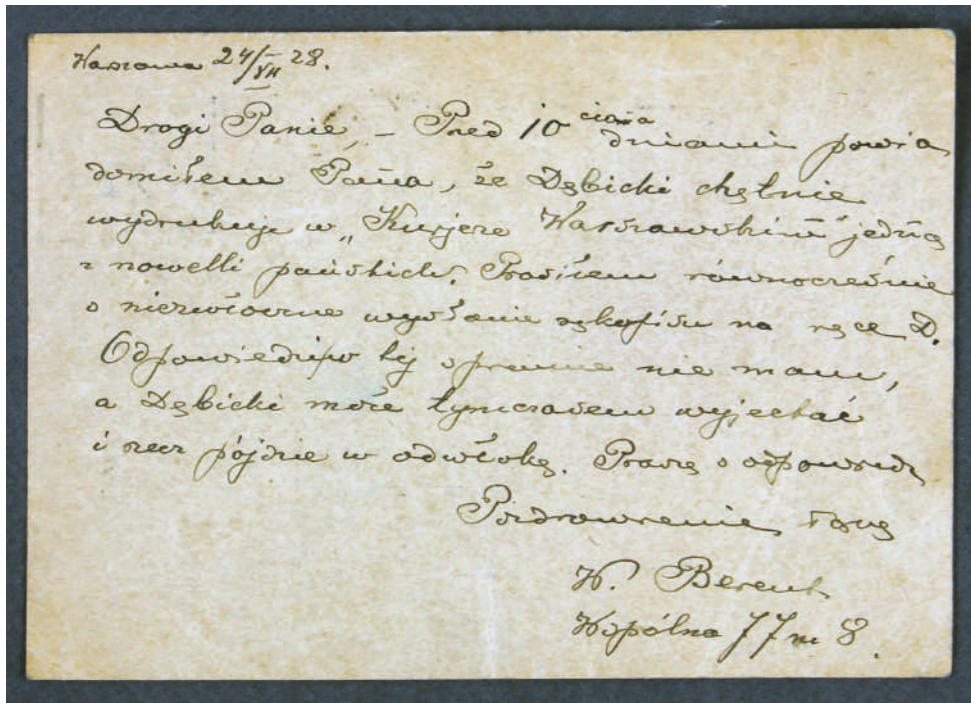

List Waclawa Berenta do Ludwika Hieronima

Morstina, 23 XI 1929, sygn. 1271, k. 2

Waclaw Berent's letter Ludwik Hieronim Morstin,

23 November 1929, Call No. 1271, l. 2

List Wacława Berenta do Jana Wiktora, 24 VII 1928,
inw. 2772 (wew. 6), t. 1, k. 9

Wacław Berent's letter to Jan Wiktor, 24 July 1928,
ACNO 2772 (wew. 6), vol. 1, l. 9

Karykatura Wacława Berenta, ok. 1930, tusz,
ołów, papier, nr inw. ML.K.784

Wacław Berent's caricature, ca 1930, ink,
pencil, paper, Call No. ML.K.784

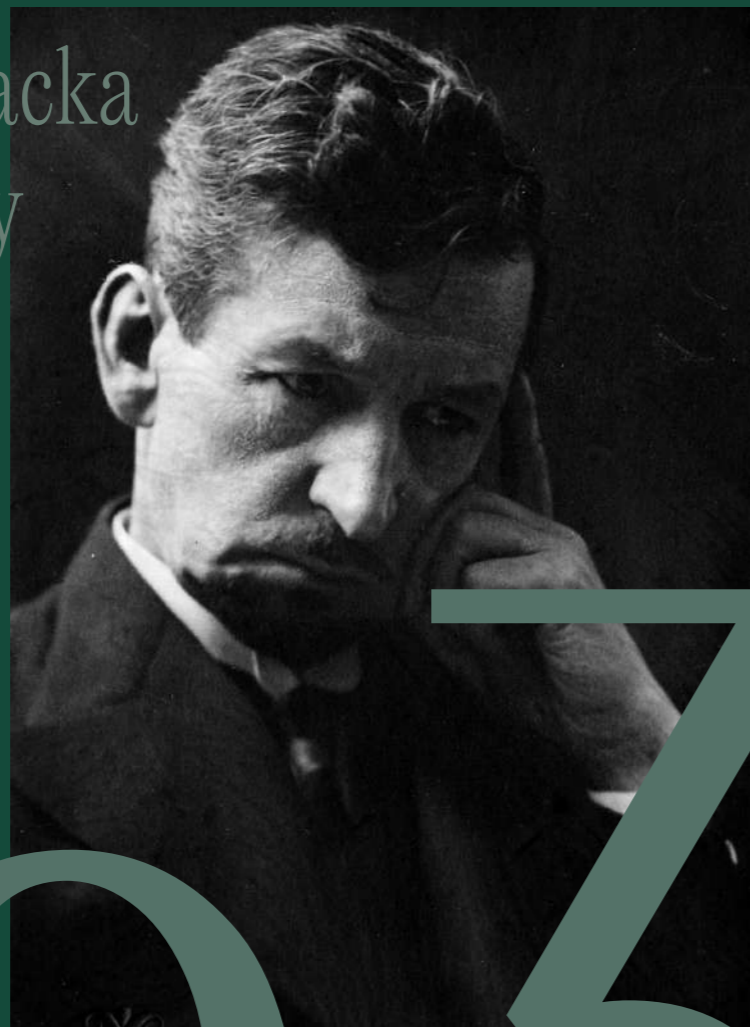
Wacław Berent, *Ozimina*, Warszawa

1911, sygn. Stawiński 185

Wacław Berent, *Ozimina*, Warsaw

1911, Call No. Stawiński 185

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Władysław Orkan (1875–1930)

Wybitny pisarz, poeta i nowelista związany z Młodą Polską. Nie był jednak zaliczany do nurtu modernistycznego ani przez siebie, ani przez współczesnych. Piewca Gorców i Podhala, autor naturalistycznych powieści o życiu wsi podgórskiej. Działacz społeczny oraz współzałożyciel Związku Podhalań.

An outstanding Polish writer, poet, and novelist of the period of Young Poland, although neither he himself nor his contemporaries categorized him as a representative of Modernism. A bard of the Gorce Mountains and the sub-Tatra region, he created naturalistic novels describing the misery of the submontane villages; a social activist, he co-founded the Highlanders' Association.

Władysław Orkan, fot. portr.,
NAC, sygn. 3/1/0/11/1696
Władysław Orkan, portrait photo,
NDA, Call No. 3/1/0/11/1696

„Kronika
Warszawy”
R. 6 (1930),
nr 3, s. 11

„Laureatem Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na rok 1930 był Władysław Orkan (Franciszek Smreczyński), autor powieści *W roztokach* i *Drzewiej*, (...), piewca dawnego człowieka i zamierzołtego życia przyrody, epik biednej, szarej, chłopskiej doli.

Sąd konkursowy (...) przyznał mu nagrodę (...), motywując swe orzeczenie następującymi słowami:

»Władysław Orkan, syn ludu górskiego, oddał jego doli, życiu i troskom swoje natchnienie i pióro. Najszlachetniejszą mową przekazał Polsce, jak żyło się na jego ziemi drzewiej, jak walczy się o dobro bytu dzisiaj i jakiego na niej oczekuje się jutra. Przeniknął wszelką treść swego plemienia, wyprowadził ją z głębin prostego człowieka do rozmiarów sprawy powszechnej i przeniósł drogą sztuki do całości życia i ducha polskiego«.

Niestety, odznaczony nagrodą m.st. Warszawy autor nie doczekał jej wręczenia, bowiem w dniu 14 maja br. zmarł nagłą śmiercią podczas pobytu w Krakowie”.

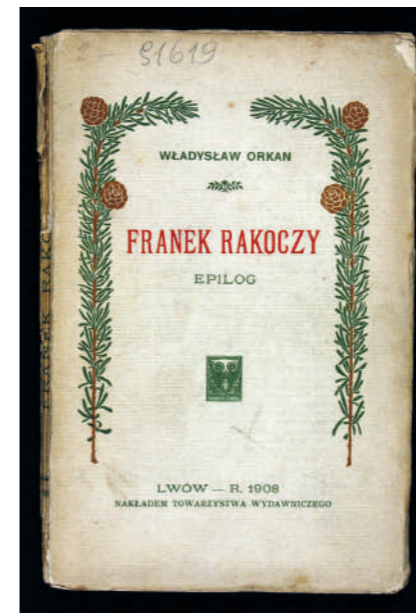
‘The winner of the 1930 Literary Award of the Capital City of Warsaw was Władysław Orkan (Franciszek Smreczyński), author of the novels *In the Valleys* and *In the Past*, (...), eulogist of the man from the past and of the ancient life of nature, a writer describing the miserable, grey life of peasants.

The Jury (...) has presented him with the Award (...) motivating their judgement in the following way:

“Son of the mountain people, Władysław Orkan, gave his inspiration and pen to their destiny, life, and preoccupations. Using the finest possible words, he has shown to Poland what life looked like in his land in the past, how the good of existence is fought for today, and what kind of tomorrow is expected there. He has penetrated all the possible content of his tribe, he has led it out of the depths of a simple man to the size of a universal matter, transferring it through art to the entirety of the Polish life and spirit.”

Regrettably, the awarded did not live to receive it, since on 14 May 1930 he suffered a sudden death during his stay in Cracow.’

*Kronika
Warszawy*
6, no. 3
(1930): 11

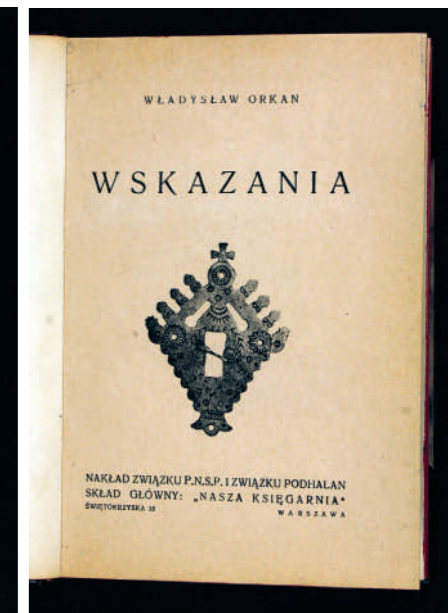
Władysław Orkan, *Franek Rakoczy*,
Lwów 1908, sygn. BP 91619

Władysław Orkan, *Franek Rakoczy*,
Lviv 1908, Call No. BP 91619

Władysław Orkan, *Z tej smutnej ziemi*,
Lwów 1903, sygn. BP 48310

Władysław Orkan, *Z tej smutnej ziemi*,
Lviv 1903, Call No. BP 48310

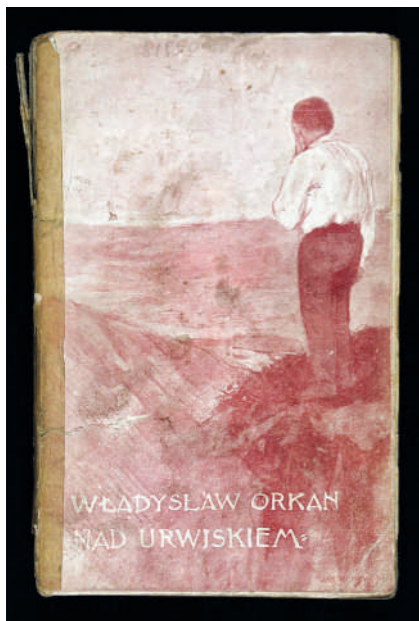
Władysław Orkan, *Wskazania*, Warszawa
1930, sygn. I.45447

Władysław Orkan, *Wskazania*, Warsaw
1930, Call No. I.45447

Władysław Orkan, *Z martwej roztoki*,
Kraków 1912, sygn. I.45738

Władysław Orkan, *Z martwej roztoki*,
Cracow 1912, Call No. I.45738

Bogiemu adze nie ja to, jęko
 by to coś warte było, ale tal, skoro
 sam chee - Władysław Orkan
 Lwów 3/17 1902

Władysław Orkan, *Nad urwiskiem*,
 Lwów 1900, egz. z ded. aut.,
 sygn. BP 81950
 Władysław Orkan, *Nad urwiskiem*,
 Lwiv 1900, copy with author's
 dedication, Call No. BP 81950

Władysław Orkan, *Ofiara*, Kraków 1905,
 sygn. Nałkowska II.14646
 Władysław Orkan, *Ofiara*, Cracow 1905,
 Call No. Nałkowska II.14646

Władysław Orkan, *Drzewiej*,
 Kraków 1912, sygn. II.26744
 Władysław Orkan, *Drzewiej*,
 Cracow 1912, Call No. II.26744

„Robotnik:
centralny organ
PPS” R. 36
(1930), nr 94

„W głosowaniu ostatecznym, postanowiono znaczną większością głosów przyznać Nagrodę Literacką m.st. Warszawy na rok 1930 Władysławowi Orkanowi za jego wybitną działalność literacką. Jak wiadomo, nazwisko właściwe Orkana brzmi: Franciszek Smerczyński.

Władysław Orkan liczy 55 lat. Urodzony na Podhalu, mieszka w swej rodzinnej wsi Poręby Wielkie, koło Nowego Targu. Od kilku lat Orkan nie pisze, z powodu ciężkiej choroby i ogromnie ciężkich warunków materialnych, w których żyje ten wielki artysta słowa. (...)

Warunki finansowe, w jakich żyje Władysław Orkan, są tak ciężkie, że kiedy przed dwoma laty urządzano poecie jubileusz w Krakowie, przyjazd na uroczystości był połączony dla Orkana z tak szalonymi trudnościami, że musiał on sprzedać jedną z dwóch krów na pokrycie kosztów przejazdu.

Nagroda przyznana poecie jest częściowym spłaceniem długu wdzięczności przez obywateli stolicy”.

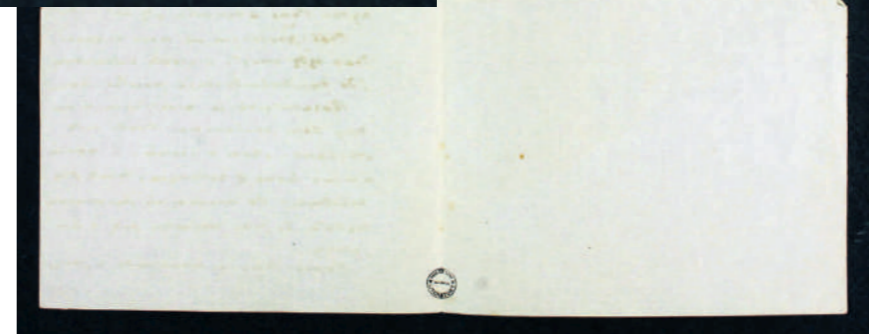
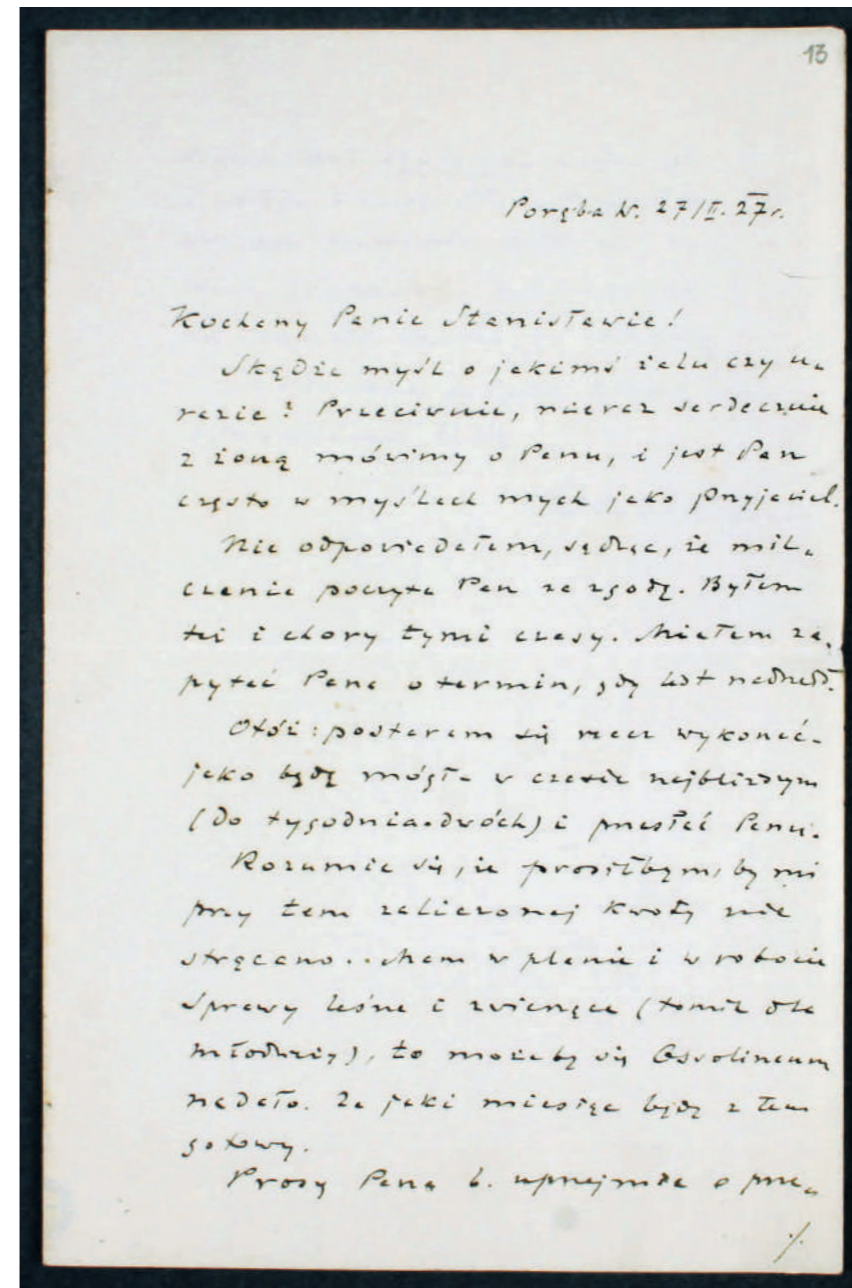
‘In the final voting the majority decided to give the 1930 Literary Award of the City of Warsaw to Władysław Orkan for his outstanding literary output.

As it is generally known, Orkan’s actual name is Franciszek Smerczyński.

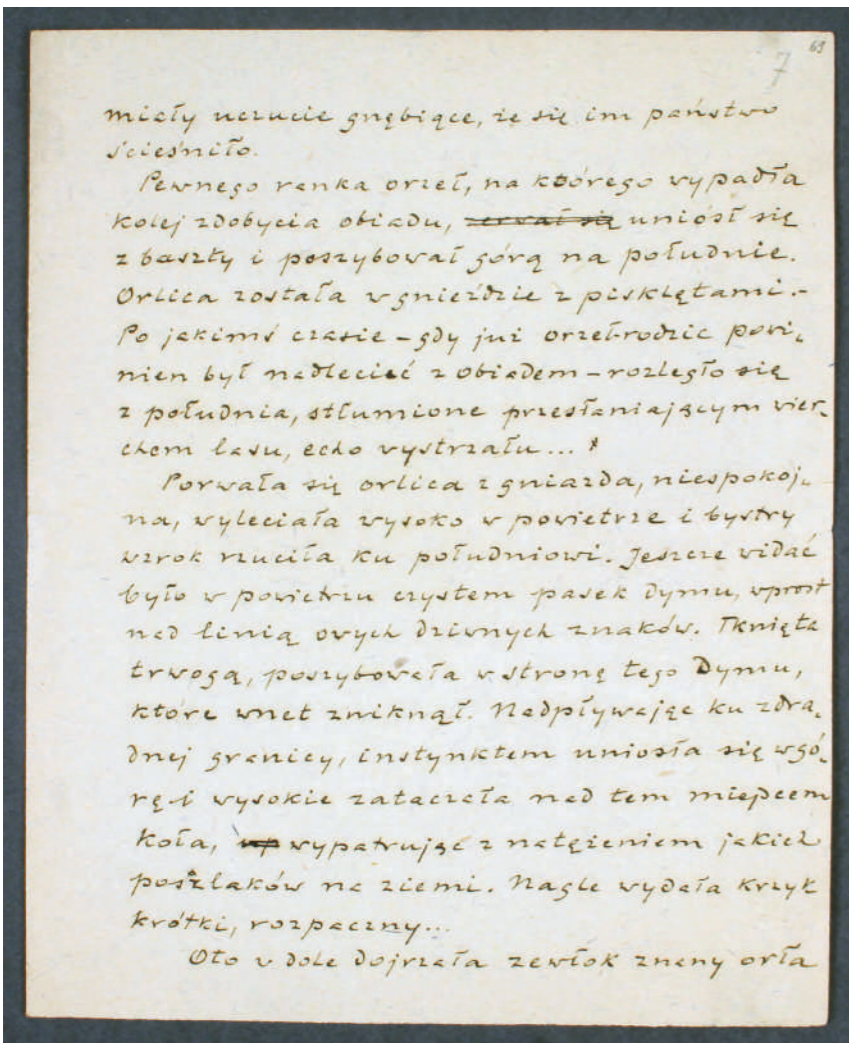
Aged 55, Władysław Orkan was born in the Sub-Tatra region, and he lives in his native village of Poręby Wielkie near Nowy Targ. He has not been writing for several years owing to a serious disease and financial hardship the outstanding artist of the word has been suffering. (...) Władysław Orkan’s financial situation is so challenging that when two years ago a jubilee was held for the poet in Cracow, his trip for the celebration of it was so difficult for him that he was forced to sell one of his two cows to pay for the transportation.

The prize awarded is a partial payment of the debt of gratitude to the poet by the citizens of the capital.’

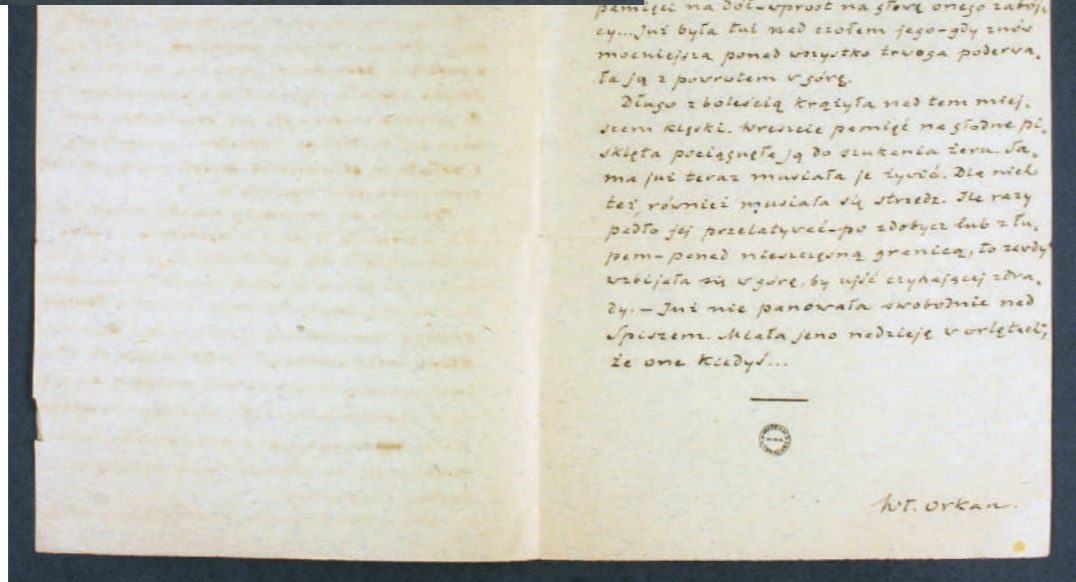
*Robotnik:
centralny
organ PPS
36, no. 94
(1930): 2*

List Władysława Orkana do Stanisława Maykowskiego, 27 II 1927, sygn. 848, t. 2, k. 13-14
Władysław Orkan's letter to Stanisław Maykowski, 27 February 1927, Call No. 848, vol. 2, II. 13-14

Władysław Orkan, „Orły” (zakończenie), opowiadanie do druku w podręcznikach szkolnych Juliusza Balickiego i Stanisława Maykowskiego, sygn. 851, k. 69–70
Władysław Orkan, Orły (the ending), short story to be printed in school textbooks by Juliusz Balicki and Stanisław Maykowski, Call No. 851, ll. 69–70

„Ziemia Lubelska” R. 26 [i.e. 25] (1930), nr 92, s. 1

„Nagrodę Literacką m.st. Warszawy za 1930 rok przyznano znakomitemu pisarzowi i poecie Władysławowi Orkanowi. Orkan jest najznakomitszym obok Tetmajera pisarzem Podhala. Władysław Orkan jest obecnie b. chory na serce. Pobyt na Podhalu jest dla niego zabójczy i żyje w b. ciężkich warunkach finansowych. Nagroda literacka jest spłaceniem długu wdzięczności znakomitemu pisarzowi”.

‘The 1930 Literary Award of the City of Warsaw has been given to the excellent writer and poet Władysław Orkan. Next to Tetmajer, Orkan is the most outstanding writer of Podhale, the Sub-Tatra region. The writer is currently suffering from a serious heart disease. His life in Podhale is devastating him, since additionally his financial situation is deplorable. The Literary Award is a way of paying the debt of gratitude to the excellent writer.’

Ziemia Lubelska 26 [i.e. 25], no. 92 (1930): 1

Skład komisji konkursowej

Ignacy Baliński, Wacław Grabiński, Juliusz Kaden-Bandrowski, Stanisław Miłaszewski, Leon Pomirowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Wincenty Rzymowski, Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński, Kazimierz Wierzyński.

Ignacy Baliński, Wacław Grabiński, Juliusz Kaden-Bandrowski, Stanisław Miłaszewski, Leon Pomirowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Wincenty Rzymowski, Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński, Kazimierz Wierzyński.

The Jury

Poreba w. dn. 14. VII. 27.

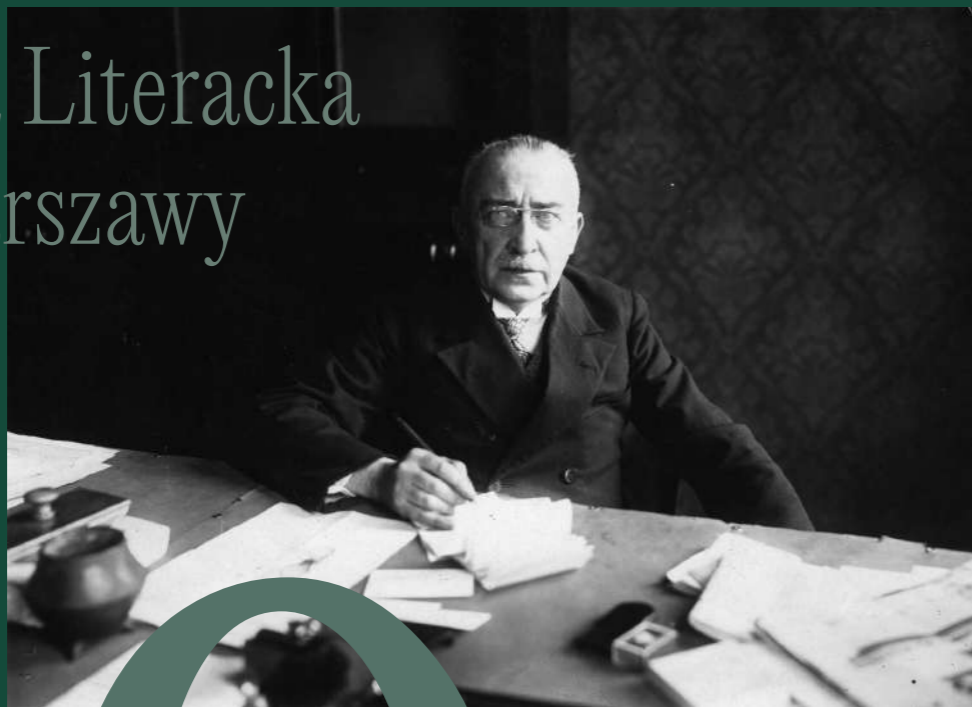
Szanowny i kochany Panie! Mam zamiar z żoną i chłop-
cami odwiedzić Piwny. Stenilibyśmy jutro wieczór w No-
wym Terzu - skąd, przenocowamy, rano w sobotę Karpneli,
bydmy autobusem do Czortyna - stamtąd, jeśli darowa
nie będzie, piwo lub furka do Czern. talentu - i stąd
pod wieczór (moje jai nieco przy księżycu, o ile pó-
żniejsza nie rozjędzie) Łódka Dunajcem do Szczawnicy;
gdzie chciałibyśmy przenocować i rano w niedzielę
z powrotem do N. Terzu. - Może moglibyśmy się zoba-
czyć i przypuszczeniem, że dobijemy do Szczawnicy (w sobo-
tę wieczór) około 9-11 godzin. Moje wrażenia. Z pewnością
wstąpimy do restauracji i rozglądniemy się za ja-
kimś hotelem. Jeśli by Pan zamierzał kst jakiegoś (la este-
real ośce), byłibyśmy wdzięczni. Zatem - mam nadzieję -
do zobaczenia między, Wład. Orkan

List Władysława Orkana do Jana Wiktora, 14 VII 1927,
arch. J. Wiktora, koresp., inw. 2818 (wew. 6), t. 6, k. 67
Władysław Orkan's letter to Jan Wiktor, 14 July 1927, J. Wiktor
Archive, correspondence, ACNO 2818 (wew. 6), vol. 6, l. 67

Władysław Orkan w towarzystwie red. Jana Lankau
i górali, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1699
Władysław Orkan together with Editor Jan Lankau
and highlanders, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/1699

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Zdzisław Dębicki (1871–1931)

Poeta, eseista, krytyk literacki i publicysta młodopolski związany z obozem narodowo-demokratycznym. Nazywany „poetą księżycą” i nastrojowcem. Tworzył poezję impresjonistyczną oraz prozę publicystyczną. Redaktor „Tygodnika Ilustrowanego”, działacz społeczny i znany bibliofil.

A Polish poet, essayist, literary critic, and columnist from the period of Young Poland, was affiliated to the national-democratic camp. Nicknamed ‘the moon poet’ and ambiance creator, he composed impressionistic poetry and feature prose. He was also an editor of *Tygodnik Ilustrowany*, a social activist, and a well-known bibliophile.

Zdzisław Dębicki przy biurku w swoim gabinecie, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/795
Zdzisław Dębicki at a desk in his office,
NDA, Call No. 3/1/0/11/795

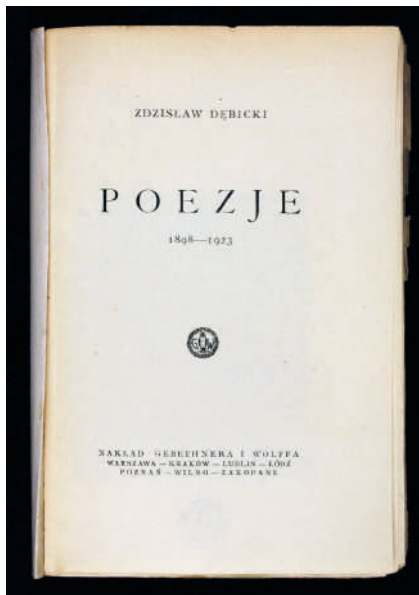
„Kurier Warszawski”
R. 111 (1931),
nr 102, s. 3

„W wyniku narad jury przyznało tegoroczną nagrodę znakomitemu poecie, krytykowi i publicyście, p. Zdzisławowi Dębickiemu. Nagroda w sumie 15 000 zł, wraz z dyplomem, wręczona będzie laureatowi na uroczystym posiedzeniu Rady Miejskiej w dn. 3 maja, tj. w dniu święta narodowego”.

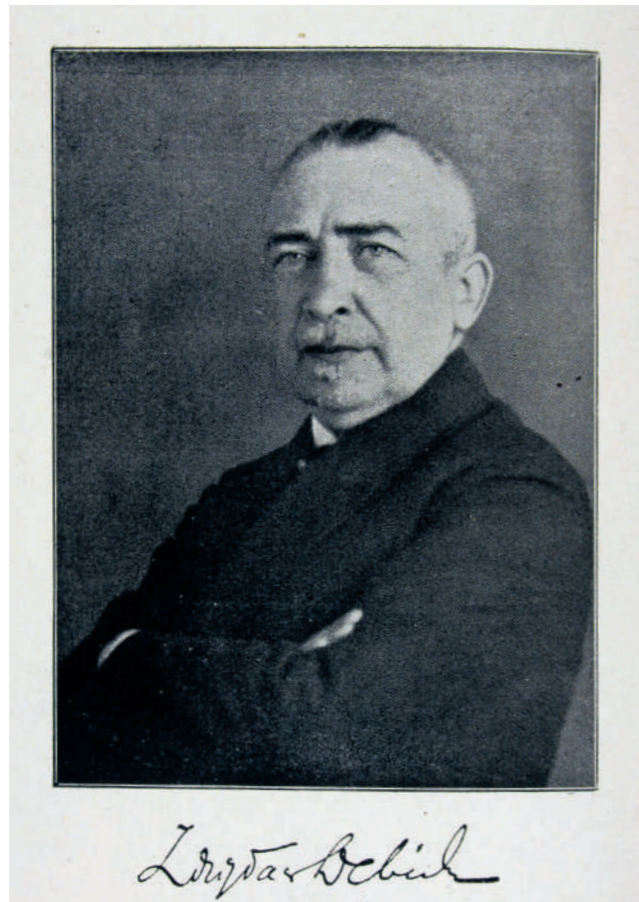
‘As the result of the debate the Jury has given this year’s Award to the outstanding poet, critic, and columnist Mr Zdzisław Dębicki.

The Award standing at 15,000 zlotys together with a diploma shall be presented to the winner at the solemn session of the City Council on 3 May, i.e., the national holiday.’

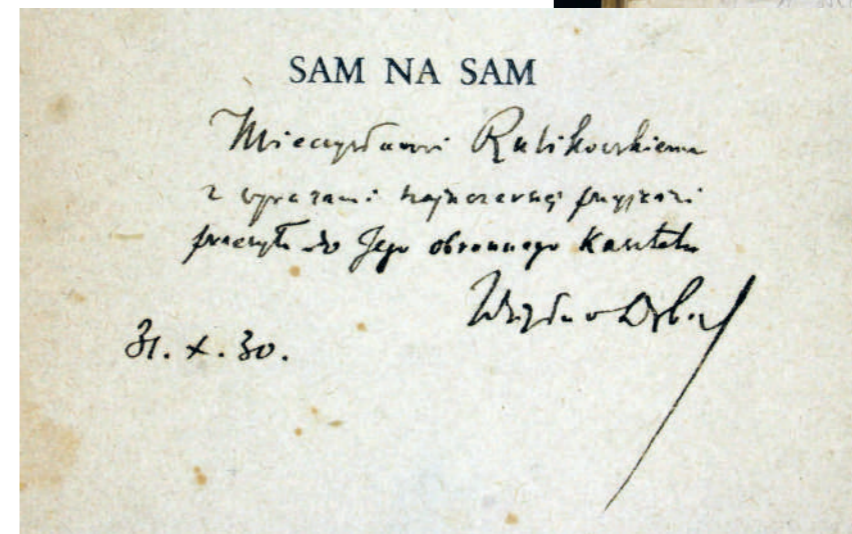
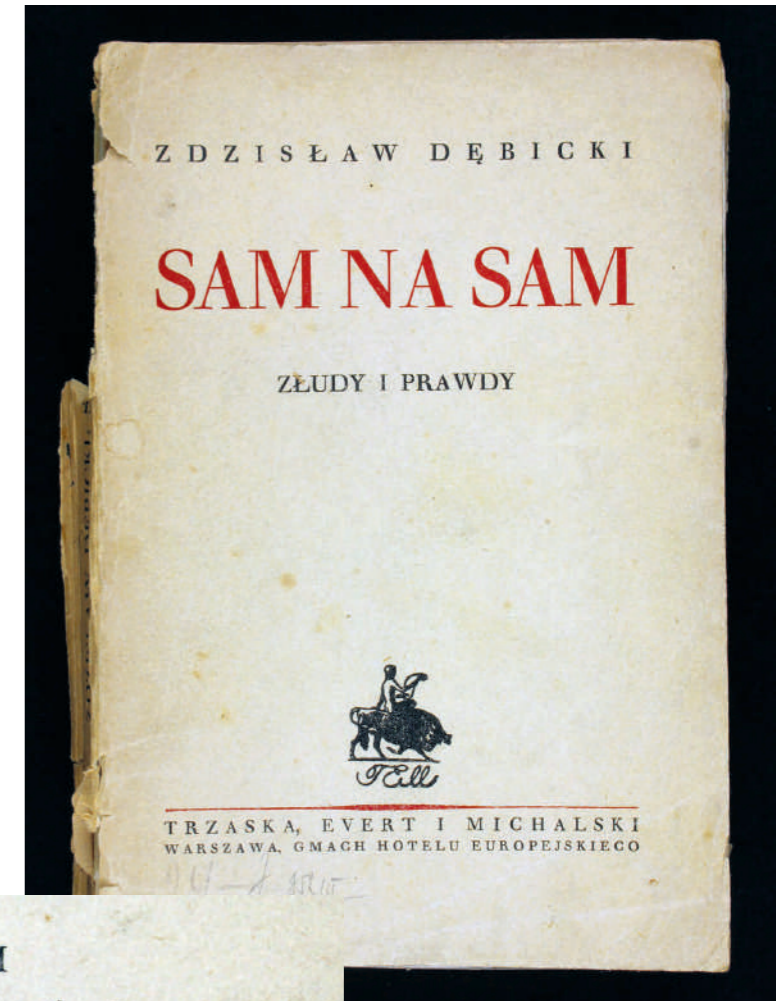
Kurier Warszawski
111, no. 102
(1931): 3

Zdzisław Dębicki, *Poezje*, Warszawa 1924, z portr. aut., sygn. Tuwim 2483
Zdzisław Dębicki, *Poezje*, Warsaw 1924, with author’s portrait, Call No. Tuwim 2483

Zdzisław Dębicki, *Miasteczko*, Warszawa 1917, sygn. I.24145
Zdzisław Dębicki, *Miasteczko*, Warsaw 1917, Call No. I.24145

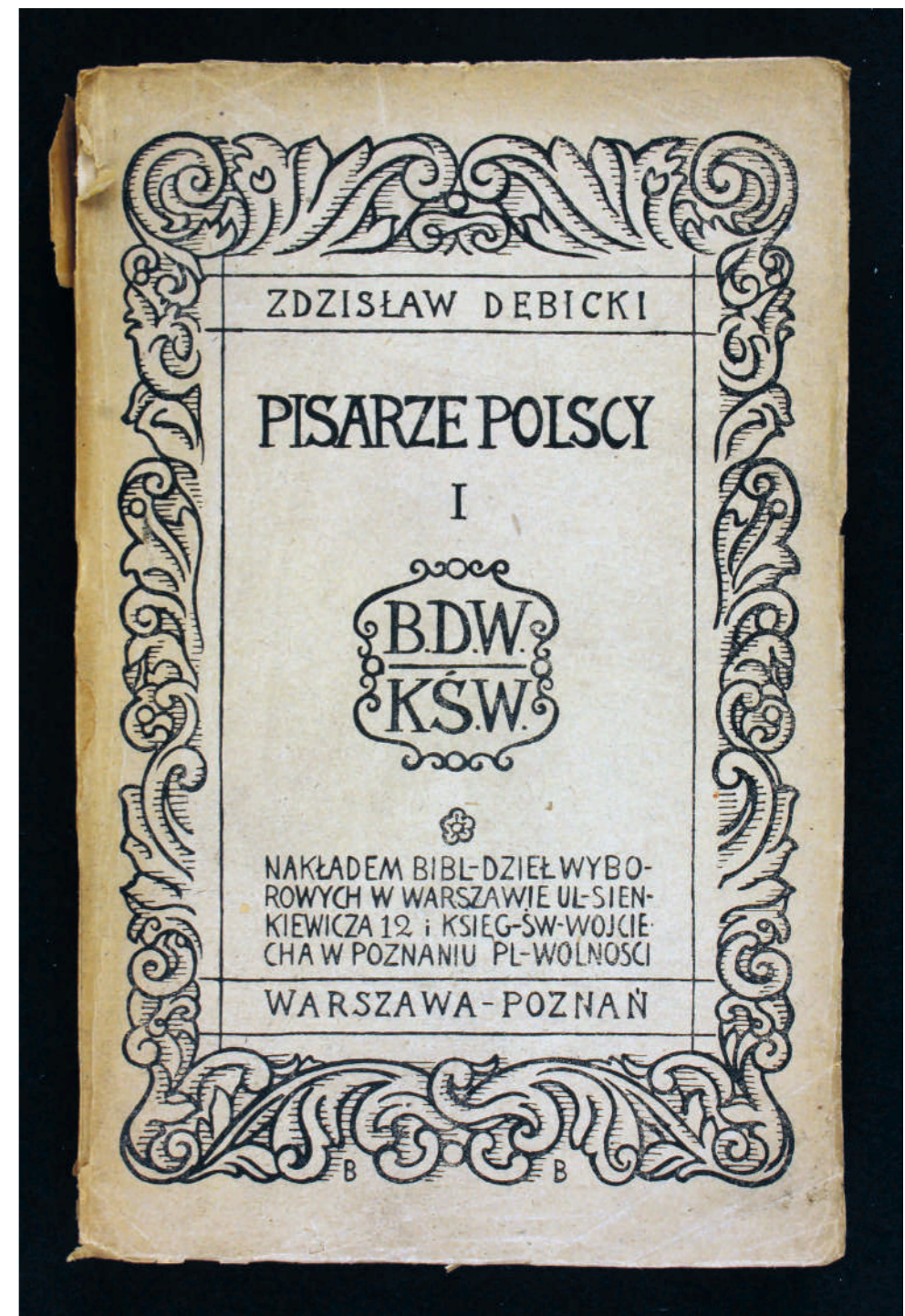
Zdzisław Dębicki, *Sam na sam*, Warszawa 1930, egz. z ded. aut. dla Mieczysława Rulikowskiego, sygn. Tuwim 1638
Zdzisław Dębicki, *Sam na sam*, Warsaw 1930, copy with a dedication to Mieczysław Rulikowski, Call No. Tuwim 1638

„Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy”
1931, nr 52, s. 1

„Sąd konkursowy Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na posiedzeniu w dniu 14 kwietnia 1931 roku przyznał rzezoną nagrodę w roku bieżącym Zdzisławowi Dębickiemu. Orzeczenie sądu konkursowego brzmi: »Pisarz-Obywatel – o kryształowym charakterze; poeta – o duszy tak wrażliwej, jak liść mimozy, na wszystko, co związane z Polską w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; liryk – o głębokiej zadumie i tęsknocie, i nieskazitelnej formie; krytyk – o szerokim poglądzie, opierający się w swych sumiennych, sprawiedliwych sądach na niepowszednim literackim i filozoficznym opanowaniu przedmiotu i zdający sobie sprawę z ważkości każdego słowa sądu, jak zbożny ogrodnik, hodujący nie tylko ręką, ale i sercem płonki młodej roślinności – Zdzisław Dębicki, parafrazując znaną maksymę starołacińską *Homo sum* – może z dumą i z czystym sumieniem oświadczyć: ‘Polakiem jestem i nic, co się tyczy Polski, nie było mi obce’. Oto źródło jego publicystyki, której całożyciowym zadaniem była wierna służba Ojczyźnie«”.

‘In the session on 14 April 1931 the Jury of the Literary Award of the Capital City of Warsaw gave this year’s Award to Zdzisław Dębicki. The verdict of the Jury reads as follows: “A Writer-Citizen, of impeccable character; a poet of a soul, as a mimosa leaf sensitive to anything related to Poland in the past, present, and future; a lyricist of profound melancholy and longing as well as flawless form; a critic of wide horizons, basing himself on his diligent just judgements on an uncommon literary and philosophical expertise, conscious of the gravity of every word of the assessment, just like a reverent gardener caring for wild plant twigs not just with his hand, but also his heart. Paraphrasing a well-known *Homo sum* maxim, Zdzisław Dębicki can proudly claim with clear conscience: ‘I am a Pole and nothing that relates to Poland has been indifferent to me’. This is the source of his feature writing whose goal has been to faithfully serve the Homeland over the whole life.”’

*Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy,
no. 52 (1931): 1*

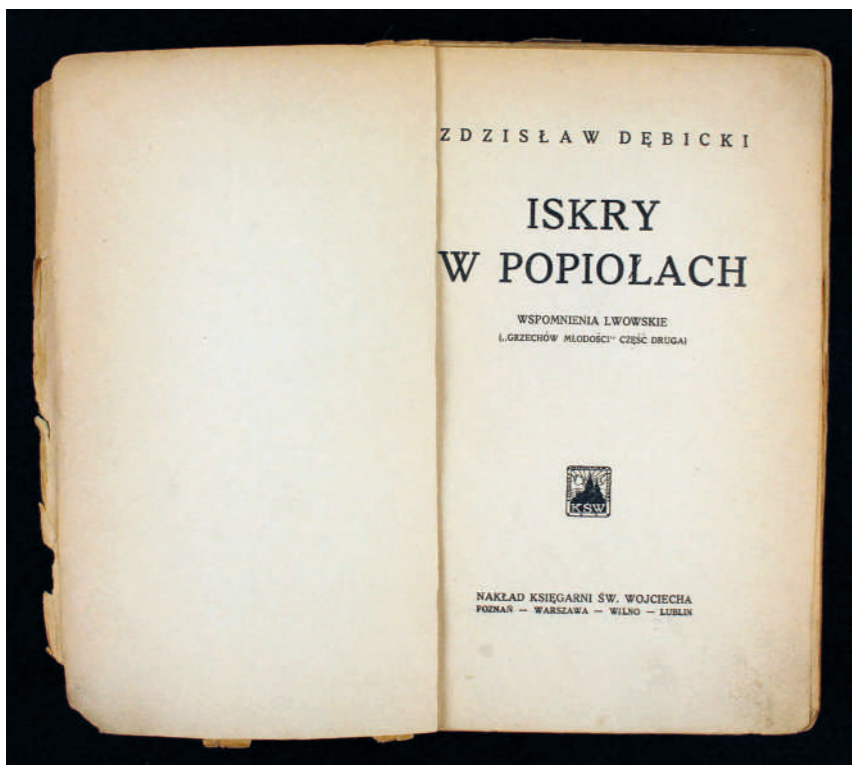
Zdzisław Dębicki, *Pisarze polscy*,
Warszawa; Poznań 1920, sygn. BP 49633
Zdzisław Dębicki, *Pisarze polscy*,
Warsaw; Poznań 1920, Call No. BP 49633

„Tygodnik
Ilustrowany”
R. 72 (1931),
nr 16, s. 304

„Nagroda literacka Warszawy. Przyznano ją w dn. 14 bm. Zdzisławowi Dębickiemu za całokształt działalności pisarskiej. Dorobek literacki nowego laureata obejmuje poezję i prozę, tę ostatnią głównie z zakresu krytyki literackiej. Nagroda Warszawy jest ponadto pięknym wyrazem uznania dla Dębickiego – publicysty, zawsze czujnie strzegącego wartości etycznych i idei narodowej i społecznej”.

‘The Literary Award of Warsaw. On 14 April, it was awarded to Zdzisław Dębicki for his complete oeuvre. The literary output of the new winner encompasses poetry and prose, the latter focused mainly on literary criticism. Furthermore, the Warsaw Award is a beautiful token of appreciation for Dębicki, always alert to guarding ethical and national as well as social values in his feature writing.’

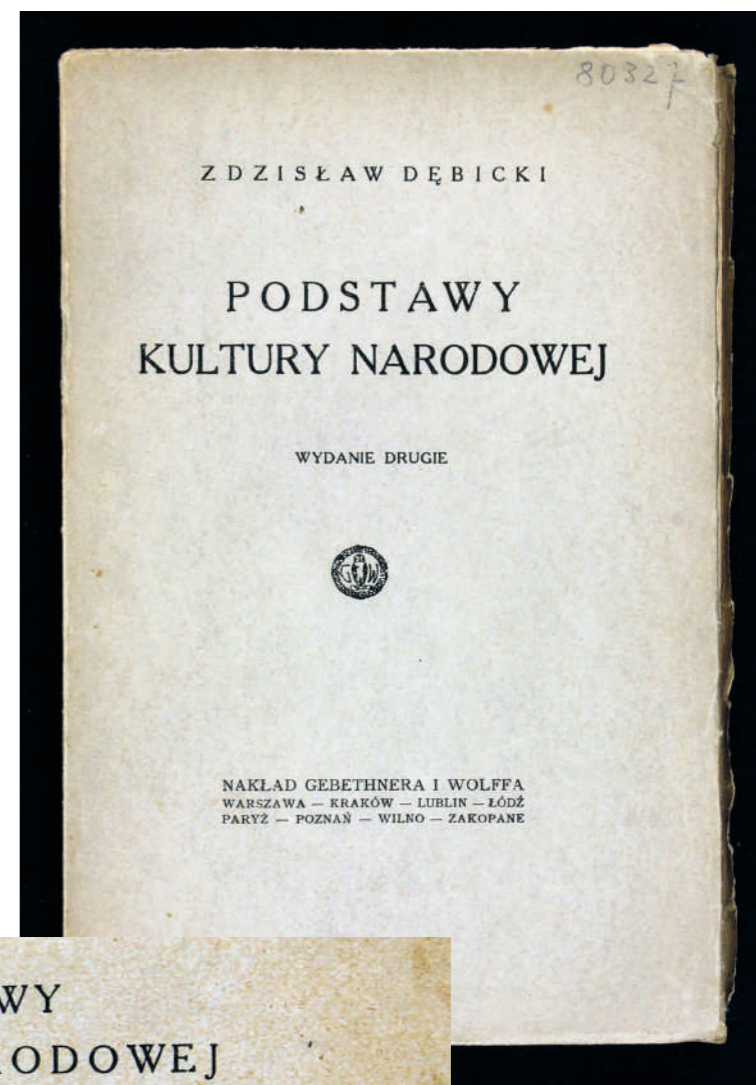
*Tygodnik
Ilustrowany*
72, no. 16
(1931): 304

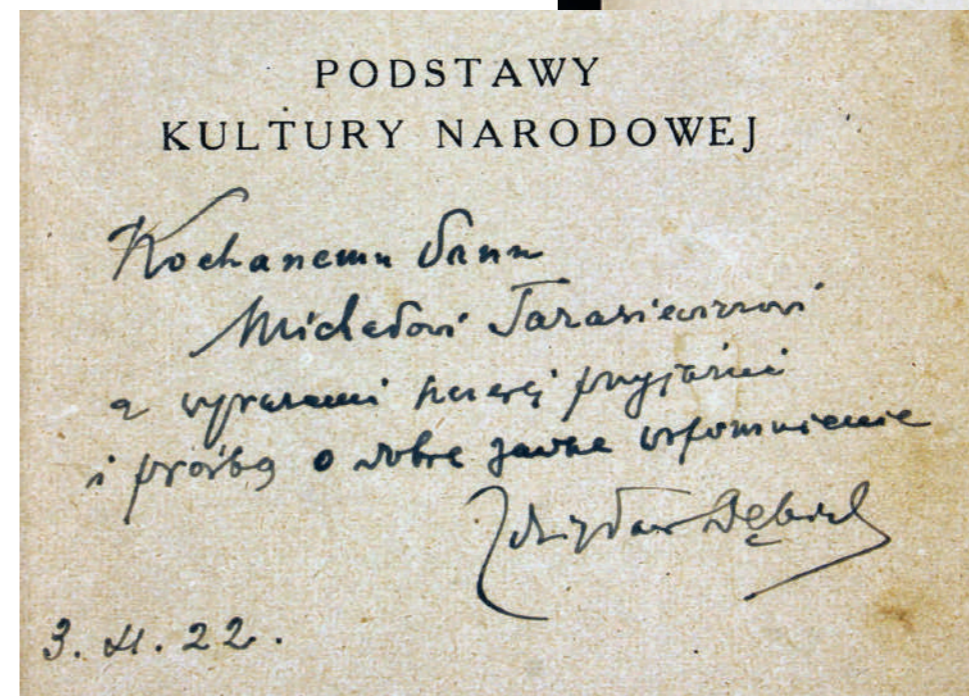
Zdzisław Dębicki, *Iskry w popiołach: wspomnienia lwowskie*, Poznań 1931, sygn. I.45418

Zdzisław Dębicki, *Iskry w popiołach: wspomnienia lwowskie*, Poznań 1931, Call No. I.45418

Zdzisław Dębicki, *Podstawy kultury narodowej*, Warszawa 1925, sygn. BP 80327
Zdzisław Dębicki, *Podstawy kultury narodowej*, Warsaw 1925, Call No. BP 80327

Dedykacja Zdzisława Dębickiego dla Michała Tarasiewicza, w: Zdzisław Dębicki, *Podstawy kultury narodowej*, Warszawa 1922, sygn. I.45705
Zdzisław Dębicki's dedication to Michał Tarasiewicz, in: Zdzisław Dębicki, *Podstawy kultury narodowej*, Warszawa 1922, Call No. I.45705

D. Wiktoru Gomulickiego

REDAKCJA

„Biblioteki Dzieł Wyborowych“

WARSZAWA

Warecka № 14.

Gonimny Pauc!

Z prawdzią przybitością, kawałkami, i zgo-
pita, o który Gonimym Pauc chodzi, i wreszcie
spisał mi moją historię adresem - mówisz o tym
Kostomłowski, że i on nie pamięta. Jedyne
kto jaem nadzieję w to, i pamięć Głowacki
odkryła go wśród papierów, jakie w gabinecie jej
były i widać - precyzyjnie wskazał do do-
ku. Na to powiedział o to i imię Gonim-
nego Pauc.

Licząc przy sposobności sprawy wypro-
szyć Głowacki, wskazać mu adres

Zdzisław Dębicki

17/12 06.

List Zdzisława Dębickiego do Wiktoru
Gomulickiego, 17 XII 1906, sygn. 355, k. 1

Zdzisław Dębicki's letter to Wiktor Gomulicki,
17 December 1906, Call No. 355, l. 1

Róże. 6.

Purpurowe, wielkie róże,
Twojej stoni dar,
W zwigdłych listkach swych purpurce
Mają niemy czar...

„Na pamiątkę!“ Te mi słowa
Dodał w uchu bramia,
I ostatnie „Bywaj zdrowa“,
Pokropione tuą...

Na dalekim krańcu świata
W czas jesiennych burz
Mknie do Ciebie myśl skrzyłata
I nad wiozanki rói...

Wicher pieśń nawodzi swoją,
Światło lampy drzy,
Smutek... Troje róże kocha,
Smutek, ból i try...

I wędrującego iak kielicha
Wstaje obraz twój;
Idź do mnie piękna, cicha,
I tołą wspomnień rój...

I nim światła wokół zgasną,
Nim zapadnie noc;
W duszy ciepło znów i jasno -
Taka rói tych noc!...

Zdzisław Dębicki

R.

Zdzisław Dębicki, rękopis
wiersza „Róże“, inw. 4044, k. 9
Zdzisław Dębicki, manuscript
of the poem 'Róże', ACNO 4044, l. 9

„Rzeczpospolita”

R. 12 (1931), nr 125, s. 2

„(...) rozstał się z tym światem znany i ceniony powszechnie pisarz, wytworny stylist, wybitny dziennikarz i literat, laureat niedawny m.st. Warszawy, śp. Zdzisław Dębicki. Śp. Zdzisław Dębicki był od dłuższego czasu niedomagający. Ostatnio nagrodę Warszawy wręczono mu na łożu boleści, z którego już nie powstał”.

‘(...) a renowned and widely appreciated writer, an exquisite stylist, an outstanding journalist and writer, newly-awarded the Warsaw prize, Zdzisław Dębicki has passed away. The late Zdzisław Dębicki had for a longer time been of feeble health. Lately the Warsaw Prize was presented to him in his sickbed which turned into his deathbed.’

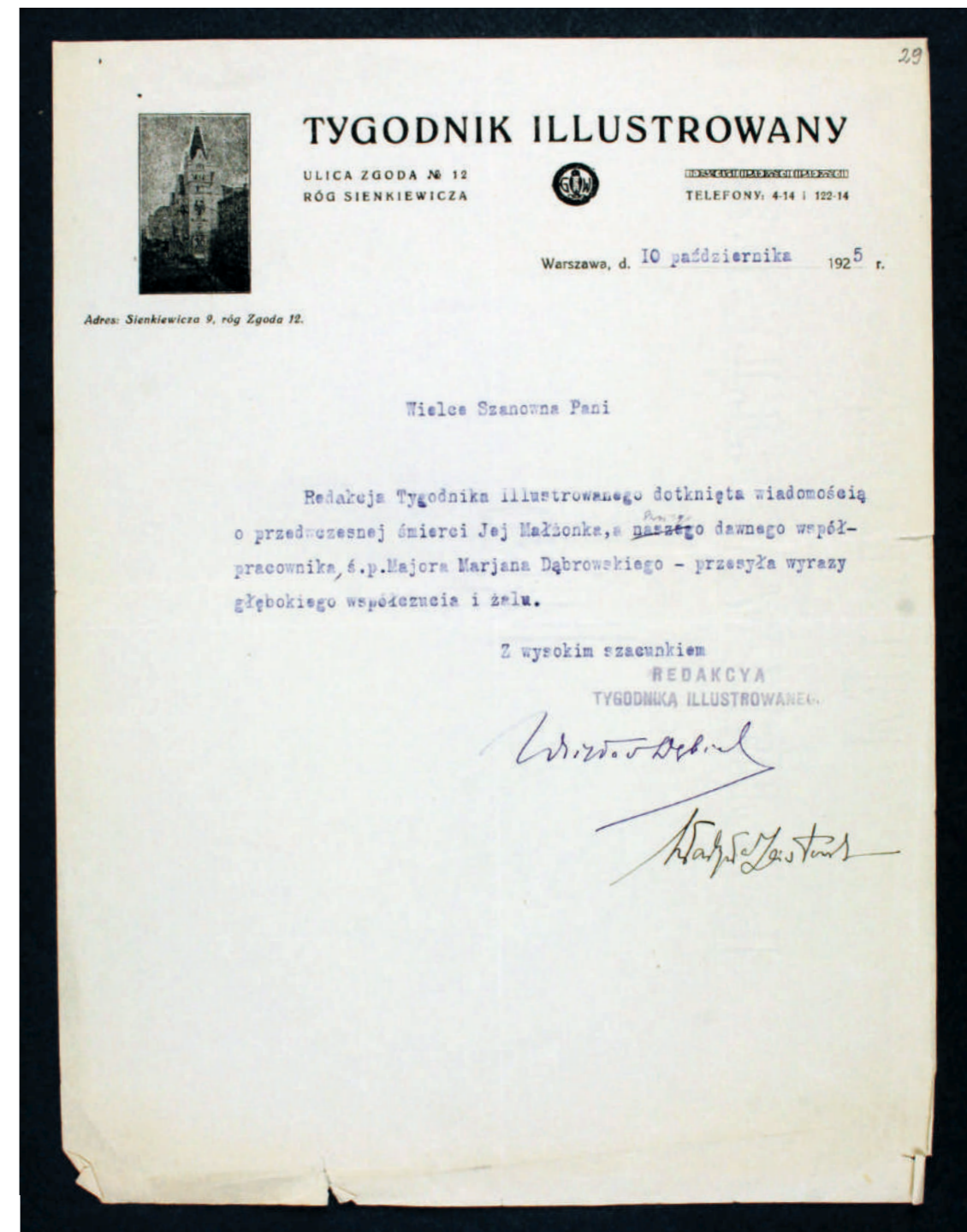
Rzeczpospolita
12, no. 125 (1931): 2

Skład komisji
konkursowej

Emil Breiter, Jan Adolf Hertz, Rajmund Jaworowski, Juliusz Kaden-Bandrowski, Zygmunt Kisielewski, Kazimierz Król, Antoni Ferdynand Ossendowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Zygmunt Siemiński, Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

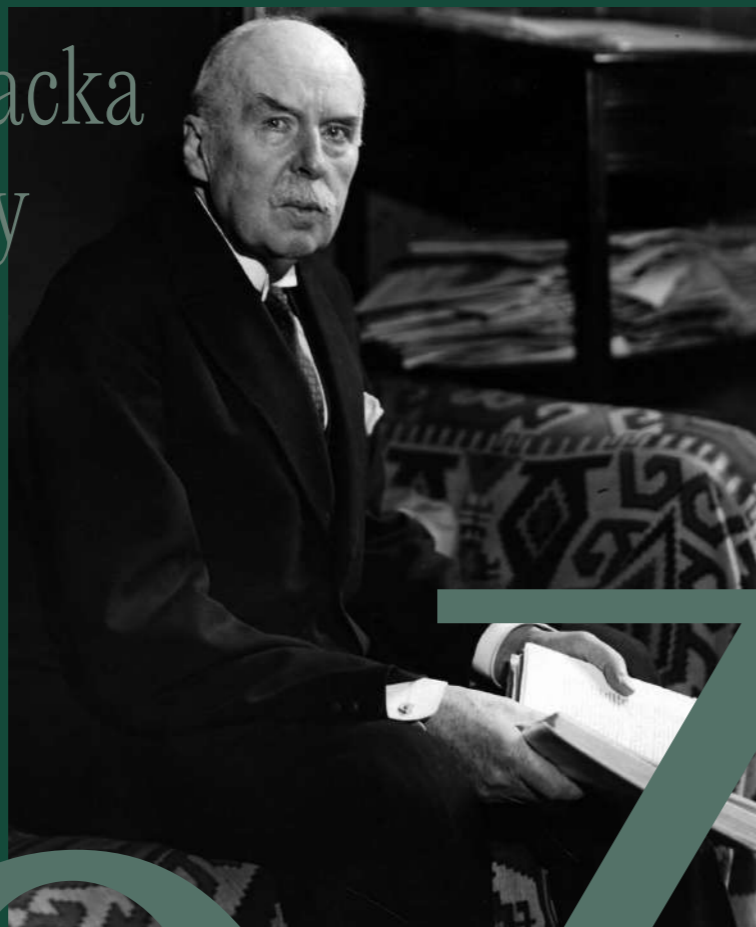
Emil Breiter, Jan Adolf Hertz, Rajmund Jaworowski, Juliusz Kaden-Bandrowski, Zygmunt Kisielewski, Kazimierz Król, Antoni Ferdynand Ossendowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Zygmunt Siemiński, Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

The Jury

List Zdzisława Dębickiego do Marii Dąbrowskiej,
10 X 1925, sygn. 2077, t. 2, k. 29
Zdzisław Dębicki's letter to Maria Dąbrowska,
10 October 1925, Call No. 2077, Vol. 2, I. 29

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Józef Weyssenhoff (1860–1932)

Powieściopisarz, poeta, krytyk i wydawca. Autor utworów poświęconych tradycji ziemiańskiej, Kresom oraz łowiectwu. Ceniony stylistą, mistrz opisów przyrody i życia łowieckiego. Bibliofil, kolekcjoner sztuki, po 1905 roku związany z ruchem narodowo-demokratycznym.

A Polish novelist, poet, critic, and publisher, was known for eulogizing the traditions of the landed gentry, life in the Commonwealth's borderland, and hunting. Appreciated for his descriptions of nature and hunting life, he was also a bibliophile, art collector and an activist. After 1905 he was close to national democracy.

Józef Weyssenhoff w swoim mieszkaniu,
1932, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1904/2
Józef Weyssenhoff in his flat, 1932, photo,
NDA, Call No. 3/1/0/11/1904/2

1932

2

„Polska
Zbrojna” R. 11
[i.e. 12] (1932),
nr 122, s. 8

„Motywy przyznania przez sąd konkursowy tegorocznej Nagrody Literackiej m.st. Warszawy Józefowi Weyssenhoffowi brzmią, jak następuje:

»Józef Weyssenhoff wniósł do piśmiennictwa piękno ziemi w nienaruszonej pierwotności. Proza *Puszczy*, czy *Sobola i Panny*, często staje się najczystsza poezją. Dzięki mistrzowskiej bezpośredniości opisu, artyzm osiąga wyżynę zupełnej prostoty. Rzeki, mokradła, drzewa, zwierzyne i wszelki naród leśny odczuwa Weyssenhoff z żywiołowością człowieka pierwotnego, równocześnie lubując się tym wszystkim z wyrafinowaną świadomością wielkiego artysty. Ten świetny epik realista jest niemniej znakomity jako satyryk. W powieściach, poza wartością artystyczną, daje nieoceniony materiał do psychologii zbiorowej społeczności (zwłaszcza jego warstw górnych) w przededniu dziejowego przełomu. Język zaś jego jest dzisiaj tym samym, czym ongi stała się mowa Reya: zwierciadłem przezroczystej polszczyzny«.

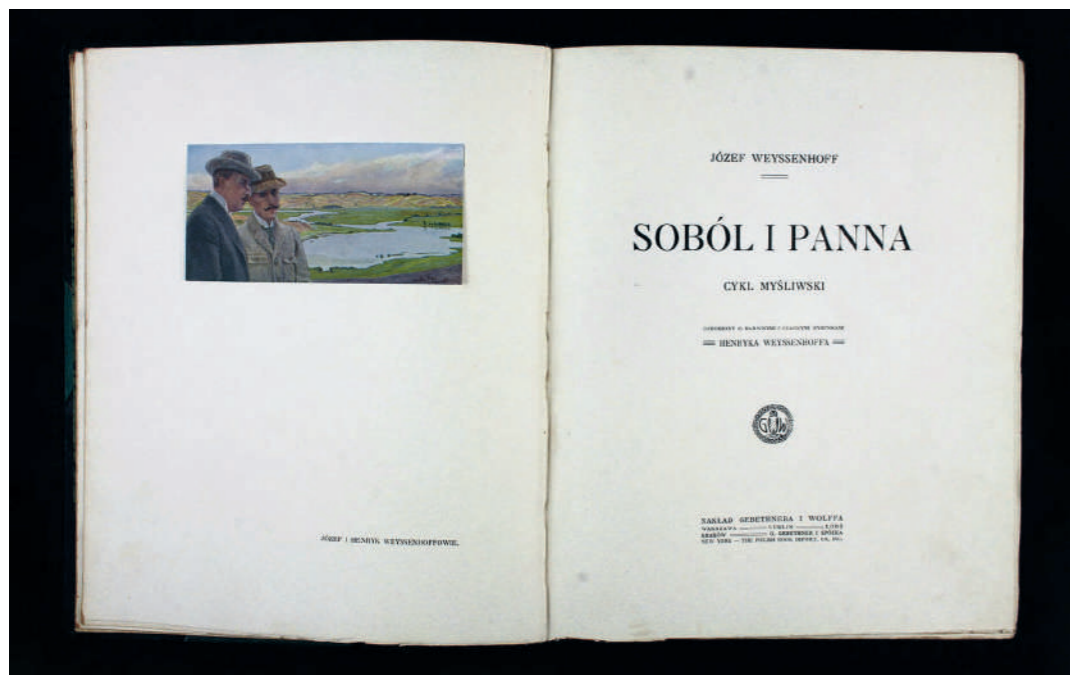
Wobec zasług znakomitego pisarza, sąd konkursowy przyznaje mu Nagrodę Literacką m.st. Warszawy na rok 1932 za całkowitą działalność”.

‘The reasons for awarding this year’s Literary Award of the Capital City of Warsaw to Józef Wehssenhoff read as follows:

“Józef Weyssenhoff has contributed to the writing tradition with the beauty of land in its intact primordiality. The prose of *The Forrest* or of the *Sable and Maiden* often turns into purest poetry. Thanks to the masterly directness of the description, his artistry reaches the heights of entire simplicity. Weyssenhoff perceives rivers, swamps, trees, game, and all forest inhabitants with the spontaneity of a primitive man, at the same time indulging himself in all this with the sophisticated awareness of a great artist. This excellent epic writer, however, is as accomplished as a satirist. In his novels, apart from the artistic values, he provides worthless material for collective psychology of society (particularly its upper tiers) on the eve of the historic breakthrough. Meanwhile, his language plays today the same role as Rey’s speech once did: it mirrors the purest Polish language.”

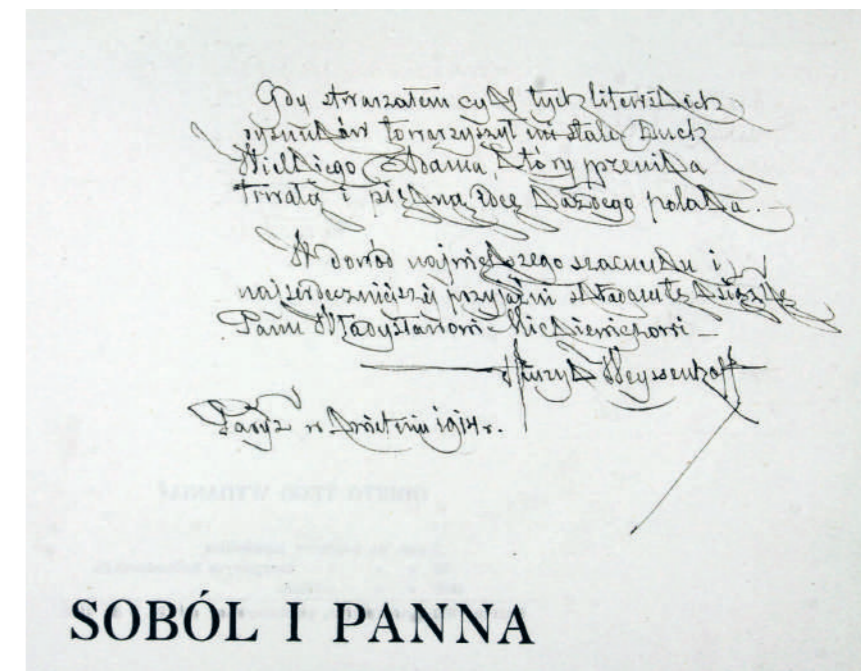
In view of the merits of the distinguished writer, the Jury awards him with the 1932 Literary Award of the Capital City of Warsaw for his complete oeuvre.’

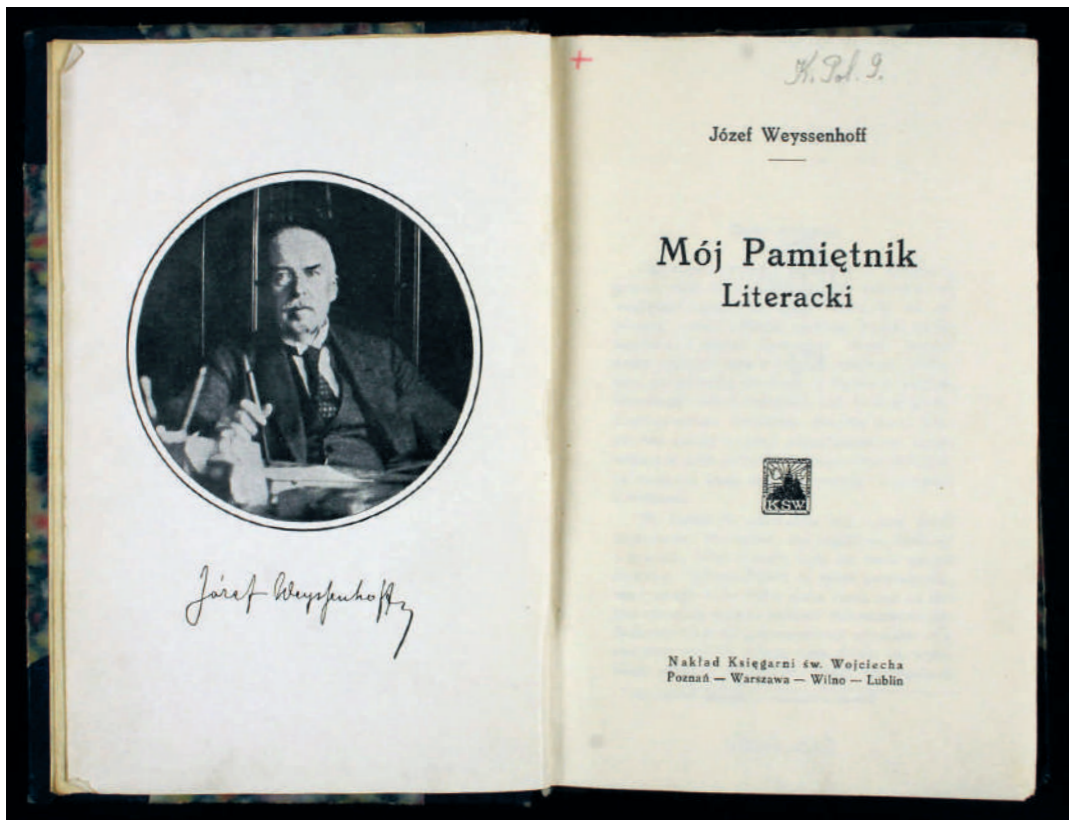
Polska
Zbrojna 11
[i.e. 12], no. 122
(1932): 8

Józef Weyssenhoff, *Soból i Panna*,
Warszawa 1913, egz. z ded. Henryka
Weyssenhoffa dla Władysława
Mickiewicza, M4^o 2498

Józef Weyssenhoff, *Soból i Panna*,
Warsaw 1913, copy with Henryk
Weyssenhoff's dedication
to Władysław Mickiewicz, M4^o 2498

Józef Weysenhoff, *Mój pamiętnik literacki*,
Poznań 1925, sygn. Stawiński 923

Józef Weysenhoff, *Mój pamiętnik literacki*,
Poznań 1925, Call No. Stawiński 923

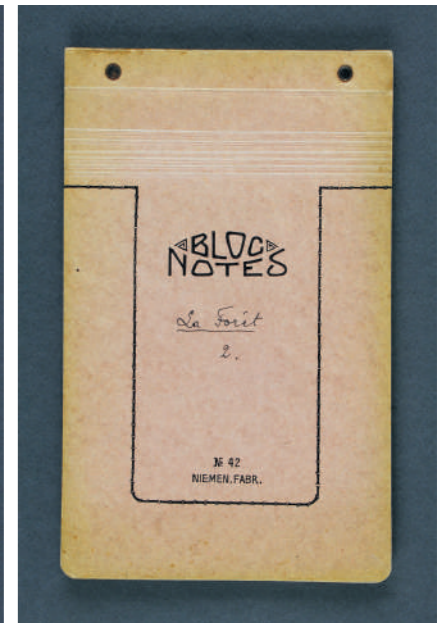
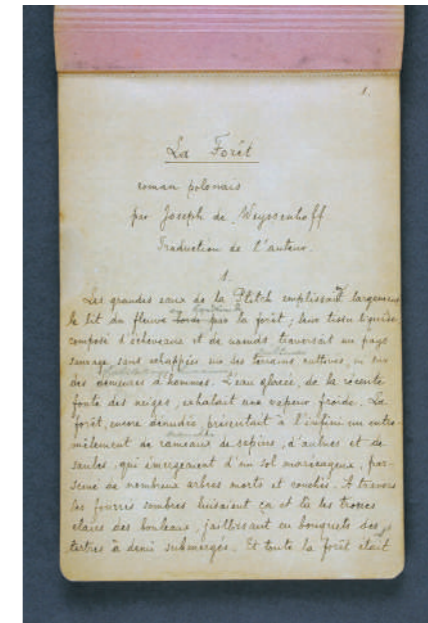
Józef Weysenhoff, *Erotyki*, Warszawa
1911, sygn. Stawiński 920

Józef Weysenhoff, *Erotyki*, Warsaw
1911, Call No. Stawiński 920

Józef Weysenhoff, *La Forêt [Puszcza]*,
powieść w tłum. francuskim autora,
2 zeszyty, arch. Cazines, inw. 3853
(wew. 26), k. 68 (okł.) + 73 (okł.)

Józef Weysenhoff, *La Forêt [Puszcza]*,
novel in the French translation by the
author, 2 fascicles, Cazine Archive, ACNO
3853 (wew. 26), l. 68 (cover) + 73 (cover)

„Górnoślązak”

R. 31 (1932),

nr 85, s. 1

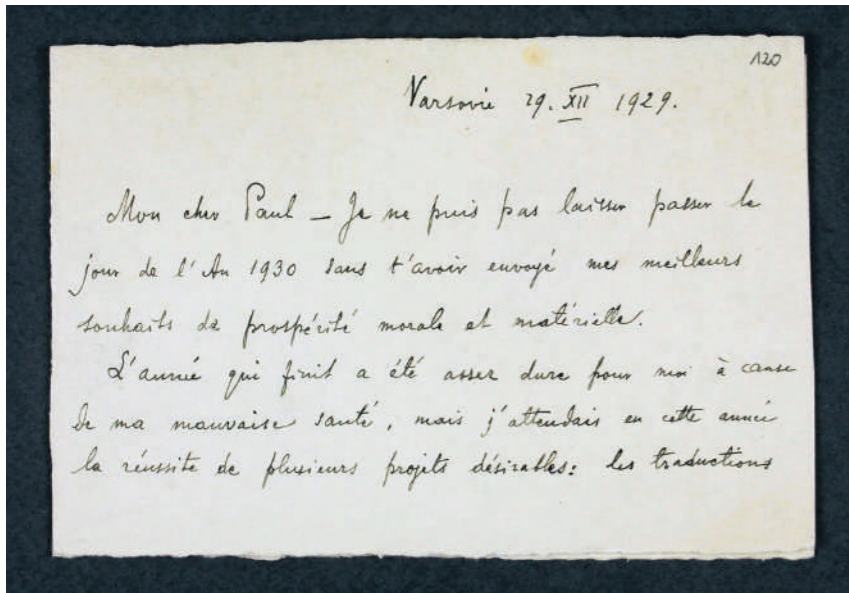
‘In the session chaired by the Deputy President of the City Council Wilczyński the Jury of Warsaw’s Literary Award decided to give the 1932 prize amounting to 10,000 zlotys to Józef Weyssenhoff. The official announcement of the awardee and the reasons behind the Jury’s verdict shall be revealed on 3 May, while the presentation of the Award and the diploma shall be held at one of the sessions of the City Council in May this year.’

Górnoślązak

31, no. 85

(1932): 1

„Jury Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na posiedzeniu w dniu 11 kwietnia br. pod przewodnictwem wiceprezesa Rady Miejskiej Wilczyńskiego przyznało nagrodę literacką w wysokości 10 tys. zł na rok 1932 Józefowi Weyssenhoffowi. Urzędowe ogłoszenie nazwiska laureata oraz motywów orzeczenia jury nastąpi w dniu 3 maja, wręczenie zaś nagrody i dyplomu nastąpi na jednym z posiedzeń Rady Miejskiej w maju br.”.

List Józefa Weyssenhoffa do Paula
Cazina, 29 XII 1929, arch. Cazina,
inw. 3815 (wew. 15), k. 120–121
Józef Weyssenhoff's letter to Paul
Cazin, 29 December 1929, Cazin Archive,
ACNO 3815 (wew. 15), II. 120–121

Józef Weyssenhoff, *Unja*,
Częstochowa 1925, sygn. I.65287
Józef Weyssenhoff, *Unja*,
Częstochowa 1925, Call No. I.65287

„Tygodnik
Ilustrowany”
R. 73 (1932),
nr 16, s. 250

„Nagrodę miasta Warszawy w dziale literatury, największą po państwowej nagrodę literacką w Polsce, otrzymał za całokształt działalności pisarskiej znakomity twórca *Sobola i Panny i Podfilipskiego* – Józef Weyssenhoff. Pierwszy to, zdaje się, wypadek uwieńczenia pisarza drugą z kolei nagrodą (Weyssenhoff otrzymał już bowiem przed paru laty nagrodę miasta Poznania), jest to jednak poniekąd dalsza część hołdu, jaki społeczeństwo składa autorowi *Puszczy* w czterdziestolecie jego pracy artystycznej. Uroczyste wręczenie nagrody odbędzie się zapewne w drugiej połowie maja, kiedy odbędą się właściwe uroczystości jubileuszowe”.

‘The Literary Award of the City of Warsaw: the second most prestigious literary award after the state prize in Poland, has been given for the complete oeuvre to the excellent author of *Sable and Maiden* and *Podfilipski* Józef Weyssenhoff. It seems that his is the first case of an author having been awarded with his second prize (since Weyssenhoff had already received the prize of the City of Poznań several years before); however, this is in a way a continuation of the tribute paid to the author of *The Forest* by the nation on the forty years of his artistic activity. The ceremonious presentation of the Award shall be most likely held in the latter half of May when the actual celebration of the jubilee is held.’

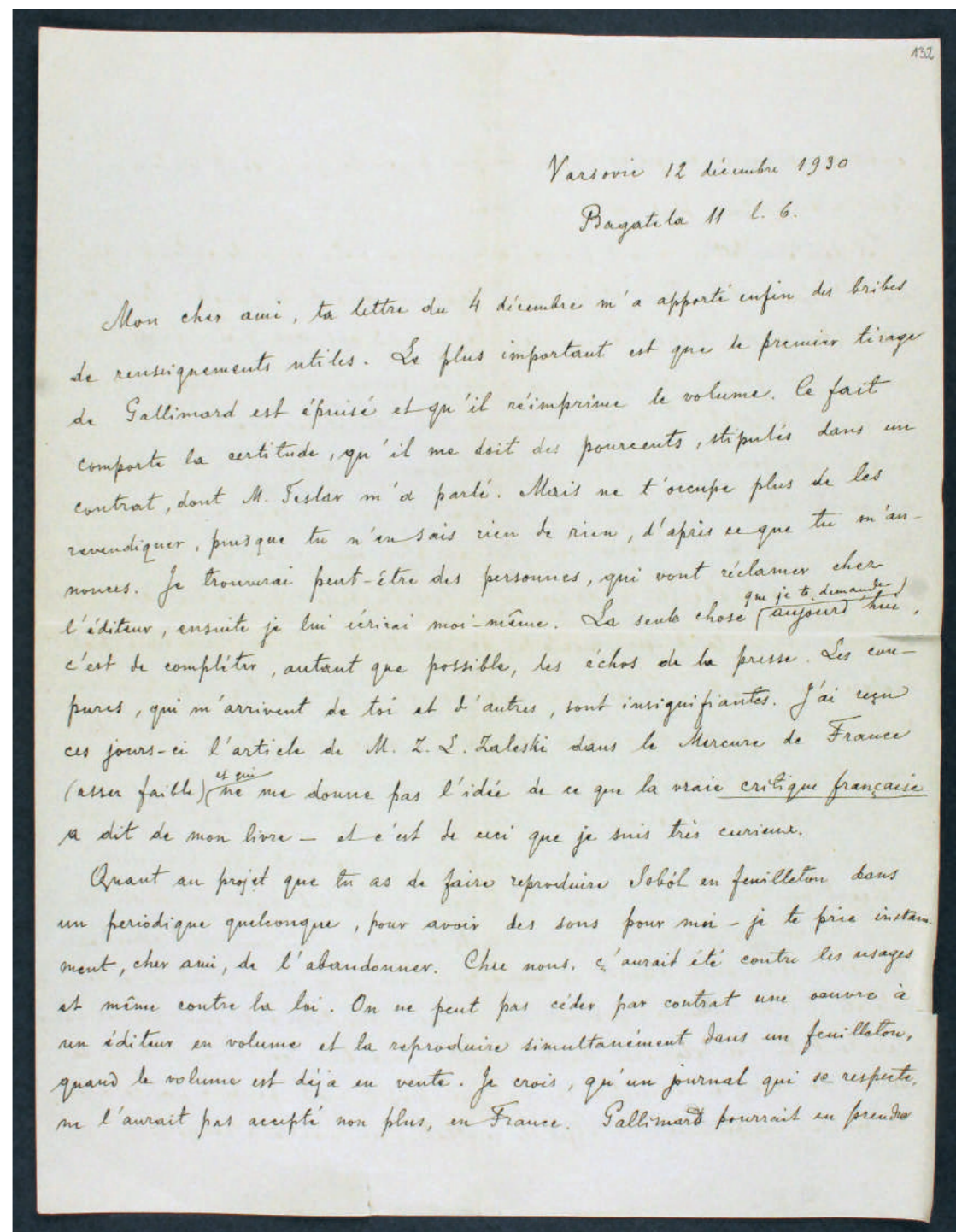
Skład komisji
konkursowej

Ignacy Baliński, Jan Adolf Hertz, Juliusz Kaden-Bandrowski, Zdzisław Kleszczyński, Stanisław Miłaszewski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Wincenty Rzymowski, Zygmunt Słomiński, Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński, Władysław Zawistowski.

Ignacy Baliński, Jan Adolf Hertz, Juliusz Kaden-Bandrowski, Zdzisław Kleszczyński, Stanisław Miłaszewski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Wincenty Rzymowski, Zygmunt Słomiński, Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński, Władysław Zawistowski.

Tygodnik
Ilustrowany 73,
no. 16 (1932):
250

The Jury

List Józefa Weyssenhoffa do Paula Cazina, 12 XII 1930, arch. Cazina, inw. 3815 (wew. 15), k. 132
Józef Weyssenhoff's letter to Paul Cazin, 12 December 1930, Cazin Archive, ACNO 3815 (wew. 15), l. 132

Posiedzenie jury nagrody literackiej. Siedzą od prawej: publicystka Izabela Moszczeńska-Rzepecka, literat Ignacy Baliński, prezydent Warszawy Zygmunt Słomiński, literat Zdzisław Kleszczyński, literat Wincenty Rzymowski, literat Władysław Zawistowski, literat Juliusz Kaden-Bandrowski, historyk literatury Józef Ujejski, wiceprezes Rady Miejskiej w Warszawie Stanisław Wilczyński, sekretarka Janina Żochowska, dramaturg Jan Adolf Hertz i literat Stanisław Miłaszewski (nagrodę otrzymał Józef Weysenhoff), 1932, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12543/4

Session of the Literary Award's Jury. Seated from the right: columnist Izabela Moszczeńska-Rzepecka, writer Ignacy Baliński, Warsaw's Mayor Zygmunt Słomiński, writer Zdzisław Kleszczyński, writer Wincenty Rzymowski, writer Władysław Zawistowski, writer Juliusz Kaden-Bandrowski, historian of literature Józef Ujejski, Deputy President of the Warsaw Council Stanisław Wilczyński, Secretary Żochowska, playwright Jan Adolf Hertz, and writer Stanisław Miłaszewski (the Award was given to Józef Weysenhoff), 1932, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12543/4

Józef Weysenhoff w swoim mieszkaniu podczas pracy, 1932, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1904/1
Józef Weysenhoff working in his flat, 1932, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/1904/1

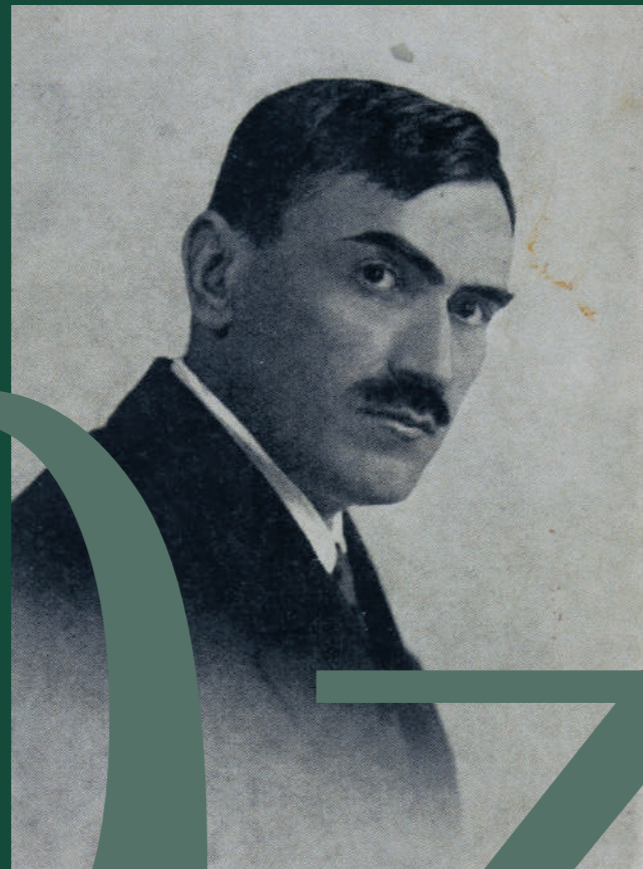
Uroczyste wręczenie nagród m.st. Warszawy. W pierwszym rzędzie od lewej siedzą: rzeźbiarz Xawery Dunikowski (nagroda artystyczna), prof. Emil Godlewski (nagroda naukowa), kompozytor Emil Młynarski (nagroda muzyczna), pisarz Józef Weysenhoff (nagroda literacka), 1932, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12543/5

Ceremonious presentation of the Award of the Capital City of Warsaw. Seated in the first row from the left: sculptor Xawery Dunikowski (Artistic Award), Prof. Emil Godlewski (Scientific Award), composer Emil Młynarski (Musical Award), and writer Józef Weysenhoff (Literary Award), 1932, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12543/5

Wacław Radwan, Józef Weysenhoff, ok. 1920, olej, płótno, nr inw. ML.K.1046
Wacław Radwan, Józef Weysenhoff, ca 1920, oil, canvas, ACNO ML.K.1046

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Tadeusz Boy-Żeleński (1874–1941)

Tłumacz, krytyk literacki i teatralny, poeta-satyryk, kronikarz, eseista i działacz społeczny, z wykształcenia lekarz. Przełożył na język polski liczne dzieła kanonu literatury francuskiej. Autor wierszy i piosenek, felietonów społeczno-obyczajowych oraz prac z zakresu historii literatury. Reprezentował poglądy antyklerykalne, propagował świadome macierzyństwo, antykoncepcję i edukację seksualną.

A Polish translator, literary and theatre critic, satirical poet, chronicler, essayist, and a social activist, was a physician by education. Apart from translating the canon of French literature into Polish, he authored poems and songs, social and moral columns, as well as books on history of literature. Anticlerical, he promoted birth control, contraception, and sex education.

Tadeusz Boy-Żeleński, fot., w: Tadeusz
Boy-Żeleński, *Słówka*, Warszawa 1931,
sygn. I.35474

Tadeusz Boy-Żeleński, photo, in: Tadeusz
Boy-Żeleński, *Słówka*, Warsaw 1931,
Call No. I.35474

„Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy”
1933, nr 42, s. 2

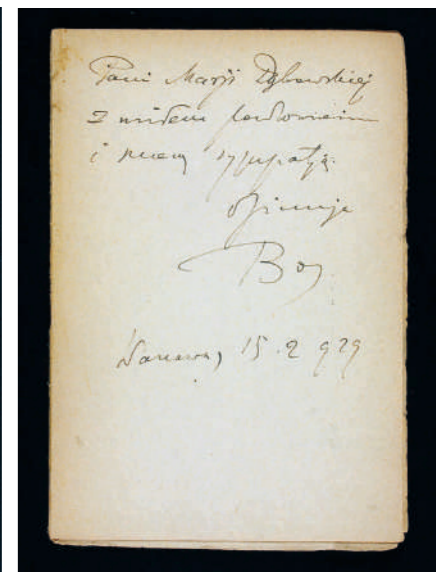
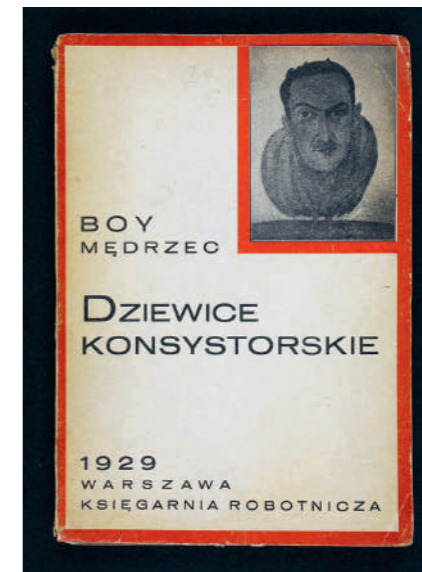
„Sąd konkursowy Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 1933 roku przyznał rzeczoną nagrodę w roku bieżącym Tadeuszowi Boyowi-Żeleńskiemu. Orzeczenie sądu konkursowego brzmi:

»Zważywszy wielką pracę i kunszt, zawarte w przekładzie całych okresów literatury francuskiej na polski. Zważywszy piękno i jasność języka tak w przekładach, jak w rozległych oryginalnych pracach krytycznych. Zważywszy czujną, a zarazem dostępną szerokiemu ogółowi wnikliwość postawy krytycznej zarówno wobec literatury ojczystej, jak też w stosunku do literatur obcych – Sąd Nagrody Literackiej m.st. Warszawy za rok 1933 przyznał nagrodę powyższą Tadeuszowi Boyowi-Żeleńskiemu«”.

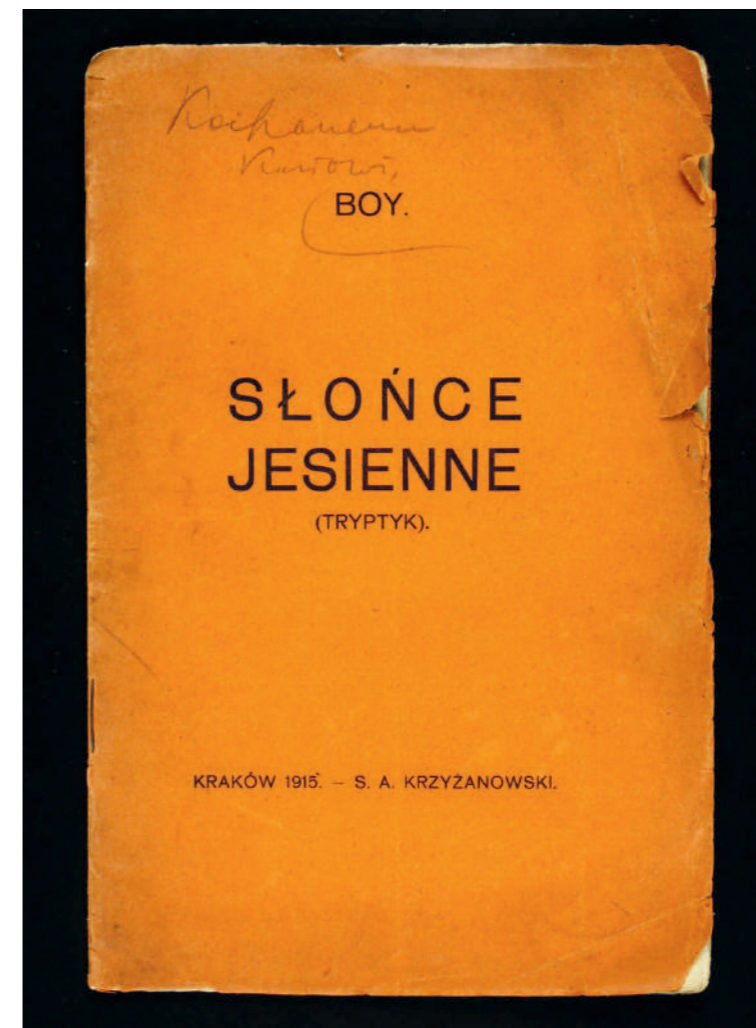
‘At the session of 10 April 1933, the Jury of the Literary Award of the Capital City of Warsaw gave the prize for the current year to Tadeusz Boy-Żeleński. The verdict of the Jury reads as follows:

“In recognition of the great workload and mastery contained within the translation of whole periods of French literature into Polish; while also in recognition of the beauty and clarity of the language, both in the translations and extensive genuine critical works; while also in recognition of the alert and perspicacious critical attitude both towards native literature and foreign ones, yet presented in a way accessible to the more general; the Jury of the 1933 Literary Award of the Capital City of Warsaw decided to present it to Tadeusz Boy-Żeleński.”

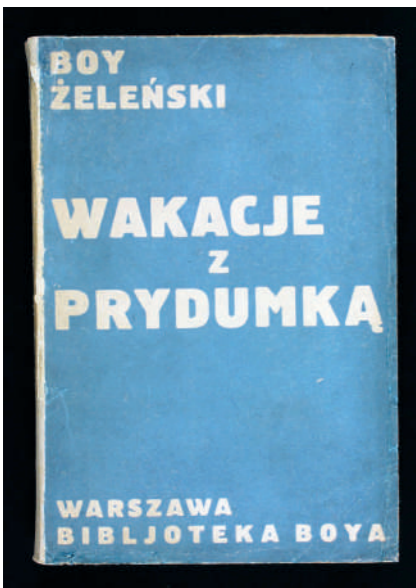
*Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy,
no. 42 (1933): 2*

Tadeusz Boy-Żeleński, *Dziewice konsystorskie*, Warszawa 1929, egz. z ded. aut. dla Marii Dąbrowskiej, sygn. Dąbrowska 945
Tadeusz Boy-Żeleński, *Dziewice konsystorskie*, Warsaw 1929, copy with author's dedication to Maria Dąbrowska, Call No. Dąbrowska 945

Tadeusz Boy-Żeleński, *Słońce jesienne*, Kraków 1915, egz. z ded. aut. dla Kazimierza Przerwy-Tetmajera, sygn. II.15965
Tadeusz Boy-Żeleński, *Słońce jesienne*, Cracow 1915, copy with author's dedication to Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Call No. II.15965

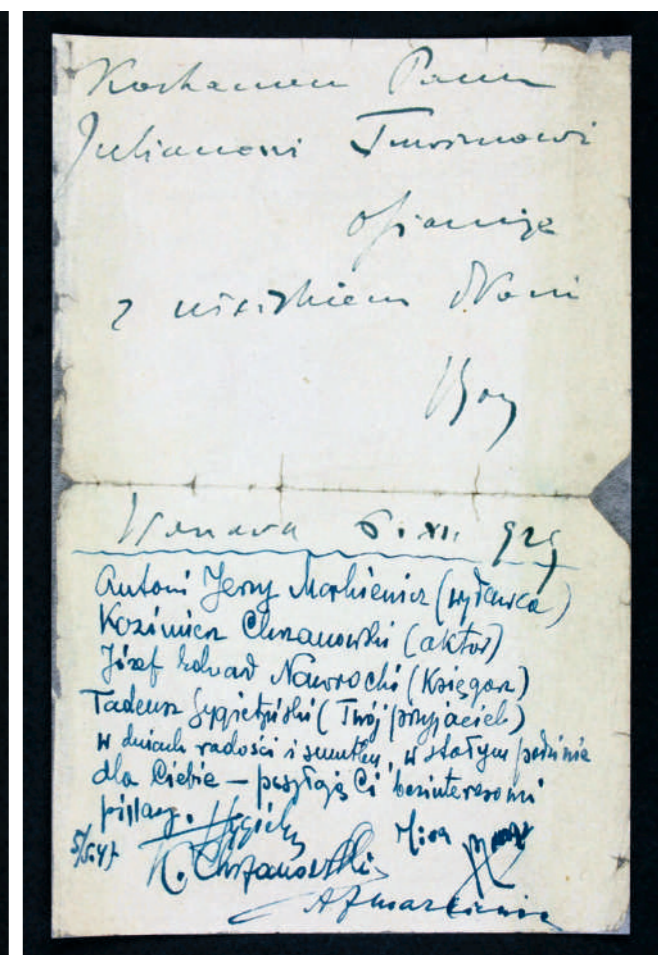
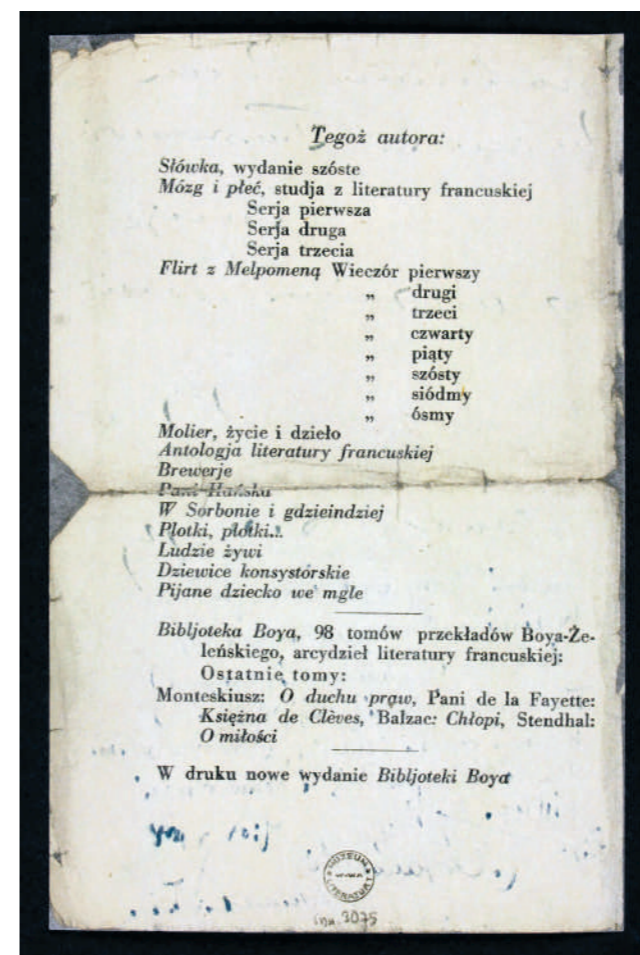
Tadeusz Boy-Żeleński, *Wakacje z pyrdumką*,
Warszawa 1933, sygn. Kuśniewicz 537
Tadeusz Boy-Żeleński, *Wakacje z pyrdumką*,
Warsaw 1933, Call No. Kuśniewicz 537

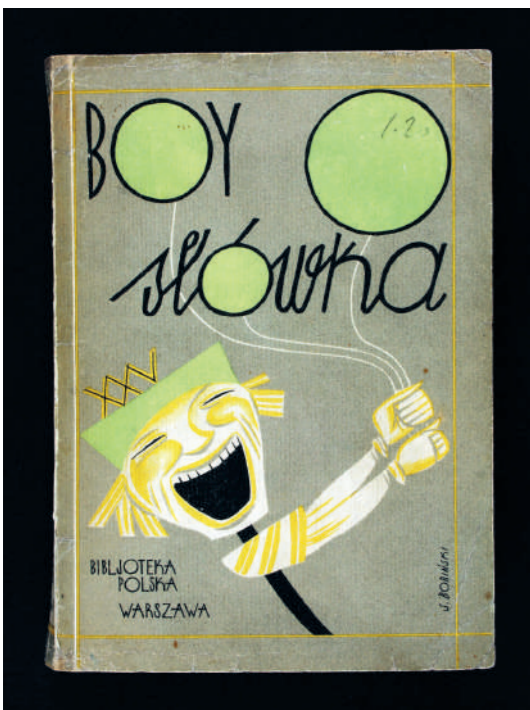
Tadeusz Boy-Żeleński, *Śmiech, uśmiech i zgroza*,
Warszawa 1933, sygn. Wańkowicz 1618
Tadeusz Boy-Żeleński, *Śmiech, uśmiech i zgroza*,
Warsaw 1933, Call No. Wańkowicz 1618

Tadeusz Boy-Żeleński, *Znasz-li ten kraj?...*,
Kraków 1932, sygn. Kuśniewicz 538
Tadeusz Boy-Żeleński, *Znasz-li ten kraj?...*,
Cracow 1932, Call No. Kuśniewicz 538

Dedykacja Tadeusza Boya-Żeleńskiego dla Juliana Tuwima z 1929,
z dopisaną dedykacją ofiarodawców, m.in. T. Sygietyńskiego,
1947, koresp. J. Tuwima, inw. 3075, t. 28, k. 24
Tadeusz Boy-Żeleński's dedication to Julian Tuwim from 1929,
with added dedication of the donors, e.g., T. Sygietyński's, 1947,
J. Tuwim's correspondence, ACNO 3075, vol. 28, l. 24

Tadeusz Boy-Żeleński, *Słówka*,
Warszawa 1931, sygn. I.35474
Tadeusz Boy-Żeleński, *Słówka*,
Warsaw 1931, Call No. I.35474

„Kurier
Poznański”
R. 28 (1933),
nr 173, s. 4

„W związku z przyznaniem tegorocznej Nagrody Literackiej m.st. Warszawy Boyowi-Żeleńskiemu, ‘Gazeta Warszawska’ zamieszcza następujące uwagi:

»Nagrodę literacką Warszawy przyznano p. Tadeuszowi Boyowi-Żeleńskiemu. Fakt ten należy skwalifikować jako policzek, wymierzony kulturalnej i literackiej Warszawie. (...) Rzecz wysoce charakterystyczna: Boy został nagrodzony za całokształt swej osławionej działalności. Nie za świetne, bądź co bądź przekłady z literatury francuskiej, nie za studia, lecz właśnie za całokształt. W tym całokształcie znalazły się więc i piosenki kabaretowe (*Słówka*), którymi Boy gorszył swego czasu Kraków i atak na duchowieństwo, zawarty w *Dziewicach konsystorskich*, i życie świadome, i ‘odbronzowienie’ Mickiewicza, i walka z moralnością katolicką. Dostał zaś tę nagrodę w chwili skoncentrowanego ataku ze strony uczonych, literatów, którzy się odeń całkowicie odwrócili (...) i kulturalnej opinii społeczeństwa. Sąd konkursowy przyszedł mu w sukurs w porę, mówiąc przez to wyróżnienie: patrzcie, wy go potępiacie, a my nagradzamy. Nagradzamy wroga nacjonalizmu, katolicyzmu, patrona Ligi Reformy Obyczajów, współpracownika ‘IKC’ i żydowskich ‘Wiadomości Literackich’«.

Onegdajszy dzień przyniósł Boyowi zwycięstwo na terenie, na którym powinien był ponieść klęskę. Gorzkie to przecież zwycięstwo. Polskie społeczeństwo kulturalne stolicy decyzyjnie tę powita jako zniewagę”.

‘On the occasion of awarding this year’s Literary Award of the City of Warsaw to Boy-Żeleński, *Gazeta Warszawska* publishes the following remarks:

“Warsaw’s Literary Award has been awarded to Tadeusz Boy-Żeleński. The fact must be judged as a slap on the face of cultured and literary Warsaw (...). Interestingly, Boy received the award in recognition of the whole of his activity. Not for the excellent, as a matter of fact, translations from French, not for his studies, but precisely for the entirety of his output. This entirety contains both cabaret songs (*Words* with which he used to scandalize Cracow, and the attack on the clergy expressed in the *Consistory Virgins*, birth control, and *debronzing* of Mickiewicz, as well as the struggle against Catholic morality. And he actually received this award at the point when both scholars and writers concentrated their attack against him, having fully turned away from him, (...) and against the cultural opinion of the public. The Jury came to his rescue at the last moment showing: look, you are condemning, while we are awarding him. We are awarding the opponent of nationalism, Catholicism, the patron of the Morality Reform League, associate of *IKC* and Jewish *Wiadomości Literackie*.”

That day gave Boy a victory in the area in which he should have suffered a defeat. However, this is a bitter victory. Polish cultural public of Poland’s capital shall see this decision as an insult.’

*Kurier
Poznański*
28, no. 173
(1933): 4

Jerzy Zaruba, wręczenie Tadeuszowi Boyowi-Żeleńskiemu Nagrody Literackiej m.st. Warszawy, 1933, tusz, papier, nr inw. ML.K.376

Jerzy Zaruba, presenting Tadeusz Boy-Żeleński with the Literary Award of the Capital City of Warsaw, 1933, ink, paper, ACNO ML.K.376

„Tygodnik Parafialny
Parafii św. Stanisława
w Świeciu n. Wisłą” R. 3
(1933), nr 21, s. 1

„Tegoroczną Nagrodę Literacką m.st. Warszawy otrzymał dr Tadeusz Żeleński, piszący pod pseudonimem „Boy”. Krakowianin z pochodzenia, znany ze swego wrogiego stosunku do Kościoła, szerzyciel zasad sprzecznych z moralnością katolicką, obrońca i propagator rozwodów, ślubów cywilnych i osławionych »poradni świadomego macierzyństwa«. Uchwała komisji konkursowej, przyznająca Boyowi nagrodę w wysokości 5000 zł »za całokształt działalności« wywołała w naszym społeczeństwie katolickim zdziwienie i oburzenie (...)”.

‘This year’s Warsaw Literary Award has been given to Dr Tadeusz Żeleński writing under the pen name of ‘Boy’, coming from Cracow, and known for his hostility towards the Catholic Church, a “promotor of principles contradicting Catholic morality”, defender and advocate of divorce, civil marriages, and infamous “birth control counselling”. The decision of the Award Jury awarding Boy with the prize amounting to 5,000 zlotys “for the entirety of his activity” has astounded and made indignant our Catholic community(...)’

*Tygodnik Parafialny
Parafii św. Stanisława
w Świeciu n. Wisłą 3,
no. 21 (1933): 1*

List Tadeusza Boya-Żeleńskiego do Reginy
Lubelskiej, 24 II 1927, inw. 1600, k. 1
Tadeusz Boy-Żeleński's letter to Regina
Lubelska, 24 February 1927, ACNO 1600, I. 1

„5-ta Rano:
Bezpartyjny
Dziennik
Żydowski”
R. 3 (1933),
nr 120, s. 6

„Sąd konkursowy przyznał nagrodę literacką stolicy znanemu pisarzowi, krytykowi literackiemu i bojownikowi społecznemu p. Tadeuszowi Boyowi-Żeleńskiemu. Można się z tym zgodzić, lub nawet oponować. Można wątpić w słuszność sądu konkursowego, można jego opinię i decyzję żywo pochwalać. Trudno, by jakiegokolwiek rozstrzygnięcie w podobnych wypadkach mogło zadowolić wszystkich. (...) Boy-Żeleński jest w danym okresie jedynym reprezentantem postępu w obozie poza komunistycznym. Żaden z pisarzy polskich naszej doby, z wyjątkiem komunizujących, nie wniósł tak odważnie i tyłu momentów społecznych do piśmiennictwa polskiego, co Boy-Żeleński. Jego jest to zasługą, że atmosfera, otaczająca piśmiennictwo polskie, nie cuchnie kłamstwem, dewocją i czadem taniego, i przypudrowanego patriotyzmu. Nie naszym jest w tej chwili zadaniem doszukiwanie się wpływów Boya-Żeleńskiego na współczesne pokolenie pisarzy, a nawet działaczy. Uczyni to w swoim czasie historyk literatury i prądów społecznych w Polsce”.

‘The Jury has given Warsaw’s Literary Award to the renowned writer, literary critic, and social activist Mr Tadeusz Boy-Żeleński. One can agree with that decision or oppose it. Some might question the justness of the Jury’s verdict, some might enthusiastically agree with and acclaim it. It is difficult for any solution in similar cases to please everyone (...). No other Polish writer of our times, except for the Communising ones, has so bravely and at as many social moments contributed to Polish literature as Boy-Żeleński. It is his merit that the atmosphere surrounding Polish literature does not stink with lies, pietism, and the stuffiness of cheap powdered patriotism. Right now it is not our task to study Boy-Żeleński’s influence on the contemporary writers or even activists. This will be done in due course by a historian of literature or of social trends in Poland.’

*5-ta Rano:
Bezpartyjny
Dziennik
Żydowski 3,
no. 120
(1933): 6*

Warszawa
Krakowskie Przedmieście 18.
Tel. 230-31.
DR. TADEUSZ ŻELEŃSKI (BOY)
SMOLNA 11, TELEF. 230-31

117
WARSZAWA, DN. 1/II 1937 19.....

Wielce Szanowny Panie! List pański oraz forma załatwienia sprawy przejęła mnie zdziwieniem, bo przecież przed kilku laty, w zupełnie analogicznej sytuacji, pragnąc spożytkować dla swego podręcznika przekład mój "Pieśni o Rolandzie", Ossolineum zwróciło się do mnie za pośrednictwem warszawskiej filii, umówiło honorarjum /100 zł./ oraz zawarło odpowiednią umowę. Nie rozumiem zatem, dlaczego teraz, w zupełnie identycznym wypadku, ma wystarczyć tak jednostronne załatwienie sprawy.²

Zarazem, z punktu widzenia autorskiego, nie jest dla mnie obojętna sprawa tekstu który się spożytkowuje, zwłaszcza że przekłady swoje staram się z każdym nowym wydaniem ulepszać, a Tristan i Izolda miały już cztery wydania, byłoby mnie zatem interesowało omówić sprawę tekstu, ewentualnie przeprowadzić korektę jak robię zwykle. Tem bardziej, że uwzględniwszy zasadniczych, ubolewam, że nawet te prawa moralne pominięto.

W każdym razie, co do punktu pierwszego rzecz jest jeszcze do wyjaśnienia i do naprawienia, oczekuję też łaskawych wiadomości w tej mierze.

Wyrazy szacunku i poważania łączę

T. Żeleński

List Tadeusza Boya-Żeleńskiego do Stanisława
Maykowskiego, 1 II 1937, s. 848, t.2, k. 117

Tadeusz Boy-Żeleński's letter to Stanisław Maykowski,
1 February 1937, p. 848, vol.2, l. 117

BOY
DR. TADEUSZ ŻELEŃSKI - SMOLNA 11 - TEL. 230-31
9.10.37 WARSZAWA

93
Kamery Panie
List pana prekię Administracji
Biblioteki (bo ona ma swoją Ad-
ministrację !!), która z pewnością
miałaby panu znacznego zabatu,
wobec dyskusji pańskiej.

Wielce szanuję
Panie w upomnieku mojej nowej
Książki oraz z wyrazami sympatii
i koleżeńskich pozdrowienia -

W tej chwili jestem drugi

Wielce szanuję
Panie w upomnieku mojej nowej
Książki oraz z wyrazami sympatii
i koleżeńskich pozdrowienia -

Wielce szanuję
Panie w upomnieku mojej nowej
Książki oraz z wyrazami sympatii
i koleżeńskich pozdrowienia -

Wielce szanuję
Panie w upomnieku mojej nowej
Książki oraz z wyrazami sympatii
i koleżeńskich pozdrowienia -

Boy

P.S. Biblioteka Boya napisała
w tym dniu do pana

List Tadeusza Boya-Żeleńskiego
do Jana Wiktora, 9 XII 1931,
koresp. J. Wiktora, inw. 2887
(wew. 6) t. 8, k. 93
Tadeusz Boy-Żeleński's letter
to Jan Wiktor, 9 December 1931,
J. Wiktor's correspondence,
ACNO 2887 (wew. 6) vol. 8, l. 93

„Kurier Warszawski” R. 113 (1933), nr 143, s. 17

„Na wczorajszym posiedzeniu Rady Miejskiej odbyło się uroczyste wręczenie nagród m.st. Warszawy tegorocznym laureatom. Panowie radni stawili się niemal w komplecie. Na galerii zmobilizowano sporo gości. (...) Przed odczytaniem ostatecznego orzeczenia o przyznaniu nagrody p. Boyowi-Żeleńskiemu, gospodarcze Koło narodowe manifestacyjnie opuściło salę”.

‘At yesterday’s session of the City Council the ceremonial awarding of the Warsaw Literary Award to this year’s winners took place. Almost all of the councillors showed up. There were quite a number of guests on the gallery mobilized (...). Prior to reading the last announcement on awarding the prize to Boy-Żeleński, the economic National Group ostensibly left the room.’

Skład komisji konkursowej

Ignacy Baliński, Emil Breiter, Jan Adolf Hertz, Juliusz Kaden-Bandrowski, Stefan Kiedrzyński, Leon Pomirowski, Jan Parandowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Zygmunt Słomiński, Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński.

Ignacy Baliński, Emil Breiter, Jan Adolf Hertz, Juliusz Kaden-Bandrowski, Stefan Kiedrzyński, Leon Pomirowski, Jan Parandowski, Izabela Moszczeńska-Rzepecka, Zygmunt Słomiński, Józef Ujejski, Stanisław Wilczyński.

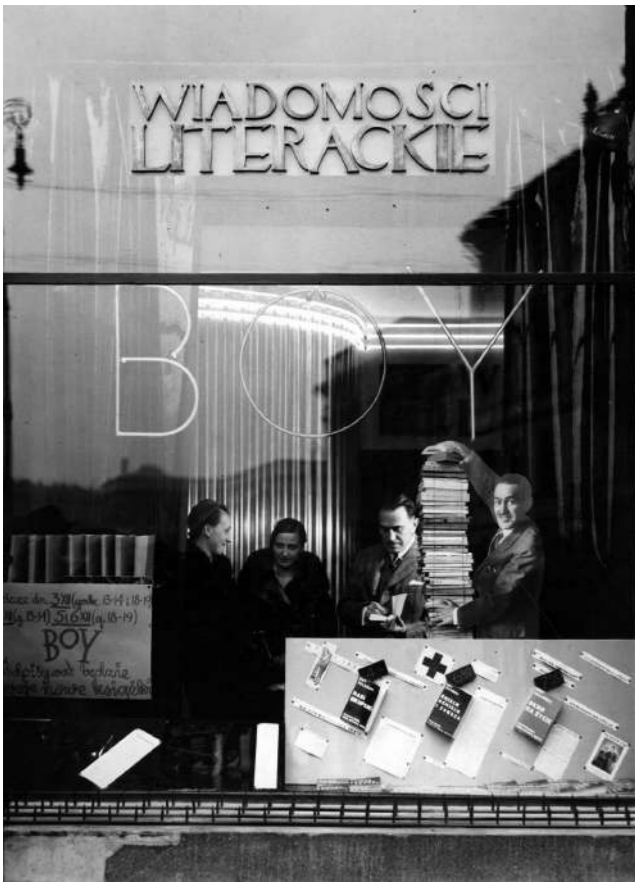
Kurier Warszawski
113, no. 143 (1933): 17

The Jury

Władysław Daszewski, Tadeusz Boy-Żeleński, ok. 1950, ołówek, papier, nr inw. ML.K.384/45
Władysław Daszewski, Tadeusz Boy-Żeleński, ca 1950, pencil, paper, ACNO ML.K.384/45

Zdzisław Czermański, karykatura polityczna, ok. 1930, tusz, akwarela, papier, nr inw. ML.K.1530
Zdzisław Czermański, political caricature, ca 1930, ink, watercolour, paper, ACNO ML.K.1530

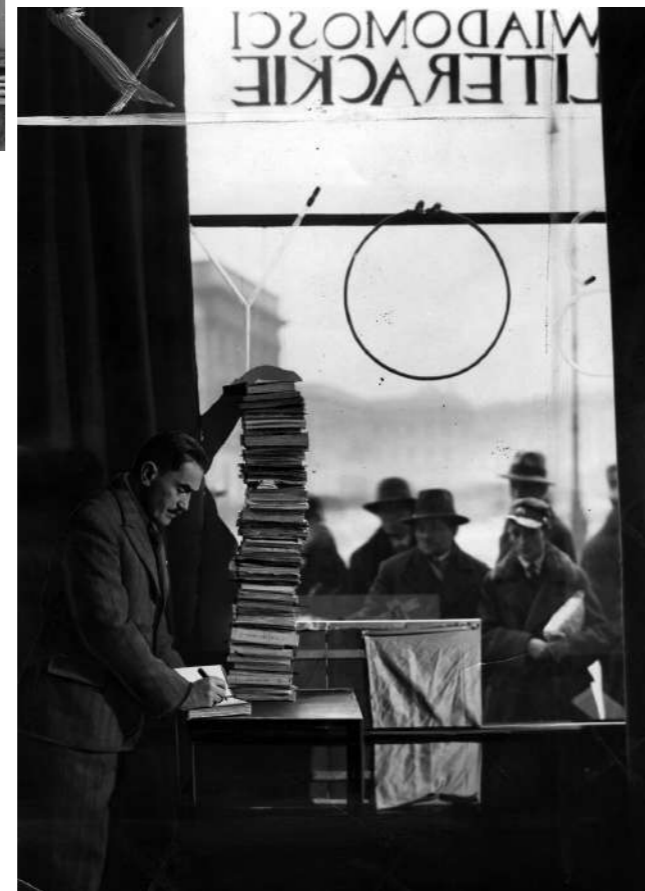
Tadeusz Boy-Żeleński podczas podpisywania swoich książek w lokalu „Wiadomości Literackich” w Warszawie, 1932,

fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1978/1

Tadeusz Boy-Żeleński signing his books at *Wiadomości Literackie* in Warsaw, 1932, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/1978/1

Tadeusz Boy-Żeleński podczas podpisywania swoich książek w lokalu „Wiadomości Literackich” w Warszawie, 1932, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1978/2

Tadeusz Boy-Żeleński signing his books at *Wiadomości Literackie* in Warsaw, 1932, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/1978/2

Jury nagrody literackiej. Widoczni m.in.: prof. Józef Ujejski (pierwszy z lewej), prezydent Warszawy Zygmunt Słomiński (drugi z lewej), wiceprezes Rady Miejskiej w Warszawie Stanisław Wilczyński (trzeci z lewej), sekretarka Janina Żochowska (czwarta z lewej), pisarz Jan Parandowski (piąty z lewej), publicystka Izabela Moszczeńska-Rzepecka (pierwsza z prawej), literat Ignacy Baliński (drugi z prawej), dramaturg Jan Adolf Hertz (trzeci z prawej), krytyk literacki Emil Breiter (czwarty z prawej), 1933, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12544/4

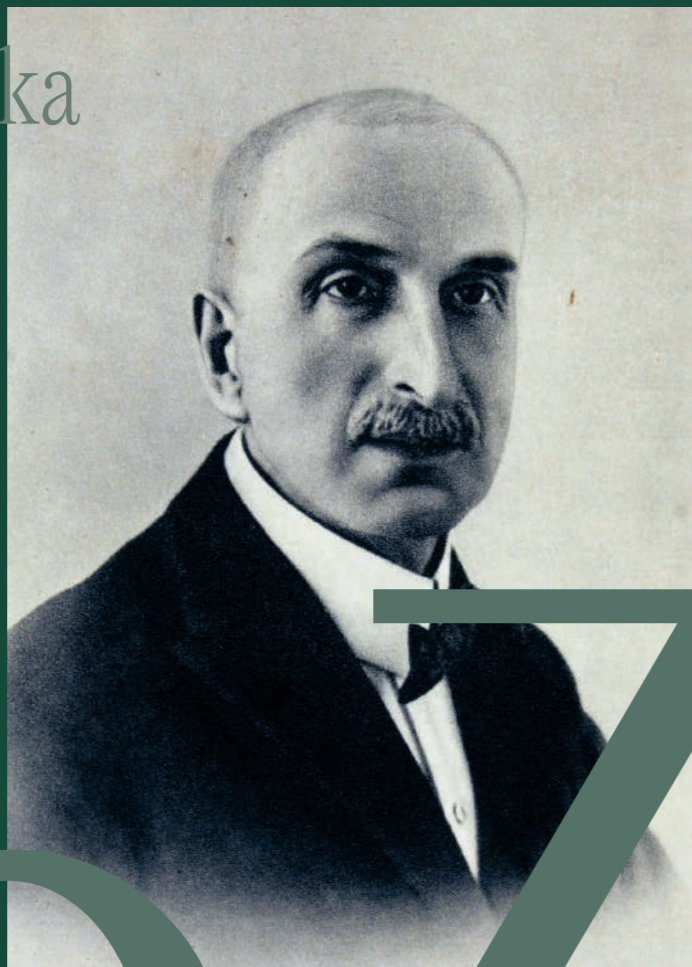
Jury of the Literary Award. In the photo e.g.: Prof. Józef Ujejski (first from the left), Warsaw's Mayor Zygmunt Słomiński (second from the left), Deputy President of the Warsaw City Council Stanisław Wilczyński (third from the left), Secretary Janina Żochowska (fourth from the left), writer Jan Parandowski (fifth from the left), columnist Izabela Moszczeńska-Rzepecka (first from the right), writer Ignacy Baliński (second from the right), playwright Jan Adolf Hertz (third from the right), literary critic Emil Breiter (fourth from the right), 1933, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12544/4

Laureaci nagród miasta Warszawy. Siedzą od lewej: wiceprezes Rady Miejskiej w Warszawie Maurycy Mayzel, Tadeusz Boy-Żeleński (nagroda literacka), Zofia Stankiewiczówna (nagroda artystyczna), prof. Stanisław Thugutt (nagroda naukowa) i prezydent Warszawy Zygmunt Słomiński, 1933, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12544/5

Laureates of the Awards of the City of Warsaw. Seated (from the left): Deputy President of the Warsaw City Council Maurycy Mayzel, Tadeusz Boy-Żeleński (Literary Award), Zofia Stankiewiczówna (Artistic Award), Prof. Stanisław Thugutt (Scientific Award), and Warsaw Mayor Zygmunt Słomiński, 1933, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12544/5

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Szymon Askenazy (1865–1935)

Wybitny historyk żydowskiego pochodzenia, dyplomata i profesor Uniwersytetu Lwowskiego, twórca tzw. szkoły Askenazego. Specjalizował się w dziejach Polski XVIII–XIX wieku, szczególnie w problematyce międzynarodowej. Promował ideę walki o niepodległość. Był pierwszym przedstawicielem Polski przy Lidze Narodów.

An outstanding Polish historian of Jewish descent, a diplomat and professor at the University of Lviv, created the so-called Askenazy School. Specializing in Poland's history of the 18th–19th century, with a particular focus on international relations. He was Poland's first representative at the League of Nations.

Karol Pęcherski, Szymon Askenazy, 1923,
fot., w: Szymon Askenazy, *Szkice i portrety*
(wydanie pośmiertne), Warszawa 1937
Karol Pęcherski, Szymon Askenazy, 1923,
photo, in: Szymon Askenazy, *Szkice i portrety*
(posthumous edition), Warsaw 1937

„Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy”
1934, nr 44, s. 2

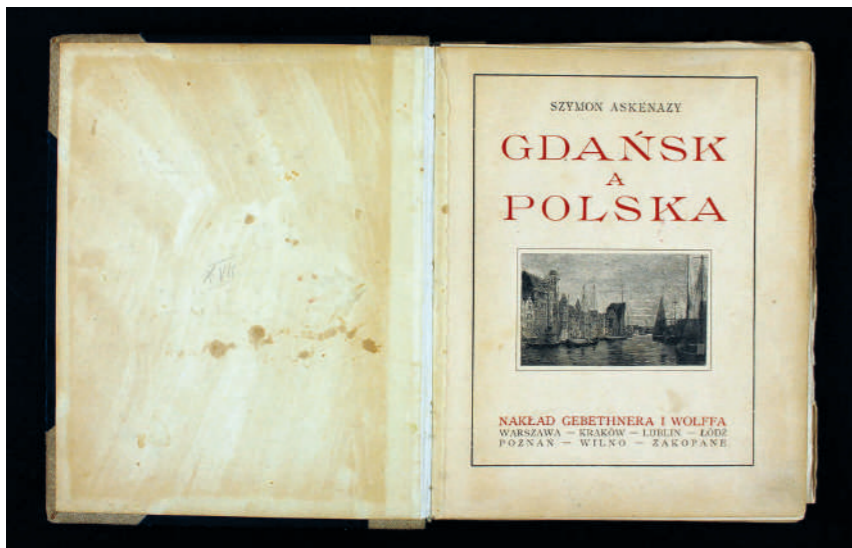
„Sąd konkursowy m.st. Warszawy dla Nagrody Literackiej na posiedzeniu w dn. 30 kwietnia 1934 roku przyznał rze-
czoną nagrodę prof. Askenazemu Szymonowi. Orzeczenie
sądu konkursowego brzmi:

»Sąd konkursowy na posiedzeniu, odbytym dn. 30
kwietnia 1934 roku w Sali Portretowej Ratusza m.st.
Warszawy, zważywszy [na] najszlachetniejsze piękno
języka, doskonałą formę kompozycji i głębię uczucia
narodowego, zawartego w dziełach tej miary, co *Łuka-
siński, Książę Józef Poniatowski, Napoleon a Polska,
Dwa Stulecia, Gdańsk a Polska* i wiele innych, przyznaje
Nagrodę Literacką m.st. Warszawy na rok 1934 Szymono-
wi Askenazemu«”.

‘At the session on 30 April 1934, the Jury of the Literary
Award of the Capital City of Warsaw awarded the prize to
Prof. Askenazy Szymon. The Jury’s verdict reads as follows:

“At the session held in the Portrait Hall of the Town Hall
of the Capital City of Warsaw on 30 April 1934, the Award
Jury, in recognition of the beauty of the language, a perfect
composition form, and the depth of the national feeling
contained in the works of the quality of *Łukasieński, Prince
Józef Poniatowski, Napoleon Versus Poland, Two Cen-
turies, Gdansk Versus Poland*, and many others, awards
the 1934 Warsaw Literary Award to Szymon Askenazy.”

*Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy
no. 44 (1934): 2*

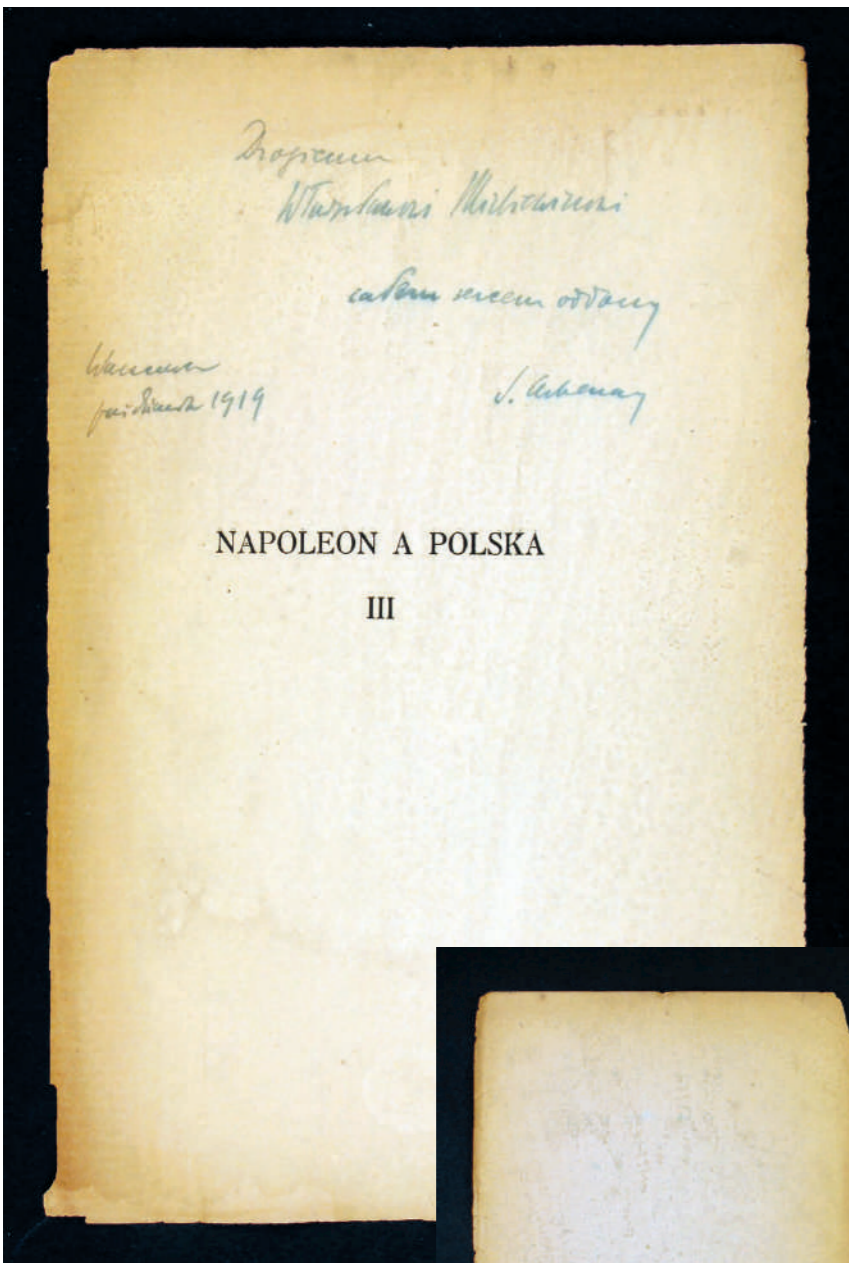
Szymon Askenazy, *Gdańsk a Polska*,
Warszawa 1923, sygn. Dąbrowska II 223
Szymon Askenazy, *Gdańsk a Polska*, Warsaw
1923, Call No. Dąbrowska II 223

„ABC: pismo
codzienne”
R. 9 (1934),
nr 118, s. 1

„Wczoraj pod przewodnictwem wiceprezydenta Poho-
skiego odbyło się posiedzenie jury Nagrody Literackiej
m.st. Warszawy. Nieoczekiwanie dla opinii literackiej stolicy
nagroda ta została przyznana większością głosów prof.
Szymonowi Askenazemu. Kandydatura ta w ogóle nie była
przed posiedzeniem wymieniana, w kołach literackich nie
brano jej w rachubę. Prof. Askenazy, jako historyk, mógł
kandydować do nagrody naukowej miasta Warszawy (...),
ale, że zostanie wysunięty do nagrody... literackiej, tego
nie spodziewano się zupełnie. Dodać tu jeszcze trzeba, że
prof. Askenazy jest człowiekiem wybitnie zaangażowanym
politycznie, co tym mniej kwalifikowało go do nagrody i co
w dzisiejszych warunkach nosi charakter demonstracji
antynacjonalistycznej”.

‘Yesterday’s session of the Jury of the Literary Award
of the City of Warsaw was headed by Deputy Chairman
Pohoski. Much to the surprise of the literary circles of
Warsaw, the majority of the Jury’s votes decided to give
the Award to Prof. Szymon Askenazy. This candidacy not
even mentioned before the session, had not been taken
into account within the writers’ community. As a historian
Prof. Askenazy could have been nominated for the War-
saw academic prize (...), however, no one had expected
he would be nominated for the... Literary Award: it had not
been expected at all. What is more, Prof. Askenazy is an
individual strongly committed politically, which even less
so qualified him for the Award, while under the current
circumstances the fact bears an undertone of a clear
antinationalistic demonstration.’

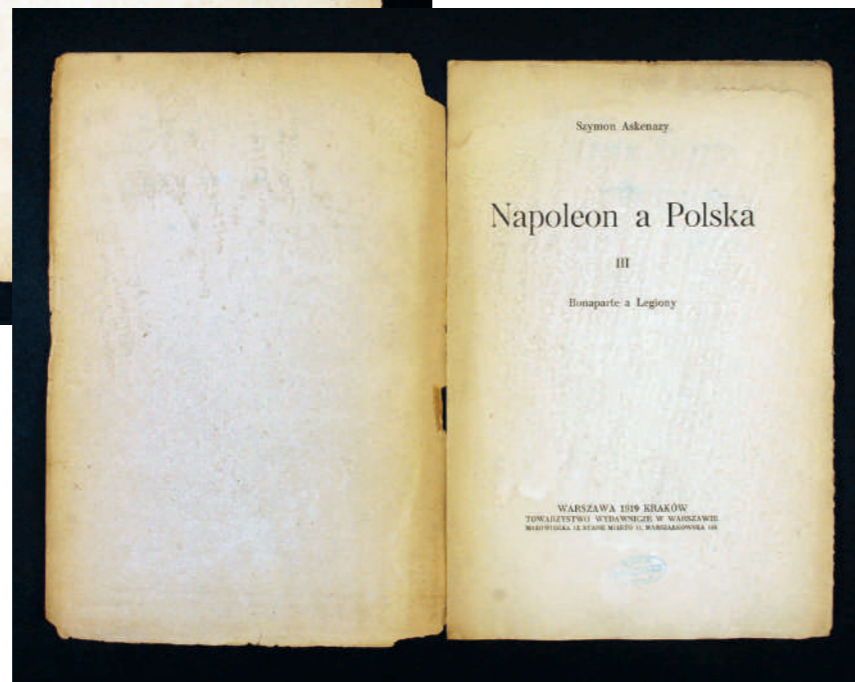
*ABC: pismo
codzienne
9, no. 118
(1934): 1*

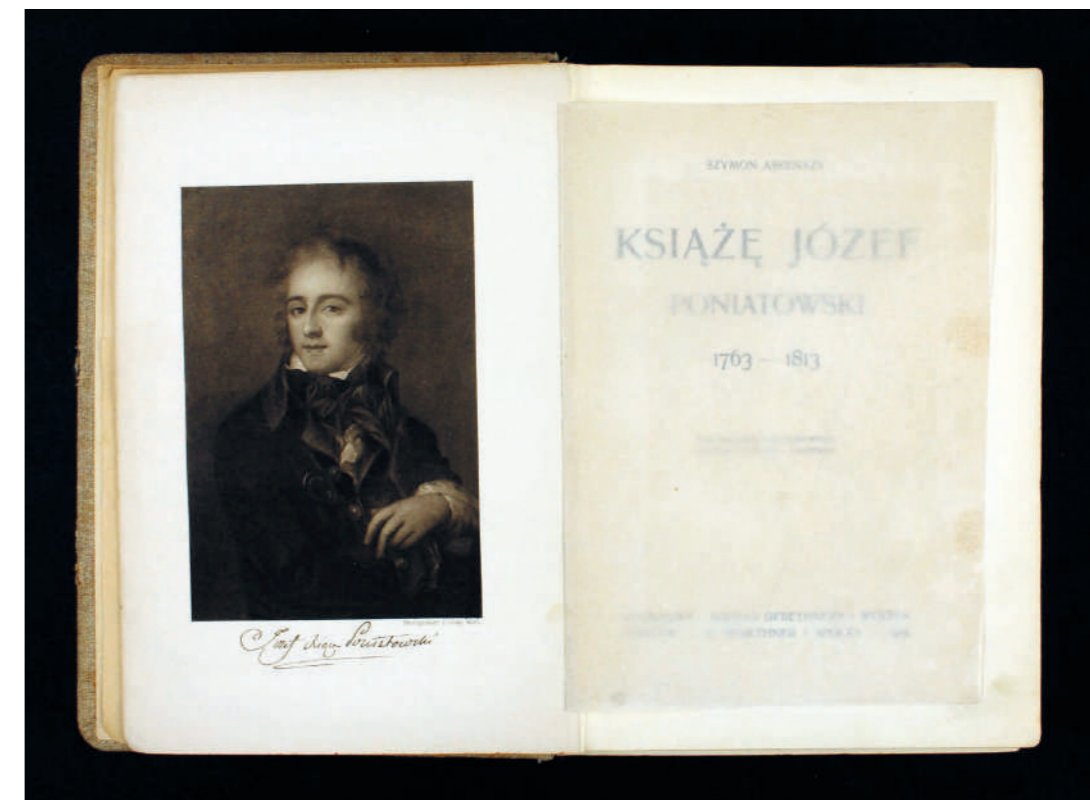
Szymon Askenazy, *Napoleon a Polska*, T. 3, Warszawa 1918–1919, egz. z ded. aut. dla Władysława Mickiewicza, sygn. M 3721
Szymon Askenazy, *Napoleon a Polska*, Vol. 3, Warsaw 1918–1919, copy with author's dedication to Władysław Mickiewicz, Call No. M 3721

Szymon Askenazy, *Napoleon a Polska*, T. 2, Warszawa 1918–1919, sygn. BP 83450
Szymon Askenazy, *Napoleon a Polska*, Vol. 2, Warsaw 1918–1919, Call No. BP 83450

Szymon Askenazy, *Książę Józef Poniatowski*, Warszawa 1905, sygn. II.6439
Szymon Askenazy, *Książę Józef Poniatowski*, Warsaw 1905, Call No. II.6439

„Kurier Polski” R. 37 (1934), nr 120, s. 3

„Przyznanie Nagrody Literackiej m.st. Warszawy prof. Szymonowi Askenazemu, jest symptomem bardzo charakterystycznym dla całej naszej sytuacji literackiej. (...) Żyjemy niewątpliwie w epoce posuchy na talenty literackie. (...) Jury Nagrody Literackiej m.st. Warszawy musiało się tego roku znaleźć w nielada kłopotcie, przystępując do wieńczenia ewentualnego laureata. (...) Przyznanie nagrody literackiej nie literatowi, lecz uczoneму historykowi tej miary, (...) jest w tym konkretnym wypadku całkowicie zrozumiałe i słuszne, Askenazy bowiem niezależnie od swych zasług na polu badania historii polskiej, jest tak znakomitym stylistą, takim naprawdę niezrównanym mistrzem we władaniu prozą polską, iż całkiem sprawiedliwie należy mu się właśnie nagroda literacka stolicy”.

‘The fact that the Literary Award of the City of Warsaw has been awarded to Prof. Szymon Askenazy is extremely symptomatic of our overall literary situation. (...) We are undoubtedly living in the times of the shortage of literary talents. (...) The Jury of the Warsaw Literary Award must have been quite troubled deciding who should receive the winner’s laurels. (...) Awarding the Literary Award to someone who is not a writer, but a learned historian of this quality (...) is in this particular case, however, entirely understandable and just, since apart from his great merits in the field of investigating Polish history, Askenazy is an excellent stylist, a truly unrivalled master of Polish prose, therefore it seems fully justifiable that he deserves this Warsaw Literary Award.’

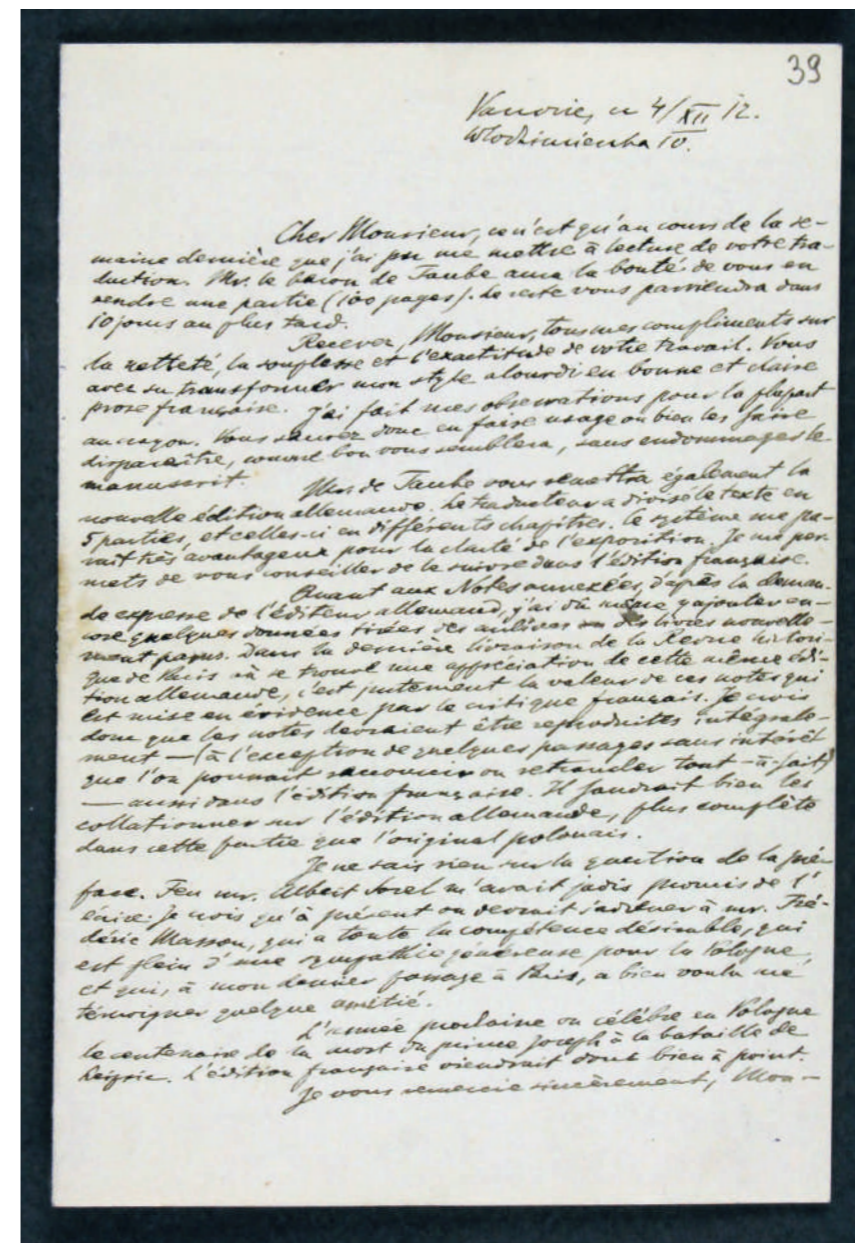
Skład komisji konkursowej

Ignacy Baliński, Juliusz Kaden-Bandrowski, Ferdynand Goetel, Konrad Górski, Jan Adolf Hertz, Zdzisław Kleszczyński, Edward Kozikowski, Zofia Nałkowska, Jan Pohoski, Wincenty Rzymowski, Wacław Sieroszewski, Józef Ujejski.

Ignacy Baliński, Juliusz Kaden-Bandrowski, Ferdynand Goetel, Konrad Górski, Jan Adolf Hertz, Zdzisław Kleszczyński, Edward Kozikowski, Zofia Nałkowska, Jan Pohoski, Wincenty Rzymowski, Wacław Sieroszewski, Józef Ujejski.

Kurier Polski
37, no. 120
(1934): 3

The Jury

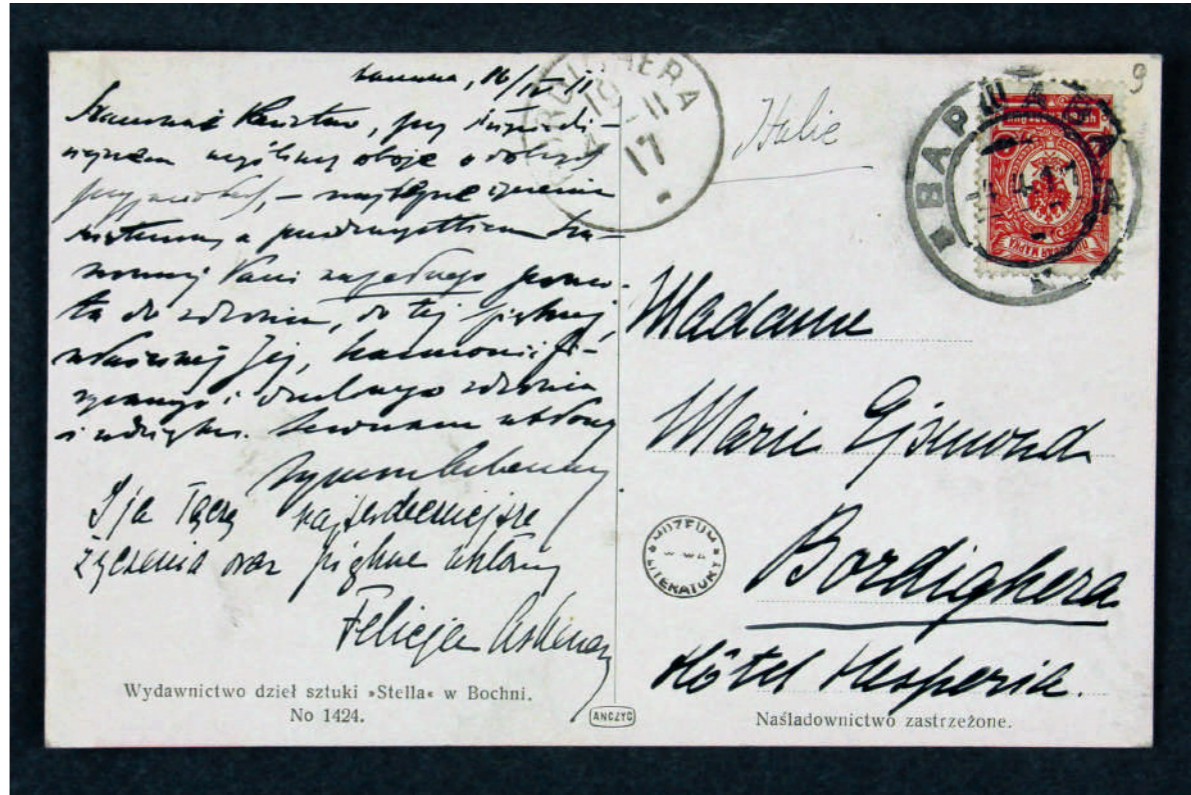
List Szymona Askenazego do Paula Cazina, 4 XII 1912, arch. Cazina, korespondencja, inw. 3850, 4954 (wew. 16), t. 1, k. 39–40 Szymon Askenazy's letter to Paul Cazin, 4 December 1912, Cazin Archive, correspondence, ACNO 3850, 4954 (wew. 16), vol. 1, ll. 39–40

10
 wóin, 24 V 12
 sygn. 748, k. 10-11, koperta k. 12

Wielmożna Pani, przepa-
 ram, że dla dywizji opomoczenia rea-
 mity jej karty, ale miastem blykot
 roboty i skutkiem tego czas jakiś
 umiastem opomoczenia, przenie do
 umiastem, a i teraz jeszcze bar-
 gnie, co przed uparci. Wardo
 drobnym za wiadomości o uwzej
 blednej opomoczenia. Zwartuista
 umie wiadomości o uwzej
 wyzej Pani; tedy, jedak, że to
 umiastem obow tytko uacenie
 stawita is prawdziwa wioma.
 Kuno Pani jin-ucaatuzo
 osteci na uci - gnie uak
 Pani ramie nastepiej is uci,
 - a uci is placuamie jacie
 dalne upard? Ja ta tedy

List Szymona Askenazego do Marii Ejsmondowej, 24 V 1912, sygn. 748, k. 10-11, koperta k. 12
 Szymon Askenazy's letter to Maria Ejsmond, 24 May 1912, Call No. 748, II. 10-11, envelope I. 12

List Szymona Askenazego do Marii Ejsmondowej, 16 IV 1911, sygn. 748, k. 9
 Szymon Askenazy's letter to Maria Ejsmond, 16 April 1911, Call No. 748, I. 9

Jury nagrody literackiej. Widoczni m.in.: wiceprezydent Warszawy Jan Pohoski (1) i literaci Juliusz Kaden-Bandrowski (2) oraz Józef Ujejski (3), teoretyk literatury Konrad Górski (4), Ferdynand Goetel (5), Edward Kozikowski (6), Ignacy Baliński (7), Wincenty Rzymowski (8), Jan Adolf Hertz (9), Zdzisław Kleszczyński (10), 30 IV 1934, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12545/1

Jury of the Literary Award. In the photo e.g.: Deputy Mayor of Warsaw Jan Pohoski (1), writers: Juliusz Kaden-Bandrowski (2) and Józef Ujejski (3), literary theorist Konrad Górski (4), Ferdynand Goetel (5), Edward Kozikowski (6), Ignacy Baliński (7), Wincenty Rzymowski (8), Jan Adolf Hertz (9), Zdzisław Kleszczyński (10), 30 April 1934, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12545/1

Uroczystość wręczenia nagród m.st. Warszawy. Siedzą w pierwszym rzędzie od lewej: wiceprezydent Warszawy Jan Pohoski, wiceprezydent Warszawy Medart Downarowicz, socjolog prof. Ludwik Krzywicki, prof. Felicjan Szopski, prezydent Warszawy Marian Zyndram-Kościałkowski, prof. Szymon Askenazy, wiceprezydent Warszawy Józef Ołpiński, 1934, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12545/4

Ceremony of the presentation of the Awards of the Capital City of Warsaw. Seated in the first row from the left: Deputy Mayor of Warsaw Jan Pohoski, Deputy Mayor of Warsaw Medart Downarowicz, sociologist Prof. Ludwik Krzywicki, Prof. Felicjan Szopski, Mayor of Warsaw Marian Zyndram-Kościałkowski, Prof. Szymon Askenazy, Deputy Mayor of Warsaw Józef Ołpiński, 1934, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12545/4

Laureaci nagród m.st. Warszawy. Siedzą od lewej: prof. Ludwik Krzywicki (nagroda naukowa), prof. Felicjan Szopski (nagroda muzyczna), prof. Szymon Askenazy (nagroda literacka), 1934, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12545/3
Laureates of the Awards of the Capital City of Warsaw. Seated from the left: Prof. Ludwik Krzywicki (Scientific Award), Prof. Felicjan Szopski (Musical Award), Prof. Szymon Askenazy (Literary Award), 1934, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12545/3

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Pola Gojawiczyńska (1896–1963)

Jedna z najpopularniejszych pisarek okresu międzywojennego i działaczka niepodległościowa. Autorka tekstów o wyraźnym rysie psychologicznym i społeczno-obyczajowym.

One of the most popular Polish female writers of the inter-war period, was an independence activist and an author of strongly psychological writings and texts of manners.

Pola Gojawiczyńska w swoim mieszkaniu,
1935, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1494
Pola Gojawiczyńska in her flat, 1935, photo,
NDA, Call No. 3/1/0/11/1494

„Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy”
1935, nr 60, s. 2

„Sąd konkursowy Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na posiedzeniu w dn. 31 X 1935 roku przyznał rzeczoną nagrodę w roku bieżącym Poli (Apolonii) Gojawiczyńskiej. Orzeczenie sądu konkursowego brzmi: »Sąd konkursowy Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na posiedzeniu w dn. 31 X 1935 roku uchwalił przyznać Nagrodę Literacką m.st. Warszawy za rok 1935 Poli Gojawiczyńskiej za powieść pod tytułem *Dziewczęta z Nowolipek*, w której autorka odmalowuje ze znajomością i prawdą głębokie przeżycia ‘ludu Warszawy’. Sąd pragnął w ten sposób zastosować postanowienia nowego Statutu Nagród m.st. Warszawy, które na plan pierwszy wysuwają utwory artystyczne, związane z Warszawą, jej dziejami oraz życiem mieszkańców – pragnął ponadto, aby Nagroda Literacka m.st. Warszawy zachęciła młodsze pokolenie pisarzy do traktowania tematów, łączących się najistotniejszymi węzłami z duchowym życiem Warszawy, a tym samym wpłynęła na spotęgowanie miłości mieszkańców Stolicy do ich rodzinnego miasta«”.

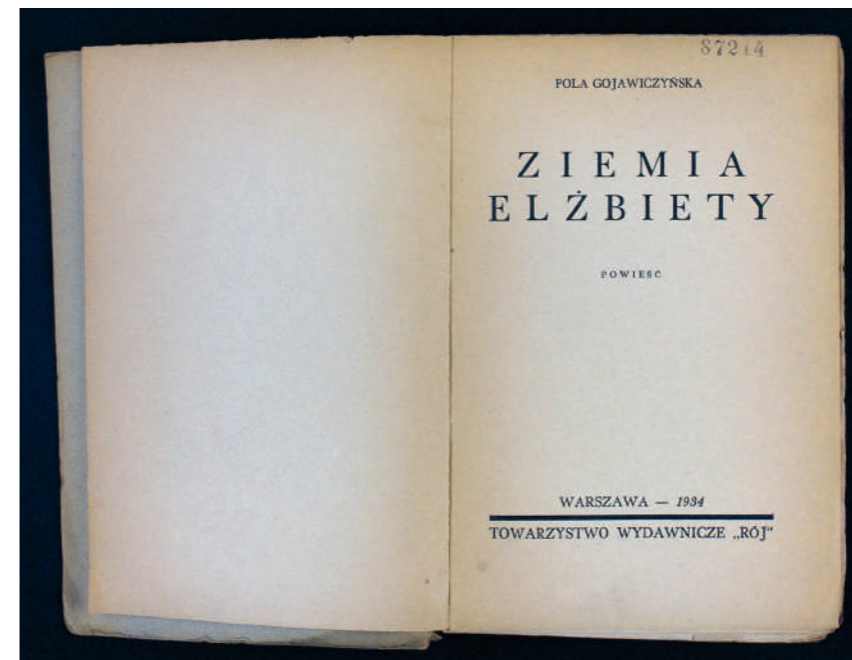
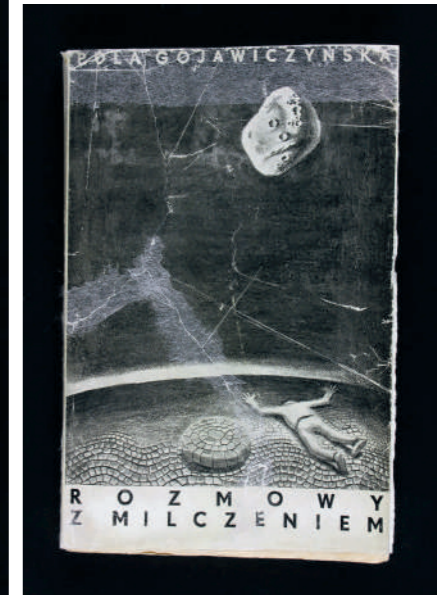
‘At the session on 31 October 1935, the Jury of the Literary Award of the Capital City of Warsaw, awarded the 1935 Prize to Pola (Apolonia) Gojawiczyńska.

The Jury’s verdict reads as follows: “The Jury of the Literary Award of the Capital City of Warsaw decided at the session on 31 October 1935 to award the 1935 Literary Award of the Capital City of Warsaw to Pola Gojawiczyńska for her novel titled *Girls of Nowolipki*, in which she conveys the life of the *Warsaw folk* with much expertise and truth. In this way the Jury has intended to apply the Award’s new statute putting forth the artistic works bonded with Warsaw, its history, and the life of its residents; the Jury’s intention was also for the Literary Award of the Capital City of Warsaw to encourage the younger generation of writers to address the topics connected with vital links to Warsaw’s spiritual life, thus consolidating the love for their Capital City of Warsaw’s residents.”

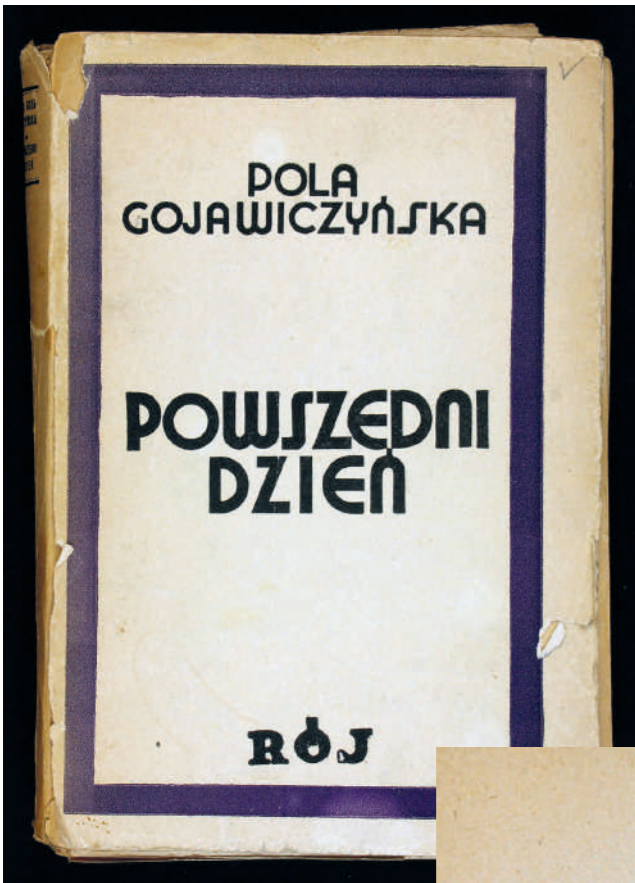
*Dziennik
Zarządu
m.st. Warszawy
no. 60 (1935): 2*

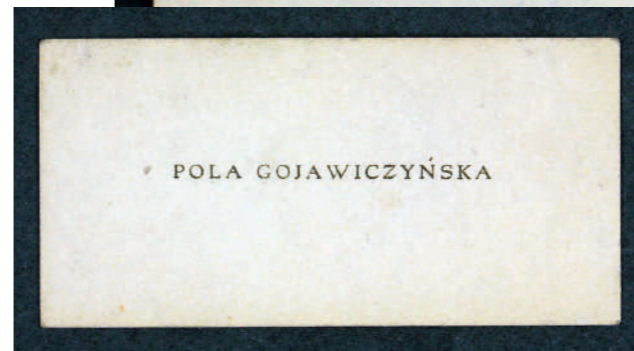
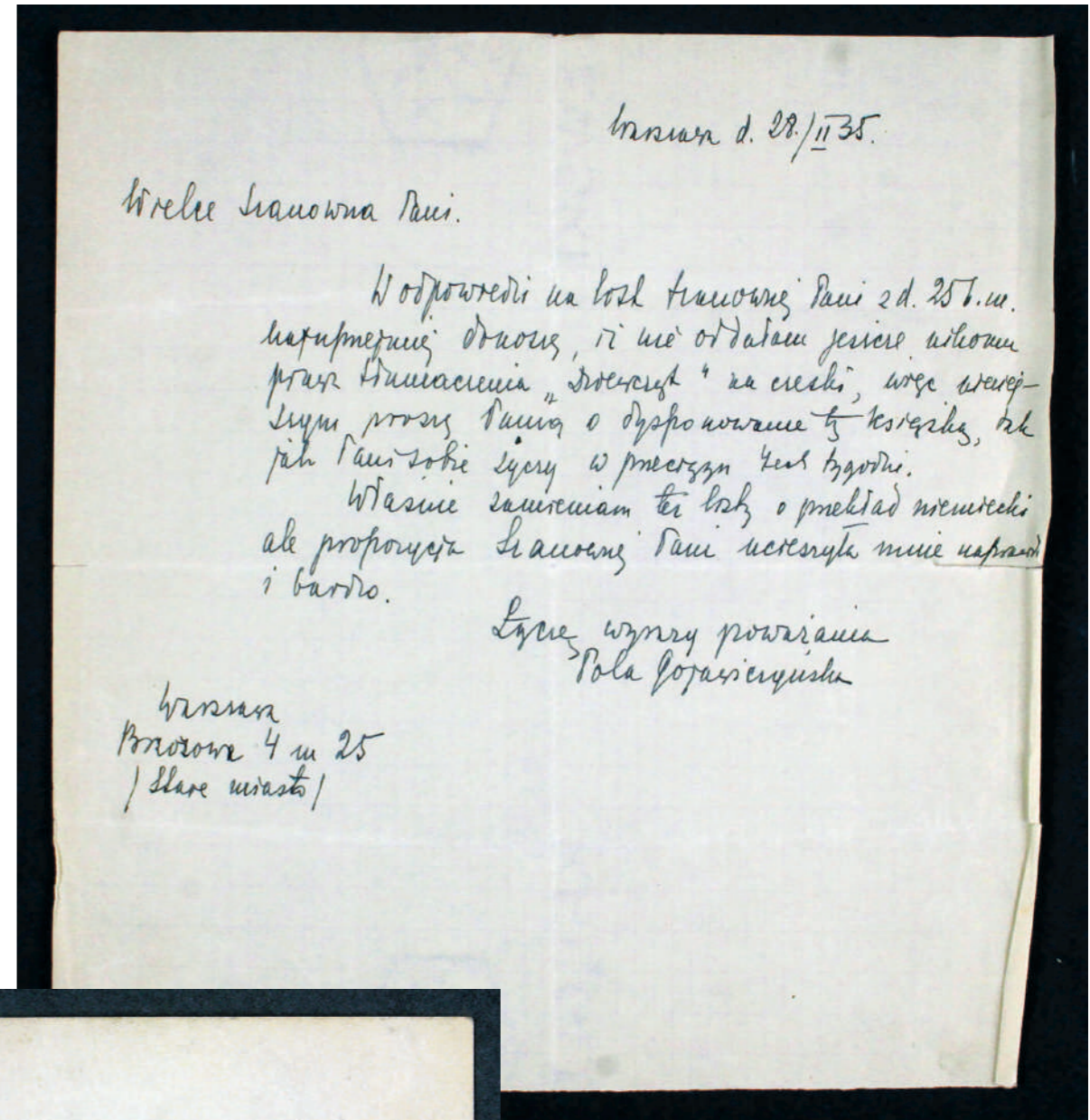
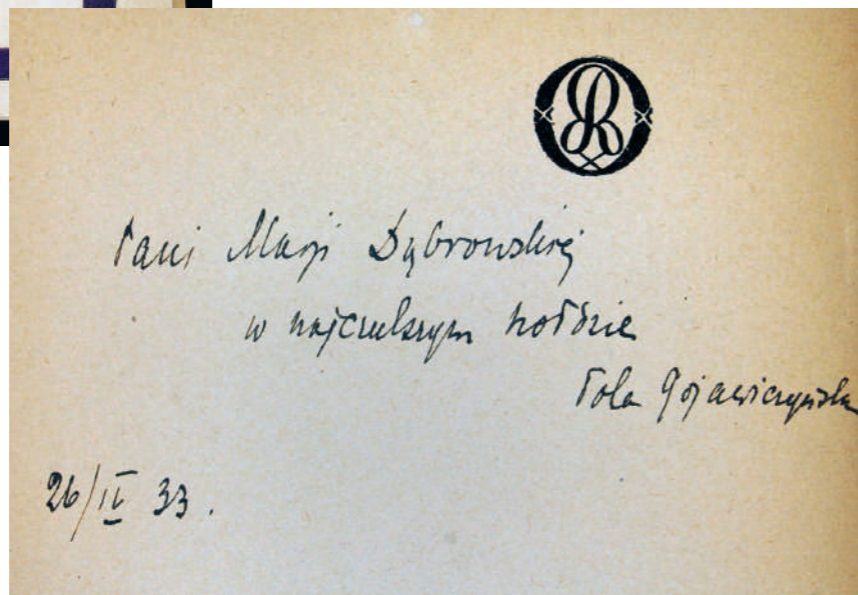
Pola Gojawiczyńska, *Rozmowy z milczeniem*, Warszawa 1936 (antydat. 1935), sygn. I.34803
Pola Gojawiczyńska, *Rozmowy z milczeniem*, Warsaw 1936 (backdated 1935), Call No. I.34803

Pola Gojawiczyńska, *Ziemia Elżbiety*, Warszawa 1934, sygn. BP 87214
Pola Gojawiczyńska, *Ziemia Elżbiety*, Warsaw 1934, Call No. BP 87214

Pola Gojawiczyńska, *Powszedni dzień*, Warszawa 1933, egz. z ded. aut. dla Marii Dąbrowskiej, sygn. Dąbrowska 605
Pola Gojawiczyńska, *Powszedni dzień*, Warsaw 1933, copy with author's dedication to Maria Dąbrowska, Call No. Dąbrowska 605

Bilet wizytowy Poli Gojawiczyńskiej, inw. 5002
Pola Gojawiczyńska's visiting card, ACNO 5002

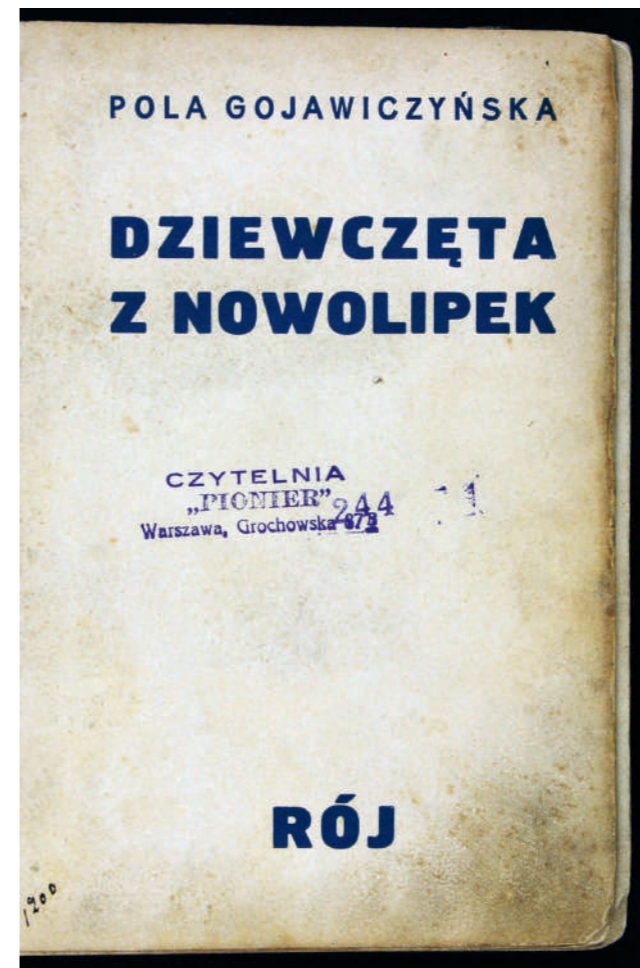
List Poli Gojawiczyńskiej do Heleny Teigovej, 28 II 1935, inw. 2424, t. 4
Pola Gojawiczyńska's letter to Helena Teigova, 28 February 1935, ACNO 2424, vol. 4

„Kurier Poranny”
R. 59 (1935),
nr 312, s. 9

„Gojawicyńska jest talentem na wskroś lirycznym, niejako wbrew jej doświadczeniu, obserwacji, refleksji. Gojawicyńska szła ciężko przez swoje życie. Jej liryzm jeszcze ciężiej przeprowadził się przez jej egzystencję. Ujawnił się w pełni dopiero w *Dziewczętach*, które jako wersja – na wzór girlandy – o kobietach z północnej dzielnicy są niezrównane. Gojawicyńska potrafi głęboko wzruszać, choć może nie na długo. Jej talent wywołuje bengalskie ognie uczuć. Porywają się one z serca czytelnika i gasną. Widowisko, które odtwarza Gojawicyńska, jest miłe i uroczne. Odpowiada na coś autentycznie, ma swoją prawdę, ale raczej z warstwy trafnie podchwyconych marzeń, niż wiernie oddanej rzeczywistości. Ten kontrast między istotnymi intencjami jej natchnienia, a treścią wrażeń, urzeka. Twórczość Gojawicyńskiej doskonalili się coraz bardziej, a talent jej już jest doskonały”.

‘Gojawicyńska is a thoroughly lyrical talent, its quality almost contradicting her experience, observation, and reflection. She found it hard to pace through life. Her lyricism found it even tougher to break through her existence. It revealed itself fully only in the *Girls*, the novel which, as if resembling a garland, is entirely unrivalled in the story of the girls from the northern district. Gojawicyńska is perfectly capable of profoundly moving the reader, although not for long. Her talent sets off flares of emotions. Having captured the reader’s heart, they die out. The spectacle that Gojawicyńska recreates is nice and charming. It responds to something authentic, it contains its own truth, however, derived more from accurately grasped dreams than faithfully rendered reality. This contrast between the essential intentions of her inspiration and the content of impressions enchants. Gojawicyńska’s oeuvre has been gradually perfecting, while her talent has already reached perfection.’

Kurier Poranny
59, no. 312
(1935): 9

Pola Gojawicyńska, *Dziewczeta z Nowolipek*, Warszawa 1935, sygn. I.65278
Pola Gojawicyńska, *Dziewczeta z Nowolipek*, Warsaw 1935, Call No. I.65278

Roman Kołoniecki, „Na powieść Gojawicyńskiej *Dziewczeta z Nowolipek*”, fraszka, s. 802, k. 96
Roman Kołoniecki, ‘Na powieść Gojawicyńskiej *Dziewczeta z Nowolipek*’, epigram, p. 802, l. 96

✓ NA POWIEŚĆ GOJAWICZYŃSKIEJ "DZIEWCZĘTA Z NOWOLIPEK"
Wiedziała, gdzie się zwrócić po tytuł do sławy:
Znalazła go po prostu... na planie Warszawy.

„Kurier Warszawski”

R. 115 (1935),

nr 327, s. 3

‘Presentation of the awards of the Capital City of Warsaw. Yesterday, at a special session of the temporary City Council this year’s awards of the Capital City of Warsaw were presented, as previously noted, to celebrate the Independence Day (...). The ceremony of the very presentation was preceded by an address of the city’s temporary Mayor Mr. Stefan Starzyński (...). Following the presentation of the prizes, (...) the temporary Mayor hosted the laureates, councillors, and the invited guests with black coffee.’

Skład komisji konkursowej

Stefan Starzyński, Jan Biłek, Zbigniew Lepecki, Wacław Sieroszewski, Artur Śliwiński, Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

„Wręczenie nagród m.st. Warszawy. Wczoraj na specjalnym posiedzeniu tymczasowej Rady Miejskiej wręczone zostały tegoroczne nagrody m.st. Warszawy, przyznane – jak notowaliśmy – z okazji święta niepodległości (...). Ceremoniał wręczenia nagród poprzedzony był przemową tymcz. prezydenta miasta, p. Stefana Starzyńskiego (...). Po wręczeniu nagród, (...) tymcz. prezydent miasta podejmował laureatów, radnych i zaproszonych gości, kawą czarną”.

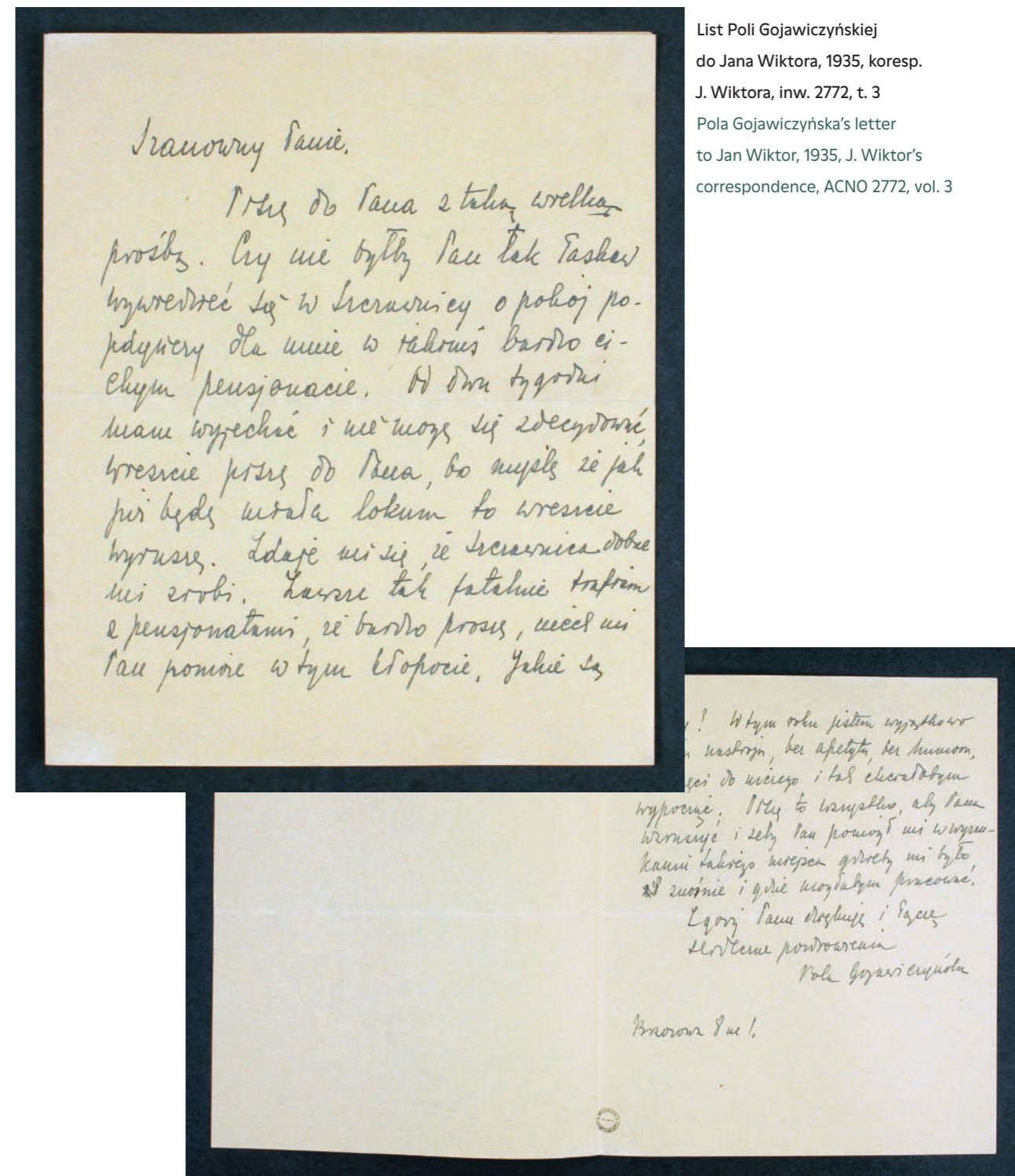
Kurier Warszawski

115, no. 327

(1935): 3

Stefan Starzyński, Jan Biłek, Zbigniew Lepecki, Wacław Sieroszewski, Artur Śliwiński, Józef Ujejski, Władysław Zawistowski.

The Jury

List Poli Gojawiczyńskiej do Jana Wiktora, 1935, koresp. J. Wiktor, inw. 2772, t. 3 Pola Gojawiczyńska's letter to Jan Wiktor, 1935, J. Wiktor's correspondence, ACNO 2772, vol. 3

Koło Polek w Warszawie. Widoczne m.in. pisarki: Pola Gojawiczyńska (siedzi za stolikiem, w środku) i Zofia Nałkowska (z lewej Gojawiczyńskiej), ok. 1935, fot., NAC, sygn. 3/1/0/6/267/1
 Association of Polish Women in Warsaw. In the photo e.g. the writers: Pola Gojawiczyńska (seated at the table, in the middle) and Zofia Nałkowska (to Gojawiczyńska's left), ca 1935, photo, NDA, Call No. 3/1/0/6/267/1

Uroczystość wręczenia nagród m.st. Warszawy w sali Rady Miejskiej w Warszawie. W pierwszym rzędzie od lewej siedzą laureaci: prof. Jan Łukasiewicz (nagroda naukowa), Pola Gojawiczyńska (nagroda literacka) i Alfons Karny (nagroda artystyczna). Dalej widać wiceprezesa Rady Miejskiej w Warszawie Maurycyego Mayze, 27 XI 1935, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12546/3

Ceremony of the presentation of the Awards of the Capital City of Warsaw in the City Council hall in Warsaw. Laureates seated in the first row, from the left: Prof. Jan Łukasiewicz (Scientific Award), Pola Gojawiczyńska (Literary Award), and Alfons Karny (Artistic Award). Also Deputy President of the City Council of Warsaw Maurycy Mayze can be seen, 27 November 1935, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12546/3

Koło Polek w Warszawie. Dzieci wręczają kwiaty Poli Gojawiczyńskiej. Obok siedzi Zofia Nałkowska, ok. 1935, fot., NAC, sygn. 3/1/0/6/267/2
 Association of Polish Women in Warsaw. Children are presenting flowers to Pola Gojawiczyńska. Zofia Nałkowska is seated next to her, ca 1935, photo, NDA, Call No. 3/1/0/6/267/2

Prezydent Warszawy Stefan Starzyński wręcza nagrodę literacką Poli Gojawiczyńskiej. Obok stoi laureat nagrody artystycznej Alfons Karny, 27 XI 1935, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12546/2

Mayor of Warsaw Stefan Starzyński is presenting the Literary Award to Pola Gojawiczyńska. Alfons Karny, laureate of the Artistic Award, standing next to her, 27 November 1935, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12546/2

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Roman Kołoniecki

(1906–1978)

Polski poeta oraz tłumacz poezji francuskiej. Współredaktor warszawskiego miesięcznika „Droga” i tygodnika „Pion”. Przedstawiciel neoklasycyzmu, uprawiał lirykę refleksyjno-intelektualną o problematyce kulturowej i moralistycznej.

A Polish poet and translator of French poetry. Co-editor of the Warsaw *Droga* monthly and the *Pion* weekly. A representative of Neo-classicism, he created reflective and intellectual lyrical poetry focused on culture and moral philosophy.

Roman Kołoniecki, fot., NAC,
sygn. 3/1/0/11/1558
Roman Kołoniecki, photo, NDA,
Call No. 3/1/0/11/1558

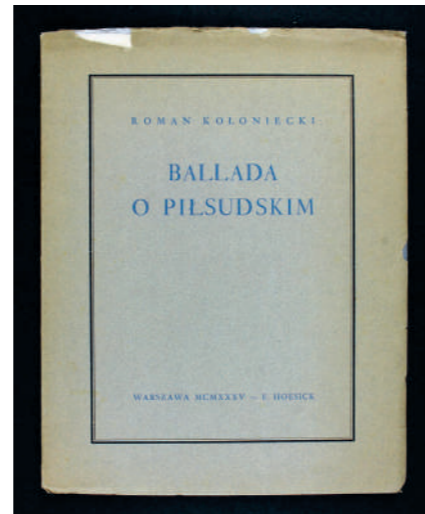
„Dziennik Zarządu
m.st. Warszawy”
1936, nr 75, s. 1

‘On 6 November 1936, the Jury awarded the 1936 Literary Award of the Capital City of Warsaw to Roman Kołoniecki for his activity as a poet, critic, and translator, in order to express appreciation for his so-far achievements as a writer, and encourage him to work on.’

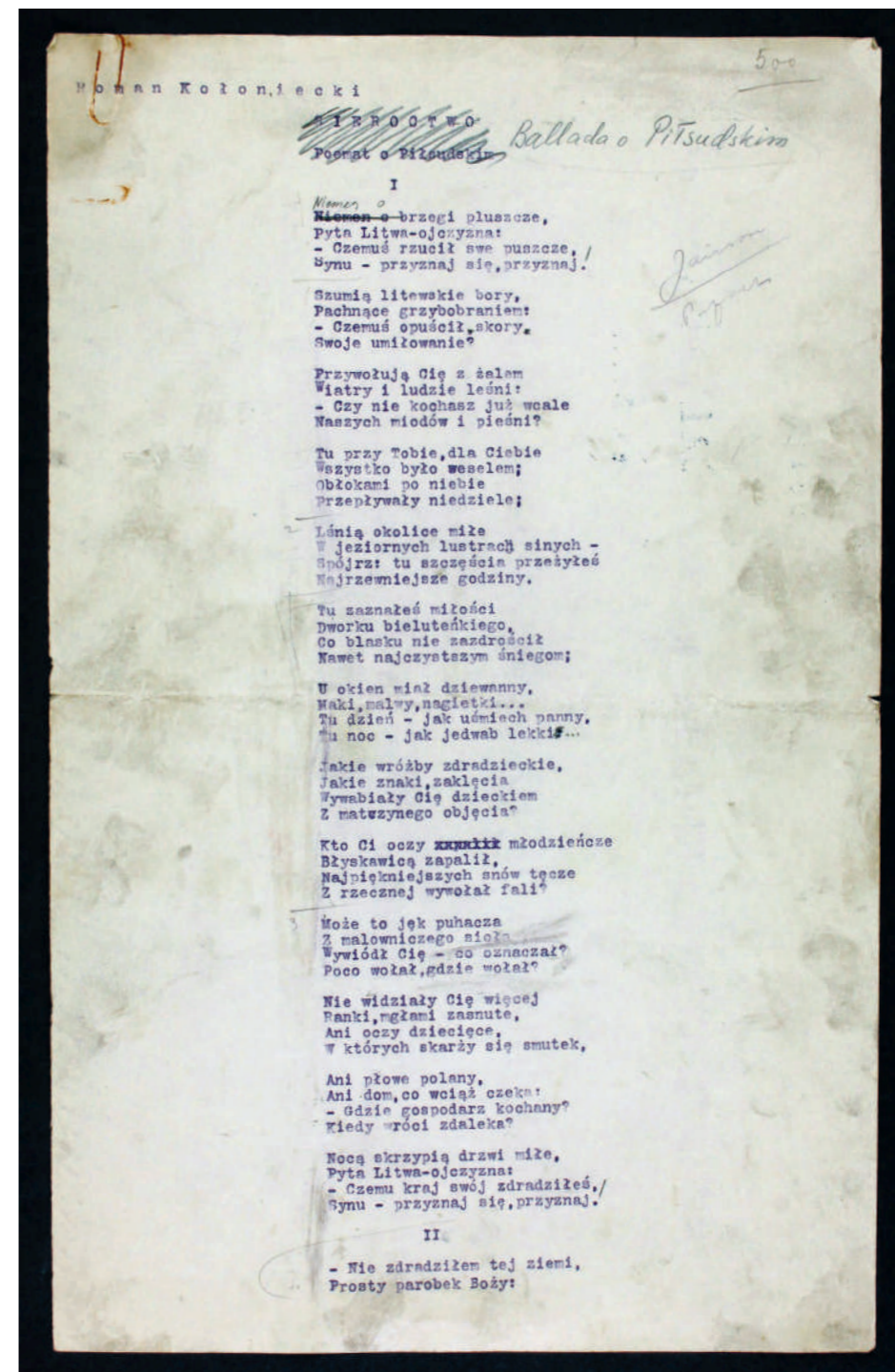
„Sąd konkursowy w dniu 6 listopada 1936 roku przyznał Nagrodę Literacką m.st. Warszawy na rok 1936 Romanowi Kołonieckiemu za jego działalność jako poety, krytyka i tłumacza, by dać przez to wyraz uznania dla dotychczasowego wysiłku pisarza i pobudzić go do dalszej pracy”.

*Dziennik Zarządu
m.st. Warszawy,
no. 75 (1936): 1*

*Jazanowemu
Panu K. W. Zawodzińskiemu,
Cerberowi polskiej tradycji poe-
tyckiej, z wyrazami szacunku
i... odwagi składa
autor
Warszawa, 15/VII 35 r.*

Roman Kołoniecki, *Ballada o Piłsudskim*,
Warszawa 1935, egz. z ded. aut. dla Karola
Zawodzińskiego, sygn. Zawodziński II.27101
Roman Kołoniecki, *Ballada o Piłsudskim*,
Warsaw 1935, copy with author's dedication
to Karol Zawodziński, Call No. Zawodziński
II.27101

Roman Kołoniecki, „Ballada
o Piłsudskim”, 1935, sygn. 795, k. 1
Roman Kołoniecki, ‘Ballada
o Piłsudskim’, 1935, Call No. 795, l. 1

„Tygodnik
Ilustrowany”
R. 77 (1936),
nr 46, s. 374

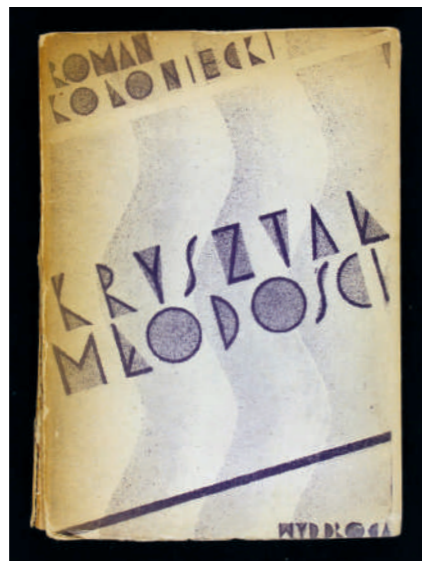
„Z niezmierną przykrością poruszamy ten temat. Chodzi nam o osobę tegorocznego laureata Nagrody Literackiej m.st. Warszawy, Romana Kołonieckiego. Ceniśmy tego poetę. Jest niewątpliwie utalentowany i zapewne pełen pięknych zadatków na przyszłość. Niestety, nie możemy uznać, iż jest dojrzałym pisarzem. Ale i to nie miałyby wielkiego znaczenia w wyróżnieniu go przez jury nagrody miejskiej, bo niekoniecznie musi to być literat w szczytowej formie swojej kariery. Powodem naszych wątpliwości co do szczęśliwego wyboru osoby laureata jest bezsporny fakt, że współcześnie z Kołonieckim istnieją doprawdy znacznie wybitniejsi, choć równie młodzi pisarze, o klasę albo i więcej przerastający dotychczasowe wyniki i możliwości twórcze p. Kołonieckiego. Piszemy o tym dalecy od jakiegokolwiek chęci uprzykrzenia wybrańcowi doznanej radości; powoduje nami po prostu obowiązek publicystyczny, którego nie chcemy się wyrzec, albowiem i nagroda, i wybór jej bohatera to sprawy wybitnie publiczne, podlegające opinii i wywołujące jej dodatnią lub ujemną reakcję. Nie powinien więc p. Kołoniecki mieć do nas żalu za wyłuszczone tu zastrzeżenia, bo zresztą nie jest on winien temu, że godniejsi od niego – według nas – nie otrzymali nagrody. Pretensję mogliśmy mieć do jury nagrody, zwłaszcza do zasiadających w tym gronie sędziów-literatów. Ci powinni byli orientować się w poziomie pisarskim zgłoszonych kandydatów i znaleźć potrzebne argumenty, aby uświadomić o tym przedstawiciele miasta, mających na pewno dużo dobrej woli, ale, jak wolno wnioskować, kierujących się sporą dozą dyletantyzmu w osądzaniu wartości literackich. Ten brak kompetencji przedstawicieli miasta nie wpływa dodatnio na autorytet samej nagrody. Czy nie byłoby rzeczą wskazaną, aby w jury tej nagrody literackiej zasiadało więcej literatów, niż urzędników magistrackich? Liczymy w tym względzie na energiczną interwencję pana prezydenta Starzyńskiego”.

‘We are extremely unhappy to be addressing this issue. We mean here the figure of this year’s winner of the Literary Award of the Capital City of Warsaw Roman Kołoniecki. We appreciate the poet. He is undoubtedly talented, and certainly full of beautiful makings for the future. However, we cannot agree that he is a mature writer. And even this would not matter for the fact of his recognition by the City Award’s Jury, since it does not have to necessarily be a writer at the peak of his career. The reason yielding our doubts as for the lucky choice is the unquestionable fact that contemporarily with Kołoniecki there exist many more outstanding, although equally young writers, exceeding by far or even more his to-date achievements and creative capacity. We are writing this distant from any desire to spoil the joy chosen Mr Kołoniecki has experienced; what fuels us is the responsibility of columnists which we are unwilling to renounce, since both the award and the choice of its winner are public matters, subject to public opinion, and arousing the public’s positive or negative reaction. Therefore, Mr Kołoniecki should not resent us for the objections we have raised here, as, after all, it is not his fault that individuals more worthy of it – in our judgement – have not received the Award. Instead, we could resent the Award’s Jury, particularly the writers who are judges among them. The latter should be aware of the writing quality of the submitted candidates, and should find the necessary arguments to make the City delegates realise that; definitely meaning well, they are most probably dilettante in assessing literary values. This lack of competence in the City’s representatives does not boost the quality of the prize itself. Should it not be recommended for the Jury of a Literary Award to have among them more writers than municipality clerks? We are hoping for an energetic intervention in this respect of Mayor Starzyński.’

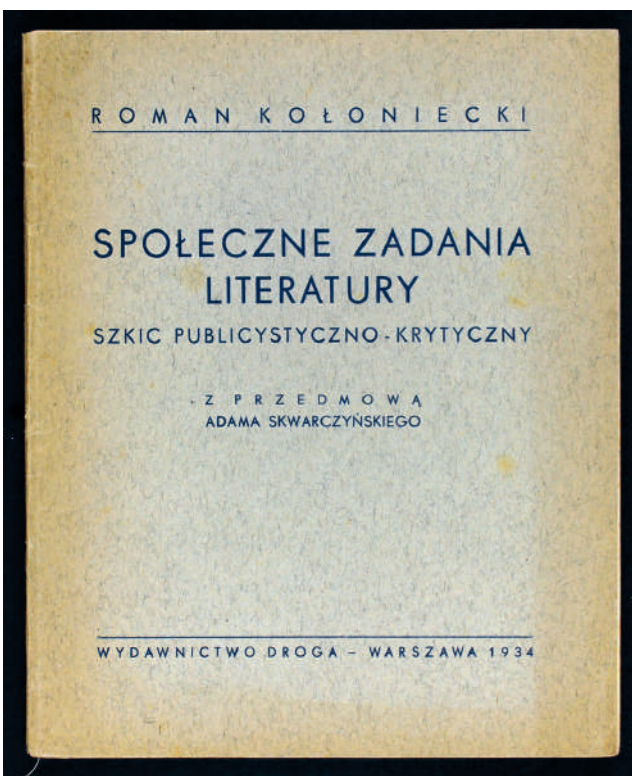
*Tygodnik
Ilustrowany,*
77, no. 46
(1936): 374

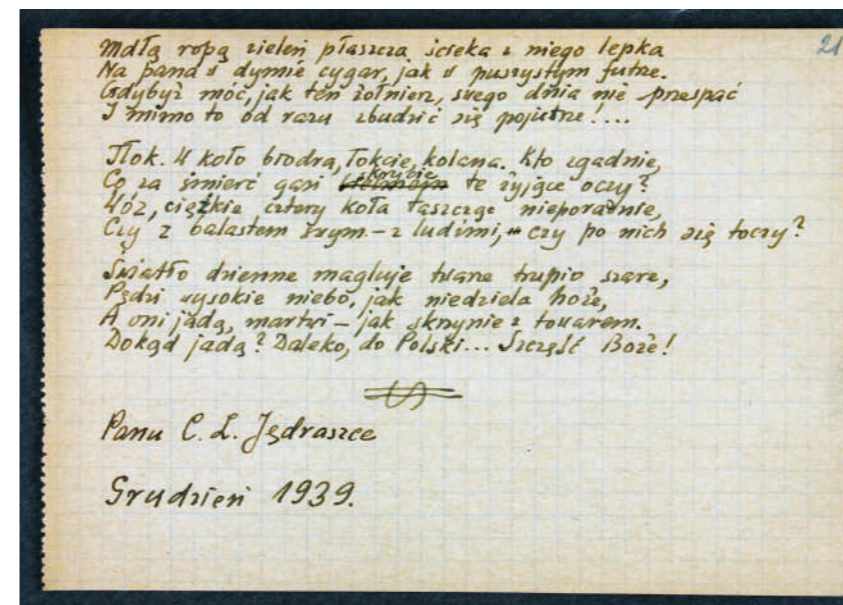
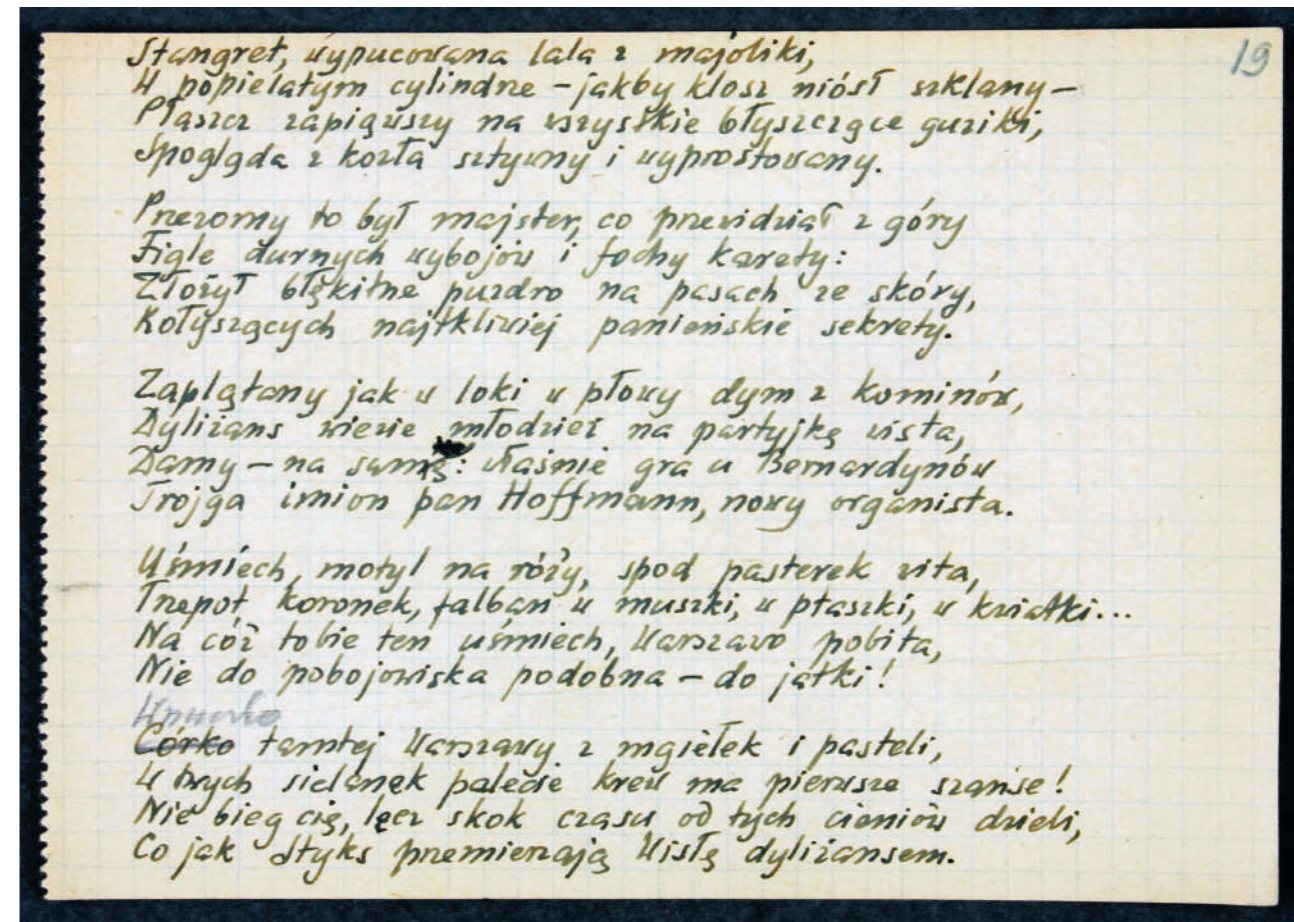
Roman Kołoniecki, *Kosodrzewina*,
Warszawa 1930, sygn. II.29751
Roman Kołoniecki, *Kosodrzewina*,
Warsaw 1930, Call No. II.29751

Roman Kołoniecki, *Kryształ młodości*,
Warszawa 1932, sygn. I.35021
Roman Kołoniecki, *Kryształ młodości*,
Warsaw 1932, Call No. I.35021

Roman Kołoniecki, *Społeczne zadania literatury*, Warszawa 1934,
egz. z ded. aut. dla Karola Zawodzińskiego,
sygn. Zawodziński II.27100
Roman Kołoniecki, *Społeczne zadania literatury*, Warsaw 1934, copy with author's dedication to Karol Zawodziński, Call No. Zawodziński II.27100

Roman Kołoniecki, „Dylizans warszawski”
(druk, w: *Wiersze wybrane*, Warszawa 1987), sygn. 797, k. 16–21
Roman Kołoniecki, ‘Dylizans warszawski’
(in: *Wiersze wybrane*, Warsaw 1987),
Call No. 797, II. 16–21

„Sygnały: sprawy społeczne, literatura, sztuka” 1936, nr 24, s. 11

„(...) otrzymał Nagrodę Literacką m.st. Warszawy, mało komu dotąd znany, Roman Kołoniecki. Nagroda ta jest znamienna dla dzisiejszych czasów. Jest ona jeszcze jedną kompromitacją polskiej literatury oficjalnej. Roman Kołoniecki nie jest poetą nawet przeciętnym. Jego wiersze – dość liczne zresztą – są grafomańskie. Lepsze są przekłady, ale za nie nikt nie udziela nagrody. Mówi się powszechnie, że Kołoniecki został nagrodzony jako poeta »państwowy«, za wiersze – bardzo złe – o Marszałku Piłsudskim. (...) Wynika z tego, że Kołoniecki jest typowym dzieckiem Warszawy, gdzie wszystko załatwia się »wysokimi« znajomościami, telefonami, służalstwem i tym podobnymi sposobami zdobywania protekcji”.

‘(...) hardly known to anybody, Roman Kołoniecki has received Warsaw’s Literary Award. This prize is symptomatic of our times. It constitutes one more embarrassment to the Polish official culture. Hardly is Roman Kołoniecki a mediocre poet. His poems, actually, quite numerous, are worthless. The quality of his translations is higher, however, no one gives prizes for translations. It is generally said that Kołoniecki was awarded as a *state-faithful* poet for his poems, of poor quality, as a matter of fact, about Marshall Piłsudski. (...) This means that Kołoniecki is a typical son of Warsaw, where everything can be arranged with *high-ranking* connections, telephone communications, servitude, and similar ways of winning favouritism.’

*Sygnały:
sprawy społeczne,
literatura, sztuka,
no. 24 (1936): 11*

„Dziennik Wileński”
R. 20 (1936), nr 318, s. 4

‘The awarding of this year’s Literary Award of the City of Warsaw has been met with an almost unanimous disapproval, and has exposed young winner Mr Kołoniecki to various ironic remarks.’

„Kino” R. 7 (1936),
nr 47, s. 3

‘Roman Kołoniecki, an excellent poet, author of several books of poetry, and an illustrious translator of Paul Valéry, has recently received the Warsaw Literary Award. Kołoniecki’s name is well known to the Readers of our magazine, since the outstanding poet has graced us with his cooperation, frequently publishing his poems in *Kino*.’

„Nadanie tegorocznej Nagrody Literackiej m.st. Warszawy spotkało się w prasie z jednogłośnie niemal dezaprobatą i naraziło młodego laureata p. Kołonieckiego na różne ironiczne uwagi”.

*Dziennik Wileński 20,
no. 318 (1936): 4*

„Roman Kołoniecki, świetny poeta, autor kilku tomików wierszy i doskonały tłumacz Pawła Valéry’ego – otrzymał w tych dniach Nagrodę Literacką m.st. Warszawy. Nazwisko Kołonieckiego jest Czytelnikom naszego pisma dobrze znane, gdyż świetny poeta zaszczycał nas współpracą, drukując w »Kino« niejednokrotnie swoje wiersze”.

*Kino 7,
no. 47 (1936): 3*

„Dzień Dobry”
R. 6 (1936),
nr 322, s. 6

„Z rąk prezydenta miasta Stefana Starzyńskiego otrzymali wczoraj o godz. 6 wiecz. w uroczystości przystrojonej sali Rady Miejskiej dyplomy i nagrody tegoroczni laureaci m.st. Warszawy. (...) Prezydent Starzyński przemawia (...). Laureaci słuchają bardzo wzruszeni, prof. Witoszyński spuścił skromnie głowę; na twarzy Wieniawskiego błąka się tak właściwy mu łagodny uśmieszek rozmarzenia; na ruchliwej, mądrej twarzy Kołonieckiego błyskają nerwowo okulary, rysy Łopieńskiego są skupione i ascetyczne. Prezydent Starzyński odczytuje teraz motywy nagród: »(...) Romanowi Kołonieckiemu, jako poecie, krytykowi i tłumaczowi, oraz by pobudzić go do dalszej pracy!« (...) Z serdecznym uściskiem dłoni wręcza prezydent laureatom dyplomy. (...) Uroczystość zakończyła herbatka wydana przez prezydenta Starzyńskiego”.

‘Yesterday, at 6 p.m., in the solemnly decorated hall of the City Council, this year’s winners of the City of Warsaw were presented with their awards by the Mayor of the City Min. Stefan Starzyński. (...) Mayor Starzyński is delivering his address. (...) The winners are listening deeply moved, Prof. Witoszyński has modestly lowered his head; Wieniawski features his characteristic dreamy smile on his face; on the active wise face of Kołoniecki glasses nervously glitter; Łopieński’s features are focused and ascetic. At the moment, Mayor Starzyński is reading out the motivation for the prizes: “(...)to Roman Kołoniecki, as a poet, critic, and translator, to encourage him to further work!” (...) The Mayor is handing diplomas to the winners with a cordial handshake. (...) The ceremony was completed with a tea served by Mayor Starzyński.’

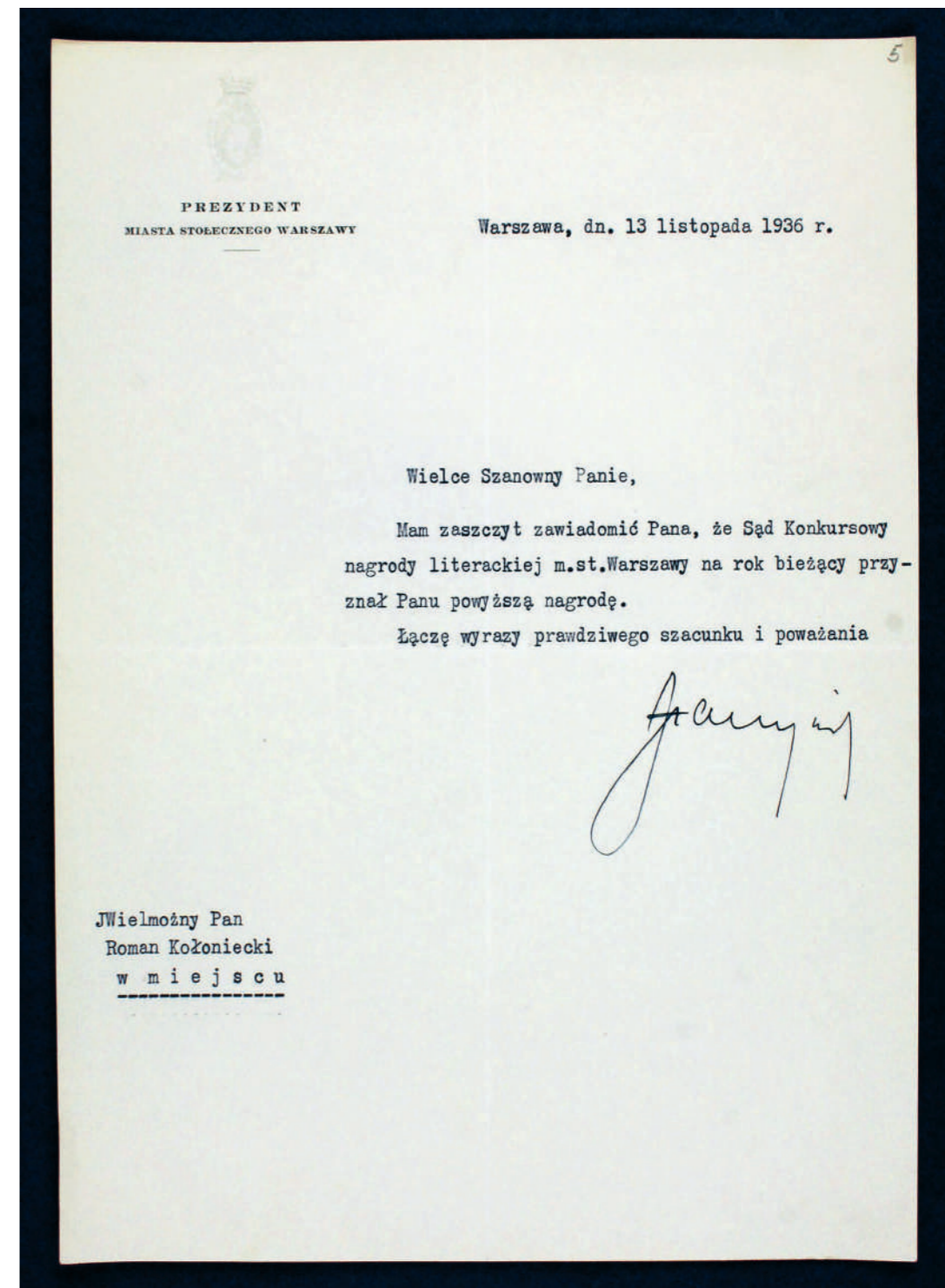
Skład komisji
konkursowej

Jan Pohoski, Klemens Frelek, Czesław Jędraszko, Roman Tomczak, Waclaw Sieroszewski, Zofia Szmydtowa, Władysław Zawistowski.

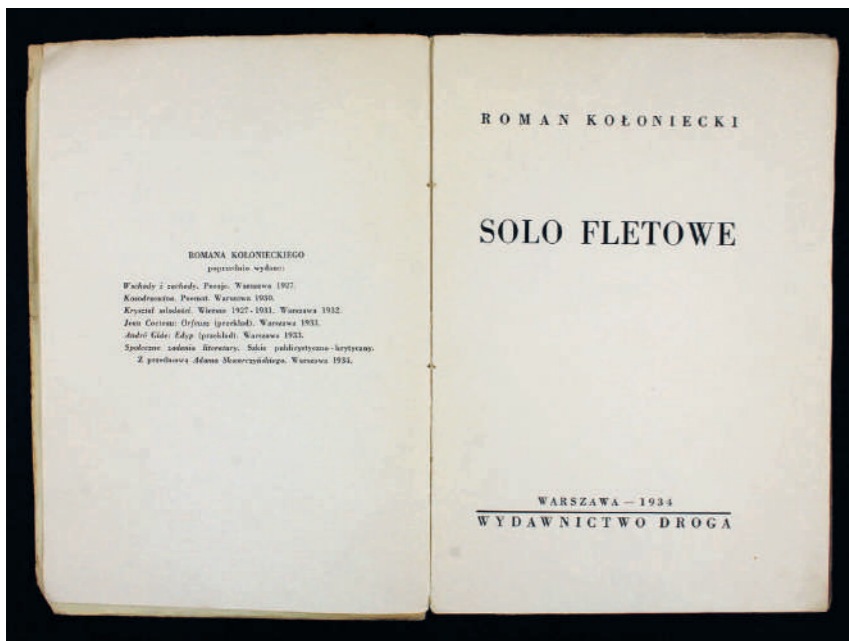
The Jury

Dzień Dobry
6, no. 322
1936): 6

Jan Pohoski, Klemens Frelek, Czesław Jędraszko, Roman Tomczak, Waclaw Sieroszewski, Zofia Szmydtowa, Władysław Zawistowski.

Zawiadomienie o przyznaniu Nagrody
Literackiej m.st. Warszawy, sygn. 824, k. 5
Notice of Literary Award, Call No. 824, l. 5

Roman Kołoniecki, *Solo fletowe*, Warszawa 1934, egz. z ded. aut. dla Ludwika Hieronima Morstina, sygn. II.44182
 Roman Kołoniecki, *Solo fletowe*, Warsaw 1934, copy with author's dedication to Ludwik Hieronim Morstin, Call No. II.44182

*Panu L. H. Morstinowi
 z najserdeczniejszym pozdrowie-
 niem z okazji sukcesu „Rzeczy-
 pospolitej poetów” składam
 R. Kołoniecki
 Warszawa, 2/11 1934r.*

Zaświadczenie Towarzystwa Kultury i Oświaty w Warszawie, 1934, sygn. 824, k. 3
 Certificate issued by the Society of Culture and Education in Warsaw, 1934, Call No. 824, I. 3

Uroczystość wręczenia nagród m.st. Warszawy w sali Rady Miejskiej w Warszawie. Na pierwszym planie od lewej widoczni laureaci: prof. Czesław Witoszyński (nagroda naukowa, przemawia), Adam Wieniawski (nagroda muzyczna), Roman Kołoniecki (nagroda literacka) i Ignacy Łopieński (nagroda plastyczna), 18 XI 1936, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12547

Ceremony of the presentation of the Awards of the Capital City of Warsaw in the Warsaw City Council hall. Laureates seen in the foreground, from the left: Prof. Czesław Witoszyński (Scientific Award, delivering an address), Adam Wieniawski (Musical Award), Roman Kołoniecki (Literary Award), and Ignacy Łopieński (Fine Arts Award), 18 November 1936, photo, NDA, Call No.3/1/0/11/12547

„Kurier Wileński”

R. 13 (1936),

nr 322, s. 3

Kołoniecki

Niedaleko od Złoczowa
(cztery kubły, cztery niecki),
gdy bolała Staffa głowa,
pisał wiersze Kołoniecki.

Kołoniecki miał natchnienie
(cztery kubły, cztery niecki),
więc do kina o Marlenie
wiersze pisał Kołoniecki.

Choć ubogi, lecz chędogi
(cztery kubły, cztery niecki),
miesięcznika został „Drogi”
Sekretarzem Kołoniecki.

Że od łyka do rzemyka
(cztery kubły, cztery niecki),
Kilka książek u Hoesicka
wydrukował Kołoniecki.

A gdy dość już było swego
(cztery kubły, cztery niecki),
to z poety Valery’ego
naprzekładał Kołoniecki.

A z Walerym – niebezpiecznie!
(cztery kubły, cztery niecki),
Więc nagrodę ma stołeczną
pisarz: Roman Kołoniecki.

JERZY ZAGÓRSKI

Kołoniecki

Not far from Birthhead
(four bells, four chimes)
When Staff had a headache,
Kołoniecki was writing his rhymes.

Kołoniecki felt inspiration
(four bells, four chimes)
So about Marlene
Kołoniecki was writing his rhymes.

Poor, yet neat
(four bells, four chimes)
Kołoniecki secretary of *Drogi*
Did become.

Starting from scratch
(four bells, four chimes)
He made Hoesik publish
His several books, that’s why.

And when this seemed enough
(four bells, four chimes)
From the poet Valery
Kołoniecki translated the rhymes.

Meanwhile, it’s dangerous with Valery!
(four bells, four chimes)
Thus he has the Warsaw Prize
The poet Kołoniecki, for his rhymes.

JERZY ZAGÓRSKI
(translated by Magda Iwińska)

Kurier Wileński

13, no. 322

(1936): 3

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Maria Kuncewiczowa (1895–1989)

Wybitna pisarka, eseistka i tłumaczka, współtwórczyni nowoczesnej polskiej powieści psychologicznej. Część życia spędziła za granicą — we Francji, w Anglii i Stanach Zjednoczonych. Wykładała literaturę polską na Uniwersytecie w Chicago.

An outstanding Polish writer, essayist, and a translator, was considered to be the co-creator of Polish modern psychological novel. She spent a part of her life abroad: in France, England, and the United States; she ran courses on Polish literature at the University of Chicago.

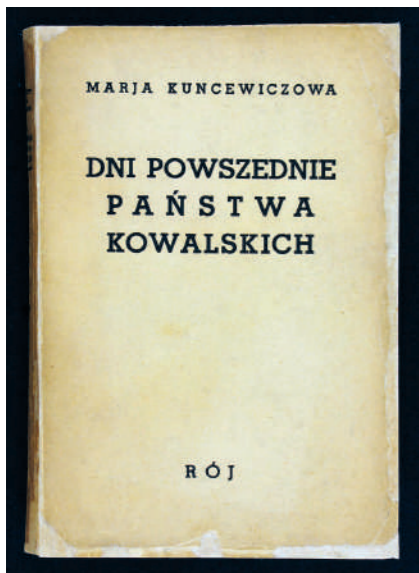
Benedykt Jerzy Dorys,
Maria Kuncewiczowa, fot. portr.,
NAC, sygn. 3/1/0/11/1593/2
Benedykt Jerzy Dorys, Maria
Kuncewiczowa, portrait photo,
NDA, Call No. 3/1/0/11/1593/2

„Dziennik Zarządu
m.st. Warszawy”
1937, nr 78, s. 1

‘At the session on 6 November 1937, the Jury of the Literary Award of the Capital City of Warsaw bestowed the Award on Maria Kuncewiczowa for her complete literary oeuvre, and mainly for her works affiliated to Warsaw.’

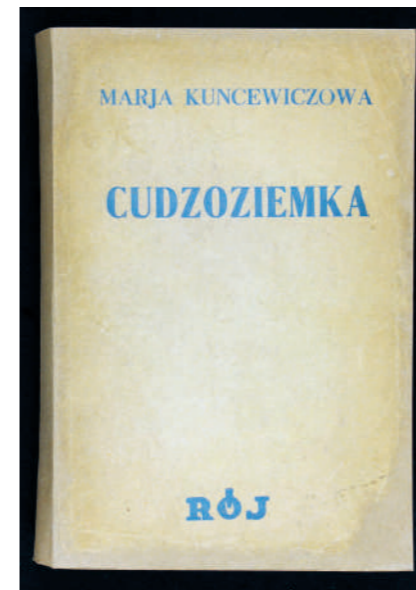
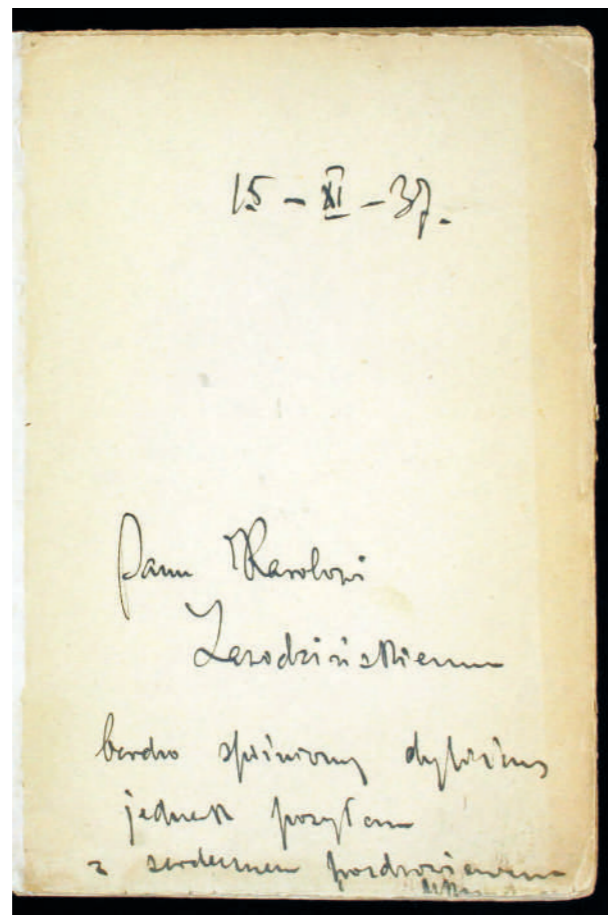
„Sąd konkursowy Nagrody Literackiej m.st. Warszawy na posiedzeniu w dn. 6 listopada 1937 roku przyznał powyższą nagrodę Marii Kuncewiczowej za całokształt działalności literackiej, a przede wszystkim za utwory związane z Warszawą”.

*Dziennik Zarządu
m.st. Warszawy,
no. 78 (1937): 1*

Maria Kuncewiczowa, *Dni powszednie państwa Kowalskich*, Warszawa 1938, egz. z ded. aut. dla Karola Zawodzińskiego, sygn. Zawodziński II.27125

Maria Kuncewiczowa, *Dni powszednie państwa Kowalskich*, Warsaw 1938, copy with author's dedication to Karol Zawodziński, Call No. Zawodziński II.27125

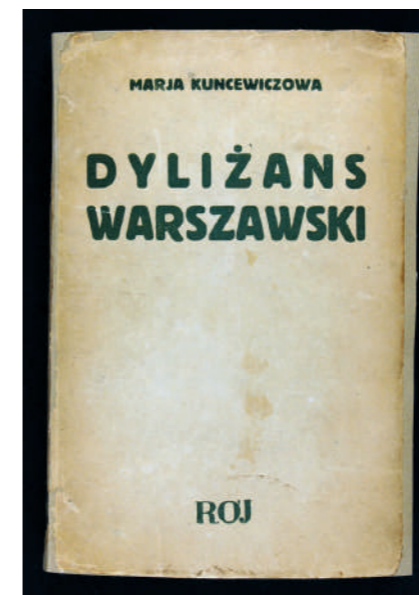
Maria Kuncewiczowa, *Cudzoziemka*, Warszawa 1936, sygn. Stawiński 437
Maria Kuncewiczowa, *Cudzoziemka*, Warsaw 1936, Call No. Stawiński 437

Maria Kuncewiczowa, *Przymierze z dzieckiem*, Warszawa 1927, sygn. BP 80533
Maria Kuncewiczowa, *Przymierze z dzieckiem*, Warsaw 1927, Call No. BP 80533

Maria Kuncewiczowa, *Dwa księżycy*, Warszawa 1933, egz. z ded. aut. dla Marii Dąbrowskiej, sygn. Dąbrowska 879
Maria Kuncewiczowa, *Dwa księżycy*, Warsaw 1933, copy with author's dedication to Maria Dąbrowska, Call No. Dąbrowska 879

Maria Kuncewiczowa, *Dyliżans warszawski*, Warszawa 1935, egz. z ded. aut. dla Karola Zawodzińskiego, sygn. Zawodziński II.27124
Maria Kuncewiczowa, *Dyliżans warszawski*, Warsaw 1935, copy with author's dedication to Karol Zawodziński, Call No. Zawodziński II.27124

21-IX-36 90

Wielce Szanowny Panie, z przykrością wiadom do
 pisania tej kartki, bo smutnie nam niezyszte. Panie
 drogi, chciałabym napisać tydzień Fenigam i nieśwałam
 - bo mi nie temat - podobnie różne genfalne przesunięcia
 na froncie mojej pracy, rólmy wykombinować czas na to.
 Niestety! nie wzięłyśmy moją prawdę, że tak mi, jak Pan!
 We wrześniu nie zdążyłam nic więcej zrobić, a i to spose o Ta-
 klasie, jeżeli tamte S nowe (P.O.S., F.O.N., i Ukietu's
 Deflady) nadzieja nieco po pisanym. "Fenigam" mi au-
 skabym obiecać wreszcie, niż pod koniec października.

List Marii Kuncewiczowej do Stanisława
 Maykowskiego, 21 IX 1936, s. 848, t. 1, k. 90
 Maria Kuncewiczowa's letter to
 Stanisław Maykowski, 21 September 1936,
 p. 848, vol. 1, l. 90

TELEFON ZAOSZCZĘDZA CZAS I PIENIĄDZE!

Kuncewiczowa
 Kalisz Dolny.
 NADAWCA:

Proszę mi nie
 zwiechać, bo doprowadzi
 przez się, jak pisał
 w sieci. Wzycim jeszcze
 nie miałam tyle roboty!
 Miłośno miłych
 słów przesyłam
 M. Kuncewiczowa.

KALISZ DOLNY
 22 IX 36 13
 LETNISKO KLIM.

Stanisław Maykowski
 Luboś
 Veselichich 11.

M. P. I. T. (V. 1936) 20.000.000.

List Marii Kuncewiczowej do Stanisława
 Maykowskiego, 3 X 1928, s. 848, t. 1, k. 87
 Maria Kuncewiczowa's letter to Stanisław
 Maykowski, 3 October 1928, p. 848,
 vol. 1, l. 87

Wielce Szanowny Panie. Zaczynam od podziękowań: za wielką satysfakcję,
 której doznałam, widząc swoją listkę na firmantku w przedłożeniu wy-
 daniczkach piosenki, i za staranie chej dalszej se same rozpostawę
 Półka dit, komunikuj: dziś ostatnie byłam na herbacie, wydanej
 przez przysiężkę dla pamiłanie, obywatelom jej zbliża, obywatelom od
 sp. d'ustkiej obietnicy udostępnienia mi archiwisów rodzinnych se wszelkie-
 mi danymi biograficznymi i anekdotycznymi, a jutro zwrócić będzie
 instytut naukowy. To wszystko - mam nadzieję - nasunie mi jaski obywatel-
 nej pomocy. Co do dalszych sprzecznych propozycji piosenki, najlepszą
 napiszę owe dwie obywateli: Mój ojciec i moja matka oraz Solidarności
 gromadki. Ale samą siebie jaski lubiła karmić. Tęch nowel
 - i to takich, na których mi zaliczył bardziej, niż na innych - nie

moją obywatelności w 4 tygodnie, raczej przy tym na tenże
 temie dwa powołane artystki, wreszcie zamieszka. Latem
 Tarku, drogi Panie! Ceni Solidarności na tego, a tamte dzie
 - jaski 20, 30 listopad? Czy dobrze?
 Czekam na Państwa odpowiedź i proszę
 wyprawy najlepszych serce!
 Marija Kuncewiczowa
 Adres: pl. Tęch Krzyżij 8 m. 13.
 Bardzo się cieszę na pana listki!
 3/X-28

„Polska Zbrojna
w Kulturę: dodatek
niedzielnny »Polski
Zbrojnej«” R. 1 (1937),
nr 34, s. 7

Maria Kuncewiczowa, *Kowalscy się odnaleźli*, Warszawa 1938, sygn. I.45174

Maria Kuncewiczowa, *Kowalscy się odnaleźli*, Warsaw 1938, sygn. I.45174

„Tegoroczną Nagrodę Literacką m.st. Warszawy otrzymała autorka głośnej *Cudzoziemki*, Maria Kuncewiczowa.

Twórczość Marii Kuncewiczowej na tle współczesnej młodej literatury zajmuje miejsce niewątpliwie oryginalne, szczególnie gdy chodzi o wartości moralne, jakie pióro laureatki reprezentuje. Spośród młodych autorów-prozaików Maria Kuncewiczowa odznacza się dużą odwagą pisarską i poczuciem psychologicznego umiaru. (...)

Maria Kuncewiczowa otrzymała nagrodę m.st. Warszawy także z uwagi na jej książki, poświęcone pośrednio, poprzez tło i atmosferę utworów – Warszawie. Nie zatrzymujemy się dłużej – i to celowo – nad *Dyliżansem warszawskim* i *Dwoma księżycami* Kuncewiczowej. Bo oto mamy przed sobą nowy utwór (...) tzw. »powieść radiową« pt. *Dni powszednie państwa Kowalskich*. (...) Ta książka napisana została dla radia i przed mikrofonem była dwukrotnie odczytywana. Tłem jej jest życie warszawskie, które (...) wiąże się z konkretnymi datami, świętami i porami roku”.

‘This year’s Literary Award of the Capital City of Warsaw has been awarded to the author of the renowned *Foreigner* Maria Kuncewiczowa.

As seen against young contemporary literature, Maria Kuncewiczowa’s writing undoubtedly takes a genuine position, particularly as far as the moral values the writer represents are concerned. Among young authors: prose writers, Maria Kuncewiczowa stands out with strong writer’s courage and the feeling of psychological moderation. (...)

Maria Kuncewiczowa received the Warsaw Award also owing to her books dedicated indirectly: through the background and the atmosphere, to Warsaw. We are not analysing more in depth, and doing this on purpose, the *Warsaw Stagecoach* and *Two Moons* by Kuncewiczowa, since we have to do with a new work (...) so-called *radio novel* titled *Everyday of the Kowalskis*. (...) The book was written for the radio, and has been read to the microphone twice. Its backdrop is the Warsaw life (...) anchored in definite dates, holidays, and seasons.’

*Polska Zbrojna
w Kulturę:
Sunday supplement
to Polska Zbrojna 1,
no. 34 (1937): 7*

Maria Kuncewiczowa, ok. 1940,
fot., nr inw. ML.I.1487

Maria Kuncewiczowa, ca 1940,
photo, ACNO ML.I.1487

„Kurier
Warszawski”
R. 117 (1937),
nr 339, s. 6

„Wczoraj wiecz. w Wielkiej Sali Rady Miejskiej odbyła się podniosła ceremonia wręczenia nagród tegorocznym laureatom m.st. Warszawy (...). Na uroczystość, która odbyła się w ramach posiedzenia Rady Miejskiej, przybyli członkowie sądu konkursowego, przedstawiciele sfer naukowych, artystycznych, literackich, muzycznych, itd. Zagaił uroczystość prezydent m.st. Warszawy, Stefan Starzyński (...). Następnie p. prezydent miasta scharakteryzował zasługi tegorocznych laureatów i zakończył złożeniem im serdecznych życzeń dalszej owocnej pracy. Po przemówieniu p. prezydent Starzyński wręczył laureatom dyplomy honorowe. Laureaci w krótkich i pełnych serdeczności przemówieniach dziękowali miastu za wyróżnienie ich pracy”.

‘Last night a solemn ceremony of presenting this year’s prizes of the Capital City of Warsaw was held in the big hall of the City Council (...). The ceremony organized in the course of the City Council session was attended by members of the Jury, representatives of academic, artistic, literary, and musical circles. The ceremony was initiated by Warsaw’s Mayor Stefan Starzyński (...). Following which the Mayor characterized the merits of this year’s winners, concluding with his congratulations and wishing them further fruitful work. After the address, Mayor Starzyński presented the winners with honorary diplomas. Briefly and cordially, the laureates thanked the city for appreciating their work.’

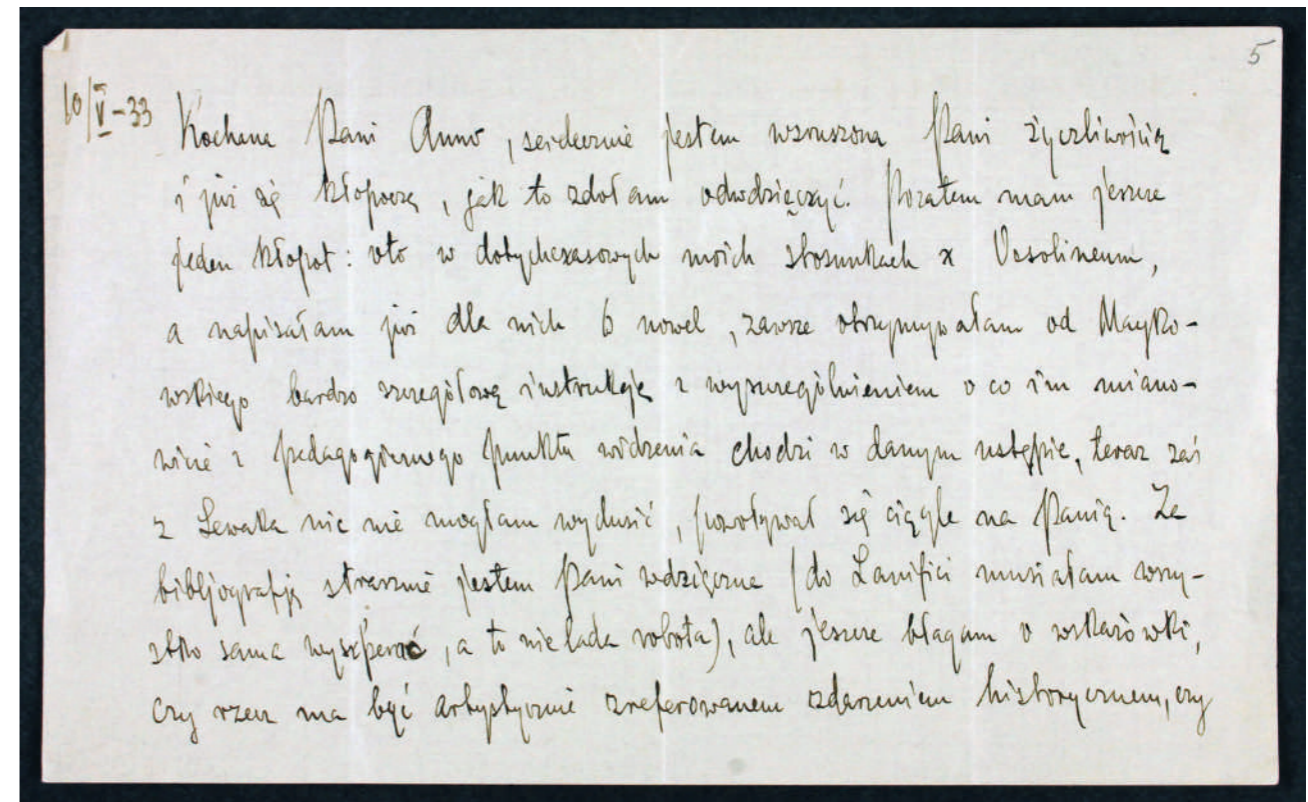
Skład komisji
konkursowej

Stefan Starzyński, Jan Lewandowski, Helena Sujkowska, Wacław Sieroszewski, prof. dr Zofia Szmydtowa, dr Władysław Zawistowski, Jan Biłek.

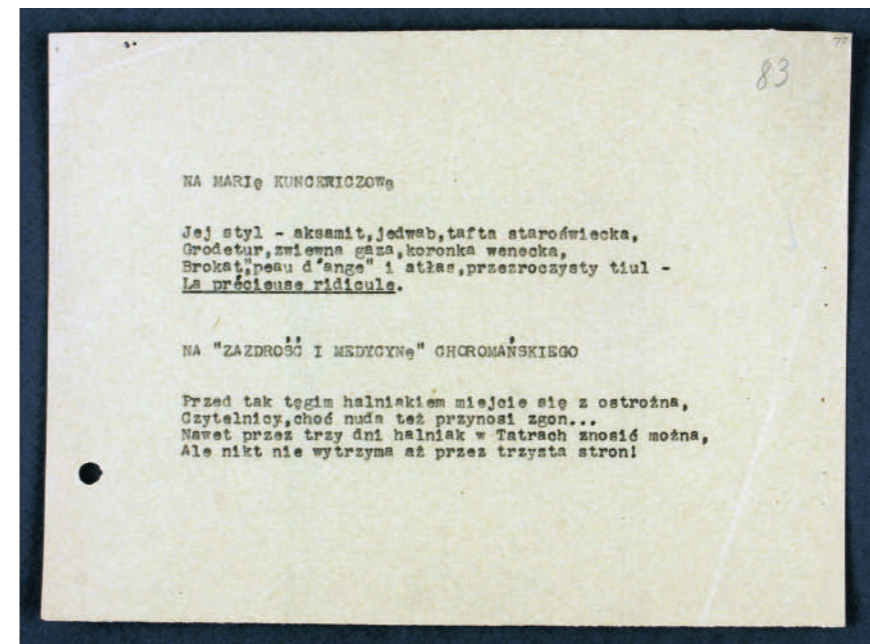
Stefan Starzyński, Jan Lewandowski, Helena Sujkowska, Wacław Sieroszewski, prof. dr Zofia Szmydtowa, dr Władysław Zawistowski, Jan Biłek.

*Kurier
Warszawski*
117, no. 339
(1937): 6

The Jury

List Marii Kuncewiczowej do Anny Kowalskiej, 10 V 1933, s. 2155, t. 3, k. 5
Maria Kuncewiczowa's letter to Anna Kowalska, 10 May 1933, p. 2155, vol. 3, l. 5

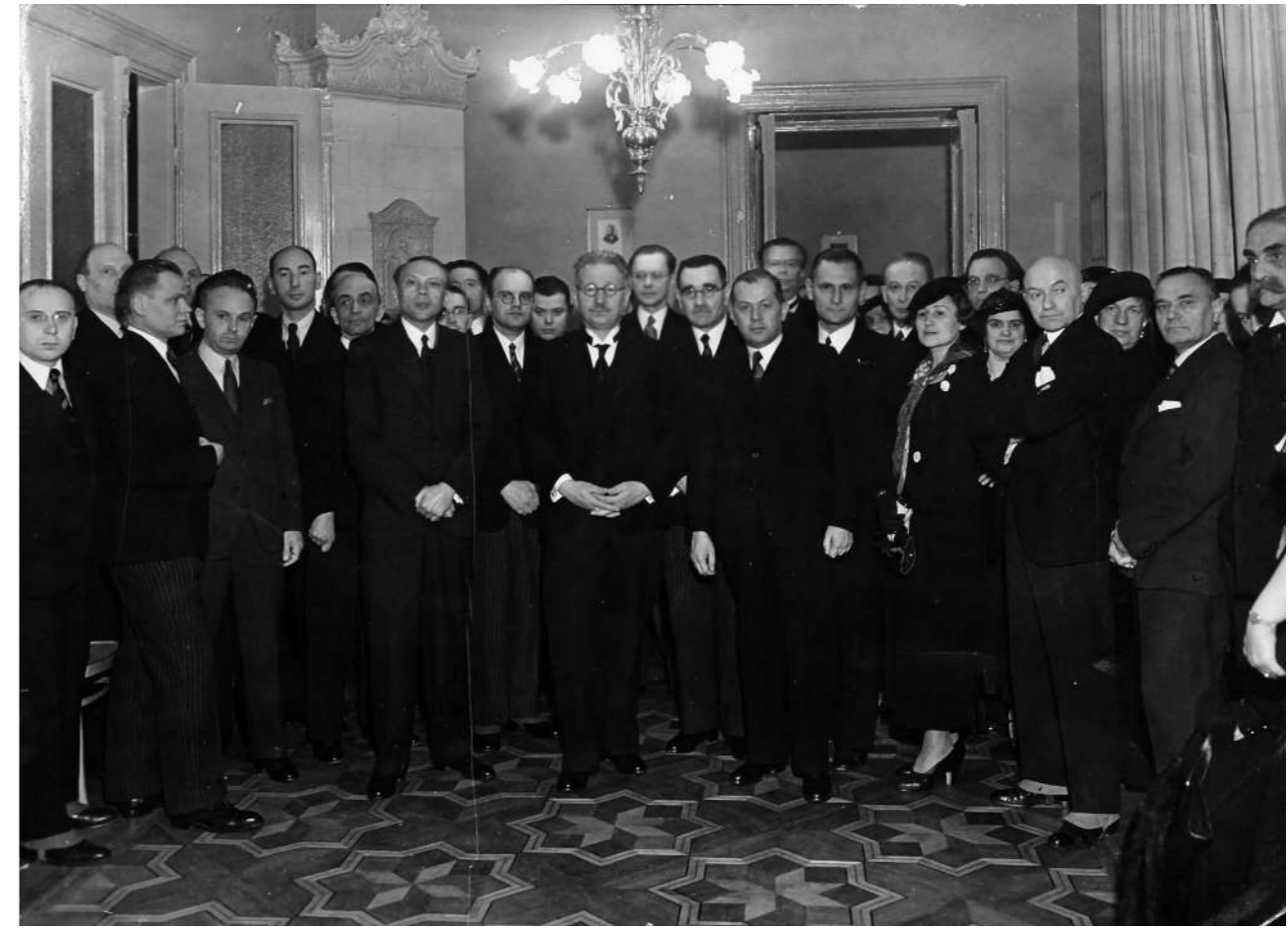

Roman Kołoniecki, „Na Marię Kuncewiczową”, 1936, s. 802, k. 83
Roman Kołoniecki, ‘Na Marię Kuncewiczową’, 1936, p. 802, l. 83

Maria Kuncewiczowa w swoim mieszkaniu,
fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/1595/1

Maria Kuncewiczowa in her flat, photo,
NDA, Call No. 3/1/0/11/1595/1

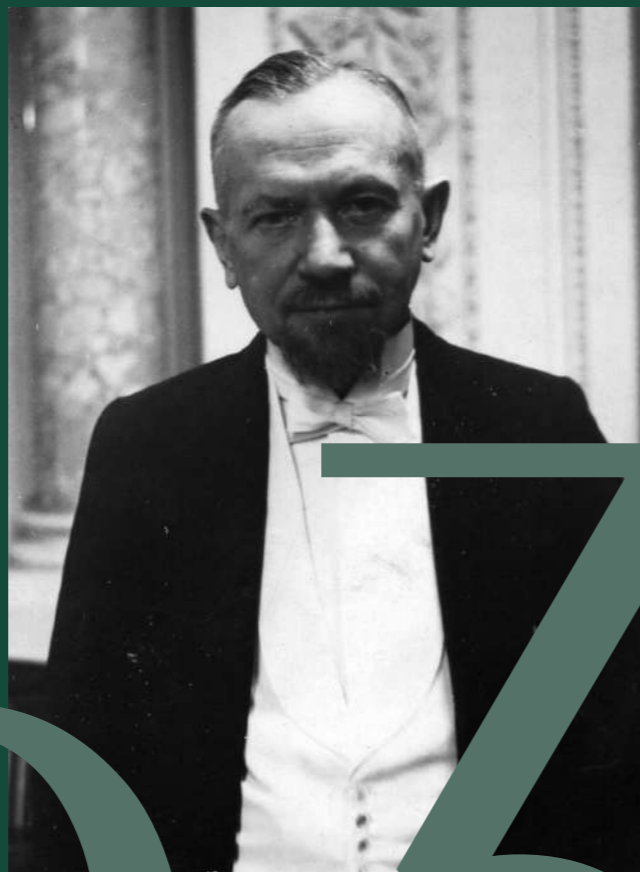
Członkowie ZZLP. Maria Kuncewiczowa (czwarta od prawej),
lata 30. XX w., fot., arch. A. Maliszewskiego, s. 1171, k. 62
Members of the Trade Union of Polish Writers.
Maria Kuncewiczowa (fourth from the right), 1930s,
photo, A. Maliszewski Archive, p. 1171, l. 62

Uroczystość wręczenia nagród
m.st. Warszawy w sali Rady Miejskiej
w Warszawie. Prezydent Warszawy
Stefan Starzyński wręcza nagrodę Marii
Kuncewiczowej, obok stoją Stanisław
Kazuro i Wojciech Kossak, 9 XII 1937,
fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12548/2

Ceremony of the presentation of the
Awards of the Capital City of Warsaw
in the Warsaw City Council hall. Mayor
of Warsaw Stefan Starzyński is presenting
the Award to Maria Kuncewiczowa;
Stanisław Kazuro and Wojciech Kossak
standing beside her, 9 December 1937,
photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12548/2

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Leopold Staff (1878–1957)

Poeta, tłumacz i eseista. Jeden z najwybitniejszych twórców literatury polskiej XX wieku, kojarzony ze współczesnym klasycyzmem. Nazywany „poetą trzech pokoleń”, ponieważ jego twórczość odegrała kluczową rolę w trzech epokach literackich: Młodej Polsce, dwudziestoleciu międzywojennym i literaturze powojennej. Prekursor poezji codzienności, w swojej twórczości odwoływał się m.in. do franciszkanizmu i parnasizmu.

A Polish poet, translator, and essayist. One of the most outstanding authors of Polish literature of the 20th century, associated with contemporary neo-classicism, he is nicknamed ‘the poet of three generations’, since his oeuvre had a major impact on three literary periods: Young Poland, the interwar decades, and the post-WWII literature. A precursor of the poetry of everyday, he was also affiliated with Franciscanism and Parnassianism.

Leopold Staff, fot., nr inw. MLI.995

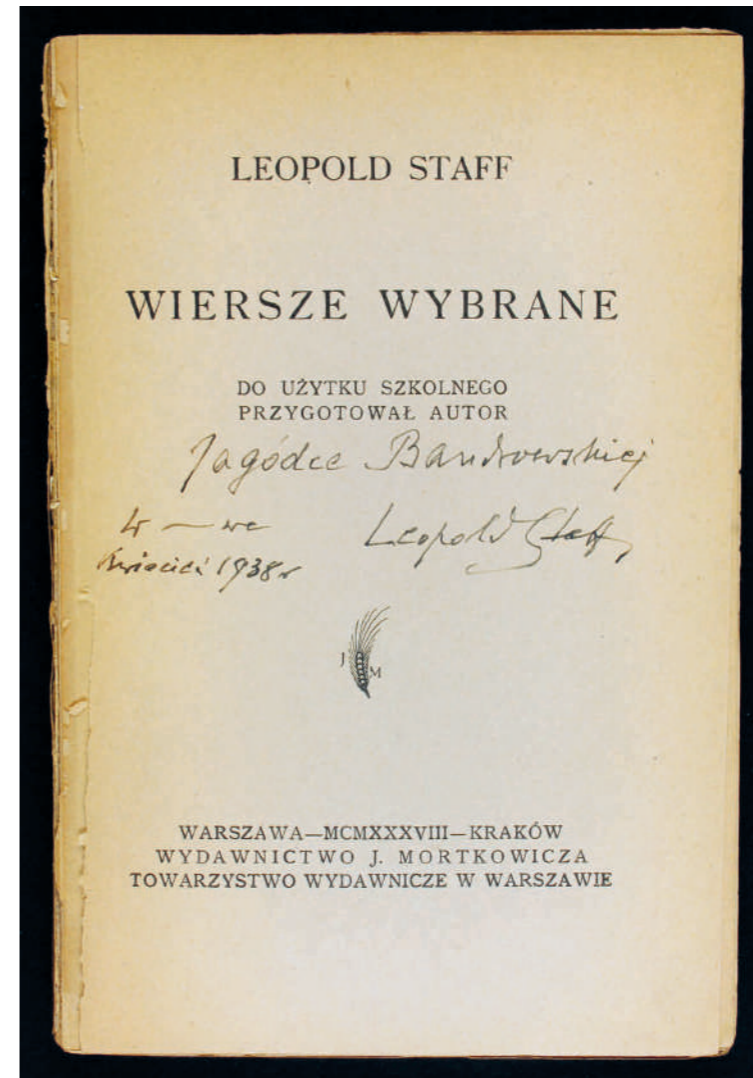
Leopold Staff, photo, ACNO MLI.995

„Kurier Polski”
R. 41 (1938),
nr 306, s. 3

„Dobrze się stało, że w żelaznej epoce, jaką przeżywamy, w epoce, zdawałoby się, nieubłaganej dla kwiatów poezji, m.st. Warszawa przyznało swą nagrodę literacką Leopoldowi Staffowi. Autor *Snów o potędze* jest poetą czystym i, w najszlachetniejszym tego słowa znaczeniu, bezinteresownym. Jest twórcą niezmiernie odległym od rozgwaru codzienności i przetargów placu publicznego. (...) Ten największy, po śmierci Rostworowskiego i Leśmiana, z żyjących poetów polskich, był zawsze prekursorem i po dziś dzień jest inspiratorem nowych pokoleń poetyckich. Któryż to młody poeta nie uczył się na wierszach Staffa, nie przetrwał »staffizmu«? (...) Tuwim i Wierzyński, Lechoń i Słonimski to uczniowie Staffa i sami się, zresztą, nieraz do tego przyznawali. Elementy staffizmu odnajdziemy w twórczości szeregu poetów młodszych, od Jastruna i Brauna do Miłosza, Piętaka i autentystów”.

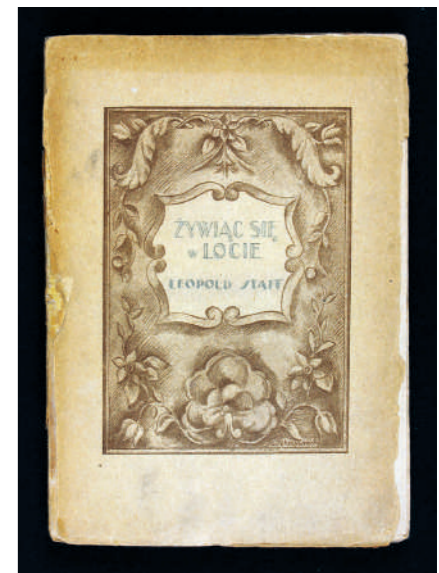
‘It is a positive development that in the era of iron which we are living, in the era seemingly devastating to the flowers of poetry, the capital city of Warsaw has presented its Literary Award to Leopold Staff. The author of the *Dreams of Power* is a pure poet and selfless in the noblest meaning of the word. He is extremely distant from the hubbub of daily life and the bargaining of public spaces. (...) This grandest of the living Polish poets since the death of Rostworowski and Leśmian has always been a precursor, and continues to act as the guiding spirit to new generations of poets. Who of the young poets has not learnt skills on Staff’s poems, has not digested *Staffism*? (...) Tuwim and Wierzyński, Lechoń and Słonimski are all Staff’s disciples, which they have actually admitted on more than one occasion. Elements of Staffism can be found in the works of a number of younger poets, from Jastrun and Braun to Miłosz, Piętak and authentists.’

Kurier Polski
41, no. 306
(1938): 3

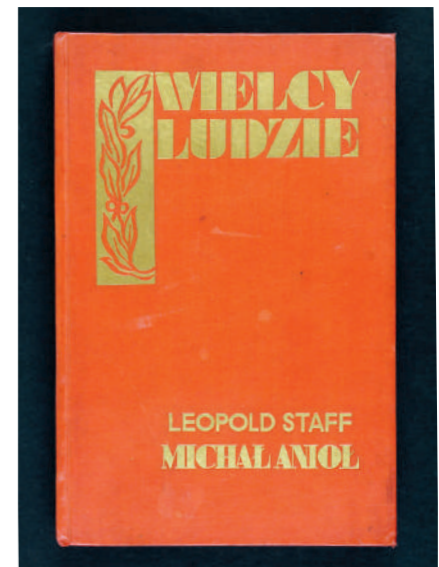
Leopold Staff, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1938, egz. z ded. aut. dla Jadwigi Bandrowskiej-Wróblewskiej, sygn. II.42517

Leopold Staff, *Wiersze wybrane*, Warsaw 1938, copy with author's dedication to Jadwiga Bandrowska-Wróblewska, Call No. II.42517

Leopold Staff, *Żywiąc się w locie*, Warszawa 1922, egz. z ded. dla państwa Treterów, sygn. I.23139

Leopold Staff, *Żywiąc się w locie*, Warsaw 1922, copy with dedication to Mr and Mrs Treter, Call No. I.23139

Leopold Staff, *Michał Anioł*, Lwów 1934, sygn. Staff I.20062

Leopold Staff, *Michał Anioł*, Lviv 1934, Call No. Staff I.20062

„Kurier
Warszawski”
R. 118 (1938),
nr 330, s. 5

„Wczoraj odbyło się, z okazji zwołania posiedzenia tymcz. Rady Miejskiej, ceremonialne wręczenie dorocznych nagród m.st. Warszawy (...). Ceremoniał odbył się w Wielkiej Sali Ratusza, którą przystrojono flagami i chorągwiami oraz barwną zielenią. Przy stole prezydialnym zasiedli prezydent miasta i wiceprezydenci, po bokach zaś, przy podium – liczny zespół przedstawicieli wyższych uczelni oraz instytucji naukowych i kulturalnych.

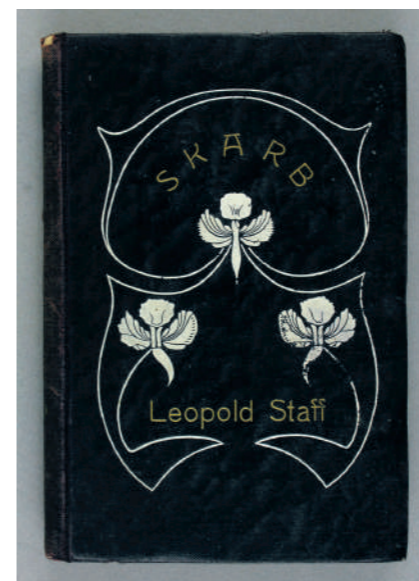
Zagaił ceremonię prezydent miasta, p. Stefan Starzyński. (...)

W zakończeniu prezydent miasta odczytał orzeczenia sądów konkursowych i wręczył je kolejno obecnym na sali laureatom (...). Rada Miejska i zebrana publiczność owacyjnie powitała laureatów. (...) Po niezwykle podniosłej ceremonii, prezydent miasta zaprosił laureatów, gości i członków Rady Miejskiej do salonów Pałacu Blanka, gdzie w atmosferze towarzyskiej spędzono godzinę przy herbatce i kawie czarnej”.

‘Yesterday, on the occasion of the session of the temporary City Council, a ceremony was held of presenting the annual awards of the Capital City of Warsaw (...). The ceremony took place in the grand hall of the Town Hall decorated with flags and standards as well as colourful greenery. The top table was taken by the Mayor and Deputy Mayors, and to the sides, by the podium, there was a numerous group of representatives of universities and academic and cultural institutions. The ceremony was opened by City Mayor Mr Stefan Starzyński. (...)

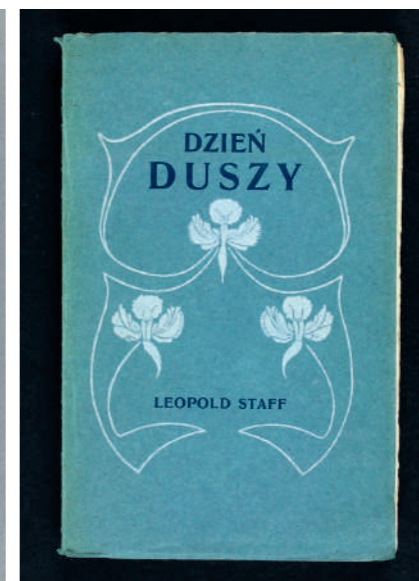
To conclude, the Mayor read the verdicts of the Jury and presented them respectively to the laureates (...). The City Council and the gathered public welcomed the winners with applause (...). Following the solemn ceremony, the Mayor invited the laureates and members of the City Council to the drawing rooms of the Blank Palace where tea and coffee were served in a socializing atmosphere.’

*Kurier
Warszawski*
118, no. 330
(1938): 5

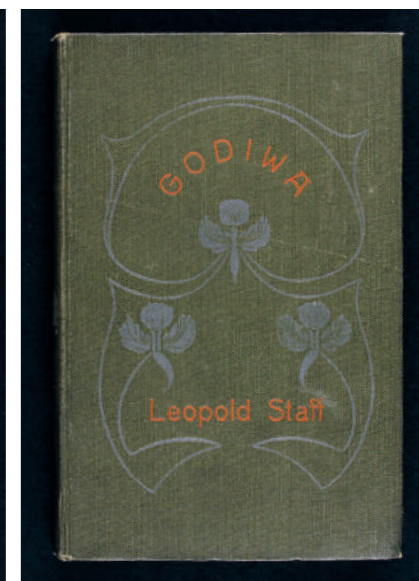
Leopold Staff, *Skarb*, Lwów 1905, sygn. Tuwim 4294

Leopold Staff, *Skarb*, Lviv 1905, Call No. Tuwim 4294

Leopold Staff, *Dzień duszy*, Lwów 1908, egz. z autografem aut., sygn. Tuwim 2586

Leopold Staff, *Dzień duszy*, Lviv 1908, copy with author's autograph, Call No. Tuwim 2586

Leopold Staff, *Godiwa*, Lwów 1906, sygn. Tuwim 2884

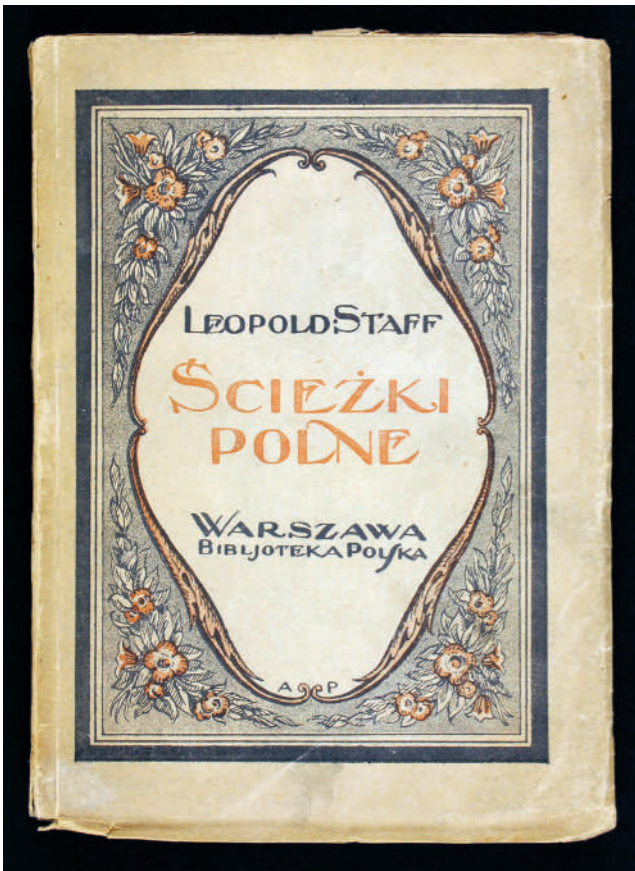
Leopold Staff, *Godiwa*, Lviv 1906, Call No. Tuwim 2884

Leopold Staff, *Siew doli*, Charków 1916, egz. z ded. aut. dla Mieczysława Tretera, sygn. I.23142

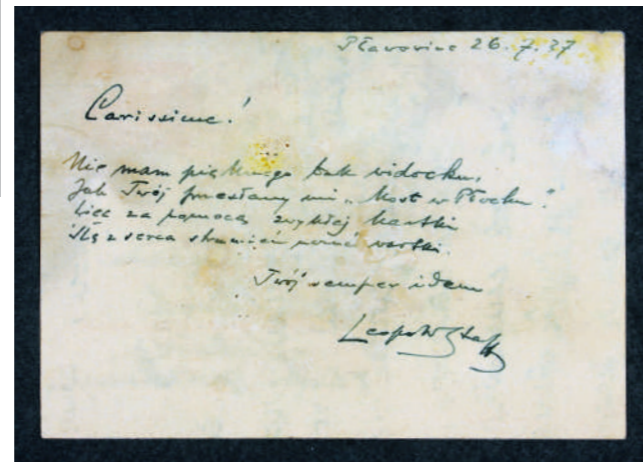
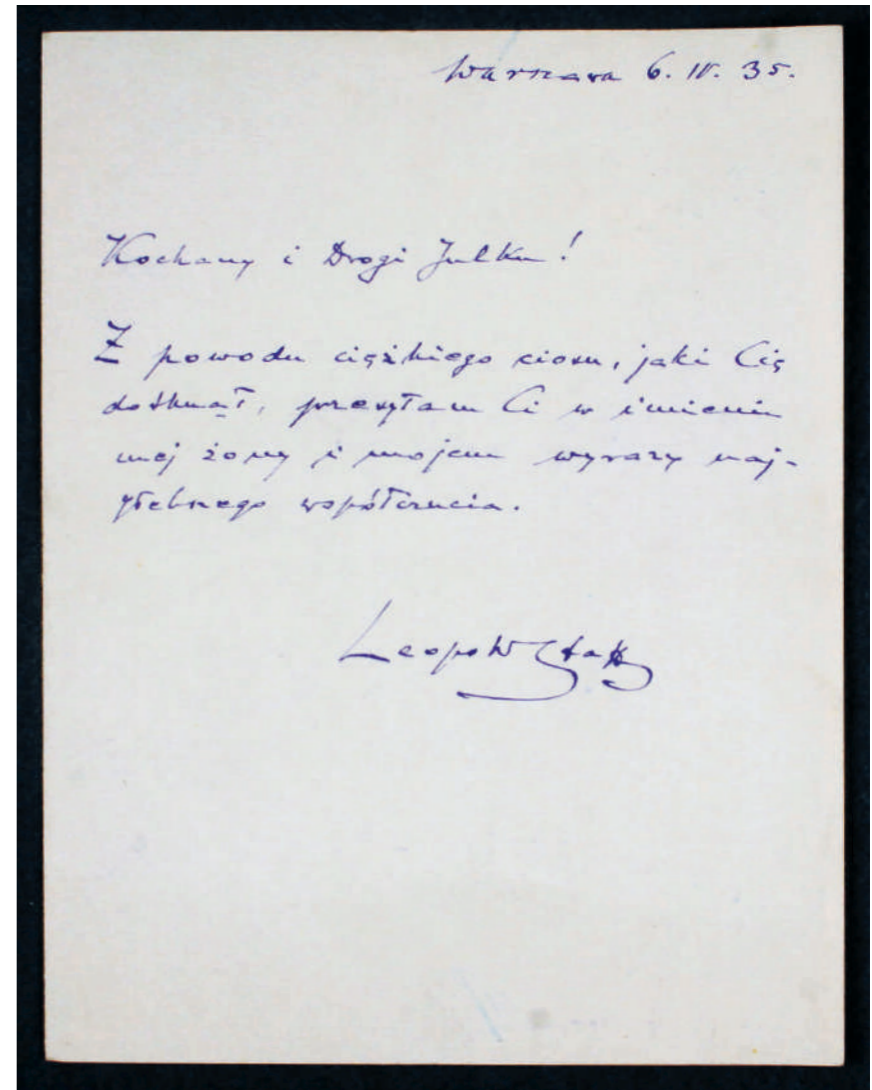
Leopold Staff, *Siew doli*, Kharkiv 1916, copy with author's dedication to Mieczysław Treter, Call No. I.23142

*Kochany Mietku!
Przyjmij w Koczetku,
Na ckmem wygnanin,
W podiem wydamin
I na papierze,
Aż litości tierre,
W trzecim miezmiennym
Roku wojennym —
Ten tomik cienki
Z nieliskiem ręki.
Koczetek, 1915. Leopold Staff*

Leopold Staff, *Ścieżki polne*,
Warszawa 1923, sygn. I.37366
Leopold Staff, *Ścieżki polne*,
Warsaw 1923, Call No. I.37366

List Leopolda Staffa do Juliana Tuwima,
6 IV 1935, koresp. J. Tuwima, inw. 3075
Leopold Staff's letter to Julian Tuwim,
6 April 1935, J. Tuwim's correspondence,
ACNO 3075

List Leopolda Staffa do Juliana Tuwima, 26 VII 1937,
koresp. J. Tuwima, inw. 3075
Leopold Staff's letter to Julian Tuwim, 26 July 1937,
J. Tuwim's correspondence, ACNO 3075

„Dziennik Zarządu Miejskiego w m.st. Warszawie” 1938, nr 83, s. 2

„Sąd konkursowy Nagrody Literackiej na posiedzeniu w dniu 4 listopada 1938 roku przyznał powyższą nagrodę Leopoldowi Staffowi za jego wspaniałą twórczość poetycką, która zawsze ożywiona jest niezmienną wielkością natchnień, a wyraża się w klasycznie doskonałej formie, dzięki czemu – mimo swego wysokiego polotu filozoficznego stała się własnością duchową całego narodu. Ponadto twórczość ta od wielu lat rozwija się w Warszawie i stanowi bardzo istotny czynnik życia literackiego stolicy”.

‘At the session held on 4 November 1938, the Jury of the Literary Award bestowed the award on Leopold Staff for his excellent poetic work which, always enlivened with the magnitude of inspiration, yet expressed in the classically perfect form, has become, despite its high philosophical imaginativeness, a spiritual property of the whole nation. Furthermore, Staff’s work has for many years been developed in Warsaw, thus constituting an essential factor of the literary life in Poland’s capital.’

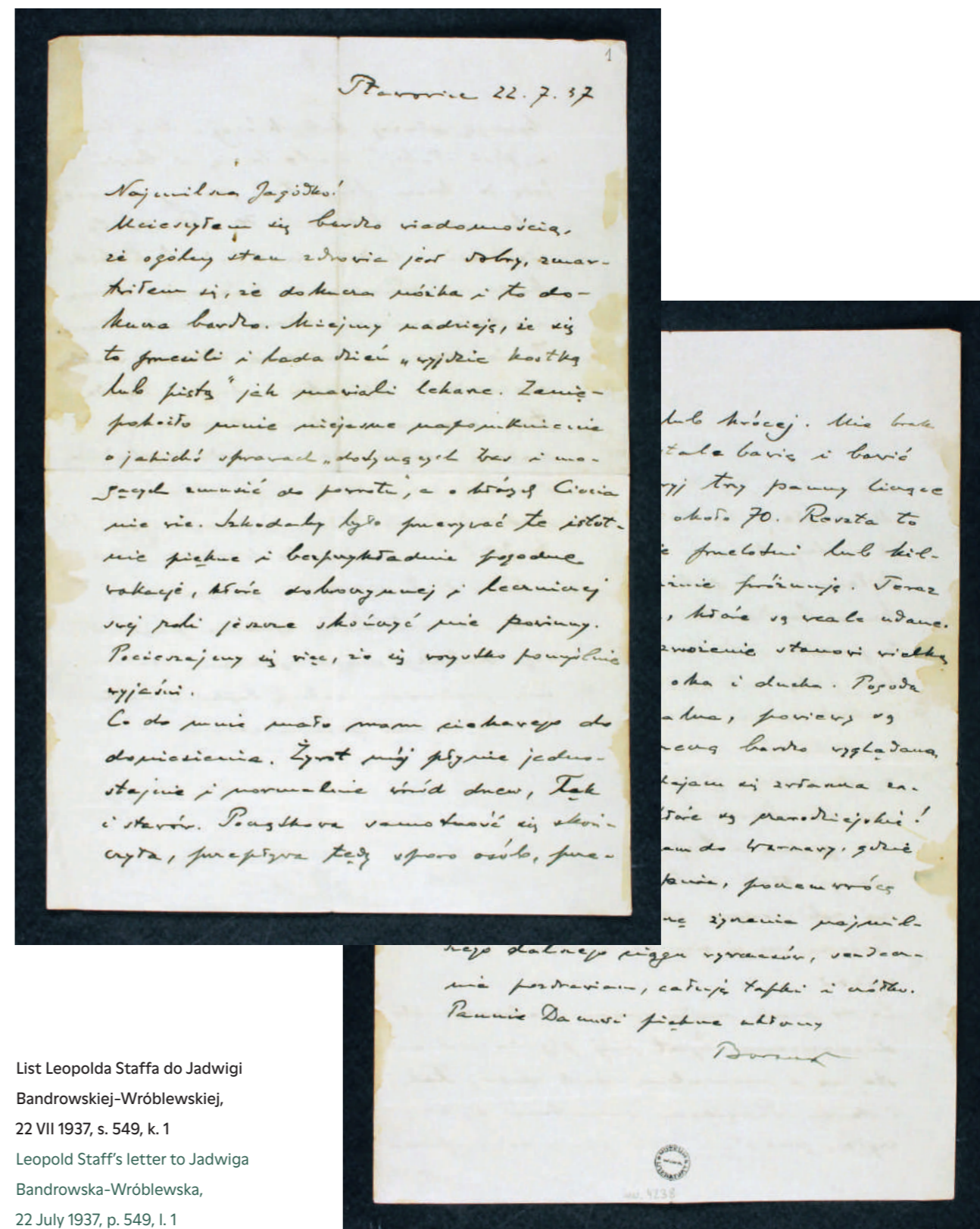
Dziennik Zarządu Miejskiego w m.st. Warszawie, no. 83 (1938): 2

Skład komisji konkursowej

Jan Pohoski, dr Jan Biłek, prof. dr Waław Borowy, Faustyn Dzik, Stefania Gliszczyńska, Czesław Jędraszko, prof. dr Julian Krzyżanowski, Waław Sieroszewski, Roman Tomczak.

Jan Pohoski, dr Jan Biłek, prof. dr Waław Borowy, Faustyn Dzik, Stefania Gliszczyńska, Czesław Jędraszko, prof. dr Julian Krzyżanowski, Waław Sieroszewski, Roman Tomczak.

The Jury

List Leopolda Staffa do Jadwigi
Bandrowskiej-Wróblewskiej,
22 VII 1937, s. 549, k. 1
Leopold Staff's letter to Jadwiga
Bandrowska-Wróblewska,
22 July 1937, p. 549, l. 1

Nóż do papieru Leopolda Staffa, Polska,
XIX/XX w., brąz, stal, nr inw. ML.R.262
Leopold Staff's paper knife, Poland,
19th/20th c., bronze, steel, ACNO ML.R.262

Piéro wieczne Leopolda Staffa, USA, XX w.,
bakelit, metal, nr inw. ML.R.270/3
Leopold Staff's fountain pen, USA, 20th
c., bakelite, metal, ACNO ML.R.270/3

Skamielina z odciskiem muszli
Leopolda Staffa, nr inw. ML.R.267/2
Leopold Staff's fossil with a shell
imprint, ACNO ML.R.267/2

Figurka sowy Leopolda Staffa, Niemcy (?),
XIX/XX w., brąz, nr inw. ML.R.300
Leopold Staff's figurine of an owl, Germany
(?), 19th/20th c., bronze, ACNO ML.R.300

Dzwonek Leopolda Staffa, Polska (?),
XIX w., mosiądz, nr inw. ML.R.287
Leopold Staff's bell, Poland (?),
19th c., brass, ACNO ML.R.287

Kałamaryz-kadzielniczka Leopolda Staffa,
Francja (?), XVIII/XIX w., brąz, marmur, nr
inw. ML.R.290
Leopold Staff's inkwell-censer, France
(?), 18th/19th c., bronze, marble, ACNO
ML.R.290

Wieczór Literacki w sali Towarzystwa Higienicznego w Warszawie.
 Od lewej siedzą: Leopold Staff, Waclaw Sieroszewski i Józef Weyssenhoff, 1931, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/2061/1
 Literary soirée at the Hygienic Society in Warsaw. Seated from the left: Leopold Staff, Waclaw Sieroszewski, and Józef Weyssenhoff, 1931, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/2061/1

Prezydent Warszawy Stefan Starzyński wręcza nagrodę literacką Leopoldowi Staffowi, 1938, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12549/1
 Mayor of Warsaw Stefan Starzyński is presenting the Literary Award to Leopold Staff, 1938, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12549/1

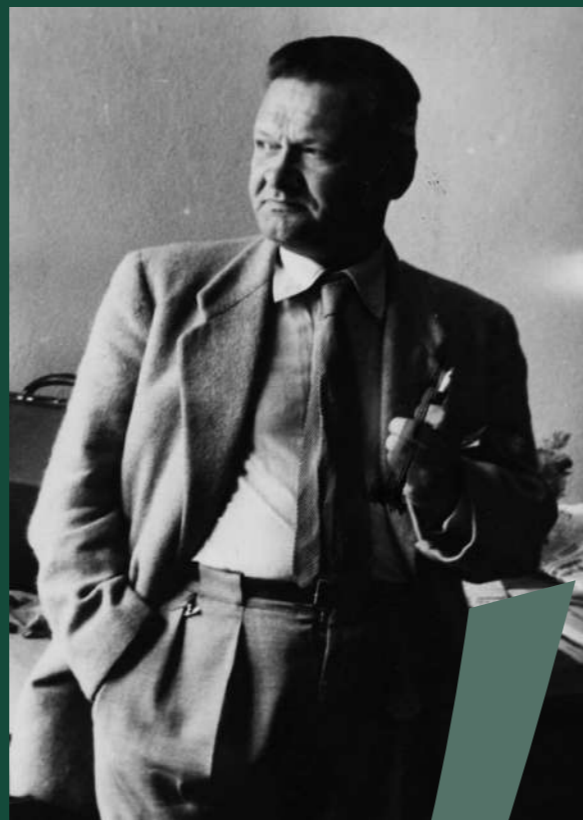

Uroczystość wręczenia nagród m.st. Warszawy w sali Rady Miejskiej w Warszawie. Od lewej stoją: Leopold Staff (nagroda literacka), prof. Zygmunt Wóycicki (nagroda naukowa), prezydent Warszawy Stefan Starzyński, prof. Tadeusz Beyer (nagroda plastyczna), Waclaw Lachman (nagroda muzyczna), 1938, fot., NAC, sygn. 3/1/0/11/12549/2
 Ceremony of presenting the Awards of the Capital City of Warsaw in the Warsaw City Council hall. Standing from the left: Leopold Staff (Literary Award), Prof. Zygmunt Wóycicki (Scientific Award), Mayor of Warsaw Stefan Starzyński, Prof. Tadeusz Beyer (Fine Arts Award), Waclaw Lachman (Musical Award), 1938, photo, NDA, Call No. 3/1/0/11/12549/2

Leopold Staff, ok. 1930, fot., sygn. BP 86879
 Leopold Staff, ca 1930, photo, Call No. BP 86879

Nagroda Literacka
m.st. Warszawy

Władysław Broniewski (1897–1962)

Poeta i tłumacz literacki, autor liryki miłosnej i trenów. Twórca poezji rewolucyjnej, patriotycznej, żołnierskiej i autobiograficznej. Żołnierz Legionów Polskich, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. W okresie międzywojennym silnie związany z ruchem lewicowym. Jeden z najważniejszych polskich poetów XX wieku.

A Polish poet and literature translator, author of love poetry and threnodies, author of revolutionary, patriotic, soldier, and autobiographic poems; a soldier in the Polish Legions, he also fought in the Polish-Soviet War. In the interwar period, strongly affiliated with the leftist movement, he was one of the greatest Polish poets in the 20th century.

Władysław Broniewski, 1949,
fot., nr inw. ML.I.955/17
Władysław Broniewski, 1949,
photo, ACNO ML.I.955/17

1944

6

„Władysław Broniewski laureatem Nagrody Literackiej Rady Narodowej w Warszawie.

Uchwałą Prezydium Rady Narodowej z dnia 24 kwietnia br. ustanowiona została Nagroda Literacka Rady Narodowej m.st. Warszawy w wysokości 50 000 zł. (...)

Jury na posiedzeniach w dniu 29 kwietnia i 30 kwietnia br. przyznało nagrodę Władysławowi Broniewskiemu, uzasadniając swą decyzję następująco:

»Władysław Broniewski jest jednym z najwybitniejszych poetów współczesnych w Polsce.

W straszliwych czasach okupacyjnej nocy krzywdy i zbrodni poezja Władysława Broniewskiego była dla całego Narodu źródłem siły w walce i wytrwaniu.

Życie i dzieło tego poety jest potwierdzeniem obecności Ducha Wiecznego Rewolucjonisty w twórczości Narodu. Jest nawiązaniem do tradycji polskiej myśli rewolucyjnej i demokratycznej XIX wieku.

Dla proletariatu polskiego poezja Władysława Broniewskiego stała się sztandarem w walce o wolność, sprawiedliwość i o nową treść życia społecznego w Ojczyźnie.

Przepojone głębokim patriotyzmem wiersze Broniewskiego wiążą proletariat polski z ruchem wolnościowym i rewolucyjnym całego świata.

Twórczość poety wywodzi się z tradycji polskiego romantyzmu przy zastosowaniu zdobyczy współczesnej poezji polskiej. Broniewski, nie będąc awangardzistą w dziedzinie formy poetyckiej, stał się awangardzistą w dziedzinie poetyckiej treści.

Broniewski jest piewą bohaterstwa Warszawy. Przykładem tego są utwory: ‘Ballada o placu Teatralnym’, ‘Róża’, ‘Pieśń o wojnie domowej’ i ‘Syn podbitego narodu’. W twórczości swej i w życiu osobistym dał poeta niejednokrotnie wyraz przywiązania do Stolicy i głębokiej dla niej miłości.

Te względy skłoniły jury do przyznania Władysławowi Broniewskiemu Nagrody Literackiej Rady Narodowej m.st. Warszawy za rok 1946 i do ogłoszenia tej decyzji w dniu 1 maja«”.

‘Władysław Broniewski wins the Literary Award of the National Council in Warsaw.

With the resolution of the Presidium of the National Council in Warsaw of 24 April the Literary Award of the Capital City of Warsaw standing at 50,000 zlotys was established. (...)

At the sessions held on 29 and 30 April, the Jury gave the Award to Władysław Broniewski justifying their decision as follows:

“Władysław Broniewski is one of the most outstanding contemporary poets in Poland. During the devastating night of the occupation of terror and suffering the poetry of Władysław Broniewski served as a source of strength for struggle and persistence to the whole Nation.

The life and work of the poet confirms the presence of the Spirit of Eternal Revolutionary in the art of the Nation. It echoes the tradition of the Polish revolutionary and democratic thought of the 19th century.

For the Polish proletariat Władysław Broniewski’s poetry turned into a standard in the struggle for freedom, justice, and a new essence of the social life in the Homeland.

Imbued with profound patriotism, Broniewski’s poems bond the Polish proletariat with the freedom and revolutionary movement worldwide.

Stemming from the tradition of Polish Romanticism, the poet’s works apply the achievements of the contemporary Polish poetry. Not being an avant-gardist as for poetical form, Broniewski has become an avant-gardist in the poetical content.

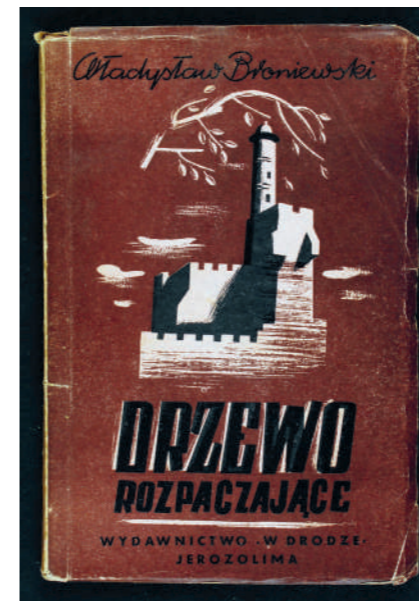
Broniewski is a eulogist of the heroism of Warsaw, just to mention the following pieces: ‘A Ballad about the Theatre Square’, ‘A Rose’, ‘A Song about the Civil War’, and ‘A Son of the Subdued Nation’. Both in his output and personal life the poet has given testimony to his affection for the Capital and his profound love for it.

These reasons impacted the Jury to award Władysław Broniewski with the 1946 Literary Award of the Capital City of Warsaw and to announce this decision on 1 May.”

Julka! To nie alkohol
 jesto Tódki,
 jesto ludzki,
 ja Ciś kocham
 W Broniewski
 Warszawa, 19. XI. 46

Władysław Broniewski, *Bagnet na broń*, Warszawa 1946,
 egz. z ded. aut. dla Juliana Tuwima, sygn. Tuwim 3514
 Władysław Broniewski, *Bagnet na broń*, Warsaw 1946, copy
 with author's dedication to Julian Tuwim, Call No. Tuwim 3514

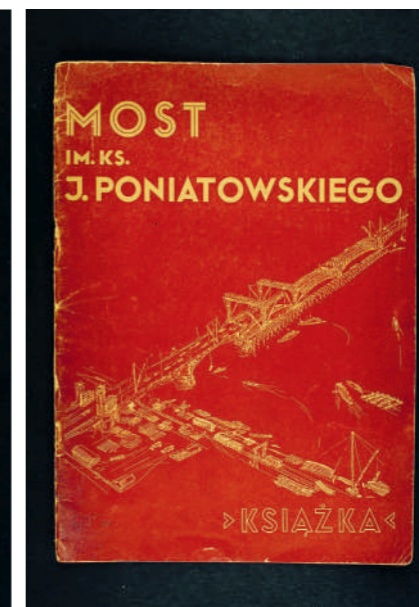
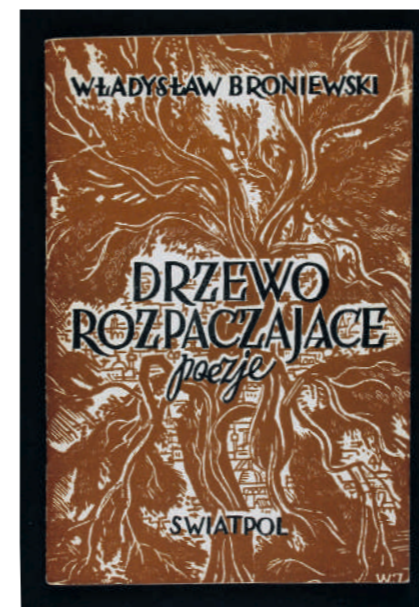
Władysław Broniewski, *Drzewo rozpaczające*, Jerozolima 1945, egz. z ded.
 aut. dla Jana Kotta, sygn. J. Kott II.39836
 Władysław Broniewski, *Drzewo rozpaczające*, Jerusalem 1945, copy
 with author's dedication to Jan Kott,
 Call No. J. Kott II.39836

Władysław Broniewski, *Krzyk ostateczny*,
 Warszawa 1946, copy with author's
 dedication to Zofia Nałkowska,
 Call No. Nałkowska II.14398
 Władysław Broniewski, *Krzyk ostateczny*,
 Warsaw 1946, egz. z ded. aut. dla Zofii
 Nałkowskiej, sygn. Nałkowska II.14398

Władysław Broniewski, *Wiersze wybrane*,
 Łódź 1946, sygn. I.24207
 Władysław Broniewski, *Wiersze wybrane*,
 Łódź 1946, Call No. I.24207

Władysław Broniewski, „Miasto”,
 Warszawa 1937, Muzeum W. Broniewskiego
 Władysław Broniewski, 'Miasto',
 Warsaw 1937, Museum W. Broniewski

Po lewej: Władysław Broniewski, *Drzewo rozpaczające*, Londyn 1945, sygn. I.37488
 on the left: Władysław Broniewski, *Drzewo rozpaczające*, London 1945, Call No. I.37488

Po prawej: Władysław Broniewski,
Most im. ks. J. Poniatowskiego,
 Warszawa 1946, sygn. Stawiński 209
 On the right: Władysław Broniewski,
Most im. ks. J. Poniatowskiego, Warsaw
 1946, Call No. Stawiński 209

„Życie
Warszawy”
R. 3 (1946),
nr 120, s. 3

„O godz. 18 w Teatrze Polskim odbyła się Akademia, zorganizowana przez Towarzystwo Uniwersytetów Robotniczych. (...)

Koniec wieczoru poświęcony był laureatowi Władysławowi Broniewskiemu. Z chwilą, gdy zakończył on recytowanie swych utworów, na estradzie ukazał się prezydent miasta St. Tołwiński w otoczeniu przedstawicieli resortu Kultury i Sztuki, by wręczyć piewcy dzisiejszej Warszawy – nagrodę Warszawskiej Rady Narodowej. Orzeczenie jury odczytał Jan Nepomucen Miller, po czym serdecznie przemówił do laureata prezydent Tołwiński. Przy długo niemilkających oklaskach poecie wręczono piękną wiązkę róż”.

‘At 6 pm a ceremony mounted by the Society of Workers’ Universities was held at the Polski Theatre. (...)

The soiree’s ending was dedicated to the winner Władysław Broniewski. Upon him finishing the reciting of his pieces, city’s Mayor St. Tołwiński, surrounded by representatives of the Department of Culture and Art, entered the stage in order to present the eulogist of today’s Warsaw with the Prize of the Warsaw National Council. The Jury’s verdict was read out by Jan Nepomucen Miller, following which Mayor Tołwiński addressed some cordial words to the winner. To a long-lasting applause a beautiful bunch of roses was given to the poet.’

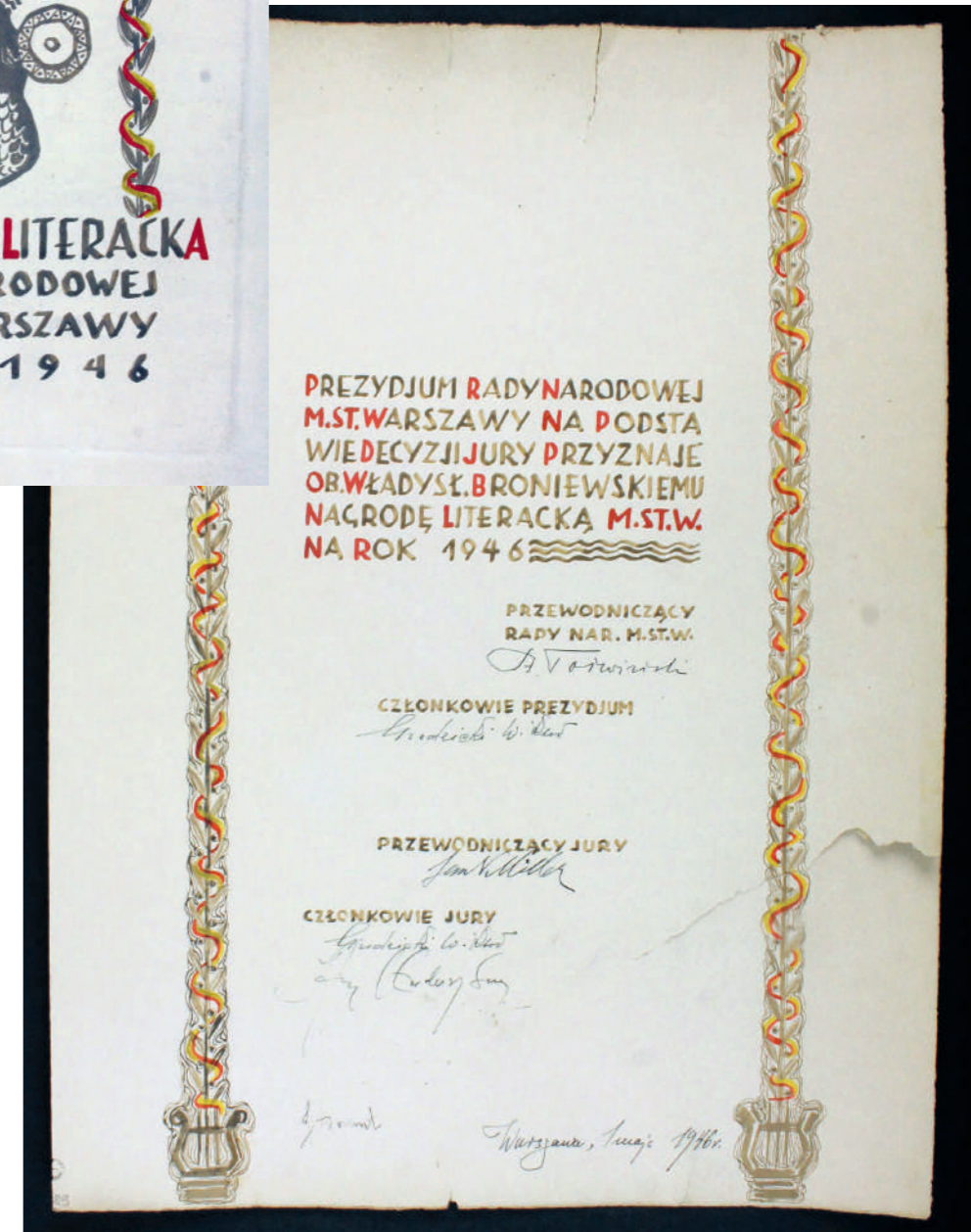
Życie Warszawy
3, no. 120
(1946): 3

NA POETĘ-KOMUNISTĘ, WŁADYSŁAWA BRONIEWSKIEGO

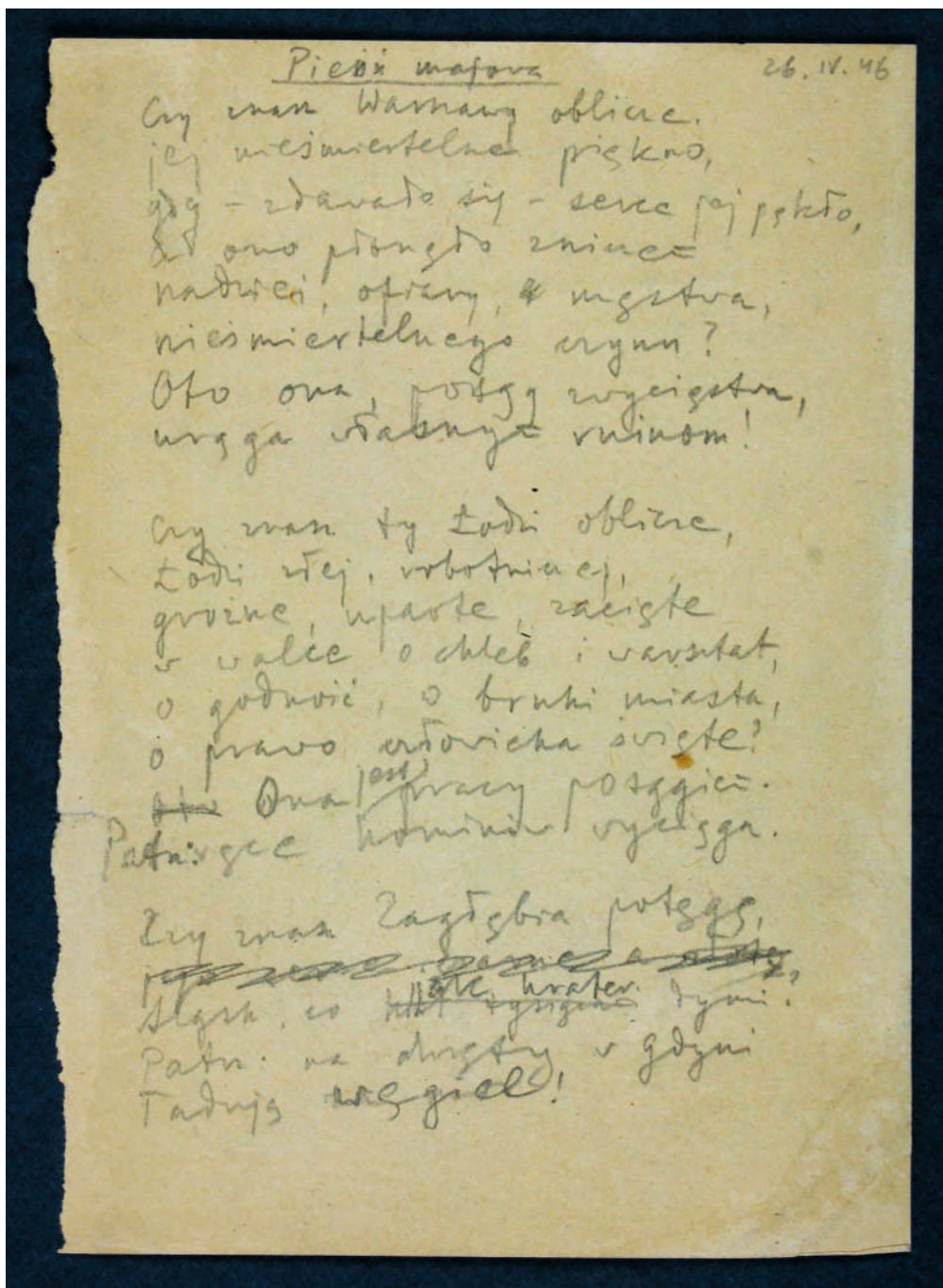
Gdzie tu słowa-mauzery? To poezja czysta,
Co brzmi jak stradivari!
Co mi za wyrotowiec, groźny komunista -
Z Virtuti Militari?!

Roman Kołoniecki, „Na poetę-komunistę,
Władysława Broniewskiego”, fraszka,
s. 802, k. 95

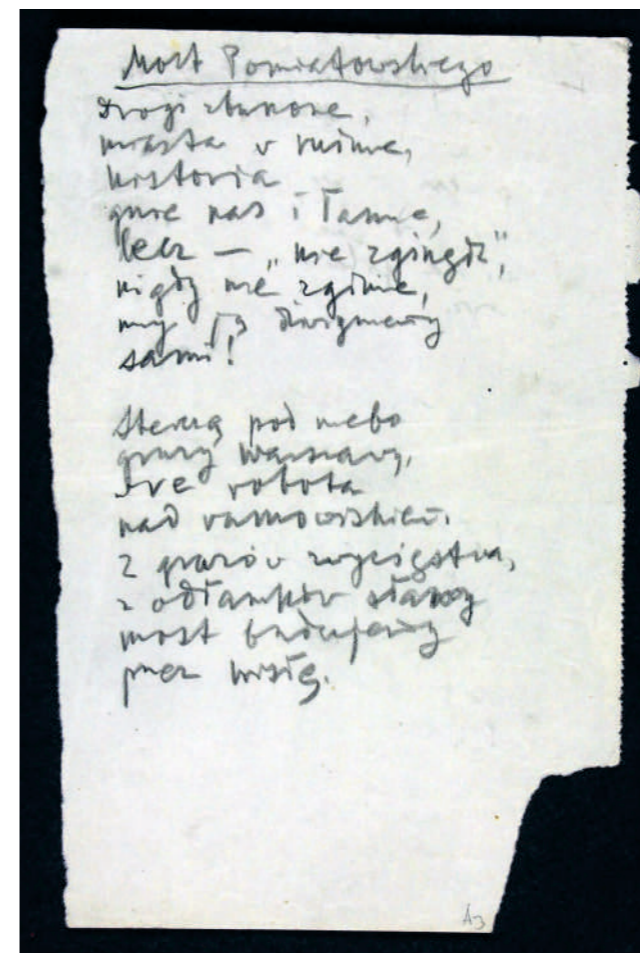
Roman Kołoniecki, ‘Na poetę-komunistę,
Władysława Broniewskiego’, epigram,
p. 802, l. 95

Dyplom Nagrody Literackiej Rady Narodowej m.st. Warszawy za rok 1946, arch. J. Tuwima, inw. V. 3089
Diploma of the 1946 Literary Award of the National Council of the Capital City of Warsaw, J. Tuwim Archive, ACNO V. 3089

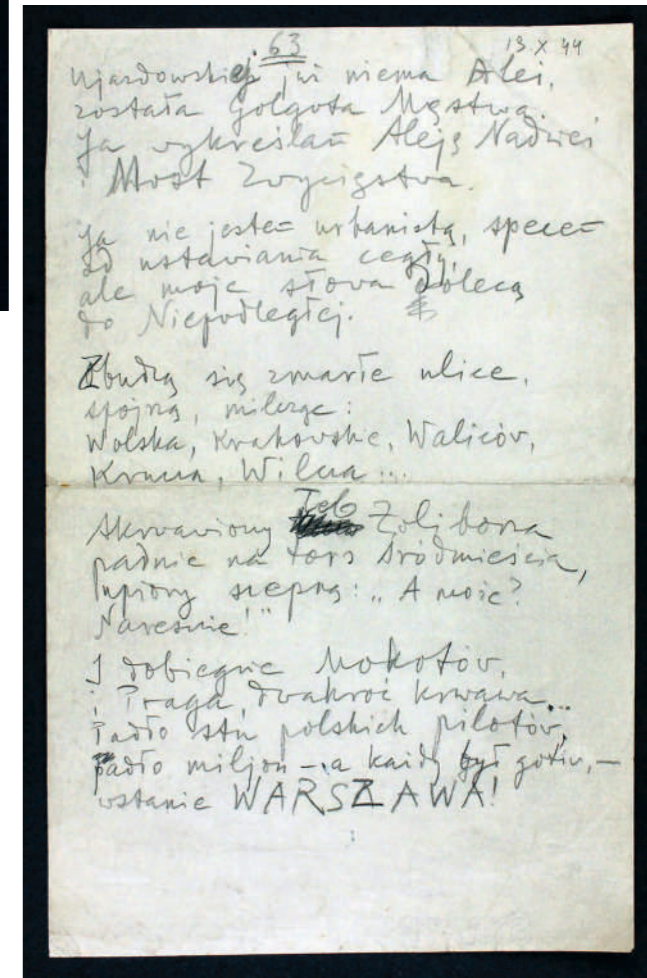

Władysław Broniewski, rękopis wiersza „Pieśń majowa”, 26 IV 1946, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski, manuscript of the poem 'Pieśń majowa', 26 April 1946, W. Broniewski Museum

Władysław Broniewski, rękopis wiersza „63”, 13 X 1944, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski, manuscript of the poem '63', 13 October 1944, W. Broniewski Museum

Władysław Broniewski, rękopis wiersza „Most Poniatołowski”, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski, manuscript of the poem 'Most Poniatołowski', W. Broniewski Museum

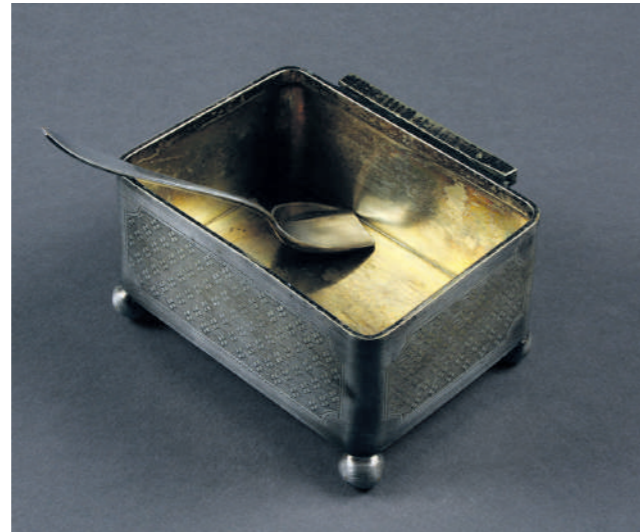

Nóż do papieru Władysława Broniewskiego, XX w., srebro, koral, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski's paper knife, 20th c., silver, coral, W. Broniewski Museum

Ołówek Władysława Broniewskiego, XX w., Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski's pencil, 20th c., W. Broniewski Museum

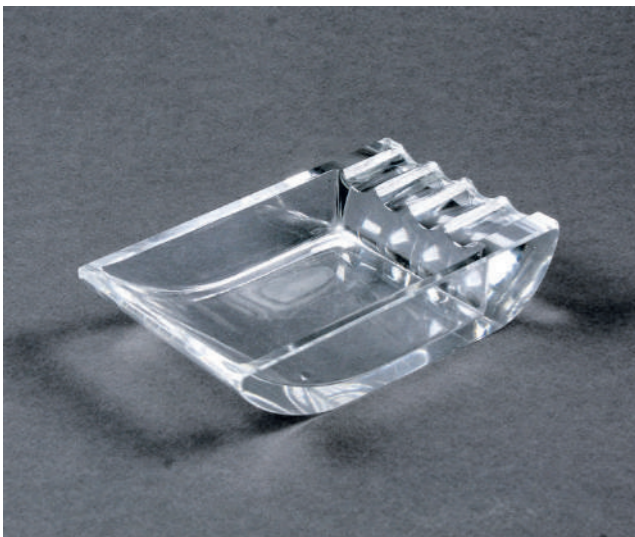
Cukiernica z łyżeczką Władysława Broniewskiego, XX w., plater, srebro, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski's sugar basin with a tea-spoon, 20th c., silver-plated, W. Broniewski Museum

Pudełko z zapawkami Władysława Broniewskiego, tektura, drewno, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski's matchbox, cardboard, wood, W. Broniewski Museum

Talia kart Władysława Broniewskiego, XX w., Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski's deck of cards, 20th c., W. Broniewski Museum

Popielniczka Władysława Broniewskiego, XX w., szkło, Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski's ashtray, 20th c., glass, W. Broniewski Museum

„Polska Odrodzona” (1946), nr 3, s. 15

‘Well-known Polish poet Władysław Broniewski received the Warsaw Literary Award and the Workers’ Prize of the City of Lodz amounting to 50,000 zlotys. The laureate donated 15,000 zlotys towards the rebuilding of Warsaw.’

Skład komisji konkursowej

Wiktor Grodzicki, Tadeusz Zyglar, Henryk Ładosz-Smuga,
Jan N. Miller, Eugeniusz Poreda, Izolda Kowalska, Jan Ru-
stecki, Jan Wesołowski, Janina Dorant.

„Znany poeta polski Władysław Broniewski otrzymał Nagrodę Literacką m.st. Warszawy oraz robotniczą nagrodę m. Łodzi, w wysokości 50 000 zł każda. Laureat ofiarował 15 000 zł na odbudowę Warszawy”.

Polska Odrodzona,
no. 3 (1946): 15

Wiktor Grodzicki, Tadeusz Zyglar, Henryk Ładosz-Smuga,
Jan N. Miller, Eugeniusz Poreda, Izolda Kowalska, Jan Ru-
stecki, Jan Wesołowski, Janina Dorant.

The Jury

Władysław Broniewski na ulicy w Warszawie,
po 1945, fot., Muzeum W. Broniewskiego
Władysław Broniewski in a street in Warsaw,
after 1945, photo, W. Broniewski Museum

Władysław Broniewski z siostrą Janiną,
po 1945, nr inw. ML.I.955/13
Władysław Broniewski with his sister
Janina, after 1945, ACNO ML.I.955/13

Ludwik Grabowski, Władysław Broniewski,
1952, olej, płótno, nr inw. ML.K.495
Ludwik Grabowski, Władysław Broniewski,
1952, oil, canvas, ACNO ML.K.495

List Władysława
Broniewskiego
do Pauliny
Appenszlak-Fogiel
i Zygmunta Fogla,
10 VI 1946,
sygn. 678, k. 7–8

„(...) W Polsce w ciągu półtora spotkało mnie więcej objawów wdzięczności i uznania ze strony społeczeństwa, niż tego doświadczyłem przez dwadzieścia lat pracy pisarskiej. Z grubsza to wyliczę: (...) mieszkanie w Warszawie (...), Nagroda Literacka m.st. Warszawy, wybór na radnego Warszawy (!) (...). (...) ja na jesień chcę już na stałe się przenieść do Warszawy, pomimo że tam życie trudniejsze i mniej wygodne. Mam jednak jakąś pasję do tego miasta i cieszy mnie każdy odbudowany dom, każda nowa linia tramwajowa czy trolejbusowa (bo i to już mamy). Ostatnio pisałem teksty do albumu fotografii z odbudowy Mostu Poniatowskiego. (...) Aleje Jerozolimskie uprzątnęli z gruzów i z żelastwa akademicy, a za nimi najrozmaitsze związki, instytucje, firmy, itp. ofiarowują dni pracy i sprzęt na cel odbudowy Warszawy. Ja tam jeszcze łopatą nie pracowałem, ale z warszawskiej nagrody literackiej ofiarowałem na ten cel 15 000 zł. Mówią, że Warszawa parterowa już się odbudowała. I rzeczywiście, jak się idzie Marszałkowską, Alejami czy Nowym Światem, na dole wszystko wygląda prawie jak przed wojną. Nie trzeba tylko patrzeć do góry, bo tam – kikuty nie-doburzonych ścian, chwiejące się i grożące wciąż katastrofą. Dawnego getta dosłownie nie ma, jest tylko rumowisko zmiażdżonej cegły i trudno nawet ulice rozpoznać. (...) Niewesoło też przedstawia się Stare Miasto. (...) Żoliborz szybko się podnosi z ruiny. (...) Śródmieście podlega planowej odbudowie i wszystkie gmachy, mające znaczenie pamiątkowe czy historyczne, będą przywrócone do dawnego wyglądu. (...) Aleje Ujazdowskie (obecnie Aleja Stalina) latem lepiej się prezentują niż w zimie, bo zieleń”.

‘(...) Over the past eighteen months I have come across more symptoms of gratitude from the public in Poland than I had experienced over the twenty years of my writing work. Let me roughly enumerate them: (...) a flat in Warsaw (...), the Literary Award of the Capital City of Warsaw, being elected a Warsaw Councillor (!) (...). (...) in autumn I want to move to Warsaw for good, although life there is tougher and less comfortable. However, I have a passion for this city, and I rejoice in every house rebuilt, in every new line of the tramway or trolleybus (as we already have it too). I have recently written texts for a photo album showing the reconstruction of the Poniatowski Bridge. (...) Jerozolimskie Avenue has been cleared of rubbles and scrap metals by academics, and following them various unions, institutions, companies, etc., offer working days and equipment to have Warsaw rebuilt. I personally have not as yet shoveled around, but out of the Warsaw literary prize I have donated 15,000 zlotys towards that goal. They say that the ground-floor Warsaw has already rebuilt itself. And indeed, when you walk along Marszałkowska Street, Jerozolimskie Avenue, or Nowy Świat Street, at the bottom everything looks almost the same as before the war. But you must not look upwards, as there are slumps of undemolished walls there, rickety and still heralding a disaster. The former ghetto is literally non-existent: merely a heap of crushed bricks, making it impossible to identify the streets. (...) The Old Town looks deplorable, too. (...) Żoliborz has been swiftly rising from ruins. (...) Śródmieście, the centre, has been subject to planned reconstruction, with all the edifices of monumental or historical value to be restored to their former appearance. (...) Ujazdowskie Avenue (currently Stalin Avenue) looks much in the summer than in winter, because of the greenery.’

Władysław
Broniewski’s
letter to Paulina
Appenszlak-Fogiel
and Zygmunt Fogiel,
10 June 1946,
Call No. 678, k. 7–8

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

Rynek Starego Miasta 20, 00-272 Warszawa

www.muzeumliteratury.pl

Redaktor naczelna wydawnictw Muzeum Literatury: dr Beata Michalec

Katalog towarzyszy wystawie: „Parnas Warszawy. 100-lecie

ustanowienia Nagrody Literackiej m.st. Warszawy”

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

16 kwietnia — 18 października 2026

Rękopisy, dokumenty, książki i fotografie pochodzą ze zbiorów Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie z wyjątkiem obiektów opatrzonych informacją o źródle.

Koloryzacja filmu archiwalnego: Mariusz Zajac, Historical Colors,

https://www.zajacfoto.com/

Pomysł, opieka merytoryczna: dr Beata Michalec

Kuratorki: Martyna Replin-Bala, Grażyna Ryfka

Projekt i aranżacja: nowy motyw — Adam Orlewicz, Agata Rościszewska, Danjel Stelmach

Identyfikacja wizualna wystawy i projekt druków towarzyszących: Syfon Studio

Opieka konserwatorska: Urszula Więch-Jędras

Przekład na język angielski: Magdalena Iwińska

Korekta tekstów: Marta Cyzio

Wydruki kopii wystawowych: RUBICON Marcin Hryniewski

Montaż: Krzysztof Czerwiński, Krzysztof Prylewski, Grzegorz Szulc

Promocja wystawy: Piotr Dymmel, Olga Wybodowska

Wyrazy wdzięczności za zgodę na przedruk tekstu prof. dr hab. Jana Tomkowskiego „Nagroda literacka miasta Warszawy w okresie międzywojennym (1926–38)” zechce przyjąć red. nac. miesięcznika „Stolica” Ewa Kielak-Ciemniewska.

Serdeczne podziękowania zechcą przyjąć koleżanki i koledzy z Muzeum Literatury: Maria Dembińska, Katarzyna Jakimiak, Sonia Jaszczyńska, Karolina Kudłacik, Ewa Manowiecka, Jan Owczarek, Katarzyna Piktel, Amadeusz Szklarz-Habrowski, Małgorzata Wichowska.

KATALOG WYSTAWY

Autorzy esejów: dr Beata Michalec, prof. dr hab. Jan Tomkowski

Wybór obiektów i materiałów: Martyna Replin-Bala, Grażyna Ryfka,

Koncepcja merytoryczna, podpisy: Martyna Replin-Bala

Fotografie obiektów: Maciej Bociński

Koordinacja prac wydawniczych: Alicja Kmiecińska

Redakcja i korekta tekstów: Marta Cyzio

Przekład na język angielski: Magdalena Iwińska

Projekt graficzny i skład: Urszula Tofil (Syfon Studio)

Zadanie zostało sfinansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza jest finansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Druk: Drukarnia Leyko sp. z o.o., Kraków

© Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

Warszawa 2026

ISBN 978-83-980342-2-7

Muzeum Literatury dokonało wszelkich starań, aby prawa wszystkich właścicieli zamieszczonych w książce materiałów zostały zagwarantowane. Jeżeli jednak któryś z właścicieli nie został uwzględniony, prosimy o kontakt z Muzeum w celu uregulowania formalności prawnych związanych z zamieszczoną w katalogu reprodukcją materiałów, do których ów właściciel posiada prawa autorskie.

Adam Mickiewicz Museum of Literature in Warsaw

20 Rynek Starego Miasta, 00-272 Warsaw, Poland

www.muzeumliteratury.pl

Editor-in-Chief of the Museum of Literature’s publications: Beata Michalec, PhD

The Catalogue accompanies the Exhibition: Parnassus of Warsaw. 100th Anniversary

of the Establishment of the Literary Award of the Capital City of Warsaw.

Adam Mickiewicz Museum of Literature in Warsaw

16 April — 18 October 2026

The manuscripts, documents, books, and photographs come from the collection of the Adam Mickiewicz Museum of Literature in Warsaw unless marked otherwise.

Colourization of the archival footage: Mariusz Zajac, Historical Colors,

https://www.zajacfoto.com/

Concept, factual supervision: Beata Michalec, PhD

Curators: Martyna Replin-Bala, Grażyna Ryfka

Design and layout: nowy motyw — Adam Orlewicz, Agata Rościszewska, Danjel Stelmach

Visual identity and design of flyers accompanying the Exhibition: Syfon Studio

Conservatory supervision: Urszula Więch-Jędras

Translation into English: Magdalena Iwińska

Text correction: Marta Cyzio

Printouts of display copies: RUBICON Marcin Hryniewski

Editing: Krzysztof Czerwiński, Krzysztof Prylewski, Grzegorz Szulc

Exhibition’s promotion: Piotr Dymmel, Olga Wybodowska

We express our gratitude to the Editor-in-Chief of the *Stolica* monthly Ewa Kielak-Ciemniewska for the authorization to reprint the paper of Prof. Jan Tomkowski ‘The Literary Award of the City of Warsaw in the Inter-war Period (1926–38)’.

Let us extend our sincere appreciation to the colleagues from the Museum of Literature: Maria Dembińska, Katarzyna Jakimiak, Sonia Jaszczyńska, Karolina Kudłacik, Ewa Manowiecka, Jan Owczarek, Katarzyna Piktel, Amadeusz Szklarz-Habrowski, Małgorzata Wichowska.

EXHIBITION’S CATALOGUE

Essays’ Authors: Beata Michalec, PhD, Prof. Jan Tomkowski

Selection of exhibits and materials: Martyna Replin-Bala, Grażyna Ryfka,

Factual concept, labels: Martyna Replin-Bala

Exhibits’ photographs: Maciej Bociński

Publishing process coordination: Alicja Kmiecińska

Texts’ editing and correction: Marta Cyzio

Translation into English: Magdalena Iwińska

Graphic design and typesetting: Urszula Tofil (Syfon Studio)

Project financed by the Self-Government of the Masovian Voivodeship The Adam Mickiewicz Museum of Literature is financed by the Ministry of Culture and National Heritage and the Self-Government of the Masovian Voivodeship.

Print: Drukarnia Leyko sp. z o.o., Kraków

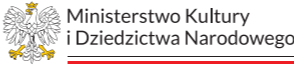
© Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

Warszawa 2026

ISBN 978-83-980342-2-7

The Museum of Literature has made every effort to ensure that the rights of all owners are guaranteed. However, if any of the owners has not been included, please contact the Museum to regulate legal formalities related to the material contained in the publication herewith, to which the owner holds the copyright.

Organizatorzy:

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Marszałek
Województwa
Mazowieckiego

Patronat:

Patroni medialni:

Partner:

75 MUZEUM
LITERATURY

Zadanie sfinansowano ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza jest finansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Samorządu Województwa Mazowieckiego.

